

Az Európai Unió Hivatalos Lapja

C 12

Magyar nyelvű kiadás

Tájékoztatások és közlemények

58. évfolyam

2015. január 15.

Tartalom

I Állásfoglalások, ajánlások és vélemények

VÉLEMÉNYEK

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Az EGSZB 502. plenáris ülése (2014. október 15–16.)

2015/C 012/01	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A fogyasztók kereskedelmi gyakorlatokkal szembeni védtelensége a belső piacon (saját kezdeményezésű vélemény)	1
2015/C 012/02	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Nők a tudomány területén (saját kezdeményezésű vélemény)	10
2015/C 012/03	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A családi szolgáltatások fejlesztése a foglalkoztatási arányok növelése és a nemek közötti munkahelyi egyenlőség elősegítése érdekében (saját kezdeményezésű vélemény)	16
2015/C 012/04	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Az üzleti szolgáltatások hatása az iparban (saját kezdeményezésű vélemény)	23
2015/C 012/05	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A Bizottság közleménye a „Minden embernek joga van a vízhez és a megfelelő higiénés körülményekhez! A víz közjő, nem árucikk!” európai polgári kezdeményezésről (COM(2014) 177 final) (saját kezdeményezésű vélemény)	33
2015/C 012/06	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A civil társadalom szerepe az EU–Japán szabadkereskedelmi megállapodásban (saját kezdeményezésű vélemény)	39
2015/C 012/07	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Az ukrán civil társadalom helyzete Ukrajna európai törekvéseinek összefüggésében (saját kezdeményezésű vélemény)	48

III Előkészítő jogi aktusok

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

Az EGSZB 502. plenáris ülése (2014. október 15–16.)

2015/C 012/08	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – 2013. évi jelentés a versenypolitikáról COM(2014) 249 <i>final</i>	54
2015/C 012/09	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv a Föld-megfigyelési műholdas adatok kereskedelmi célú terjesztéséről COM(2014) 344 <i>final</i> – 2014/0176 (COD)	60
2015/C 012/10	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a makroregionális stratégiák irányításáról COM(2014) 284 <i>final</i>	64
2015/C 012/11	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a 604/2013/EU rendeletnek a tagállamok területén jogszerűen tartózkodó családdal, testvérrel vagy hozzátartozóval nem rendelkező, kísérő nélküli kiskorúak nemzetközi védelem iránti kérelmének megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározása tekintetében történő módosításáról COM(2014) 382 <i>final</i> – 2014/0202 (COD)	69
2015/C 012/12	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az ökológiai termelésről és az ökológiai termékek címkézéséről, valamint a(z) xxx/xxx európai parlamenti és tanácsi rendelet [a hatósági ellenőrzésekről szóló rendelet] módosításáról és a 834/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről COM(2014) 180 <i>final</i> – 2014/0100(COD)	75
2015/C 012/13	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Az Európai Bizottság szolgálati munkadokumentuma – Az EU egészére kiterjedő multimodális utazási információs, útvonal-tervezési és jegyárutási szolgáltatások megvalósításának menetrendje SWD(2014) 194 <i>final</i>	81
2015/C 012/14	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: Új korszak a légi közlekedésben –A légiközlekedési piac megnyitása a távirányított légijármű-rendszerek biztonságos és fenntartható polgári felhasználása előtt COM(2014) 207 <i>final</i>	87
2015/C 012/15	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A kék gazdaság innovációja: tengereink és óceánjaink növekedési és munkahely-teremtési potenciáljának feltárása COM(2014) 254 <i>final</i> /2	93
2015/C 012/16	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra az európai közigazgatási szervek, üzleti vállalkozások és polgárok rendelkezésére álló interoperabilitási megoldásokra vonatkozó program (ISA ²) létrehozásáról – Az interoperabilitás, mint a közsféra korszerűsítésének eszköze COM(2014) 367 <i>final</i> – 2014/0185 (COD).	99
2015/C 012/17	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Mérleg az Európa 2020 – az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiájáról COM(2014) 130 <i>final</i>	105
2015/C 012/18	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelv a közúti közlekedésbiztonságot veszélyeztető közlekedési jogsértésekre vonatkozó információk határokon átnyúló cseréjének elősegítéséről COM(2014) 476 <i>final</i> – 2014/0218 (COD)	115

2015/C 012/19	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a GFCM (Földközi-tengeri Általános Halászati Bizottság) létrehozásáról szóló megállapodás hatálya alá tartozó területen folytatott halászattal kapcsolatos egyes rendelkezésekről szóló, 2011. december 13-i 1343/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról COM(2014) 457 <i>final</i> – 2014/0213 COD	116
2015/C 012/20	Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az egyes folyékony tüzelőanyagok kéntartalmának csökkentéséről (kodifikált szöveg) COM(2014) 466 <i>final</i> – 2014/0216 COD	117

I

(Állásfoglalások, ajánlások és vélemények)

VÉLEMÉNYEK

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EGSZB 502. PLENÁRIS ÜLÉSE (2014. OKTÓBER 15–16.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A fogyasztók kereskedelmi gyakorlatokkal szembeni védtelensége a belső piacon

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2015/C 012/01)

Előadó: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

2014. január 22-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki az alábbi tárgyban:

A fogyasztók kereskedelmi gyakorlatokkal szembeni védtelensége az egységes piacon

(saját kezdeményezésű vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2014. szeptember 23-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2014. október 15–16-án tartott, 502. plenáris ülésén (a 2014. október 15-i ülésnapon) 92 szavazattal 37 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A fogyasztói társadalom igazi motorjának számító középosztály és általában minden fogyasztó vásárlóerejének fokozatos csökkenése, valamint a kis- és középvállalkozások fennmaradásukat is veszélyeztető finanszírozási gondjai és a szerény profitot kínáló jelenlegi vállalkozási klíma miatt számos megszokott piaci kereskedelmi gyakorlatot újragondoltak.

1.2 A tisztességtelen gyakorlatok által okozott piaci torzulások hatásai olyan fogyasztók kialakulásával jártak, akik leromlott gazdasági helyzetük rabjává váltak, melyet a döntési szabadság elvesztése és idevonatkozó jogaik nehéz érvényesítése jellemez. Kirekesztésük elkerülése érdekében védelmet kellene nyújtani ezeknek a fogyasztóknak az ilyen politikákkal szemben.

1.3 Másrészt a gazdasági válság nyomán általános és folyamatos tendencia, hogy a potenciális fogyasztók egyre gyengébb pozícióban vannak, emiatt pedig a fogyasztás csökkenése várhatóan tovább erősödhet. A hatóságok mostanáig nem tettek javaslatokat olyan rendszerszintű intézkedésekre, amelyek figyelmeztetnék és megóvnák ettől a fogyasztókat.

1.4 Ezeknek az egyensúlyproblémáknak a helyreállítása mellett javítja a gyártók/termelők és a kis- és középvállalkozások pozícióját is, mivel az átláthatóság és a szabad verseny enyhíti a rájuk nehezedő és a belső piac rossz működéséhez hozzájáruló nyomást (csökkenő kereslet, kiszorító árazás stb.).

1.5 Megelőző és védő, valamint a hatásokat enyhítő és helyreállító intézkedéseket kell elfogadni, amelyek a véleményben ajánlottak mellett legalább az alábbiakat tartalmazzák:

A. Az uniós intézményeknek olyan intézkedéseket kell elfogadniuk, amelyek célja, hogy:

- 1) gondoskodjanak az egységes piaci szabályok hatékonyabb alkalmazásáról, különös tekintettel a termékbiztonsági és piacfelügyeleti szabályokra, a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelvre, valamint az Európai Bizottság és a fogyasztóvédelmi hatóságok közti együttműködésről szóló rendeletre;
- 2) támogassák, kiegészítsék és felügyeljék a fogyasztóvédelem területére vonatkozó tagállami politikákat;
- 3) nyomon kövessék a belső piac működését megnehezítő, újonnan megjelent akadályokat – például a szerződészkötéskor a fogyasztókra irányuló gazdasági nyomásgyakorlást és más kérdéseket –, intézkedéseket hozva ezek megfelelő felszámolására.

B. A tagállamoknak:

- 1) megfelelő pénzügyi támogatást kell nyújtaniuk a fogyasztói szövetségeknek, hogy azok el tudják látni a fogyasztói jogok védelmével kapcsolatos feladatukat. Meg kellene vizsgálni, hogy létre lehet-e hozni – majd az egyes tagállamok jogrendjébe illeszkedően be lehet-e vezetni – egy olyan alapot, amely a fogyasztással kapcsolatos szankciókból befolyó összegeket a fogyasztóvédelmi politika fejlesztésére és végrehajtására fordítaná, különös tekintettel a valamennyi fogyasztó számára hasznos, általános érdekű fellépésekre. Ehhez fel kellene használni az ilyen alappal már rendelkező tagállamok tapasztalatait;
- 2) szociális védelmi rendszereiken belül intézkedéseket kell elfogadniuk a fogyasztók és minden állampolgár társadalmi kirekesztésének elkerülésére olyan esetekben, amikor a többdimenziós szegénységi mutatók 30 %-ánál több jelez nélkülözést, különösen az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés és azok nyújtása kapcsán. Ezt minden tagállam saját szükségleteinek megfelelően segíthetné azzal, hogy kidolgoz és végrehajt egy „polgári mentőcsomagot”, amely hozzájárulhatna a háztartások gazdasági helyzetének talpra állásához és a fogyasztók vásárlóerejének visszaállításához.

1.6 Még inkább törekedni kell arra, hogy a fogyasztói érdekek beépüljenek az összes uniós szakpolitikába. Ily módon az idevonatkozó uniós programokban általános érdekű intézkedések révén forrásokat kellene elkülöníteni a fogyasztói szervezetek hozzájárulásának elősegítésére, ezzel segítve a váratlanul rossz gazdasági helyzetbe került fogyasztók integrációját.

2. Bevezetés

2.1 A jelenlegi gazdasági és pénzügyi válság elhúzódása és súlyossága, valamint a több tagállami kormány által elfogadott intézkedések a fogyasztók többségét sújtó vásárlóerő-csökkenéssel párhuzamos járulékos hatással jártak az áruk és szolgáltatások keresletére és kínálatára, ami utat nyit a társadalom szétforgácsolódásának.

2.2 A bérek csökkenése fogyasztói szokásainak megváltoztatására készítette a lakosságot, hogy a családi költségvetést a megváltozott kiadási lehetőségeikhez tudják igazítani.

2.3 A jövedelemforrások – egyes esetekben a családi hálózatok támogatása ellenére bekövetkező – elvesztése és a jövedelmek egyre csökkenő értéke a nehéz anyagi helyzetű és társadalmi kirekesztésnek kitett fogyasztók számának növekedéséhez vezetett, különösen bizonyos alapvető áruk és szolgáltatások tekintetében, ami az átmeneti kiszolgáltatottság egyik formájának tekinthető.

2.4 Emellett a teljes fogyasztói csoportok alacsonyabb vásárlóerejű rétegekbe való lecsúszása a pénzügyi kirekesztés és a munkanélküliség mellett újabb akadályokat képzett a hagyományos áru- és szolgáltatási piacokhoz való hozzáférés előtt, ami kedvez az alternatív vásárlási tereknek és csatornáknak, melyek esetenként zavart kelthetnek a piac működésében.

2.5 Statisztikai célból fontos figyelembe venni a többdimenziós szegénységi mutatót (MPI) ⁽¹⁾, hogy olyan döntéseket lehessen mérlegelni és meghozni, amelyek célja a társadalmi kirekesztés megelőzése. Ezek a mutatók (MPI) különféle alapszempontokat (pl. oktatás, egészség) és az életszínvonalat vizsgálják 10 mutatóval (életminőség/szociális jólét), és azt tekintik szegénynek, aki a vizsgált mutatók legalább 30 %-a esetében nélkülözi. Ezért fontos, hogy a tagállamok olyan eszközöket fogadjanak el, amelyek célja, hogy az említett küszöbön belül maradjanak.

2.6 Emellett a válság által megrendített anyagi helyzetű fogyasztók helyzetükből adódóan nem rendelkeznek egyes, a virtuális kereskedelmi környezethez való hozzáféréshez szükséges eszközökkel, ami korlátozza a kedvezőbb áru- és szolgáltatási piacokhoz való hozzáférésüket. Így a digitális szakadék növeli a „szociális szakadékot” is, mivel a fogyasztók nehezebben tudják megvédeni magukat a gazdasági válság hatásaiból és a digitális piacok összetettségéből adódó veszélyekkel szemben.

2.7 Ráadásul a váratlan gazdasági okokból kiszolgáltatott helyzetbe került fogyasztók sem tájékoztatásban, sem gazdasági érdekvédelemben nem részesülnek a számukra egyre természetesebb piaci környezetben bonyolított tranzakciók kapcsán.

2.8 Végezetül a fogyasztók rendelkezésére bocsátott közforrásoknak a kormányok által az utóbbi években bevezetett kiigazító intézkedések keretében történő lefaragása jelentősen csökkenti a piacfelügyeleti tevékenységek hatékonyságát. Emellett, amint azt az EGSZB már megjegyezte ⁽²⁾, az EU kevesebb forrást szánt a 2014 és 2020 közötti időszakra vonatkozó többéves fogyasztóvédelmi programra ⁽³⁾.

3. Kereskedelmi gyakorlatok, amelyek a gazdasági válság következtében veszélyeztethetik a fogyasztók védelmét

3.1 A sokféle eltérő kereskedelmi gyakorlat és azok sokrétű piaci hatása azt eredményezi, hogy a gazdasági válság következtében még kiszolgáltatottabb helyzetbe került fogyasztók még nehezebben képesek megfelelően kielégíteni legalapvetőbb szükségleteiket.

3.2 Nem szabad, hogy a szolgáltatók engedjenek a fogyasztók és felhasználók egészségét és biztonságát garantáló előírások betartásából. A fogyasztókat meg kell védeni ennek kockázatától, és az (Európai Bizottság 2000. február 2-i közleményében rögzített) elővigyázatosság elvét alkalmazva meg kell akadályozni a fogyasztók testi és szellemi épségét veszélyeztető vagy jogos gazdasági érdekeiket csorbító áruk, termékek és szolgáltatások forgalmazását. Eközben nem kerülhet veszélybe az általános termékbiztonság kötelezettsége, amely minden, a fogyasztóknak szánt vagy fogyasztók által esetlegesen használt termékre vonatkozik, ideértve azokat is, amelyeket fogyasztók valamely szolgáltatás nyújtása keretében használnak fel.

3.3 Egy bizonytalan gazdasági helyzetben lévő fogyasztó nem csak hogy nem tudja megfelelően kielégíteni az alapvető élelmiszer-szükségleteit, hanem fogyasztása is jelentősen megváltozhat az alacsonyabb árak megfelelően rosszabb tápértékű élelmiszer-kínálat révén.

3.4 Ugyanez igaz az olyan termékek tárolási és értékesítési feltételeinek értelmezésekor, amelyek romlandók, és így fogyasztásuk lejáratí időhöz kötött.

3.5 Olyan kereskedelmi gyakorlatok is előfordulhatnak, hogy – a drasztikus árcsökkentés érdekében – olyan termékeket adnak el, amelyek már nem felelnek meg a forgalmazhatóság követelményeinek. Ugyanez igaz a szolgáltatások esetében is. Ezért a tagállamok aktív és gondos beavatkozásával minden szükséges intézkedést meg kell hozni az ilyen termékek értékesítésének megakadályozása érdekében. Emellett, amint az EGSZB már megjegyezte ⁽⁴⁾, erősíteni kell az együttműködést az illetékes tagállami szervek és az Európai Bizottság között, és jóvá kell hagyni a termékbiztonsági jogszabályok felülvizsgálatát, melyeket aztán azonnal hatályba kell léptetni.

⁽¹⁾ Az ENSZ és az Oxfordi Egyetem által 2010-ben kidolgozott statisztikai mutató a szegénység mértékének és intenzitásának mérésére.

⁽²⁾ HL C 181., 2012.6.21., 89. o..

⁽³⁾ HL L 84., 2014.3.20., 42. o..

⁽⁴⁾ HL C 271., 2013.9.19., 86. o..

3.6 Ugyanígy figyelembe kell venni az akciók és leárazások keretében szándékosan használt, a termékek jellemzőivel kapcsolatban a fogyasztókat megtévesztő kifejezéseket és megnevezéseket is. A megtévesztő reklám területén ide tartoznak mind azok a marketingkampányok, amelyek egy állítólagos etikus cél szolgálatában, a szolidaritásra hivatkozva és az érzelmekre hatva ösztönöznék vásárlásra, mind pedig a környezetvédelemmel kapcsolatos megtévesztő állítások, melyek valóságtartalma nehezen ellenőrizhető.

3.7 Ugyanígy felügyelni kellene a „saját márkás termékek” általános elnevezés alatt futó és a hatályos forgalmazási követelményeknek és előírásoknak eleget nem tevő termékek forgalmazását.

3.8 Az élelmiszer-ágazatban különösen aggályos továbbá az olyan alternatív értékesítési csatornák terjedése, amelyek kívül esnek a hatósági ellenőrzések látókörén, ilyen például az alapvető élelmiszerek hamisítása, azaz az úgynevezett „élelmiszercsalás”⁽⁵⁾, az illegális élelmiszer-értékesítés, a hulladék élelmiszerek emberi fogyasztásra való újrafelhasználása stb. Ugyanez vonatkozik a vényköteles (nem OTC⁽⁶⁾) gyógyszerek recept nélküli értékesítésére. Ezeket garanciák nélkül gyártják, az engedélyezett eredeti gyógyszert utánozva, ami hamisításnak minősül és súlyos egészségügyi kockázatokkal jár.

3.9 Másrészt egyes termékeket kifejezetten programozott elavulással terveznek meg, azaz élettartamuk szándékosan lerövidített, így a fogyasztónak újat kell vásárolnia, ami ellentmond a fenntarthatóság és a fogyasztói kiadások hatékonysága elvének. Erről az EGSZB már kifejtette a véleményét⁽⁷⁾.

3.10 Általában elmondható, hogy a nem hagyományos – köztük digitális – úton forgalmazott termékek kínálata elbizonytalanítja a legkiszolgáltatottabb anyagi helyzetű fogyasztókat, és ezt a csoportot alacsony árral, fizetési könnyítéssel, színlelt/fiktív leárazással (időnként „dinamikus árképzést” alkalmazva⁽⁸⁾) – amit pedig kifejezetten tiltani kellene), kuponokkal vagy bónusokkal igyekeznek becserkészni, amelyek sokszor egyértelműen vásárlásra ösztönöznek, kihasználva a kereskedelmi ügylet résztvevőinek aszimmetrikus pozícióját. Számos alkalommal az ár-összehasonlító internetes oldalakon nem fedik fel egyértelműen a weboldal üzemeltetőjének kiletét, illetve azt, hogy a kereskedők fizetnek-e termékeik vagy szolgáltatásaik megjelenítéséért.

3.11 Figyelembe kell azonban venni, hogy az új technológiákban rejlő lehetőségek optimális kihasználása lehetőségeket is kínál a nehéz gazdasági helyzetű fogyasztók számára, mivel bővíti a termékínálatot és előmozdítja a vállalkozások közötti versenyt, ezzel pedig csökkenti az érintett termékhez nem közvetlenül kapcsolódó forgalmazási költségeket.

3.12 Általánosságban véve az a kereskedelmi gyakorlat, amely a kínált áru vagy szolgáltatás árának csökkentése ellenében a fogyasztót megillető garanciák csökkentésével jár, jelentős csorbát ejt a fogyasztók jogainak és gazdasági érdekeinek védelmében. Mindennek következményeképpen a fogyasztók kiszolgáltatottabbá válnak, ami kedvez az olyan negatív visszacsatolások kialakulásának, amelyek újabb nehézségekbe sodorhatják a váratlanul rossz gazdasági helyzetbe került fogyasztókat.

3.13 Az anyagilag kiszolgáltatott helyzetben lévő fogyasztók egészségét szintén különösen érinti, ezért meg kell jegyezni, hogy az energiaszegénység egyre nagyobb hatást gyakorol azokban az európai régiókban, ahol az éghajlati viszonyok meghatározóak ebből a szempontból. Ezért foglalkozni kell azokkal a „téli moratórium” vagy más egyéb körülményekkel, amelyeket az illetékes szolgáltatók figyelembe vehetnek különösen a váratlan gazdasági körülményekből adódó fizetési nehézségek miatti szolgáltatáskikapcsolásból eredő kockázatok esetében.

3.14 Általánosságban meg kellene említeni azokat az egyes vállalatok által alkalmazott káros gyakorlatokat is, amelyek gyakran visszafordíthatatlan károkat okoznak a szűkös családi költségvetésben, különösen a bizonyos letéti és takaréktípusok és pénzügyi termékek kapcsán, amelyek sem korrekt tájékoztatást, sem megfelelő szerződéses garanciákat nem nyújtanak – ilyen például az igen magas éves kamatra nyújtott fogyasztási hitelek esete –, ami számos fogyasztó számára „válság volt a válságban”, azaz jövőbeli reményeik füstbe mentek, mivel a család túlzottan eladósodott vagy akár teljesen fizetéseképtelenné vált.

⁽⁵⁾ Ezt az Interpol illegális termékek kereskedelme elleni osztálya vizsgálja (az Opson művelet keretében).

⁽⁶⁾ OTC: Over the counter, azaz vény nélkül kapható gyógyszerek.

⁽⁷⁾ HL C 67., 2014.3.6., 23. o..

⁽⁸⁾ Marketingeszköz, amely adott pillanatban a kereslet és a kínálat függvényében változó rugalmas árképzési rendszert jelent, melynek révén elhithető a fogyasztóval, hogy leárazás történt, miközben valójában nem.

3.15 Az előző pontban említett körülmények kiterjedhetnek olyan konkrétabb területekre, mint a jelzáloghitel-válság, az „alulbiztosítotttság” stb., melyek többszörös, állandó és nehezen kezelhető kiszolgáltatottságot okoznak az ilyen helyzetbe került fogyasztóknak. Külön meg kell említeni a jutalékok tisztességtelen felszámolását, ami gyakran a banki átláthatóság hiányához kapcsolódik és amivel nemcsak kisbetegeteket csapnak be, hanem egyéni befektetőket is olyan értékpapírműveletek kapcsán, amelyeket maguk a pénzügyi intézmények vagy más, az ágazatban megjelenő, engedély nélkül működő intézmények hajtanak végre.

3.16 A határokon átnyúló kereskedelem esetében a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló 2005/29/EK irányelv⁽⁹⁾ nem egységes alkalmazása azzal a veszéllyel jár, hogy szűkíti hatáskörét, és nem garantál nagyobb jogbiztonságot a vállalkozásoknak. Az átültetés megfelelőbb végrehajtása elősegítené a fogyasztóvédelem javítását. ezért az Európai Bizottságnak gondoskodnia kell arról, hogy az irányelvet minden tagállamban helyesen alkalmazzák. Ezt elősegítené az irányelv értelmezését segítő „iránymutatások” mielőbbi elfogadása.

3.17 A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal kapcsolatban az Európai Bizottságnak mindenképpen felügyelnie kell az irányelv rendelkezéseinek be nem tartása kapcsán a tagállamok által hozott intézkedéseket. Főszabályként azt kellene alkalmazni, hogy a szankciók értéke nem lehet kisebb a tisztességtelennek vagy megtévesztőnek minősülő gyakorlat révén szerzett profitnál. Emellett a (jogi és egyéb) eljárásoknak megfelelőnek és hatékonynak kell lenniük az irányelv célkitűzéseinek teljesítéséhez.

3.18 Amint azt az EGSZB már kérte⁽¹⁰⁾, az uniós joggal való nagyobb összhang biztosítása érdekében a jövőben egy időben és összehangoltan kellene felülvizsgálni a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló irányelvet és a megtévesztő és összehasonlító reklámról szóló irányelvet.

3.19 Végül soron az a cél, hogy megakadályozzuk, hogy az egységes piac olyan kétpólusú piaccá váljon, amelynek rosszabbik felével éppen a leginkább rászorulóknak szembesülniük kell. Körültekintőbben kell élni a kereskedelmi gyakorlatokkal, ha azok kiszolgáltatottabb anyagi helyzetű fogyasztókra irányulnak. Figyelembe kell venni, hogy a fogyasztóknak a méltó életvitelhez elegendő mennyiségben és folyamatosan hozzá kell tudniuk férni az alapvető árukhoz és szolgáltatásokhoz. Erről az illetékes hatóságoknak kell gondoskodniuk.

4. Javaslatok a fogyasztók gazdaságilag kiszolgáltatott helyzetének javítását célzó intézményi fellépésekre

4.1 Az EGSZB arra kéri az illetékes hatóságokat, hogy fogadjanak el hatékony intézkedéseket az alapvető árucikkek és szolgáltatások biztonságos hozzáféréseinek garantálására és a gazdasági okokból a gazdasági és pénzügyi válság által erősebben sújtott fogyasztók és felhasználók jogainak kifejezett és hatékony védelmére. A cél az ilyen fogyasztók társadalmi kirekesztődésének megakadályozása. Amint az EGSZB már korábban is kifejtette, ilyen intézkedés lehet például a családok túlzott eladósodásának szabályozása⁽¹¹⁾, melynek célja a bizonyos néprétegeket sújtó erőteljes pénzügyi nyomás enyhítése.

4.2 Másrészt – az idevonatkozó szabályok alkalmazásakor – az európai fogyasztóvédelmi közpolitikákban kifejezetten ügyelni kell arra, hogy megvédjék a váratlanul rossz gazdasági helyzetbe került fogyasztók jogait, és biztosítsák, hogy kiemelt szempont legyen az alapvető áru- és szolgáltatási piacokhoz való, tisztességes feltételek melletti hozzáférésük védelme.

4.3 A különféle intézkedéseket négy kategóriába lehet sorolni: megelőző, védelmi, enyhítő és helyreállító.

4.4 Olyan „cselekvési tervet” kell kidolgozni, amely tartalmaz legalább a fenti négy beavatkozási kategóriába tartozó intézkedéseket.

⁽⁹⁾ HL L 149., 2005.6.11., 22. o..

⁽¹⁰⁾ HL C 271., 2013.9.19., 61. o..

⁽¹¹⁾ HL C 311., 2014.9.12., 38. o..

4.5 Először is létre kell hozni egy alapot, melyet a fogyasztással kapcsolatos szabálysértést elkövetőkre kirótt pénzügyi szankciók összegével töltenének fel. Ezeket a pénzeket a fogyasztóvédelmi politikákra kell fordítani, konkrétan az egész lakosság számára hasznos, kollektív keresetek keretében végrehajtott általános érdekű fellépésekre, melyeket a fogyasztói szervezetek és a hatóságok vagy e politikát végrehajtó intézkedések meghozatalára jogosult, a tagállamok által létrehozott egyéb szervek végeznek.

4.6 Az emberek egészségét és biztonságát fenyegető vagy ténylegesen károsító, súlyos szabálysértés elkövetése esetére meg kell erősíteni az illetékes hatóságok szankcionálási hatásköreit, felhatalmazva őket arra is, hogy – a jogállami garanciák maradéktalan tiszteletben tartása mellett – akár lefoglalhassák és/vagy elkobozhassák a használt eszközöket vagy árukat és felfüggeszthessék a vállalat működését.

4.7 A megelőző jellegű intézkedések azok, amelyek a gazdasági válság miatt váratlanul kiszolgáltatott anyagi helyzetbe került fogyasztók számának növekedéséért, illetve az ilyen fogyasztókat megkülönböztetetten érintő helyzetek és gyakorlatok elterjedéséért felelős külső tényezőkre hatnak.

4.8 A külső tényezőkből eredő problémák kezelése mellett a fogyasztók képviselőit – például gazdasági és szociális partnereket – megerősítő intézkedéseket kell elfogadni, valamint támogatni kell őket, hogy többek között együttműködési vagy megosztáson alapuló gazdasági projekteken és közös beszerzésekben vegyenek részt.

4.9 Ugyanígy megelőző jellegű alapvető intézkedés lenne egy olyan megfigyelőközpont létrehozása, amely nyomon követné a stratégiai politikákat a kritikus ágazatokban, például az általános érdekű szolgáltatások, az audiovizuális termékek, a tüzelőanyagok, a bankok, az energetikai oligopóliumok, a lakhatás stb. terén, amelyek olyan kockázatot jelenthetnek, amellyel szemben a legkiszolgáltatottabb fogyasztók a leginkább ki vannak téve.

4.10 Alapvetően a gazdasági, pénzügyi és foglalkoztatási, valamint az új technológiáknak a szolgáltatási és árupiacokhoz való hozzáférésre gyakorolt esetleges negatív hatásából eredő forgatókönyvekkel kapcsolatos intézkedésekről van szó, melyeknek célja a fogyasztók és felhasználók jogainak védelme. Ezért az intézkedéseknek ki kell terjedniük azokra a marketing- és reklámtevékenységekre is, amelyek a fogyasztók helyzetével ellentétes döntésekhez vezethetnek, vagy akár torzítják azok vásárlási kritériumait.

4.11 Védelmi intézkedésnek számítanak azok, amelyek megerősítik a gyenge vagy alárendelt helyzetű fogyasztók és felhasználók védekező mechanizmusait, különösen a műszaki és jogi védelemhez való hozzáférés, valamint az okozott károk megtérítése vagy helyreállítása tekintetében, figyelembe véve a váratlan gazdasági nehézségekkel szembenező fogyasztók sajátos helyzetét.

4.12 Meg kell erősíteni a tagállami hatóságok és az Európai Bizottság közti együttműködést, és el kell végezni a fogyasztóvédelmi együttműködésről szóló 2006/2004/EK rendelet alkalmazási körének kimerítő felülvizsgálatát, egységes ellenőrzési mechanizmusokat vezetve be, harmonizálva a szankciókat, és hatékonyabbá téve a rendeletet és annak működési mechanizmusait. Ugyanakkor a fogyasztóknak biztonságos termékeket és szolgáltatásokat kell biztosítani, ami hatékony piacfelügyeletet kíván, ezért az EGSZB reméli, hogy jóváhagyják a termékbiztonsági jogszabályok felülvizsgálatát.

4.13 Az enyhítési intézkedések az olyan fogyasztókra irányulnak, akiknek anyagi helyzetét a gazdasági válság már megingatta. Ezek célja az, hogy segítse e fogyasztókat a következményekkel való megbirkózásban, hogy a jövőben méltó életkörülmények mellett ki tudják elégíteni alapvető szükségleteiket.

4.14 Az ilyen típusú intézkedések, csakúgy mint a tagállamok által esetlegesen elfogadott helyreállító intézkedések esetén fontos időnként számolni a családi és szociális támogató hálózatok segítségével, amelyeknek pedig intézményi támogatást kell kapniuk szerepük betöltéséhez. Emellett a strukturális alapok is hozzájárulhatnak az említett szolidaritási alapok létrehozásához, hogy céljaik teljesítése révén megakadályozzák a társadalmi kirekesztést.

4.15 A helyreállító intézkedések közé sorolandók mindazok, amelyek segítségével a jelenlegi lehetőségek mellett megvalósítható a bizonytalan gazdasági helyzetből való kilábalás. Ennek kapcsán javasoljuk egy „polgári mentőcsomag” kidolgozását és végrehajtását, amely a fogyasztók vásárlóerejének visszaállításával segítene talpra állítani a háztartások gazdasági helyzetét, kompenzálná a gazdasági válság során elszenvedett veszteségeket és megvonásokat, és méltányosan megfelelné azoknak a bankok megmentése érdekében kidolgozott intézkedéseknek, amelyek a pénzügyi intézményeket segítették. Ez jobban összhangban lenne az ENSZ 1999-es fogyasztóvédelmi iránymutatásainak 5. pontjával, mely szerint: „A fenntartható fogyasztás előmozdítását szolgáló politikáknak figyelembe kell venniük az alábbi célokat: a szegénység felszámolása, a társadalom összes tagja alapvető szükségleteinek kielégítése és az egyenlőtlenség csökkentése mind országok belül, mind az országok között”.

4.16 Másrészt az Európai Unió Alapjogi Chartája 34. cikkének (3) bekezdése a társadalmi kirekesztés és a szegénység leküzdése érdekében felhatalmazza az Uniót és a tagállamokat arra, hogy intézkedéseket hozzanak a tisztas megélhetés biztosítására mindazok számára, akik nem rendelkeznek az ehhez elégséges pénzeszközökkel.

4.17 Végezetül hasznos volna tanulmányokat és kutatásokat végezni a fogyasztók kiszolgáltatott gazdasági helyzetét meghatározó és alakító tényezőkről.

4.18 A belső piac működését esetleg akadályozó tényezők közül megemlítendő a fogyasztókra a szerződéskötéskor gyakorolt gazdasági nyomás, mely a két fél közötti kiegyensúlyozatlan kapcsolatban a fogyasztó alárendelt helyzetéből adódik. Ez a helyzet érintheti a fogyasztó szabad akaratát, és a szerződéskötésnél az önkéntes beleegyezés hiányát is tükrözheti. Ilyen esetben a fogyasztóra kényszerítenek olyan szerződéseket, melyeket egyébként nem kötött volna meg, illetve nem fogadott volna el, illetve olyan feltételeket, amelyek olyan aránytalan terhet jelentenek, amelyet önálló döntéshozatal során önként nem fogadott volna el.

4.19 Az EGSZB-nek meg kellene vizsgálnia ezt a fogyasztók szerződéses beleegyezését érintő hibát, továbbá a belső piac nem megfelelő működését eredményező versenytorzulást. A többi uniós intézménynek is kellő figyelmet kellene rá fordítania, és meg kellene hoznia az ahhoz szükséges intézkedéseket, hogy megakadályozza a szerződéskötéskor a fogyasztókra – azok alárendelt helyzetét kihasználva – gyakorolt gazdasági nyomást.

Kelt Brüsszelben, 2014. október 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Henri MALOSSE

MELLÉKLET

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményéhez

A következő módosító indítványokat, amelyeknél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egynegyede volt, a vita során elutasították (eljárási szabályzat 54. cikk (3) bekezdés):

a) **1.3. pont**

A következőképpen módosítandó:

Másrészről a gazdasági válság nyomán általános és folyamatos tendencia, hogy a potenciális fogyasztók egyre gyengébb gazdasági pozícióban vannak, emiatt pedig a fogyasztás csökkenése várhatóan tovább erősödhet. A hatóságok mostanáig nem tettek javaslatokat olyan rendszerszintű intézkedésekre, amelyek figyelmeztetnék és megóvnák ettől a fogyasztókat.

Indokolás

Meg kell határozni, hogy mi az, ami gyengül.

A szavazás eredménye:

Mellette: 49

Ellene: 86

Tartózkodott: 3

b) **3.5. pont**

A következőképpen egészítendő ki:

Olyan megtevesztő kereskedelmi gyakorlatok is előfordulhatnak, hogy – a drasztikus árcsökkentés érdekében – olyan termékeket adnak el, amelyek már nem felelnek meg a forgalmazhatóság követelményeinek. Ugyanez igaz a szolgáltatások esetében is. Ezért a tagállamok aktív és gondos beavatkozásával minden szükséges intézkedést meg kell hozni az ilyen termékek illegális értékesítésének megakadályozása érdekében. Emellett, amint az EGSZB már megjegyezte ⁽¹⁾, erősíteni kell az együttműködést az illetékes tagállami szervek és az Európai Bizottság között, és jóvá kell hagyni a termékbiztonsági jogszabályok felülvizsgálatát, melyeket aztán azonnal hatályba kell léptetni.

Indokolás

A forgalmazhatóság követelményeinek meg nem felelő áruk/szolgáltatások nem értékesíthetők, az ilyen áruk/szolgáltatások forgalmazása tehát illegális.

A szavazás eredménye:

Mellette: 42

Ellene: 77

Tartózkodott: 14

A vélemény alábbi szövegrészei a közgyűlés által elfogadott módosító indítványok szerint módosultak, ugyanakkor a leadott szavazatok több mint egynegyedét megkapták (eljárási szabályzat 54. cikk (4) bekezdés):

⁽¹⁾ Lásd a piacfelügyeletről szóló véleményt, HL C 271., 2013.9.19., 86. o.

c) 4.9. pont

Alapvetően a gazdasági, pénzügyi és foglalkoztatási, valamint az új technológiáknak a szolgáltatási és árupiacokhoz való hozzáférésre gyakorolt esetleges negatív hatásából eredő forgatókönyvekkel kapcsolatos intézkedésekről van szó, melyeknek célja a fogyasztók és felhasználók jogainak védelme. Ezért az intézkedéseknek ki kell terjedniük azokra a marketing- és reklámtevékenységekre is, amelyek a fogyasztók helyzetével ellentétes döntésekhez vezethetnek, vagy akár torzítják azok vásárlási kritériumait.

A szavazás eredménye:

Mellette: 60

Ellene: 58

Tartózkodott: 9

d) 4.14. pont (új 4.15. pont)

A helyreállító intézkedések közé sorolandók mindazok, amelyek segítségével a jelenlegi lehetőségek mellett megvalósítható a bizonytalan gazdasági helyzetből való kilábalás. Ez jobban összhangban lenne az ENSZ 1999-es fogyasztóvédelmi iránymutatásainak 5. pontjával, mely szerint: „A fenntartható fogyasztás előmozdítását szolgáló politikáknak figyelembe kell venniük az alábbi célokat: a szegénység felszámolása, a társadalom összes tagja alapvető szükségleteinek kielégítése és az egyenlőtlenség csökkentése mind országon belül, mind az országok között”.

A szavazás eredménye:

Mellette: 66

Ellene: 63

Tartózkodott: 11

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Nők a tudomány területén**(saját kezdeményezésű vélemény)**

(2015/C 012/02)

Előadó: **Indrė VAREIKYTĖ**

2014. január 22-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Nők a tudomány területén

(saját kezdeményezésű vélemény).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2014. szeptember 30-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2014. október 15–16-án tartott, 502. plenáris ülésén (a 2014. október 15-i ülésnapon) 169 szavazattal 1 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Unió jövője a kutatástól és az innovációtól függ, és Európának 2020-ig további egymillió kutatóra van szüksége ahhoz, hogy versenyképes maradjon a világban. Ha 2020-ra elérjük azt a célt, hogy az EU GDP-jének 3 %-át kutatás-fejlesztésre fordítsuk, akkor a kutatás 2025-re emellett még 3,7 millió munkahelyet is teremthet, és az EU éves GDP-jét 795 milliárd euróval növelheti ⁽¹⁾.

1.2 Az EU elkötelezett amellett, hogy valamennyi szakpolitikájában – így a kutatás-fejlesztés területén is – elősegítse a nemek közötti egyenlőséget, valamint a nők és a férfiak esélyegyenlőségét. A rendelkezésre álló európai szintű adatok azt mutatják, hogy az európai kutatási szektort a férfiak szembetűnő túlsúlya jellemzi ⁽²⁾.

1.3 A nemek közötti egyensúly elengedhetetlen a kutatási rendszer jó működéséhez. A tagállamoknak és az EU egészének a kutatás területén kitűzött szakpolitikai céljaik eléréséhez minden rendelkezésükre álló emberi tőkét ki kell használniuk.

Az Európai Bizottság figyelmébe:

1.4 Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy – ahogy azt az Európai Kutatási Térségről szóló 2012-es közleményben meghirdették – tegyen javaslatot olyan, a tagállamoknak címzett ajánlásokra, amelyek közös iránymutatásokat tartalmaznak az egyetemeken és a kutatóintézetekben a nemek közötti egyenlőséget elősegítő intézményi változtatásokra vonatkozóan.

1.5 Az ajánlásnak ösztönöznie kell a tagállamokat a női kutatók felvétele, megtartása és szakmai előmenetele előtt álló jogi és egyéb akadályok felszámolására, foglalkoznia kell azzal a problémával, hogy a döntéshozatali folyamatokban a két nem nem egyformán vesz részt, és az eddigieknél jobban érvényesítenie kell az egyes kutatási programokban a nemek közötti egyenlőség szempontjait.

1.6 Az EGSZB emellett arra is kéri az Európai Bizottságot, hogy folytassa azoknak a figyelemfelkeltő programoknak a kidolgozását és végrehajtását, amelyek azt célozzák, hogy az úgynevezett „STEM területeken” (tudomány, technológia, műszaki tudományok és matematika) folytatott tanulmányok több lány, illetve a kutatási tevékenységek több nő számára jelentsenek vonzerőt.

1.7 Biztosítani kell a szorosabb együttműködést az Európai Bizottság megfelelő főigazgatóságai (az Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatóság, illetve a Kutatási és Innovációs Főigazgatóság) között.

⁽¹⁾ P. Zagamé, L. Soete: „The cost of a non-innovative Europe” [A nem innovatív Európa költségei], 2010.

⁽²⁾ A jelenlegi helyzet áttekintése a dokumentum második részében található.

1.8 Az EGSZB ezenkívül azt ajánlja, hogy az Eurostat keretén belül gyűjtsenek és tegyenek közzé a kutatás és az innováció területéhez kapcsolódó, nemek szerint bontott adatokat.

A tagállamok figyelmébe:

1.9 A tagállamoknak törekedniük kellene arra, hogy az EKT-ről szóló közlemény és a Horizont 2020 program ajánlásai alapján fejlesszék a nemek közötti egyenlőség kutatás területén való érvényesülésére vonatkozó jogi és szakpolitikai kereteiket.

1.10 Az EGSZB sürgeti a tagállamokat, hogy biztosítsák, hogy a kutatás-fejlesztési kiadások elérjék a GDP 3 %-át, azaz az Európa 2020 stratégiában meghatározott szintet.

1.11 A tagállamoknak emellett – az EKT-közleménnyel összhangban – gondoskodniuk kellene arról is, hogy az európai strukturális alapokat és más finanszírozási mechanizmusokat igénybe lehessen venni az intézményi átalakításokra vonatkozó kezdeményezésekhez.

1.12 A kutatóintézetek és -szervezetek értékelését, akkreditációját és finanszírozását a nemek közötti egyenlőség terén mutatott teljesítményükhöz kellene kapcsolni.

1.13 A tagállamoknak – az állami/nemzeti kutatóintézetekkel és a szociális partnerekkel együtt – fel kellene tárniuk, miképp lehetne a női és a férfi kutatókat egyaránt érintő családbarát politikák kidolgozása és bevezetése révén biztosítani a munka és a családi élet közötti egyensúlyt.

1.14 A tagállamoknak támogatniuk és erősíteniük kell a kutatóintézetek, a vállalkozások és a kapcsolódó szociális partnerek közötti párbeszédet.

A kutatás szereplői figyelmébe:

1.15 Az EGSZB sürgeti a kutatóintézeteket és az egyetemeket, hogy biztosítsák, hogy a döntéshozatallal és kiválasztással foglalkozó, illetve egyéb fontos szervezeti egységeikben a két nem kiegyensúlyozottan legyen képviselve.

1.16 A nemek közötti egyenlőséget célzó törekvéseket be kell építeni a kutatóintézetek, egyetemek és ezek megfelelő részlegei tervezési folyamataiba.

1.17 Az EGSZB fokozottabb párbeszédre szólít fel a tudományos kiadványok kiadóival és szerkesztőivel annak érdekében, hogy a tudományos közlemények, vezércikkek, valamint ismertető és áttekintő cikkek vonatkozásában számolják fel a nemekkel kapcsolatos előítéleteket, és adjanak nagyobb teret a női kutatók cikkeinek.

2. A jelenlegi helyzet áttekintése ⁽³⁾

2.1 2005-ben az Európai Tanács azt tűzte ki célul, hogy a közsférabeli kutatások területén a vezetői állások 25 %-át nők töltsék be. A nemek közötti egyenlőtlenség a döntéshozatalban ennek ellenére fennmaradt: 2010-ben a kutatóintézetek vezetőinek csupán 15,5 %-a, a felsőoktatási intézmények vezetőinek pedig csak 10 %-a volt nő.

2.2 Továbbra is megfigyelhető a horizontális szegregáció a különböző gazdasági ágazatok és tudományterületek között. A kutatók között a nők aránya a felsőoktatási és a kormányzati szektorban magasabb, mint az üzleti vállalkozásoknál. Unió viszonylatban a professzorok között („A” fokozat) a nők aránya a humán és a társadalomtudományok terén a legmagasabb (28,4, illetve 19,4 %), és a műszaki és technológiai területeken a legalacsonyabb (7,9 %).

2.3 A nők tudományos karrierjét emellett továbbra is a jelentős vertikális szegregáció jellemzi. 2010-ben a női diákok és a végzett nők aránya (55 %, illetve 59 %) meghaladta a férfiakét, a PhD-hallgatók és a PhD-fokozatot elnyertek között azonban már a férfiak voltak többségben (a nők aránya csupán 49 %, illetve 46 % volt). Továbbmenve, a „C” fokozatú tudományos és felsőoktatási dolgozóknak 44 %-a, a „B” fokozatúaknak 37 %-a, az „A” fokozatúaknak pedig már csak 20 %-a volt nő. A nők alulreprezentáltsága még inkább szembeötlő a természettudományok és a műszaki tudományok területén, ahol a „C” fokozatú dolgozóknak mindössze 33 %-át, a „B” fokozatúaknak 23 %-át, az „A” fokozatba soroltaknak pedig már csak 11 %-át teszik ki ⁽⁴⁾.

⁽³⁾ A második részben szereplő statisztikai adatok forrása: „She Figures 2012: Gender in Research and Innovation” [A nőkre vonatkozó 2012-es számadatok: Nemek a kutatás és innováció terén], Európai Bizottság, 2013.

⁽⁴⁾ Az „A”, „B” és „C” fokozat az intézményen belüli pozíciót jelzi (magas, közép-, illetve alacsony szintű).

2.4 A nemek közötti egyenlőség elérésének továbbra is fontos eleme a munka és a magánélet közötti megfelelő egyensúly megteremtése. A női kutatók szakmai előrelépése előtt nem csupán az ún. „üvegplafon” áll akadályként, hanem egy „anyasági fal”, azaz a dolgozó anyákkal szembeni sztereotípiák és hátrányos megkülönböztetés is, mivel még ma is a nők azok, akik a gondozási és a háztartási munkák fő terheit viselik.

2.5 További fontos tényezők, amelyek akadályt és korlátot jelentenek az európai kutatási rendszerben a nők felvétele, munkaerőként való megtartása és szakmai előmenetele szempontjából: a demokrácia és az átláthatóság hiánya a felvételi és az előléptetési folyamatokban, a nőkkel szembeni előítéletek a teljesítményértékelésnél, a döntéshozatali testületek munkájának átláthatatlansága, illetve a lányok/nők tudománybeli szerepét illető berögződött sztereotípiák. Az európai kutatóintézeteknél további jelentős korszerűsítésre van szükség ahhoz, hogy létrejöjjenek a nők és a férfiak esélyegyenlőségének strukturális alapfeltételei.

3. A nemek közötti egyenlőség előnyei a kutatás és az innováció területén

3.1 A kutatás és az innováció az európai gazdasági növekedés fontos hajtóerői, és Európának további egymillió kutatóra van szüksége ahhoz, hogy versenyképes maradjon a világban. A kutatás és az innováció nem csupán annak előfeltétele, hogy az EU tudásalapú társadalommá váljon: ha 2020-ra elérjük azt a célt, hogy az EU GDP-jének 3 %-át kutatás-fejlesztésre fordítsuk, akkor 2025-re emellett még 3,7 millió munkahelyet is teremthetnek, és az EU éves GDP-jét 795 milliárd euróval növelhetik ⁽⁵⁾.

3.2 A nemek közötti egyenlőség elengedhetetlen a kutatási rendszer jó működéséhez. A tagállamoknak és az EU egészének a kutatás területén kitűzött szakpolitikai céljaik eléréséhez minden rendelkezésükre álló emberi tőkét – tehetséget és erőforrást – ki kell használniuk. A nők képességeiben, tudásában és képzettségében rejlő lehetőségek teljes kihasználása hozzájárul majd a virágzó gazdaság megteremtéséhez szükséges fő hajtóerők: a növekedés, a munkahelyteremtés és az európai versenyképesség fellendítéséhez.

3.3 Annak elérésére, hogy a színvonalas kutatások a társadalom számára hasznosak legyenek, több különböző megoldást is meg kellene fontolni. Ez a legjobban úgy oldható meg, ha a kutatói közösségek sokszínűek, és képesek a tudományágukon belüli, illetve más tudományágakban működő kutatócsoportokkal együttműködni. A kutatás és az oktatás nélkülözhetetlen eleme a politikaalkotásnak és a közigazgatásnak, és hozzájárul egy kritikusabb, sokszínű és nyitott általános vitához ⁽⁶⁾.

3.4 Ha több nőt vesznek fel a kutatási ágazatba, az növelheti a tudásforrást, javíthatja a tudástermelés minőségét, továbbá ellenállóbbá és versenyképesebbé teheti a szektort. Egyes tanulmányok azt mutatják, hogy a heterogén kutatócsoportok stabilabbak és innovatívabbak a homogén csoportoknál ⁽⁷⁾, illetve hogy a tudás és a szociális tőke csoportokon belüli diverzitása fontos az új ötletek kialakulásához ⁽⁸⁾. A természet-, orvos- és műszaki tudományok, valamint a környezetvédelem területén megjelenő nemi szempontokat is figyelembe vevő innovációk a biológiai és társadalmi nemek alapján történő elemzésekben kiindulva dolgoznak ki új elgondolásokat, szolgáltatásokat és technológiákat ⁽⁹⁾.

3.5 Az egyes tagállamok nemek közötti egyenlőségre vonatkozó mutatóinak összehasonlítása alapján azt láthatjuk, hogy azok az országok, amelyeknél magas a nemek közötti egyenlőség mutatószáma (GEI), GDP-jüknek jellemzően nagyobb százalékát fektetik kutatás-fejlesztésbe, és jobb eredményeket érnek el az innováció terén.

3.6 A nemek szempontjából végzett elemzésnek a kutatási és innovációs tartalomba való beépítése biztosítja, hogy a kutatás, valamint a jelenlegi innovációk kellően figyelembe vegyék mind a nők, mind pedig a férfiak szükségleteit, viselkedési formáit és attitűdjeit. A tanulmányok azt mutatják, hogy a biológiai és a társadalmi nemek szempontjából történő elemzések beépítése javítja a kutatások és innovációk felhasználhatóságát és minőségét. Emellett többletértéket is jelent a társadalom és a vállalkozások számára azáltal, hogy a kutatást egy széles és sokrétű felhasználói bázis igényeihez igazítja, illetve hogy integratívabb innovációs folyamatokat hoz létre, ahogy azt a nemi szempontokat figyelembe vevő innováció projektje is megmutatta ⁽¹⁰⁾.

4. Európai politikai fellépések

4.1 Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy – ahogy azt az Európai Kutatási Térségről szóló 2012-es közleményben meghirdették – tegyen javaslatot olyan, a tagállamoknak címzett ajánlásokra, amelyek közös iránymutatásokat tartalmaznak az egyetemeken és a kutatóintézetekben a nemek közötti egyenlőséget elősegítő intézményi változtatásokra vonatkozóan. Az ajánlásnak ösztönöznie kell a tagállamokat a női kutatók felvétele, megtartása és szakmai előmenetele előtt álló jogi és egyéb akadályok felszámolására, foglalkoznia kell azzal a problémával, hogy a döntéshozatali folyamatokban a két nem nem egyformán vesz részt, és az eddigieknél jobban érvényesítenie kell az egyes kutatási programokban a nemek közötti egyenlőség szempontjait. Emellett magában kell foglalnia az Európai Kutatási Térséghez (EKT) tartozó országokban létező legeredményesebb példák átfogó listáját is.

⁽⁵⁾ P. Zagamé, L. Soete: „The cost of a non-innovative Europe” [A nem innovatív Európa költségei], 2010.

⁽⁶⁾ Women in science [Nők a tudományban], Norvégia, 2010.

⁽⁷⁾ L.G. Campbell, S. Mehtani, M.E. Dozier, J. Rinehart: „Gender-Heterogeneous Working Groups Produce Higher Quality Science” [A nemi szempontból heterogén munkacsoportok magasabb színvonalú tudományos eredményeket érnek el], 2013.

⁽⁸⁾ <http://www.genderinscience.org.uk/index.php/consensus-seminars/recommendations-report>

⁽⁹⁾ Az „Innovation through gender” [Innováció a nemeken keresztül] szakértői csoport jelentése, Európai Bizottság, 2013.

⁽¹⁰⁾ Az „Innovation through gender” [Innováció a nemeken keresztül] szakértői csoport jelentése, Európai Bizottság, 2013.

4.2 Az EGSZB emellett arra is kéri az Európai Bizottságot, hogy folytassa azoknak a figyelemfelkeltő programoknak a kidolgozását és végrehajtását, amelyek azt célozzák, hogy az úgynevezett „STEM területeken” (tudomány, technológia, műszaki tudományok és matematika) folytatott tanulmányok több lány, illetve a kutatási tevékenységek több nő számára jelentsenek vonzerőt, és vezessen be speciális karriertanácsadási és támogató programokat. Ezzel kapcsolatban biztosítani kell a szorosabb együttműködést az Európai Bizottság megfelelő főigazgatóságai (az Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatóság, illetve a Kutatási és Innovációs Főigazgatóság) között. Ez lehetővé tenné, hogy a közös erőfeszítések jobb eredményt hozzanak a nemek közötti egyenlőséget illetően, és általában a kutatás és az oktatás terén is.

4.3 Az Európai Bizottságnak biztosítania kellene a nemek közötti egyensúlyt az uniós oktatási és kutatási mobilitási rendszerekben.

4.4 Az EGSZB javasolja továbbá, hogy az Eurostat keretén belül gyűjtsenek és tegyenek közzé a kutatás és az innováció területéhez kapcsolódó, nemek szerint bontott adatokat. Így megbízhatóbb és jobban összehasonlítható mutatószámokat nyerhetnénk és az adatgyűjtési és nyomonkövetési folyamatok is gördülékenyebben zajlanának, ami segíthetné a nők és a férfiak közötti esélyegyenlőségre irányuló 2015 utáni stratégia kidolgozását.

5. Nemzeti és intézményi fellépések

5.1 Az EGSZB szorgalmazza, hogy a tagállamok igazítsák a nemek kutatás és innováció területén megnyilvánuló egyenlőségére vonatkozó nemzeti politikáikat az Európai Kutatási Térségre, illetve a Horizont 2020 programra vonatkozóan uniós szinten meghozott döntésekhez.

5.2 Az EGSZB sürgeti a tagállamokat, hogy biztosítsák, hogy a kutatás-fejlesztési kiadások elérjék a GDP 3 %-át, azaz az Európa 2020 stratégiában meghatározott szintet. Az EU-28 országai jelenleg átlagosan csak GDP-jük 2,07 %-át költik kutatás-fejlesztésre⁽¹¹⁾, ami visszafogja a gazdasági növekedést, hátráltatja a munkahelyteremtést, és megakadályozza, hogy a kutatóintézetek teljes mértékben kihasználják a rendelkezésre álló szellemi potenciált.

5.3 A tagállamoknak olyan figyelemfelkeltő programokat kellene kidolgozniuk és bevezetniük, amelyek azt célozzák, hogy az úgynevezett „STEM területek” több lányt vonzzanak, és több nő kerüljön kutatási területre. Ez a fenti tárgyaknak az iskolában való népszerűsítésével kezdődne.

5.4 Az EGSZB úgy véli, hogy a nemek közti egyensúly oktatás és kutatás területén való javításának egyik legeredményesebb módja az, ha pénzügyi ösztönzőket biztosítunk azon oktatási intézmények és kutatóintézetek számára, amelyek határozott előrelépést mutatnak a nemek közötti egyensúly megteremtése terén. A tagállamoknak a kutatóintézetek és -szervezetek értékelését, akkreditációját és finanszírozását a nemek közötti egyenlőség terén mutatott teljesítményükhöz kellene kapcsolniuk.

5.5 A tagállamoknak és megfelelő intézményeiknek ki kellene dolgozniuk egy módszertant a nemek közötti egyenlőség területén történt fellépések nyomon követésére és hatékonyságuk értékelésére, hogy erős bázist biztosítsanak az európai kutatóintézetek és -szervezetek sürgetően szükséges strukturális módosításához.

5.6 A tagállamoknak – kutatóintézeteikkel és oktatási intézményeikkel, valamint a szociális partnerekkel együtt – fel kellene tárniuk, miképp lehetne a női és a férfi kutatókra egyaránt vonatkozó családbarát politikák – gyermekgondozási létesítmények, távmunka, részmunkaidős munka stb. – kidolgozása és bevezetése révén biztosítani a munka és a családi élet közötti egyensúlyt.

5.7 Az EGSZB sürgeti a kutatóintézeteket, hogy biztosítsák, hogy döntéshozatali, kiválasztási és más fontos testületeikben a két nem kiegyensúlyozottan legyen képviselve.

5.8 A nemek közötti egyenlőséget célzó törekvéseket be kell építeni a kutatóintézetek, egyetemek és ezek megfelelő részlegei tervezési folyamataiba. Minden szinten cselekvési terveket kell kidolgozni, a célszámokról, az intézkedésekről és az elért eredményekről szóló éves beszámolókkal. Az egyes részlegeket aktívan be kell vonni a folyamatba, és felelősségi kört kell a kezükbe adni azáltal, hogy saját maguk dönthessenek céljaikról és lépéseikről. Ebben a tervezésben nőknek is részt kell venniük, hogy a női kutatók szempontjai és érdeklődési területei semmiképp se maradjanak figyelmen kívül.

⁽¹¹⁾ EUROSTAT, 2012.

5.9 A tudomány és az innováció a vállalkozások számára igen előnyös. A tagállamoknak ezért támogatniuk és erősíteniük kell a kutatóintézetek, a vállalkozások és a kapcsolódó szociális partnerek közötti párbeszédet. Ez a párbeszéd biztosíthatja, hogy a kutatások jobban kapcsolódjanak az üzleti szférához, és segítheti a kutatóintézeteket költségvetésük diverzifikációjában.

5.10 Az EGSZB fokozottabb párbeszédre szólít fel a tudományos kiadványok kiadóival és szerkesztőivel a nemekkel kapcsolatos előítéletek felszámolásáért, illetve annak érdekében, hogy nagyobb arányban jelenjenek meg tudományos közlemények, vezércikkek, valamint ismertető és áttekintő cikkek női kutatóktól.

5.11 A párbeszédet a különböző nemzedékekhez tartozó kutatók között is meg kell valósítani, erősítve ezzel a kutatásbeli együttműködést, és informális tanulási lehetőségeket biztosítva a fiatal kutatók számára.

5.12 A vezetés jelentős befolyást gyakorol a kutatási tevékenységre, és alapvetően fontos szerepet játszik a minőségfejlesztésben. A felsővezetői állások betöltéséhez szükséges tréningekre nőket és férfiakat egyaránt be kell iskolázni. A vezetői képzéseknek ki kell terjedniük a nemek között a kutatás területén megnyilvánuló egyenlőséggel kapcsolatos kérdésekre is, amely külön szakterület.

5.13 Az EGSZB támogatja a nemzetközi és országos díjakat, például az UNESCO–L'Oréal „For Women in Science” programját⁽¹²⁾, az „Athena Swan”-t⁽¹³⁾ és más kezdeményezéseket, mivel ezek, amellett hogy tudományos tevékenységre ösztönzik a nőket és strukturális változtatások bevezetésére bátorítják az intézményeket, egyben igen hatékony kommunikációs eszközök is a nemek közötti egyenlőség eszméjének népszerűsítésére.

6. Példák a személyzeti politikát és a szervezési intézkedéseket illetően

6.1 A nemek közötti egyensúly megteremtését célzó egyik intézkedés a mérsékelt pozitív diszkrimináció, az Európai Unió működéséről szóló szerződésben rögzítettek szerint és a Bíróság ítélkezési gyakorlata által kialakított határokon belül. Ennek alapján – több, nagyjából hasonló képesítéssel rendelkező pályázó esetén – előnyben lehet részesíteni az adott állaskategóriához tartozó alkalmazottak körében 40 %-osnál kisebb arányban képviseltetett nemhez tartozó pályázókat.

6.2 A kutatóintézetek és egyetemek a dolgozók felvételekor két dolgot is tehetnek az ellen, hogy túlságosan a férfiak felé billenessen a mérleg. Az első, hogy irányelveket határoznak meg annak biztosítására, hogy a kinevezési eljárásokat a kari tanács, a nemek közötti esélyegyenlőséggel foglalkozó ombudsman vagy más illetékes szerv felügyelje. A második megközelítés pedig az, hogy meg kell követelni a karoktól, hogy számoljanak be az új felvételekről, oly módon, hogy abból nemek szerint bontott statisztikát lehessen összeállítani az álláshelyekre pályázókról, az első rostán átjutottakról és a végül felvettekről. Fontos, hogy törekedjünk a kinevezési gyakorlatok informális jellegének kiküszöbölésére, mivel az jellemzően a férfiaknak kedvez. Ide tartozik például, ha „szólnak” egyes embereknek, hogy pályázzanak valamely állásra, vagy ha az álláshirdetéseket úgy fogalmazzák meg, hogy a bennük foglaltaknak a férfiak képzettségei és tapasztalatai jobban megfeleljenek.

6.3 Testre szabott programokat is ki lehet alakítani, illetve bölcsődéket, óvodákat lehet létesíteni. Ezeket a vonzerő növelése érdekében meg lehet említeni az álláshirdetéseken. Az is vonzóbbá tehet egy állást – mindkét nem szemében –, ha felkínálják egy, a szülői szabadsághoz kapcsolódó későbbi ösztöndíj lehetőségét.

6.4 Több európai ország külön adatbázist hozott létre a női kutatókról és szakértőkről. Ezek különösen akkor hasznosak, ha konkrét kutatót vagy meghatározott készségekkel rendelkező kutatót keresnek olyan kutatócsoportba vagy intézményi testületbe, ahol a nők alulreprezentáltak.

6.5 A költségvetések nemi szempontokat figyelembe vevő értékelésének és a források ilyen elosztásának biztosítása érdekében támogatni kell a nemek közötti egyenlőség szempontját érvényesítő költségvetés-tervezést. Ebbe az is beletartozik, hogy a nemek közötti egyenlőség szempontjait beépítjük a költségvetési folyamat minden szintjébe, lehetővé téve az esélyegyenlőség nyomon követését és felmérését, illetve a szükség szerinti beavatkozások megtételét.

6.6 Speciális nemzeti és/vagy intézményi alapokat lehetne létrehozni kifejezetten arra a célra, hogy pénzügyi támogatást lehessen nyújtani a női kutatóknak azokban a tudományágakban, ahol alacsony a nők aránya. Emellett különböző ösztöndíji programok révén jutalmazni is lehetne azokat az intézményeket és/vagy részlegeket, amelyek aktívan közreműködnek a nemek közötti egyenlőség előmozdításában és jó eredményeket tudnak felmutatni.

⁽¹²⁾ http://www.loreal.com/Foundation/Article.aspx?topcode=Foundation_AccessibleScience_WomenExcellence_W

⁽¹³⁾ <http://www.athenaswan.org.uk>

6.7 Az alkalmazottak körében és a bizottságokban úgy javítható a nemek közötti egyensúly, ha arra ösztönözzük a megfelelő szervezeti egységeket, hogy harmadik országokból származó női tudósokat hívnak meg vendégprofesszornak, illetve bizottsági tagnak.

6.8 A munkáltatóknak a kutatói és posztdoktorális kutatói álláshelyek betöltését célzó álláshirdetésekből tartózkodniuk kellene attól, hogy nagyfokú szakosodást követeljenek meg – így több pályázó jelentkezhet a hirdetésre, és elkerülhető, hogy túl korán szűrjék ki a jelölteket.

6.9 Célszerű, ha a kinevezést lebonyolító bizottságok munkájában női tagok is részt vesznek, és kiegyensúlyozott arányban képviseltetik magukat a nők és a férfiak. Ez hozzájárulhat ahhoz, hogy női pályázók is jelentkezzenek, és fel is vegyék őket.

6.10 A vezetőknek szóló tréningprogramokba fel kell venni a nemek közötti esélyegyenlőség és a nemi szempontok iránti tudatosság témakörét is. A nemek közötti egyenlőség témakörében szerzett képzés előfeltétel lehet vezetői posztok betöltésénél, illetve szempont lehet a vezetők értékelésénél⁽¹⁴⁾.

6.11 Igen fontos, hogy a nemek közötti egyenlőség alakulását az emberi erőforrásokra és a pénzügyi források elosztására vonatkozó megfelelő mutatószámok révén nyomon kövessük. Az ezek alapjául szolgáló adatokat tehát mindig nemek szerint elkülönítve kell gyűjteni.

6.12 A kutatócsoportoknak ösztönző hatásuk van a kutatási környezetre. Több tanulmány is azt mutatja, hogy a különböző háttérű emberekből álló kutatócsoportoknak nagyobb lehetőségük van arra, hogy szélesebb perspektívából tekintsenek a kutatás tárgyára. A tanulmányok azt is kimutatták, hogy ha vegyes összetételű kutatócsoportokat hoznak létre, az jobb feltételeket teremt a kreativitáshoz és az innovációhoz, és nagyobb lesz a publikációk gyakorisága is⁽¹⁵⁾.

6.13 A „pályakezdési csomagok” (ez a projektek végrehajtásához, felszerelések vásárlásához és a kutatói asszisztensek fizetéséhez szükséges forrásokat jelentené) megkönnyíthetik az újonnan kinevezett nők számára, hogy elindítsák kutatói pályájukat. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a nők nem tudnak olyan jó kutatási feltételeket kialakítani maguknak, mint a férfiak. A pályakezdési csomagok ennek orvoslását célozzák, ezért alkalmazásukat feltétlenül meg kellene fontolni.

Kelt Brüsszelben, 2014. október 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

⁽¹⁴⁾ IDAS – nemzeti vezető-továbbképzési program, amely a nők arányának növelését célozza a svéd egyetemeken és főiskolák vezetői posztjain.

⁽¹⁵⁾ *The Scientist*, 2005. november 7. és *Science*, 309. kötet, 2005.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A családi szolgáltatások fejlesztése a foglalkoztatási arányok növelése és a nemek közötti munkahelyi egyenlőség elősegítése érdekében

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2015/C 012/03)

Előadó: **Béatrice OUIIN**

2014. február 26-án az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A családi szolgáltatások fejlesztése a foglalkoztatási arányok növelése és a nemek közötti munkahelyi egyenlőség elősegítése érdekében.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2014. szeptember 30-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2014. október 15–16-án tartott, 502. plenáris ülésén (az október 16-i ülésnapon) 141 szavazattal 17 ellenében, 16 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Ajánlások

1.1 Az Európai Unió számára:

- A bevált gyakorlatok cseréjének elősegítése és a statisztikai ismeretek javítása.
- Ajánlások kidolgozása a szociális partnerek számára, a nemi szempontból semleges foglalkozások összehasonlítása alapján.
- A családi szolgáltatások területén működő vállalkozások innovációs díjának létrehozása.
- A társadalmi innováció előmozdítása a családi szolgáltatások fejlesztésének terén, függetlenül e szolgáltatások formájától.

1.2 A tagállamok számára:

- Az ILO 189. sz. egyezményének ratifikálása.
- A be nem jelentett foglalkoztatás (feketemunka) adótámogatások és egyszerű bejelentési rendszerek révén történő „kifehéritése”, hogy a családi szolgáltatások is olyan foglalkozások legyenek, mint a többiek.
- Az előítéletek leküzdése, hogy az ápolási és a háztartási feladatokat ne csak nők lássák el.
- Általános keret kidolgozása a családi szolgáltatásokkal kapcsolatos professzionális szektor kialakításának és fejlesztésének ösztönzése céljából, összhangban az egyes tagállamok sajátosságaival és kulturális gyakorlataival.
- Azoknak a jogi korlátoknak a felszámolása, amelyek jelenleg jelentősen korlátozzák azt, hogy a családok bejelentett módon foglalkoztassanak alkalmazottakat.

1.3 A szociális partnerek számára:

- A diplomák és a szakmai képesítéseket tanúsító bizonyítványok egységesítése, beleértve a különböző családok otthonaiban végzett munka során gyűjtött szakmai tapasztalatok elismerését.

- Tárgyalások folytatása a kollektív megállapodásokról és a foglalkozások rangsorolásáról, amelyek az összes kompetenciát – beleértve a pszichológiai és az interperszonális kompetenciákat is – tartalmazzák.

1.3.1 A vállalkozók számára:

- Vállalkozások és szövetkezetek létrehozása családi szolgáltatások nyújtásához, valamint a munkavállalók számára alkalmazotti státusz megteremtése.

1.3.2 A szakszervezetek, a munkaadói szervezetek és az üzemi tanácsok számára:

- A családi szolgáltatásokról alkotott kép javítása és az ezeken a területeken létező munkák elismerése.
- Az érintett személyek képzésének és a megszerzett készségek tanúsításának előmozdítása.
- Lépések olyan struktúrák kidolgozása és kialakítása érdekében, amelyek a családi szolgáltatások egyesítését és megszervezését célozzák, mégpedig a hagyományok és az egyes országok közötti különbségek tiszteletben tartása mellett.
- A háztartási alkalmazottak és a munkaadók képviselőinek megszervezése.
- A szakmai egyenlőséget támogató intézkedések keretében munkahelyteremtő szolgáltatások követelése, és tárgyalások folytatása a vállalkozások pénzügyi hozzájárulásáról annak elősegítése érdekében, hogy mindenki számára összeegyeztethető legyen a munka és a család.

2. Háttér

2.1 Ez a vélemény csupán a családok magánlakásaiban végzett szolgáltatásokat és munkákat tárgyalja, és nem terjed ki minden szolgáltatásra (bölcsőde, idősok otthona, iskolai étkezdé, iskola utáni napközi stb.). A háztartási munka fejlesztése és professzionális tétele stratégiai jelentőségű a szakmai egyenlőség szempontjából, mivel az ilyen munkát túlnyomórészt nők végzik, valamint nekik van szükségük olyan szolgáltatásokra, mint a gyermekfelügyelet, az időseknek való segítségnyújtás, valamint a lakás karbantartása ahhoz, hogy szakmai előmenetelük tekintetében egyenrangúak legyenek a férfiakkal. Ezek a szolgáltatások előnyösek az egyének és a társadalom számára is. Új munkahelyeket teremtenek, választ adnak egy idősödő társadalom szükségleteire, könnyebbé teszik a szakmai- és a magánélet összeegyeztetését. Javítják az életminőséget és a társadalmi befogadást, és elősegítik, hogy az idősek otthonukban maradhassanak.

2.2 A családi szolgáltatásokon belül célszerű megkülönböztetni három nagy területet: a lakások rendben tartását, a gyermekgondozást, valamint a beteg, a súlyos fogyatékkal élő és az idős emberek gondozását. Azért célszerű e területek megkülönböztetése, mert részben eltérő, jóllehet gyakran kapcsolódó készségeket és képzettséget igényelnek, és a különböző területek vagy szolgáltatások intézményi és szervezeti struktúrái országonként is eltéréseket mutatnak, így az ezeket a szolgáltatásokat nyújtó személyek helyzete, státusza és a róluk alkotott kép is különböző.

2.3 A családoknak történő segítségnyújtás jelentős részét jelenleg bejelentetlen munkavállalók végzik, ami saját magukra, de a családokra és az országokra nézve is káros.

2.4 A szóban forgó családi szolgáltatások fejlesztése érdekében lépéseket kell tenni megítélésük javítására, valamint küzdeni kell azon hagyományos elgondolások ellen, amelyek miatt az ilyen – a háztartásbeli nők által még mindig ingyen végzett – munkákról még ma is úgy vélik, hogy végzésükhöz csak alacsony képzettségre van szükség.

2.5 El kell ismerni ezeket a munkákat, és valódi foglalkozásként professzionálissá kell tenni őket, ami munkaszerződést, képzést, szociális védelmet, szakmai előmenetelt, a többi munkavállalóéval azonos jogokat jelent – ezek a feltételei a családi szolgáltatások fejlesztésének.

2.6 Az EGSZB már konkrét ajánlásokat fogalmazott meg a személyi szolgáltatások ágazatának fejlesztéséről⁽¹⁾, a háztartási munka professzionizálásáról⁽²⁾, a feketegazdaság és a bejelentetlen munka elleni küzdelemről⁽³⁾, valamint a szociális beruházások hatásáról⁽⁴⁾, amelyekről csak említést teszünk itt.

⁽¹⁾ HL C 44., 2013.2.15., 16–22. o.

⁽²⁾ HL C 21/39., 2011.1.21.

⁽³⁾ HL C 177., 2014.06.11., 9. o.

⁽⁴⁾ HL C 226., 2014.7.16., 21–27. o.

2.7 Az Európa 2020 stratégia egyik célja az, hogy a 25 és 65 év közötti lakosság (férfiak és nők) 75 %-a munkaviszonyban legyen. A nők foglalkoztatási arányának növekedésével kapcsolatban problémát jelent többek között a családi feladatok kérdése, a szakmai egyenlőségre vonatkozó célkitűzés teljesülését pedig az hátráltatja, hogy a férfiak csak kis mértékben vállalják magukra ezeket a családi feladatokat. A stratégia a megszorító intézkedések miatt kevesebb közpénzt tud költeni gondozással kapcsolatos szolgáltatásokra, pedig ezen a területen főként nőket foglalkoztatnak. Ennek eredményeként nőnek a családon belüli gondozási feladatok. Azzal, hogy sok tagállamban egyre kevesebb a gondozással kapcsolatos szolgáltatás, és a nők és a férfiak nem egyenlő mértékben veszik ki a részüket a fizetetlen háztartási és otthoni feladatokból, nehezebben teljesül a szakmai egyenlőségre vonatkozó célkitűzés.

2.8 A nemek közötti szakmai egyenlőtlenség a bérek közötti különbségekben, valamint abban mérhető, hogy bizonyos szakmai ágazatokban túlnyomórészt nők (nincs egyensúlyban a nők és férfiak foglalkoztatása), másokban pedig túlnyomórészt férfiak dolgoznak. A családi szolgáltatások fejlesztése révén növelni lehetne a nők teljes munkaidőben való foglalkoztatásának arányát, a szakmai képzésekhez való hozzáférést, valamint elő lehetne segíteni a szakmai előmenetelt, mind a szolgáltatások biztosítói, mind azok használói esetében.

2.9 Ha az otthonokban végzett családi szolgáltatásokon belül olyan munkahelyeket teremtünk, amelyek esetében az azokhoz szükséges képzettséget és kompetenciákat jobb fizetéssel és kisebb bizonytalansággal ismerik el, a férfiak érdeklődését is fel lehetne kelteni e foglalkozások iránt. Erőfeszítéseket kell tenni a gyermekek nevelése során is, hogy e tevékenységekre ne női munkaként tekintsenek.

2.10 E szolgáltatások fejlesztése több millió munkahely teremtését teheti lehetővé. Amennyiben minden család egy órányi házimunkát mással végeztetne, 5,5 millió új munkahely jönne létre⁽⁵⁾. Itt is van további lehetőség a társadalmi és a technológiai innovációra. Különösen azért, mivel a népesség előregedése és a családoknak nyújtott szociális szolgáltatások csökkenése miatt az igények nőnek. Ezen a téren feltétlenül előtérbe kell helyezni a háztartások választási szabadságát, hogy megfelelő megoldásokat lehessen találni a családok átalakulóban levő szükségleteire.

3. A magánlakásokban nyújtott szolgáltatások fejlesztése a szakmai és a magánélet összeegyeztetése érdekében

3.1 Minden családnak van lakóhelye, van mosnivalója, vannak elkészítendő ételei, gyermekek, akikre vigyázni kell, vannak idős szülők vagy betegek, akik segítségre szorulnak. Gyakran a nők részidős munkát vállalnak azért, hogy el tudják látni ezeket a feladatokat, az általuk kitanult szakma végzésének vagy a képzésükhöz szükséges időnek a kárára.

3.2 A szolgáltatások igénybevétele azonban nem spontán módon történik, mert nem engedünk be könnyen másokat az otthonunkba, és főként azért, mert a szolgáltatásoknak túl magas a költsége.

3.3 A szóban forgó családi szolgáltatásokat napjainkban még gyakran olyan nők nyújtják, akiket rosszul fizetnek meg, sokszor nincsenek bejelentve, foglalkoztatási helyzetük pedig bizonytalan, vagyis bevándorlók, akik közül néhányan illegálisan vállalnak munkát. Az, hogy a takarítási, ápolási és oktatási szakmákban olyan nagy a nők túlsúlya, megerősíti a meggyökeresedett sztereotípiákat, ami a férfiak számára gyakran akadályt jelent, így a nők és férfiak közötti egyenlőség kárára megy, aláásva a még mindig fennálló bérszintkülönbség megszüntetésére tett erőfeszítéseket. A nőknek ez a túlsúlya hozzájárul ahhoz, hogy a női munkát másodrangúként kezeljék.

3.4 Háztartási alkalmazottnak azt a személyt nevezzük, aki tevékenységét egy magánlakásban („domo”) végzi. Az ILO az ágazat dolgozóit „háztartási alkalmazottak”-nak nevezi, de néhány tagállamban ez („domestique”) negatív felhanggal bír. Mivel számos elnevezés vonatkozik erre a munkára⁽⁶⁾ (családi alkalmazott, személyi szolgáltatások, háztartási kisegítők, gondozók, dajkák, családoknál dolgozó személyek, bejárónők stb.) nem egyszerű a statisztikák összeállítása.

3.5 Az ILO 5 millióra becsüli az Európai Unióban dolgozó háztartási alkalmazottak számát, ám ezt az adatot valószínűleg alábecsülik, mivel csupán Franciaországban – ahol adótámogatásoknak köszönhetően ki lehetett fehériteni a be nem jelentett munkavégzést, vagyis össze lehetett számolni az ilyen álláshelyeket – 2 millió háztartási alkalmazottat regisztrálnak napjainkban. Ezeknek a munkáknak a keretében a háztartási alkalmazottat általában közvetlenül a család vagy a kedvezményezett fizeti (az ágazat 60–70 %-a), közvetítők igénybevétele nélkül.

⁽⁵⁾ Az Európai Bizottság szolgálatainak munkadokumentuma a személyi és háztartási szolgáltatások foglalkoztatási potenciáljának kiaknázásáról (SWD(2012)95, 2012. április 18., 14. o.).

⁽⁶⁾ A háztartási alkalmazottak korábban a munkaadójuknál laktak. Ez a gyakorlat még ma is létezik néhány gazdag családnál vagy a követségeken, ma azonban, az idő nagy részében a háztartási alkalmazottak hetente csupán néhány órát dolgoznak egy-egy munkaadó vagy megbízó számára.

4. Az e szolgáltatások fejlesztése előtt álló akadályok

4.1 Kevésbé megbecsült foglalkozások

4.1.1 Meg kell állapítani, hogy a szóban forgó szolgáltatások – különösen az otthonok rendben tartásának területén – gyakran olyan munkáknak számítanak, amelyekhez nincs szükség ismeretekre és készségekre. Továbbá átmeneti munkának tartják őket (pl. au pair), és nem minősülnek életpálya-választásnak.

4.1.2 A legtöbb esetben a családok nem kérnek sem diplomát, sem képesítést, és gyermekeiket, idős szüleiket, lakáskulcsukat bízják olyan személyekre, akik esetében nem tudnak megbizonyosodni arról, hogy megbízható személyekről van-e szó. Egy magánlakásba való belépéshez, a családok igényeihez való alkalmazkodáshoz nem feltétlenül definiált, ám alacsonyabb pszichológiai és technikai képességek sorára van szükség.

4.1.3 Mivel a társadalom negatívan tekint ezekre a feladatokra, gyakran migráns nők azok, akik – maguk után hagyva gyermekeiket és idős szüleiket – a gazdag országokban mások családtagjairól gondoskodnak, míg az Európai Uniót a munkanélküliség sújtja. E munkavállalók gyakran kedvezőtlen képet alkotnak saját magukról, mivel nem saját jószántukból választották ezeket a kevésbé megbecsült foglalkozásokat. Napjainkban a migráns nők gyakran túlképzettek, de ők töltik fel ezt az ágazatot, amely az egyik azon kevesek közül, amely munkalehetőséget kínál a migránsok számára, és ahol a munkavállalóként őket megillető jogokat gyakran nem biztosítják vagy nem tartják tiszteletben. Ez az „agypazarlás” komoly aggodalomra ad okot nemcsak maguk a migráns nők számára, hanem az egész társadalom számára is, amelyben dolgoznak.

4.2 Rosszul megfizetett, bizonytalan és kevésbé védett munka

4.2.1 Ebben az ágazatban képzetlen és túlképzett munkaerőt egyaránt foglalkoztatnak olyan magánszemélyek, akik nem tudnak sokat fizetni, ha a tagállamok nem biztosítanak adótámogatásokat.

4.2.2 A munkaadó családoknál való munkavégzés a családi körülmények változása miatt bizonytalan tevékenység lehet. Különösen amikor a családoknak csak heti néhány óra munkára van szüksége, a háztartási alkalmazottaknak ahhoz, hogy meg tudjanak élni, számos munkaadónál kell munkát vállalniuk, és folyamatosan találniuk kell újabb munkaadókat azok helyettesítésére, akiknek már nincs szükségük a munkájukra.

4.2.3 A közelmúltig a magánlakásokban való munkavégzésre nem vonatkoztak az ILO nemzetközi munkaügyi egyezményei. Ez a 2012-ben elfogadott 189. sz. egyezményrel megváltozott, amelyet azonban csupán két tagállam ratifikált ⁽⁷⁾.

4.2.4 Mivel a háztartási alkalmazottak szétszórva, magánlakásokban dolgoznak, nehéz őket szakszervezetbe tömöríteni. A legtöbb esetben nem is érdekli őket ez a lehetőség. Erős, reprezentatív szakszervezetek támogatása és védelme mellett ugyanakkor jobban elismertethetnék követeléseiket és érdekeiket. Egyedül nehezen tudják megvédeni jogaikat a munkaadó családokkal szemben. A helyzetet nehezíti, ha nem rendelkeznek megfelelő nyelvtudással, ha emberkereskedelem áldozatairól van szó és nem férnek hozzá irataikhoz.

4.2.5 Egyre több példa van olyan tervekre, melyek az uniós tagállamokban ezen ágazat strukturálására irányulnak. Ez a folyamat különféle ütemben, különböző hatállyal bontakozik ki. Lehetővé teszi egy külön gazdasági ágazat kialakítását és fejlesztését, továbbá a családi szolgáltatásokhoz igazított kollektív megállapodások kötését. A kollektív megállapodások tárgyalása vagy újratárgyalása során figyelembe kell venni a képesítések komplexitását és az emberi kapcsolatok dimenzióját is.

4.2.6 A személyi szolgáltatások szektorának professzionálisabbá tételét célzó intézkedések meghozatalakor a jogállást vagy a felelősségi köröket illető zűrzavar megelőzése érdekében fontos figyelembe venni, hogy az ágazatban többféle foglalkoztató működik (közvetítők és magánszemélyek).

4.2.7 A modern rabszolgatartás miatt kerültek már személyek bíróság elé, mivel a háztartási ágazatban előfordul az emberkereskedelem. A bevándorló nők tehát ki vannak téve a szexuális és a munkahelyi kizsákmányolás veszélyének. Ez is rossz fényt vet az ágazatra.

⁽⁷⁾ Olaszország 2013 januárjában, Németország 2013 szeptemberében ratifikálta a 189. sz. egyezményt. Az Európai Tanács 2014 januárjában engedélyezte a tagállamoknak az egyezmény ratifikálását.

5. Tisztességes munkahelyek és minőségi szolgáltatások létrehozása

5.1 *A költségekre vonatkozó intézkedések: a be nem jelentett munkavégzés elleni küzdelem, többszörös finanszírozási mechanizmusok bevezetése*

5.1.1 Ahhoz, hogy a jelenlegi helyzetből (többnyire be nem jelentett munkavégzés, több munkaadó) eljussunk a tényleges munkahelyekig, amelyekhez más szakmákhoz hasonlóan értékelhető kompetenciák társulnak, e szolgáltatások jobb elismerésére és nagyobb megbecsülésére van szükség, többek között korrekt bérekkel, ugyanakkor ügyelve arra, hogy e szolgáltatások mindenki számára hozzáférhetőek legyenek. E két feltételt csak többszörös finanszírozással lehet teljesíteni: adótámogatások, részben finanszírozott utalványok (például a már létező étkezési jegyek), társadalombiztosítási juttatások és a felhasználó hozzájárulása. Különösen az egyéneknek biztosított adótámogatások bizonyultak hatékonyak a lakásfelújítások esetében Svédországban, munkahelyeket teremtve ily módon az építőiparban. Franciaországban a háztartási munka az adókedvezmények bevezetésével vált ki az árnyékgazdaságból. Emellett bevezettek egy szolgáltatási utalványt („chèque-emploi service”), amely egyszerűsíti az adminisztratív feladatokat. Majd az internet érkezése kiegészítette ezt a rendszert, elkerülve a papír úrlapok alkalmazását.

5.1.2 A munkák professzionalizálása és a minőségi szolgáltatások nyújtása csupán a közfinanszírozások (adótámogatások), a szociális támogatások (családi támogatások, a vállalkozások által nyújtott támogatások, biztosító egyesületek, egészségbiztosítások, üzemi tanácsok stb.) és a privát finanszírozások (a szolgáltatások magánszemélyek általi megfizetése) ötvözése révén lehetséges. A nemek közötti egyenlőségre, valamint a családi élet és a munka összeegyeztetésére vonatkozó tervek keretében a vállalatok részt vehetnek alkalmazottaik családi szolgáltatásainak a finanszírozásában. Néhány vállalkozásnál ez már gyakorlat. Ezeket a bevált gyakorlatokat össze kellene írni és az Európai Bizottságon keresztül terjeszteni kellene pl. egy olyan előfinanszírozott „szolgáltatási utalvány” létrehozásának előmozdítása érdekében, melyet valamennyi tagállamban be lehetne vezetni.

5.2 A bizonytalan foglalkoztatási körülmények elleni intézkedések: új vállalkozások létrehozása, szociális párbeszéd kialakítása az ágazatban, összhangban az egyes tagállamok sajátosságaival és kulturális gyakorlataival.

5.2.1 A családok háztartási munka iránti szükségleteinek növekedése miatt meg kell szilárdítani és stabilizálni kell egyrészt a háztartásoknak azt a szabadságát, hogy választhassanak a tagállamokban létező különféle szolgáltatások között, másrészt e szolgáltatások egymást kiegészítő jellegét, egy a társadalmi innovációt támogatni képes új modell létrehozása céljából Európában.

A foglalkoztatási bizonytalanság az ágazatban csak úgy kezelhető, ha a két fő kérdésre helyezzük a hangsúlyt: az első a munkák professzionalizálásának szükségessége, a nyújtott szolgáltatások minőségének javítása és a háztartási alkalmazottak tényleges szakmai fejlődésének biztosítása érdekében (lásd az 5.3. pontot); másrészt annak szükségessége, hogy hivatalos elismerést kapjon a szociális párbeszéd ebben az ágazatban, mivel ez nagyon fontos eszköze a jólét és a tisztességes munka biztosításának a háztartási alkalmazottak és a családok számára egyaránt, függetlenül attól, hogy ezek a szolgáltatások milyen formát öltenek. Ebben a tekintetben alapvetően fontos segíteni a családokat abban, hogy egy professzionalizálódott és bejelentett foglalkoztatással bíró ágazat részei legyenek (lásd az 5.1. pontot), felkínálva nekik az általuk választott struktúra lehetőségét.

Ezen túlmenően a gyermekgondozás, az idősgondozás, a súlyos fogyatékkal élő családtagok gondozása, vagy a munka és a magánélet közötti egyensúly megteremtése terén a családoknak kínált szolgáltatások nem vethetőek össze más munkákkal: közvetlenül érintik a háztartások privát szféráját és magánéletét, ezért nem lehet azokat egy ismeretlen személyre bízni. Emiatt rendkívül fontos az ágazati szociális párbeszéd biztosítása, összhangban az Európai Unió értékeivel és az egyes tagállamok kulturális sajátosságaival.

5.2.2 Ezenkívül az ágazat fejlődéséhez azon vállalkozások – szövetkezetek, egyesületek vagy társaságok – fejlődésére is szükség van, amelyek közvetítőként lépnek fel azok között, akinek szüksége van szolgáltatásra és aki megfelelő képzettséggel rendelkezik azok elvégzéséhez. A vállalkozás vállalja, hogy ügyfeleket talál és egy ütemezési tervet javasol a munkavállalónak. A munkavállaló ezáltal csak egy munkaszerződéssel fog rendelkezni, ami megkönnyíti a szociális védelmet, és lehetővé teszi az egyes ügyfelek otthonai közötti közlekedési idő finanszírozását, szabadság kivételét vagy képzéseken való részvételt. A közvetítő emellett kötelezettségeket vállal az ügyfelekkel szemben: hozzáértő, becsületes, diszkrét és képzett munkavállalókat küld ki, és akkor is gondoskodik a szolgáltatás elvégzéséről, ha a szokásos munkavállaló beteg vagy szabadságon van. Az ügyfél a lakását, illetve a családtagját már nem egy személyre, hanem a vállalkozásra bízta.

5.2.3 A vállalkozások létrehozása lehetővé teszi, hogy az alkalmazottak a többihez hasonló munkavállalóvá váljanak. Ilyen típusú vállalkozásokra már van példa. Az Európai Bizottságnak össze kellene írnia és terjesztene kellene a különböző modelleket, továbbá elemeznie kellene ezeket az ügyfeleknek nyújtott szolgáltatás és a munkavállalók szociális feltételei szempontjából.

5.2.4 Egyébiránt, amennyiben az ügyfelek inkább magukra kívánják vállalni a munkaadói felelősséget – ami lehetővé teszi számukra, hogy kiválasszák azt a személyt, akit beengednek otthonukba – e családokat tájékoztatni kell arról, hogy munkaadóként felelősséget vállalnak a szabályok tiszteletben tartásáért. A tagállamoknak gondoskodniuk kellene arról, hogy ezek a szabályok ésszerűek legyenek, és betartásuk egy átlagos család számára ne jelentsen gondot.

5.3 Az ágazat reformja

5.3.1 Svédországban 2007-ben adócsökkentési rendszert vezettek be a háztartási szolgáltatások esetében. Ez az adóhitel (*tax credit*) a háztartási szolgáltatások igénybevételét kifejezetten olcsóbbá tette, mivel 50 %-os csökkentést vezettek be. Az ügyfél a szolgáltatás árának a felét fizeti, a másik felét pedig az adóhatóság átutalja a vállalkozásnak.

5.3.2 Korábban nehéz volt bejelentett háztartási szolgáltatást igénybe venni. Ma, 7 év elteltével bebizonyosodott, hogy az adókedvezmények folyamatosan új vállalkozásokat és új munkahelyeket hoznak létre, főként a korábban a munkaerőpiacon kívül elhelyezkedő személyek számára.

5.3.3 Az adóreform kedvező hatással volt egy olyan ágazatra, amelyen belül a szolgáltatások nagy részét be nem jelentett munkavégzés keretében nyújtották. Az adócsökkentés nem csupán az ágazatnak és az ügyfeleinek, hanem a társadalom egészének is kedvezett.

5.3.4 2013-ban az ágazat évi forgalma több mint fél milliárd eurónak felelt meg. 2013-ban több mint 16 000 személyt alkalmaztak. Az elmúlt évek során folyamatos növekedésre került sor. 2012 és 2013 között a háztartási szolgáltatások területén a foglalkoztatási arány 16 %-kal nőtt.

5.3.5 A vállalkozások nagy részét nők – gyakran bevándorlói háttérrel rendelkező nők – alapították. A háztartási szolgáltatások ügyfeleinek több mint egyharmada 65 év feletti (kétharmaduk nő). Összességében az ügyfelek 62 %-a nő, mindenféle jövedelemkategóriából, ám főként a középosztályhoz tartoznak. A legtöbbször családok veszik igénybe ezeket a szolgáltatásokat. Háromból kettő, a háztartási szolgáltatások ágazatában alkalmazott munkavállaló azt megelőzően munkanélküli volt, vagy be nem jelentett munkát végzett. 80 %-uk nő, és a munkavállalók 40 %-a nem Svédországban született.

5.3.6 A szolgáltatási ágazat legfőbb munkaadói szervezete a hozzá hasonló szakszervezetekkel kollektív szerződést köt a háztartási szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások részére. A kollektív szerződések előírják a díjazásra, a munkaidőre, a fizetett szabadságra, a képzésekre, a társadalombiztosításra és egyéb szempontokra vonatkozó szabályokat.

5.3.7 A reform több munkahelyhez, a munkanélküliség és a betegszabadságok csökkenéséhez, végül az adóbevételek növekedéséhez vezetett, amelynek révén a rendszer gyakorlatilag önfenntartó jellegűvé vált.

5.4 A professzionalizálás elősegítését célzó intézkedések

5.4.1 A technikai ismereteket megkövetelő feladatok (higiéniai szabályok, a gépek működése, termékek használata, gyermekfürdetés, az idősek felsegítése stb.) mellett interperszonális készségekre is szükség van: bizalmat kell sugározni, diszkrétnak, önállónak kell lenni, alkalmazkodni kell minden egyes ügyfélhez. A bérstruktúráknak rangsorolniuk kell a kompetenciákat, annak megfelelően, hogy a munkavállalónak csupán a lakásról kell gondoskodnia, vagy gyermekekről és idősekről is, hogy az ügyfél jelen van-e vagy távol van, valamint hogy fizikailag és szellemileg önálló vagy másoktól függ.

5.4.2 Paradox módon ezeket a munkákat bizonyos emberek nem becsülik nagyra, ugyanakkor több örömet szereznek, mint számos más munka. Egy otthon kitakarítása, a másoknak nyújtott segítség vagy a kapcsolat kiépítése a gyermekekkel – mindez sok örömmel jár. Az állami szervek – a munkavállalói és munkaadói szervekkel együttműködve – egyrészt előmozdíthatnák e szolgáltatások professzionalizálását, az érintett személyek képzését és a megszerzett készségek igazolását, másrészt lépéseket tehetnének olyan struktúrák kialakítása érdekében, amelyek a családi szolgáltatások egyesítését és megszervezését célozzák.

5.4.3 A szóban forgó munkákról kialakult kép megváltoztatásához a munkákat technikai és interperszonális szempontok alapján meg kell nevezni és értékelni kell, összehasonlítva őket más szakmai ágazatok megfelelő munkáival. Diplomákat, képesítéseket és képzéseket kell létrehozni, és validálni kell a tapasztalatok megszerzését. Erre vannak már példák.

5.4.4 Célszerű lenne továbbá annak elősegítése, hogy a munkavállalók előléphessenek más felelősségi körök irányába, sőt más szakmákba, ugyanazon ágazaton belül vagy más ágazatokban. Ez – az „agypazarlás” elkerülése végett – különösen fontos a családi szolgáltatások irányába terelt, túlképzett migráns nők számára.

5.4.5 Intézkedéseket kell hozni a családi szolgáltatásokkal kapcsolatos embercsempészás felszámolására, hiszen az egyértelműen az emberi jogok megsértését jelenti.

5.4.6 A munkavállalói szakszervezetek gyakran figyelmen kívül hagyták a háztartási alkalmazottak szakszervezeti mozgalomba történő bevonását, igaz, hogy ez a feladat összetett, mivel a szakszervezeteknek nincs hozzáférésük az egyes magánlakásokhoz, mivel azok láthatatlanok és szétszórtnak helyezkednek el. A háztartási alkalmazottak szakszervezetbe való beléptetése előrelépéshez vezethet a családi szolgáltatások ágazatának professzionálissá tétele terén. Ez a profeszionalizálás az egyik feltétele a nemek közötti munkahelyi egyenlőségnek.

Kelt Brüsszelben, 2014. október 16-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

**Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Az üzleti szolgáltatások hatása az iparban
(saját kezdeményezésű vélemény)**

(2015/C 012/04)

Előadó: **Joost VAN IERSEL**

Társelőadó: **Hannes LEO**

2014. január 22-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése értelmében saját kezdeményezésű véleményt készít a következő tárgyban:

Az üzleti szolgáltatások hatása az iparban

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI) 2014. szeptember 16-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2014. október 15–16-án tartott, 502. plenáris ülésén (az október 16-i ülésnapon) 100 szavazattal ellenszavazat nélkül, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Mivel a szolgáltatások és a gyártóipar szorosan kapcsolódik egymáshoz, ez pedig hatással van az európai fenntartható növekedésre és foglalkoztatásra, az EGSZB arra ösztönzi az Európai Bizottságot, hogy következő hivatali időszaka alatt kezelje kiemelten a szolgáltatások kérdését. Erre az egyesek által „negyedik ipari forradalom”-nak nevezett új termelési modell miatt még inkább szükség van.

1.2 Konkrét uniós kezdeményezésekre van szükség minden olyan területen, amely kapcsolódik a digitális forradalomhoz, illetve azokhoz a gazdasági és társadalmi átalakulásokhoz, amelyeket e forradalom magával hoz. Feltétlenül el kell érni, hogy ennek az állami szervek és a társadalom is jobban tudatában legyen.

1.3 Az üzleti szolgáltatásoknak helyük kell hogy legyen egy aktív iparpolitikában, és ezekkel a szolgáltatásokkal az Európa 2020 stratégia 2015-ben esedékes félidős felülvizsgálatakor külön is foglalkozni kell. Az EGSZB megjegyzi, hogy e szolgáltatások jelentőségét az Európai Bizottság és a Tanács eddig alábecsülte.

1.4 Az Európai Bizottság főigazgatóságainak fele foglalkozik valamiképpen a szolgáltatásokkal, mégsem létezik módszeres, különösen nem stratégiai megközelítés. Nincs egyértelmű szakpolitikája vagy ismert szószólója ennek a területnek. Az is meglehetősen csalódást keltő és rövidtávú szemléletre valló lépése volt a Tanácsnak, hogy a többéves pénzügyi kereten belül az Európai Bizottság által javasolt 9 milliárd euróról 1,2 milliárd euróra csökkentette az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz költségvetését.

1.5 Az EU-nak most el kell döntenie, hogy vezető szerepet kíván-e betölteni, hozzájárulva egy új fenntartható növekedéshez és új munkahelyek teremtéséhez, vagy átengedi a helyét másoknak.

1.6 Az EGSZB ezért melegen üdvözli az Európai Bizottságnak azt a tavalyi kezdeményezését, hogy egy magas szintű munkacsoport keretében átfogó vitát kell indítani az üzleti szolgáltatásokról⁽¹⁾. Az EGSZB úgy véli, hogy ezt mielőbb követnie kell az alábbiaknak:

- mélyreható elemzés,
- hatékony koordináció az érintett európai bizottsági osztályok között,
- európai ütemterv (lásd az 1.15. pontot).

⁽¹⁾ Az üzleti szolgáltatásokkal foglalkozó magas szintű munkacsoport, amelynek felállítását a Vállalkozáspolitikai és Ipari Főigazgatóság kezdeményezte, 2014 áprilisában ismertette megállapításait. Ezzel párhuzamosan öt munkacsoport egy-egy meghatározott szakterülettel foglalkozott.

1.7 A rohamosan bővülő üzleti szolgáltatások már most is meghatározóak a gyártóiparban. Ma gyártó és szolgáltató vállalatok széles és egyre növekvő köre vesz részt az üzleti szolgáltatások új generációinak kialakításában és biztosításában. Az új technológiák kapcsán a szolgáltatások még fontosabbá válnak a gyártás szempontjából.

1.8 Ehhez járul még, hogy a dolgok internetét és a szolgáltatások internetét Európában jelenleg a negyedik ipari forradalomnak, az automatizálás korát követő új korszak hajnalának tartják.

1.9 Az áttörés a gépek és az internet, a gépek és az ember, illetve az egyes gépek közötti valós idejű, az egész értékláncre kiterjedő vertikális és horizontális együttműködésből adódik. Az automatizálás eddig elszigetelt területei számtalan hálózatban és formában kapcsolódnak majd össze egymással. A szoftver és a hálózatok intelligens termékeket, digitális szolgáltatásokat és ügyfeleket kötnek majd össze egymással, létrehozva a jövő innovatív „termékeit”.

1.10 Erről a fejlődésről széles körű viták folynak. E kérdés úttörő gazdasági és politikai megközelítését nyújtja a német „Industrie 4.0” („Ipar 4.0”) projekt, amely mind az üzleti szolgáltatásokra, mind a mélyreható átalakuláson átmenő szélesebb gazdasági közregekre kellő figyelmet fordít. Más hasonló kezdeményezésekkel együtt ez is egy építőköve kellene hogy legyen az ipar, valamint az állami és magánszféra érintettjei számára szóló menetrendnek. A digitális piacon a múltban jelentős versenyelőnyhöz jutott az, aki először mozdult.

1.11 Ami a világ más részeit illeti, hasonló stratégiai kezdeményezéseket terveznek az Egyesült Államokban, Kínában és Koreában. A Pentagon egy beruházási programot irányzott elő. Az adatforgalom olyan óriáscégei, mint például a Google, az Amazon, az Apple és a Yahoo, helyzetükből adódóan előnyökkel rendelkeznek a piacon.

1.12 Az emberi tényező döntő fontosságú. Az új értéklánckok és üzleti modellek új szövetségeket és kapcsolatokat generálnak a vállalatok között, és ez jelentős hatással van a munkaszervezésre. Emellett a munkaerőpiacon is nagymértékű változások várhatók. Az iparban és különösen az üzleti szolgáltatások szektorában a rohamosan fejlődő digitális technológia nyomán terjedőben vannak a munkaszervezés, a foglalkoztatás és az aktuális ismeretek megszerzésének új formái. Ezeket az átalakulásokat szoros figyelemmel kell kísérni. A megalapozott kutatásokra épülő, célirányos szakpolitikáknak arra kell koncentrálniuk, hogy elősegítsék a kedvező feltételek kialakulását és enyhítsék a káros hatásokat.

1.13 Jelenleg számos üzleti szolgáltatási szektorban hiányzik a szociális párbeszéd kultúrája, ami alááshatja a munkahelyek minőségét ezeken a területeken. A szociális párbeszéd és az aktív részvétel stabil keretére van szükség – az innovatív oktatási és képzési létesítmények tekintetében is – vállalati, ágazati, nemzeti és uniós szinten egyaránt, figyelembe véve az üzleti szolgáltatások gyorsan fejlődő iparában végbemenő, sokszor igen markáns változásokat.

1.14 A képesítések és készségek határokon átnyúló és uniós szintű elismerése elősegíti majd a munkaerő mobilitását és szaktudását, emellett bővíti és javítja a számos e téren működő kis- és mikrovállalkozás európai lehetőségeit.

1.15 Az EGSZB messzemenően egyetért az uniós magas szintű munkacsoport és az öt munkacsoport 2013-as ajánlásaival. Mivel az üzleti szolgáltatások igen fontosak annak a célnak az eléréséhez, hogy 2020-ra a gyártóipar adja a GNP 20 %-át, és várhatóan előttünk áll a negyedik ipari forradalom, az üzleti szolgáltatások vonatkozásában ki kell dolgozni egy európai menetrendet vagy úttervet. Az EGSZB nézete szerint ennek a következőket kellene magában foglalnia:

A. Az ismeretszerzés segítése és a politika támogatása:

— figyelemfelkeltés és a vita elősegítése

— az üzleti szolgáltatások meghatározása és osztályozása

— releváns és megbízható statisztikák biztosítása az üzleti szolgáltatásokról és fejlődésükről

B. Szakpolitikai területek:

- az integráció erősítése, a belső piac szétforgácsoltságának leküzdése és az EU-n belüli kereskedelem előtt álló akadályok felszámolása
- a szabványosításra vonatkozó szabályozási keret és európai platformok támogatása
- a távközlési szektor belső piacának erősítése
- azon infrastrukturális beruházások támogatása, amelyek a kommunikáció, az együttműködés és a digitális javak és szolgáltatások cseréjének biztonságos digitális piacteréhez szükségesek
- az adatok és a szellemi tulajdonjogok védelme
- az üzleti szolgáltatások nemzetközi kereskedelme előtt álló jogi és szabályozási akadályok csökkentése

C. Speciális témák:

- az óriási méretű adathalmazoknak („Big Data”) a hálózatok egyre intenzívebb kiépüléséből és az adatok egyre nagyobb tömegben való képződéséből eredő hatása: az adatok mennyiségének, változatosságának és sebességének jelentős növekedése
- a kutatás, az ipar, a szolgáltatások és a foglalkoztatás közötti nagyon fontos kapcsolat
- közbeszerzés
- környezeti teljesítmény és fenntarthatóság
- az üzleti szolgáltatások szociális hatásai általában véve a társadalomra és a munkaerőpiacra

D. Pénzügyek:

- pénzügyi források

2. Bevezetés

2.1 A fejlett gazdaságokban a kibocsátás és a foglalkoztatás több mint 70 %-át a szolgáltatások adják. A szolgáltatások százalékos aránya és összetettsége a világ minden táján emelkedik.

2.2 Az üzleti szolgáltatások a növekedés fontos tényezői. Az Európai Bizottság szerint 1999 és 2009 között az átlagos növekedésük elérte a 2,38 %-ot, miközben az uniós gazdaság valamennyi szektorának átlagos növekedése 1,1 % volt. Ugyanezen időszak alatt az ágazatban a foglalkoztatás növekedési üteme 3,54 % volt, míg az uniós gazdaság valamennyi szektorára vonatkoztatott növekedés csupán 0,77 %-ot ért el.

2.3 Az EU teljes gazdasági aktivitásán belül a szolgáltatásgazdaság bővülése (az ún. „harmadlagos szektor” előretörése) túlszárnyalja a gyártási szektor bővülését. Ezt a fejlődési fázist az ún. „negyedleges szektor” kiépülése követi, amely az információs és tudásalapú szolgáltatások elterjedéséhez kapcsolódik.

2.4 A „szolgáltatások” átfogó kifejezés. A gazdasági és társadalmi tevékenységek igen széles körére vonatkozik, a munkaerőpiac alsó szegmenseitől egészen a legfelsőig. A foglalkoztatás növekedése a magas és az alacsony képzettséget igénylő foglalkozásokat érinti, míg a középszintű képzettséget igénylő, szolgáltatáshoz kapcsolódó foglalkozásokban kevesebb munkaerőre van szükség, ami nehezíti a középosztály helyzetét.

2.5 A szolgáltatások és az ipar közötti kölcsönhatások szempontjából a szóban forgó szolgáltatások alábbi főbb típusait azonosíthatjuk:

- az ipar által igénybe vett, külső fél által nyújtott szolgáltatások, azaz az üzleti szolgáltatások szektorától érkező szolgáltatások. Ide tartozik az operatív szolgáltatások (pl. ipari takarítás) teljes skálája, a professzionális szolgáltatások (pl. mérnökök), továbbá egyéb szolgáltatások, köztük a tudásintenzív (pl. számítógépes) szolgáltatások,
- az ipar által igénybe vett, belső fél által nyújtott szolgáltatások, azaz olyan szolgáltatási feladatok, amelyet az iparban „házon belül” nyújtanak,

- az ipar által nyújtott támogató szolgáltatások, vagyis az ipar részéről a termékeihez kapcsolódóan nyújtott szolgáltatások (pl. az értékesítés utáni szolgáltatások),
- az ipar által nyújtott beágyazott szolgáltatások, vagyis olyan szolgáltatási funkciók, amelyek az ipar által szállított termékekbe vannak beépítve (pl. szoftverek).

2.6 Az üzleti szolgáltatások a hetvenes évek óta rendkívüli mértékben elterjedtek. E szolgáltatások forgalma jelenleg 2 000 milliárd euró, és 24 millió ember számára nyújtanak munkahelyet. Vállalkozások milliói – többnyire kis- és mikrovállalkozások – vesznek részt ilyen szolgáltatások nyújtásában, nem számítva a nagyobb vállalatok szolgáltatásokkal foglalkozó belső részlegeit. Az üzleti szolgáltatások az uniós gazdaság 11,7 %-át képviselik.

2.7 Az ágazat képe igen vegyes, nemigen találunk benne közös vonásokat. A jelentős hatás a társadalom valamennyi rétegét és viszonylatát érinti, hajtóerőt jelent a változtatás és az üzleti modellek felülvizsgálata felé, és elősegíti a magán- és állami vállalatok és a közintézmények folyamatos újjászervezését.

2.8 Az elmúlt évtizedek során az automatizálás és az ikt erős hajtóerőt jelentettek ⁽²⁾. Az egyes szolgáltatási ágazatok fejlődése gyakran horizontálisan, más ágazatokra is hatást gyakorolt.

2.9 A gyártóipar és a szolgáltatások közötti hagyományos határok elmosódóban vannak. A gyártóipar fejlődését már nem lehet a szolgáltatásoktól elkülönülten vizsgálni, ahogy régebben. Ennek kapcsán újra kellene definiálni azt az uniós célt, hogy a gyártóipar európai GNP-n belüli részarányát 20 %-ra emeljük. Itt figyelembe kellene venni az üzleti szolgáltatások hozzáadott értékét. Helyesebb volna a gyártóipar köré összpontosuló értékláncról beszélni ⁽³⁾.

2.10 Globális kontextusban Európa összességében jól teljesít, noha vannak olyan területek, ahol az európai ipar nehézségekkel küzd. A termelékenység növekedése és az új technológiák lendületes bevezetése ugyancsak kedvező hatással lehet az üzemek áttelepülésére. Másrészt érzékelhető, hogy az emberek érzékenyen reagálnak a megújulási folyamatokra, és egyfajta csendes ellenállás tapasztalható az innovációval szemben is. Erre a tendenciára a politikának oda kell figyelnie.

3. Az üzleti szolgáltatások fejlődése és az ipari kapcsolatok

3.1 Az üzleti szolgáltatások igen dinamikus szakaszban vannak. Az internet ösztönözte forradalom nyomán a szolgáltatások egyre nagyobb hatással vannak az egyes gyártószektorokra és a vállalkozások általános teljesítményére is. A gyártószektorok ma már szoftver vezérlű. A gyártóiparban az emberi munka visszaszorulóban van.

3.2 Ez rácsófol a hagyományos elméletekre, és azt jelzi, hogy a gyártóipar és az üzleti szolgáltatások egyre jobban összekapcsolódnak egymással, szétválasztásuk tehát gyakran mesterséges dolog. Manapság a vállalatok olyan inputokat használnak fel és olyan termékeket és szolgáltatásokat bocsátanak ki, amelyek mind gyártóipari, mind szolgáltatási komponenseket magukban foglalnak. Ez a kapcsolat kétirányú.

3.3 A vállalati szféra változásaiból is hasonló következtetéseket lehet levonni. Bár a szolgáltatások elsősorban támogató szerepet töltenek be, mégis az értékláncok differenciálódásának fő hajtóerejét jelentik. Ez a differenciálódás többek közt oda vezet, hogy a nagyobb vállalatok, amelyek korábban elég statikus szervezetek voltak, jobban tagolódnak, és dinamikus, kombinált interakciók alakulnak ki a vállalat többé vagy kevésbé független, de legalábbis jól azonosítható egységei, illetve külső egységek között (kiszervezés). A szolgáltatások – mint rugalmas és adaptálható láncszemek – támogatják ezt a folyamatot.

3.4 Az értéklánc differenciálódása egyúttal nagyban csökkenti az egyes ágazatok elhatárolásának lehetőségét is, mivel a köztük lévő határok elmosódnak. Így teljesen új kép alakul ki – például a Google autógyártóként léphet fel, tekintve hogy az autózás szükséges beruházások 35 %-a a szoftverhez szükséges, és ez az arány egyes műszaki feladatok vagy bonyolult gépek gyártása esetén akár 50 %-ra is felkúszhat.

⁽²⁾ Lásd mindenekelőtt az EGSZB TEN/549 jelű, „Az internetirányítás jövőjének alakítása” című véleményét (2014. július).

⁽³⁾ Institut der Deutschen Wirtschaft, Köln, 2013.

3.5 Annak ellenére, hogy szolgáltatásoknak az egész gazdaságra és a foglalkoztatásra gyakorolt hatása általánosan elismert, meglepő módon még mindig nem készültek uniós szintű, mélyreható elemzések a kérdésről. Ez többek közt az alábbiaknak tudható be:

- néhány nagyvállalattól eltekintve az ágazat leginkább számos kis- és mikrovállalkozásból áll, amelyek nem túl szervezettek, így az üzleti szolgáltatások szektora uniós szinten nemigen képes hallatni a hangját,
- emellett a dinamikából eredően – az állandó megújulás és új fejlesztések miatt – nagyon nehéz megbízható osztályozást készíteni,
- az EU-ban hosszú időn keresztül minden figyelmet a gyártóiparra fordítottak, ami meggátolta, hogy reálisan és elfogulatlanul értékelhessük a támogató szolgáltatások jelentős hatását.

3.6 A gyártóipart és a szolgáltatásokat élesen kettéválasztó hagyományos statisztikai mérőszámok ezért nem tudják megragadni az értékláncok komplex szerkezetét. Az input/output megközelítéseknek többek között ki kellene mutatniuk, hogy mely szolgáltató iparágak szállítanak a gyártóiparnak és mennyit, és fordítva. Ehhez először egy sor új statisztikai mutatószámot kell kidolgozni.

3.7 A pontosabb és részletesebb statisztikák vélhetően jobb alapot képeznek majd a jelenleg zajló folyamatokról és a teljesítmények javításának lehetséges eszközeiről szóló szakpolitikai vitákhoz.

3.8 A statisztikák ahhoz is hozzásegíthetnek, hogy célzottabb vita folyjon, többek közt arról, hogy miként lehetne felszámolni azokat az akadályokat, amelyek a határokon átnyúló kereskedelem és mobilitás előtt a nemzeti szabályokból, a túlszabályozásból és a szolgáltatási szektorhoz tartozó egyes szabadfoglalkozások számára – például a képesítésekre vonatkozóan – biztosított nemzeti szintű jogokból erednek. A szakmai képesítések harmonizációjának és határokon átnyúló elismerésének meg kell könnyítenie a szabályozott szakmák művelőinek határokon átnyúló mobilitását, ami elsődleges érdeke a kis- és mikrovállalkozásoknak is.

3.9 Az összesített európai adatokból kitűnik, hogy az egyes európai országok között jelentős különbségek vannak. Az erős szolgáltatási szektor megalapozza az erős gazdaságot. Az infrastruktúra, mindenekelőtt a szélessáv, nagyon fontos. Az infrastruktúrát mind adatvédelmi okokból, mind a szolgáltatás folyamatossága érdekében megfelelően védeni kell. Számos tagállamnak még jelentős erőfeszítéseket kell tennie, hogy ezen a területen utolérje a többieket.

3.10 A gyártósorok koncentráltabbak, mint régebben. Az európai piacok és a feltörekvő piacok szoros kapcsolódásai révén olyan összetett gazdasági és tudáshálózatok jöttek létre, amelyek motorját a szolgáltatások jelentik. Az üzemek áthelyezése kevesebb eredményt hoz majd, mivel az ipar függeni fog a maximálisan szakosodott, tudásigényes és magas színvonalú szolgáltatásoktól.

3.11 Európa – főleg a magasan képzett munkaerőnek és a magas szintű kutató-fejlesztő tevékenységnek köszönhetően – még őrzi versenyelőnyét az ilyen csúcsszínvonalú szolgáltatások terén. Nem ülhetünk azonban a babérjainkon, mert a versenyelőnyök megőrzésén proaktívan dolgozni kell. Ehhez mindenekelőtt olyan szakpolitikákra van szükség, amelyek elősegítik a kutatás-fejlesztési beruházások folyamatosan magas szintjét és a munkaerő képzettségének további javítását.

3.12 A szolgáltatók és az ügyfelek közötti kétirányú kapcsolat kiemelten fontos. Az üzleti szolgáltatások elősegítik a termelést – végtermékek és/vagy segédeszközök termelését – az ügyfélnél. A kereslet és a kínálat eredményes összehangolásából sikeres, új „architektúrákat” célzó fejlesztések születnek. Különböző elképzeléseket és „nyelveket” új megoldásokká kapcsolnak össze. E folyamatok során a legkülönbözőbb tudomány- és művészeti ágakból érkeznek kreatív és testreszabott megoldások.

Figyelemre méltó a közepes méretű vállalkozások hiánya. Az olyan nagy szolgáltatásnyújtóktól eltekintve, mint pl. az SAP, Európa kevésbé képviselteti magát a szolgáltatók jelentős szegmensében, mint az Egyesült Államok. Van néhány csúcstechnológiai szektor, amelyben Európa súlya az Egyesült Államokéhoz képest elenyésző. Ha példaként felsoroljuk ennek a „győztes mindent visz” játéknak néhány domináns szereplőjét – Google, Apple, Amazon, Microsoft –, akkor jól láthatjuk, hogy Európának sajnos nincs versenyzője ebben a mezőnyben.

3.13 Ahol problémák adódnak a szolgáltatási irányelvől, ott az üzleti szolgáltatások belső piacának teljes megvalósítása során törekedni kell arra, hogy megragadjuk a növekedés és a munkahelyteremtés lehetőségeit, miközben a szolgáltatások liberalizációjából eredő esetleges káros következményeket – például a szociális dömpinget és a bér dömpinget – kordában tartjuk.

3.14 2011-ben az Európai Bizottság kiemelten felhívta a figyelmet a tudásigényes üzleti szolgáltatások szerepének értékelésére. Az egyik átfogó megállapítás az volt, hogy a szolgáltatások és mindenekelőtt a tudásigényes üzleti szolgáltatások a gyártóiipari folyamatok inputjaiként fontos és egyre növekvő szerepet játszanak. A kettő lényegében elválaszthatatlan egymástól, és a gyártóiipar outputja egyre inkább függ e szolgáltatások minőségétől.

3.15 A tudomány és az egyetemek szintén nagy arányban foglalkoznak innovatív szolgáltatásokkal, és kapcsolatban állnak az iparral. Számos egyetem körül jöttek létre üzleti szolgáltatásokkal foglalkozó, ígéretes induló vállalkozások. Így a tudomány, az innovatív megoldások és az ipar összekapcsolódása révén klaszterek jöhetnek létre. Emellett további pozitív hatások is megjelennek, mivel a jobb szolgáltatások hozzájárulnak ahhoz, hogy felértékelődés történjen az értékláncban azokban az iparágakban, ahol egy ország már rendelkezik komparatív előnnyel és a megfelelő technológiai kapacitással⁽⁴⁾. Ezáltal lényegesen megnő a gyártóiipar nemzetközi kereskedelemben betöltött szerepe.

3.16 A szolgáltatások nagy jelentősége miatt a gyártóiipar „szolgáltatósodásáról” (servitization) beszélünk. Az, hogy a gyártás és a szolgáltatások ilyen módon egybeforrtak, gyakran megváltoztatja a vállalatok tevékenységének súlypontját, vagy akár a teljes tevékenységi területüket. Az új szolgáltatások lehetővé teszik a marketingkonceptciók módosítását, mivel nem elsősorban a termékek eladására, hanem az (egyéni) fogyasztói igényekre koncentrálnak. Egy másik példa, hogy a gyártóiipar ma már – tevékenységeinek legprofitábilisabb elemeként – egyre gyakrabban támaszkodik üzleti szolgáltatások kidolgozására és végzésére.

3.17 Mindezt figyelembe véve túl általános az a cél, hogy a gyártóiipar az európai GNP-ben 2020-ra 20 %-os részarányt képviseljen. Inkább azt kellene célul kitűzni, hogy kedvező feltételeket teremtsünk az ipari folyamatok bővítéséhez, melyek keretében a gyártás és a szolgáltatások szimbiózisa révén, a korszerű termelési folyamatoknak és a termelékenységnek köszönhetően korszerű termékek készülnek.

3.18 Az ikt-alkalmazások új hulláma öngerjesztő folyamat: a szolgáltatások más szolgáltatásokat generálnak, s így ezek jelentősége a gazdaság egésze számára is nagymértékben megnő. E szolgáltatások előmozdítják a termelékenységet és horizontális hatásokat ösztönöznek a gazdaság egészében, ami új kombinációkra ad lehetőséget. Emellett a globalizációnak is új lendületet adnak majd.

3.19 Egy másik jelenség az, hogy egyre több terméket forgalmaznak a hozzá kapcsolódó, sőt, a termékbe épített szolgáltatásokkal együtt, ami szintén új szerveződésekhöz és kombinációkhoz vezet.

4. Az alapvető változást hozó negyedik ipari forradalom

4.1 Az üzleti szolgáltatások spektruma és hatása sokkal átfogóbb lesz, ha a negyedik ipari forradalomhoz kapcsolódik, amely szélesebb kört érint, mint pusztán az üzleti szolgáltatások⁽⁵⁾. Ez a forradalom negyedik korszakként csatlakozik a három megelőző korszakhoz: a gépesítés, az elektromosság, illetve az informatika korához. Ezúttal a szolgáltatások és a dolgok internetének bevezetéséről van szó.

4.2 E folyamat részeként számos olyan kezdeményezés jött létre az üzleti világban és a tudomány területén – némelyik az állami szervek ösztönzésére –, amelyek célja a termelési folyamatok kiigazítása és új termékek kifejlesztése. Az egyik úttörő kezdeményezés egy, a negyedik ipari forradalomra irányuló ütemterv, amelyet a német kormány kezdeményezett 2012-ben⁽⁶⁾.

4.3 Ezzel párhuzamosan több hasonló jellegű kezdeményezés is folyamatban van, köztük például az alábbiak:

- a 2014. áprilisban indult holland „Smart Industry” kezdeményezés,
- az ausztriai régiók „Industrie 4.0” stratégiái,
- a vallóniai régiók versenyképes klaszterei,

⁽⁴⁾ OECD Trade Policy Papers, 148. sz., „The role of services for competitiveness in manufacturing” [A szolgáltatások szerepe a gyártóiipar versenyképességében], 2013.

⁽⁵⁾ A 4.0 széles körű hatásait későbbi véleményekben, külön és részletebben kell megvitatni.

⁽⁶⁾ „Recommendations for implementing the strategic industry initiative 4.0” [Ajánlások a 4.0 stratégiai ipari kezdeményezés megvalósításához], 2013. április.

- az Egyesült Királyság kormánya által szponzorált „Future of manufacturing” projekt,
- a „Fondazione Democenter” – Sipe (Emilia Romagna tartomány, Olaszország),
- az egyesült államokbeli „Smart Manufacturing Leadership Coalition” és
- az indiai „Cyber-physical systems innovation hub” (amely szélesebb körű, mint a 4.0).

4.4 A jövő intelligens gyára, amelyet a kifinomult összetettség jellemez majd, a továbbfejlesztett alkalmazások és rendszerek segítségével precízen kialakított hálózatokba fog beágyazódni. Ez a fejlődés egyre fokozódó individualizációhoz vezet majd az intelligens és testreszabott termékek és részegységek szállítása, illetve használata terén – mind a vevők, mind pedig az alkalmazottak számára.

4.5 Mindebben hatalmas lehetőségek rejlenek az ipar és a gazdaság számára. Elő kell segíteni az ügyfelek kívánságainak azonnali kielégítését, a rugalmasságot, az optimális döntéshozatalt, a hatékony nyersanyag-felhasználást, valamint azt, hogy az új szolgáltatások többletértéket hozhassanak. A fejlődés az európai demográfiai folyamatokkal is összhangban lehet és jótékony hatást gyakorolhat a munka és a magánélet közötti egyensúlyra, miközben egyúttal növeli a versenyképességet a magas jövedelmű környezetben.

4.6 Valamennyi ipari ágazatban célul tűzik ki a horizontális és vertikális integrációt, valamint a műszaki oldal digitális integrációját az értéklánc elejétől a végéig. A nyílt hozzáférés és az innováció elősegíti majd a szerteágazó, szoros hálózatok kialakulását.

4.7 Ha nem akarunk teret veszíteni az EU-n kívüli versenytársakkal szemben, akkor a termékek és szolgáltatások – köztük az értékláncok valamennyi fontos komponense – szabványosításával foglalkozó közös uniós platformokat kell felállítanunk.

4.8 A nagy- és a kisvállalatok egyformán részt vesznek a folyamatokban. A kkv-k kilátásai pozitívak: sokkal könnyebben tudnak majd igénybe venni különféle szolgáltatásokat és szoftverrendszereket, mint korábban. Az egyes régiókhoz kötődő kkv-k számára új lehetőségek jönnek létre, amelyeket könnyebben lehet integrálni az internalizációs folyamatokba. A kkv-k egyébként is profitálnak majd az interdiszciplináris tudás- és technológiatranszferből.

4.9 A fentiek szerint tehát valamennyi kategóriában sokkal szorosabb kapcsolat fog kialakulni az ügyfelek és a szállítók között.

4.10 A meglévő informatikai alapú technológiákat adaptálni kell a gyártóipar speciális követelményeihez és tovább kell őket fejleszteni. Kutatási, technológiai és képzési kezdeményezésekre van szükség, hogy módszeres megközelítéseket dolgozhassunk ki az automatizálástechnikai modellezés és a rendszeroptimalizáció terén.

4.11 Infrastruktúrát kell létrehozni az új korszak gazdaságához, amibe beletartozik a szélessávú internet-infrastruktúra kellő kiépítése, illetve a megfelelő oktatási és képzési létesítmények. Ennek kapcsán az EGSZB megismétli, hogy a stabil fiskális politika mellett szükség van egy növekedési kezdeményezésre is ⁽⁷⁾. Az uniós tagállamoknak a jelenlegi fellendülést kihasználva meg kellene ragadniuk a lehetőséget, hogy ma, az „Industrie 4.0” korában mielőbb megnöveljék a nélkülözhetetlen infrastruktúrákba irányuló beruházásaikat.

4.12 Az „Industrie 4.0” egyedülálló lehetőséget nyújt majd Európának arra, hogy egyetlen infrastrukturális beruházással több különböző célt kövessen. Ennek elhalasztása aláásná Európa versenyképességét. Egy ilyen beruházást tehát az európai szemeszter során kiadott országspecifikus ajánlások keretében is pozitívan kellene figyelembe venni.

⁽⁷⁾ Lásd az EGSZB „Erősebb európai ipart a növekedés és a gazdasági fellendülés érdekében – az iparpolitikáról szóló közlemény frissítése” tárgyban kidolgozott 2013. júliusi véleményét, különösen annak 1.2. pontját.

4.13 A német ütemterv kellő figyelmet fordít ennek az új fejlesztésnek a társadalmi aspektusaira. Nemcsak a vállalatok vezetése és dolgozói érintettek ebben, hanem az egész társadalom. Jelentős korszakváltásról van szó az ember és a technológia, illetve az ember és a környezet közötti kapcsolatok terén. A technológiai innovációkat társadalmi-kulturális keretben kell látni, hiszen a kulturális és társadalmi változások maguk is fontos ösztönzői az innovációnak.

4.14 Ehhez hasonlóan a decentralizált vezetési és irányítási megközelítések, valamint az alkalmazottak saját döntéseikért való felelőssége is új utakat nyit meg. Ez alapvető változásokkal jár majd.

4.15 Nemzeti és uniós szinten platformokat, szemináriumokat és munkacsoportokat kellene szervezni a vállalatok, a szociális partnerek, a tudományos szféra és az állami szervek bevonásával. Az ilyen platformok és munkacsoportok alapvetően fontosak az átalakítási folyamat irányítási elképzeléseinek és stratégiáinak meghatározásához, ha meg akarjuk ragadni a lehetőségeket, és eközben el akarjuk kerülni a buktatókat. A magas szintű munkacsoport (lásd alább) jó példát nyújt az érintettek közötti sikeres párbeszédre.

4.16. A digitális ipar vállalatainak és szolgáltatásainak új világa biztonságos és megbízható digitális csereplatformot igényel, világos piaci jogokkal és jogvédelemmel ⁽⁸⁾. Ebben a modern, hibrid világban a kommunikációs és együttműködési platform is ugyanolyan fontos.

5. Társadalmi és munkaerő-piaci hatások ⁽⁹⁾

5.1 A szolgáltatások alapvető volta és a digitalizáció óriási hatással van a munkaerőpiacra és általában véve a társadalomra.

- A gazdaság „szolgáltatósodása” csökkenti a munkahelyek számát a közepes jövedelmű csoportokban. E tendencia megállítása és visszafordítása érdekében a strukturális kiigazításra vonatkozó szakpolitikák egyik kifejezett céljává kell tenni, hogy foglalkoztatási lehetőségeket teremtsenek a közepes jövedelmi csoportban. Ehhez pedig az uniós ipar- és szolgáltatási politikákon belül nagyobb hangsúlyt kell kapniuk olyan eszközöknek, mint az aktív munkaerő-piaci intézkedések vagy az innovatív oktatásba és képzésbe történő befektetések. Lépéseket kellene tenni annak vizsgálatára, hogy a kollektív szerződések miként járulhatnak hozzá ehhez a célhoz.
- Az embereknek minden szinten késznek kell lenniük arra, hogy új készségekkel vétezzék fel magukat, ami – tekintve az ezzel járó hatalmas társadalmi kihívást – további ok a korszerű tantervek és az egész életen át tartó tanulás támogatására. Az átmenet valamennyi generációt érinti, ezért az idősebb munkavállalók számára is lehetőséget kell adni arra, hogy folyamatosan frissítsék készségeiket. Az átalakulási folyamattal kapcsolatos kutatásoknak, illetve értékeléseknek hozzá kell járulniuk a szakmai készségek és a képesítések megfelelő meghatározásához.
- A fejlődés motorjait főleg az (új) kis- és mikrovállalkozások jelentik, a nagyüzemek eközben leépítéseket hajtanak végre. Ez a folyamat Európa-szerte az induló vállalkozások és az önfoglalkoztatók számának megszorodásában csapódik le. Ma akár egy hétvége alatt meg lehet alapítani egy szoftvercéget. Ehhez csupán könnyen hozzáférhető eszközök használatára van szükség, amelyek lehetővé teszik a termékek gyors kifejlesztését és tesztelését (ún. „lean start-up” mozgalom).

5.2 Aggodalomra ad okot, hogy ezt a hatalmas gazdasági változást és annak a társadalomra és a munkaerőpiacra gyakorolt hatásait még mindig nem vizsgálták megfelelően, és az üzleti és tudományos szférán kívül, szélesebb körben nem folyik róla vita.

5.3 Számos oka van tehát annak, hogy ezt a teljesen új gazdasági perspektívák felé történő átmenetet miért szükséges széles politikai és társadalmi körben, nemzeti és uniós szinten egyaránt megvitatni. Ez a folyamat a foglalkoztatás, illetve a munkanélküliség szempontjából a régiókban és a városokban számos polgár mindennapi életét érinti, ezért befolyásolja majd az emberek saját jövőjükkel kapcsolatos döntéseit is. A kapcsolódó társadalmi és kulturális szempontokat megfelelően előtérbe kell állítani és figyelembe kell venni.

⁽⁸⁾ E tekintetben lásd az EGSZB TEN/550 jelű, „Informatikai támadások az EU-ban” című véleményét (2014. július).

⁽⁹⁾ Lásd még az EGSZB TEN/548 jelű, „Digitális társadalom: hozzáférés, oktatás, képzés, foglalkoztatás, az egyenlőséget biztosító eszközök” című véleményét (2014. július).

5.4 A Horizont 2020 program „Ipari vezető szerep” részén belül elsőbbséget kell adni a munkaerőpiacon végbemenő rohamos változásokkal kapcsolatos kutatásoknak, amelyeket a jövőbeli oktatás és képzés kiindulópontjaként precízen fel kell térképezni.

5.5 Számos sérülékeny munkahely van veszélyben, és ha ezt a folyamatot nem irányítjuk megfelelően, akkor társadalmi és politikai kihatásai is lehetnek. Az EU-nak és a tagállamoknak ezért olyan politikai és szabályozási környezetet kell teremteniük, amely az új és nélkülözhetetlen technológiák mellett annak a célnak az elérését is biztosítja, hogy javuljanak a munka- és életkörülmények, és elkerüljük az alacsony és a magas jövedelmű csoportok közötti polarizálódást.

5.6 Az egyes országok fejlődése eltérő. A hagyományos programokat felül kell vizsgálni és a tanterveket adaptálni kell. A vállalatok változásokon mennek keresztül. Az oktatás és a vállalatok közötti kapcsolat is változik, hogy lépést tudjon tartani az ipari szerkezetváltással. A munkavállalóknak késznek kell lenniük, arra, hogy más – többnyire szakosodottabb – készségeket is elsajátítsanak, másrésztől lehetővé kell tenni számukra, hogy alkalmazkodni tudjanak az igényelt készségprofilok gyors változásaihoz.

5.7 Ez azonban semmiképp sem jelenti azt, hogy a hangsúlyt egyoldalúan a technikai készségekre kell helyezni. Az intellektuális és szociális készségek is ugyanolyan fontosak maradnak. Ezekre feltétlenül szükség van ahhoz, hogy lépést tarthassunk a társadalomban végbemenő valamennyi fejlődési folyamattal és kielégíthessük a szociális innovációk iránti, a mélyreható gazdasági szerkezetváltással párhuzamosan jelentkező igényt.

5.8 Ebben az átfogó perspektívában biztosítani kell a szociális párbeszédet mind vállalati és ágazati, mind pedig nemzeti és uniós szinten, hogy meg lehessen vitatni az Unió-beli és a tagállami fejleményeket és keretfeltételeket, illetve a munkaerő megfelelő felkészítésének lehetséges módjait.

6. Az üzleti szolgáltatásokkal foglalkozó magas szintű munkacsoport – az első lépés

6.1 Az üzleti szolgáltatások elterjedésének hatását uniós szinten és az EU politikai döntéshozatalában túl sokáig elhanyagolták. A várható rohamos bővülés miatt még fontosabb, hogy ezt a helyzetet orvosoljuk. Az EGSZB ezért első lépésként melegen üdvözlöi a magas szintű munkacsoportnak az üzleti szolgáltatásokról készült 2013-as jelentését.

6.2 Bár az Európai Bizottság – mindenekelőtt a digitális menetrend, illetve kutatási és innovációs projektek révén – részt vesz azokban a folyamatokban, amelyek összefüggnek az üzleti szolgáltatások szélesebb értelemben vett hatásaival, hiányzik az átfogó kép.

6.3 Egy jövőcentrikus iparpolitikán belül az üzleti szolgáltatások kiemelt helyet érdemelnek. A magas szintű munkacsoport jelentésének hozzá kell járulnia ahhoz, hogy teljes képet kaphassunk a fejleményekről, és meg tudjuk határozni, milyen lépéseket kellene követnie az EU-nak.

6.4 A magas szintű munkacsoport számos üzleti szolgáltatást különböztet meg, a szakértői szolgáltatásoktól a műszaki szolgáltatásokon át egészen az operatív támogatási szolgáltatásokig.

6.5 Világossá teszi mindenekelőtt, hogy az Európai Bizottság új politikákat előkészítő munkája és a Versenyképességi Tanács politikai vitái során eddig messze nem szenteltek kellő figyelmet az üzleti szolgáltatásoknak.

6.6 A magas szintű munkacsoport mellett öt munkacsoport is készített jelentéseket, (i) az egységes piacról, (ii) az innovációról, (iii) a munkavállalói készségekről, (iv) a szabványokról, illetve (v) a kereskedelemről. Ezek számos analitikus jellegű észrevételt és részletes megjegyzést tartalmaznak a szóban forgó területek aktuális folyamatairól, illetve arról, hogy uniós részről milyen politikákat és fellépéseket volna célszerű követni.

6.7 A jelentésekben számos megjegyzés és javaslat utal arra, hogy az EU részéről alapos elemzésekre, s emellett a kkv-k számára jobb és célzottabb politikai iránymutatásokra van szükség, amit az EGSZB – számos szakértőhöz hasonlóan – már évek óta hangoztat. A mikro- és kisvállalkozások kiemelkedő szerepe és számuknak a jelenlegi ipari ciklusban megfigyelhető meredek emelkedése is arra utal, hogy sürgető szükség volna egy jobb szabályozásra, jobb feltételekre az innovációs partnerségek számára, és arra, hogy a finanszírozáshoz való hozzáférés nagyobb hangsúlyt kapjon.

6.8 Amellett, hogy a szolgáltatások előtt a gyártóiparhoz képest hagyományosan több akadály tornyosul, az elemzés azt is kimutatta, hogy az egységes árupiac jelenleg zajló felaprózódása érdekes módon további negatív hatásokkal jár az üzleti szolgáltatások határokon átnyúló fejlődésére és ösztönzésére. Európa még ma is messze van attól, hogy megteremtse a szolgáltatások sikeres, nagy belső piacát.

6.9 Az üzleti szolgáltatások környezetének javítását célzó számos javaslat rávilágít arra, hogy az üzleti szolgáltatásoknak kiemelkedő szerepük van a gyártóipar és a szolgáltatások közötti kapcsolat megteremtésében, és így az európai gyártóipar jövőbeli megerősítésében.

6.10. A magas szintű munkacsoport és a többi munkacsoport munkája tehát az EGSZB véleménye szerint igen hasznos kiindulópontot nyújt a részletesebb elemzéshez és ahhoz, hogy az Európai Bizottság konkrét javaslatokat dolgozzon ki.

Kelt Brüsszelben, 2014. október 16-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A Bizottság közleménye a „Minden embernek joga van a vízhez és a megfelelő higiénés körülményekhez! A víz közjó, nem árucikk!” európai polgári kezdeményezéséről

(COM(2014) 177 final)

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2015/C 012/05)

Előadó: **An LE NOUAIL MARLIÈRE**

2014. szeptember 11-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján úgy határozott, hogy saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye a „Minden embernek joga van a vízhez és a megfelelő higiénés körülményekhez! A víz közjó, nem árucikk!” európai polgári kezdeményezéséről

(COM(2014) 177 final).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2014. július 18-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2014. október 15–16-án tartott, 502. plenáris ülésén (az október 15-i ülésnapon) 151 szavazattal 2 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Bizottság válaszában, amelyet az első sikeres, „A vízhez és a megfelelő higiénés körülményekhez való hozzáférés emberi jog! A víz közjó, nem árucikk!” elnevezésű európai polgári kezdeményezésre adott, emlékeztet a vízhez és a megfelelő higiénés körülményekhez való emberi jog fontosságára, ezek ugyanis a közjó alapvető jelentőségű részét képezik, és megismétli, hogy „a víz nem árucikk”.

1.2 Először is üdvözlendő, hogy egyrészt az említett polgári kezdeményezés támogatottsága, másrészt az, hogy az Európai Bizottság elismerte a víz- és szennyvízszolgáltatások sajátos jellegét és „a lakosság alapvető szükségleteinek kielégítése szempontjából való fontosságát”, ahhoz vezetett, hogy a vízellátási szolgáltatásokat kizárták a koncessziós szerződések odaítéléséről szóló irányelv hatálya alól.

1.3 Általánosabb szinten az EGSZB nagyra értékeli, hogy az Európai Bizottság a Szerződésben szereplő rendelkezéseknek megfelelően kíván eljárni, amelyek szerint az EU-nak semlegesnek kell lennie a vízszolgáltató vállalatok tulajdoni rendszerére vonatkozó tagállami döntésekkel kapcsolatban. Ennek kapcsán az EGSZB-nek meggyőződése, hogy az uniós tevékenységekkel kapcsolatos döntések vagy aktusok semmiképpen sem korlátozhatják a tagállamok döntési szabadságát a vízellátási szolgáltatások megszervezését illetően.

1.4 Ezért az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy konkrét lépésekkel biztosítsa e kötelezettségvállalás tartós tiszteletben tartását az EU hatáskörébe tartozó összes területen, úgy az Európai Stabilitási Mechanizmus kedvezményezett uniós tagállamaival kapcsolatban, mint a kereskedelmi tárgyalások jelenlegi keretében (pl. a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerségről és/vagy a szolgáltatások kereskedelméről szóló tárgyalások kapcsán), és kifejezetten zárja ki a vízhez kapcsolódó szolgáltatásokat az ilyen és ehhez hasonló kereskedelmi tárgyalásokból.

1.5 Az EGSZB tudomásul veszi az Európai Bizottság válaszában néhány pozitív aspektusát:

— annak elismerését, hogy a vízszolgáltatás biztosítása általában a polgárokhoz legközelebb elhelyezkedő, helyi önkormányzatok hatásköre,

- azt a vállalást, hogy a fejlesztési politikákban nonprofit társulások révén előmozdítják a vízhez és a szennyvízhálózathoz való egyetemes hozzáférést,
- a közszektoron belüli társulások ösztönzését, melyekről el kellene ismerni, hogy nemcsak a nemzetközi fejlesztés területén, hanem az Unión belül is eredményesen javítják a hatóságok és a vízszolgáltatások teljesítményét.

1.6 Az EGSZB megjegyzi, hogy a vízszolgáltatás a tetemes tőkebefektetési igény és a jelentős szállítási költségek miatt természetes monopólium, amint azt az Európai Környezetvédelmi Ügynökség egy közelmúltbeli jelentésében is megállapítja (Európai Környezetvédelmi Ügynökség, 2013: „Assessment of cost recovery through water pricing” [Az árképzés révén történő költségmegterülés értékelése a vízszolgáltatás területén] Luxemburg; 28. o.). Ezért fontos, hogy a hatóságok olyan pozícióban legyenek, hogy átfogóan ellenőrizni tudják a vízművek által nyújtott szolgáltatások minőségét és hatékonyságát. Ennek kapcsán az EGSZB támogatja az Európai Bizottságot, mely elismeri az átláthatóság kulcsszerepét.

1.7 Az EGSZB ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy tegyen több erőfeszítést a vízügyi keretirányelv 14. cikkének teljes körű végrehajtása érdekében (a polgárok tájékoztatása és véleményének kikérése), továbbá támogatja az Európai Bizottság arra irányuló szándékát, hogy előmozdítsa a vízszolgáltatások gazdasági, műszaki és minőségi teljesítménymutatók segítségével történő összehasonlító elemzését. A beruházások szintje, az átlagos vízdíj és a foglalkoztatási feltételek minősége közti kapcsolatok így érthetőbbé válnak, és növelni fogják az ágazat átláthatóságát.

1.8 Az EGSZB úgy véli, hogy felülvizsgálatuk alkalmával a vízügyi keretirányelvet és az ivóvízre vonatkozó irányelvet ki kellene egészíteni az egyetemes hozzáférés elvével kapcsolatos utalásokkal és elvekkkel, valamint a vízszolgáltatások költségmegterülésének a vízügyi keretirányelvben szereplő elvével. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy tegyen javaslatot egy olyan jogszabályra, amely az ivóvízhez és a szennyvíz-elvezetési szolgáltatásokhoz való hozzáférést alapvető emberi jognak ismeri el annak az ENSZ által meghatározott értelmében, valamint hogy az ivóvíz-ellátást és a szennyvíz-elvezetési szolgáltatásokat mint mindenkit megillető, alapvető nyilvános szolgáltatásokat mozdítsa elő.

1.9 Az EGSZB megjegyzi, hogy az európai polgári kezdeményezés támogatása révén az uniós polgárok kinyilvánították, hogy részt kívánnak venni az uniós szakpolitikai döntéshozatalban, és beleszólást kérnek a vízzel mint közjóval és általános érdekű szolgáltatással kapcsolatos kérdésekbe. Ez egyben felhívás az uniós intézményekhez arra, hogy az európai vízügyi politika irányítását nyissák meg az összes érdekelt fél előtt, és adjanak több alkalmat a nyilvánosságnak a vízi erőforrások jövőjének megvitatására.

2. Bevezetés

2.1 A Lisszaboni Szerződés által a polgárok európai ügyekben történő nagyobb részvételének ösztönzése érdekében bevezetett európai polgári kezdeményezés⁽¹⁾ lehetővé teszi, hogy egymillió – legalább hét tagállamból származó – uniós polgár felszólítsa az Európai Bizottságot az Unió hatáskörébe tartozó ügyekre vonatkozó jogalkotási javaslatok előterjesztésére. A polgári kezdeményezés a legelső részvételi demokrácián alapuló uniós szintű eszköz.

2.2 Amióta 2012 áprilisában az európai polgári kezdeményezésről szóló jogszabály hatályba lépett, több mint ötmillió polgár több mint húsz különféle kezdeményezést támogatott. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság több kampány kezdeményezőjét is meghívta plenáris üléseire.

2.3 A „Minden embernek joga van a vízhez és a megfelelő higiénés körülményekhez!” polgári kezdeményezés célja az volt, hogy terjesszen elő jogalkotási javaslatot a vízhez és a szennyvízhálózathoz való, az ENSZ által emberi jogként elismert jog alkalmazása, valamint a vízellátás és a szennyvízelvezetés mindenkit megillető nélkülözhetetlen közszolgáltatássá minősítése érdekében. A kezdeményezést az EGSZB 2013. szeptemberi plenáris ülésén ismertették.

2.4 Íme a kezdeményezés eredeti szövegének az összefoglalása:

Minden embernek joga van a vízhez és a megfelelő higiénés körülményekhez!

Felhívjuk az Európai Bizottságot, hogy terjesszen elő jogalkotási javaslatot, amely a vízhez és a szennyvízhálózathoz való jogot az ENSZ értelmezése szerinti emberi joggá teszi, továbbá mozdítsa elő, hogy a vízellátás és a szennyvízelvezetés mindenkit megillető alapvető közszolgáltatássá váljon.

⁽¹⁾ Az EP és a Tanács 211/2011/EU rendelete a polgári kezdeményezésről. HL L 65., 2011.3.11., 1. o.

Az európai jogszabályoknak kötelezniük kellene a kormányokat, hogy mindenki számára biztosítsanak szennyvíz-elvezetési szolgáltatásokat, valamint egészséges és elegendő ivóvizet. Sürgetjük, hogy:

1. Az uniós intézmények és a tagállamok kötelesek legyenek biztosítani, hogy a teljes lakosságot megillessen a vízhez és a szennyvízhálózathoz való jog.
2. A vízszolgáltatás és a vízkészlet-gazdálkodás ne tartozhasson belső piaci szabályok hatálya alá, és a vízszolgáltatásokat zárják ki a liberalizációból.
3. Az Unió fokozza a vízhez és a megfelelő higiénés körülményekhez való univerzális hozzáférés megvalósítását célzó erőfeszítéseit. ”

2.5 Az Európai Parlament 2014. február 17-én, miután az Európai Bizottság jóváhagyta a 13 tagállamban összegyűlt 1 659 543 aláírást, széles körű meghallgatást szervezett a vízzel foglalkozó polgári kezdeményezés polgári bizottságának részvételével, melyre az EGSZB is meghívást kapott. Ugyanaznap Maros Šefčovič, az Európai Bizottság alelnöke is fogadta a kezdeményezés polgári bizottságát.

2.6 Az Európai Bizottság 2014. március 19-én közleményben adott hivatalos választ az első sikeres európai polgári kezdeményezésre, amely felkérte, hogy „a vízhez és a szennyvízhálózathoz való emberi jogot foglalják európai jogszabályba”.

2.7 2014. április 15-én, a polgári kezdeményezés európai napján az EGSZB konferenciát szervezett „Building up success” címmel, melyre a vízzel foglalkozó kezdeményezés polgári bizottsága szintén meghívást kapott, és amelynek során „az európai polgári kezdeményezés keretében kampányolók és az érdekelt felek meggyőzően nagy számban találkoztak az EGSZB-ben, hogy megvizsgálják az eddigi tapasztalatokat és ajánlásokat állítsanak össze arra vonatkozóan, hogy miként lehetne növelni a közvetlen demokrácia ezen eszközének hatékonyságát és használhatóságát”.

3. Általános megjegyzések

3.1 A nyilvános viták és a polgári hálózatok létrehozásának motorjaként az európai polgári kezdeményezés bizonyította erejét és sikerét.

3.2 A megszüntetendő akadályok a végrehajtás szabályaiban ⁽²⁾ rejlének, melyeket felül kell vizsgálni, mivel nem felelnek meg a polgári kezdeményezés tényleges természetének. Olyan kötelezettségeket tartalmaznak, amelyek a közvetlen demokrácia egy jogilag kötelező érvényű eszköze esetében lennének megfelelőek, ahol a jogi hatás népszavazás lehet (személyes adatok, lehetséges visszatartó hatás, aránytalan eljárások), valamint a szervezőket aránytalan jogi kötelezettségeknek vetik alá, melyek tagállamonként eltérőek. A jogilag nyilvántartásba vehető témák köre az Európai Bizottság szuverén megítélésére van bízva, amely egymaga dönt arról, hogy hatáskörébe tartozik-e az adott kérdés.

3.3 A nyilvántartásba vett kezdeményezést bemutató szöveg – a tárggyal, a címmel és az ismertetéssel együtt – nem haladhatja meg a 800 karaktert, és emiatt az Európai Bizottság úgy vélte, hogy a kezdeményezés nem tartalmaz konkrét javaslatokat!

3.4 Sok európai polgár elvesztette a hitét abban, hogy elmondhatja véleményét Európában, Európáról. A következő Európai Bizottságnak erre oda kellene figyelnie.

3.5 Az EUSZ részeként (11. cikk (4) bek.) ez az eszköz az európai átlagpolgár egyetlen jogi eszköze arra, hogy befolyásolja az EU politikai napirendjét. Az EP-nek és a Tanácsnak 2015-ben felül kell vizsgálnia ezeket a végrehajtási szabályokat, és le kell vonnia az első kampányok tanulságait.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az EGSZB elégedetten állapítja meg, hogy a „Minden embernek joga van a vízhez és a megfelelő higiénés körülményekhez!” polgári kezdeményezés rákényszerítette az európai intézményeket, hogy foglalkozzanak a polgárok problémáival, melyek túlmennek az Európai Bizottság szokásos jogszabályi elképzelésein, és hogy az Európai Bizottság úgy határozott, hogy a víz- és szennyvízszolgáltatásokat kizárja a koncessziókra vonatkozó irányelv hatálya alól.

⁽²⁾ Az EP és a Tanács 211/2011/EU rendelete a polgári kezdeményezésről.

4.2 Az Európai Bizottság jogosan emlékezteti a tagállamokat a rászorultak támogatását célzó intézkedések meghozatalával kapcsolatos felelősségükre.

4.3 Azt is elismeri, hogy hatáskörrel rendelkezik a tagállami vízárképzési politikák néhány alapelvének meghatározását illetően, és emlékeztet a vízügyi keretirányelv 9. cikkének a teljes költségmegtérülés elvét lefektető rendelkezéseire.

4.4 A több mint 1,6 millió embernek adott válaszából (1,9 millió összegyűlt aláírás) ugyanakkor hiányzik a valódi ambíció, és nem tesz új javaslatot egy olyan európai eszközre sem, amely emberi jogként ismerné el a vízhez való jogot.

4.5 Különböző európai városokban gyűjtött konkrét példák alapján az EGSZB úgy véli, hogy a vízforrások megőrzését célzó megfelelő vízárképzési politikák elfogadásának kötelezettségét összhangba lehet és kell is hozni azzal a kötelezettséggel, amely szerint megfelelő szolidaritási mechanizmusok révén biztosítani kell az ezen erőforrásokhoz való általános hozzáférést.

4.6 Az EGSZB úgy véli, hogy felülvizsgálatuk alkalmával a vízügyi keretirányelvet és az ivóvízre vonatkozó irányelvet ki kellene egészíteni az egyetemes hozzáférés elvével kapcsolatos utalásokkal és elvekkel, valamint a vízszolgáltatások költségmegtérülésének a vízügyi keretirányelvben szereplő elvével.

4.7 *Jobb minőségű és elérhetőbb víz biztosítása:*

4.7.1 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy meglepve látta, hogy egy ilyen széles körű polgári kezdeményezésre az ivóvíz minőségéről tartott nyilvános konzultációt javasolják válaszként, láthatólag a konzultáció megszokottabb eszközhöz nyúlva, ami ugyan hasznos, de nem felel meg az európai polgári kezdeményezés témájának.

4.8 *A semlegesség biztosítása a vízszolgáltatások nyújtása terén:*

4.8.1 Megelégedéssel nyugtázza, hogy az Európai Bizottság érzékelte az átláthatóság szükségességét a vízgazdálkodásra vonatkozó döntéshozatali folyamatban helyi, regionális és tagállami szinten.

4.8.2 Mivel a víz létfontosságú, veszélyeztetett erőforrásként és közjóként kezelve meg kell őrizni. Figyelembe kell venni, hogy felhasználása elsődleges fontosságú az alapvető emberi szükségletek kielégítéséhez. Az Európai Bizottságnak be kellene látnia, hogy a vízhez és a szennyvízhálózathoz való hozzáférést és ezek megfelelő rendelkezésre állását *alapvető emberi jogként* kell elfogadni, mivel az élethez és az emberi méltósághoz kapcsolódnak, és ezért tartósan ki kell őket zárni a belső piac kereskedelmi szabályai alól, javasolva általános érdekű, nem gazdasági jellegű szolgáltatásokká történő átminősítésüket ⁽³⁾.

4.8.3 Az emberek túléléséhez szükséges termékeket különleges megközelítésben kellene részesíteni, és ki kellene vonni a szabad kereskedelem hatálya alól. Jóllehet vannak olyan hivatalos dokumentumok, melyek kimondják, hogy „a víz nem árucikk”, illetve „minden embernek joga van az élelemhez”, még ma is a vízforrások privatizálásának, az alapvető élelmiszerekkel való nagyszabású spekulációnak és a mezőgazdasági területek nagyarányú felvásárlásának lehetünk a tanúi. Ezek a jelenségek közvetlenül veszélyeztetik a legszegényebb emberek megélhetését.

4.8.4 Kérjük az Európai Bizottságot, hogy javasoljon konkrét kötelező intézkedéseket az adott polgári kezdeményezésre válaszul, amit a közleményében elmulasztott megtenni. Konkrétan, egy jogilag kötelező érvényű európai szövegnek elő kellene írnia, hogy a nyereség nem lehet cél a vízforrásokkal és a kapcsolódó szolgáltatásokkal összefüggő gazdálkodás során. Ha ez nem így van, akkor „a víz közjó” kijelentés értelmetlen.

4.9 *A vízszolgáltatás általános érdekű szolgáltatásként történő biztosítása:*

4.9.1 Az EGSZB kéri, hogy fogadjanak el egy olyan európai eszközt, amely elismeri a vízhez és a szennyvízhálózathoz való, az ENSZ 2010. júliusi meghatározása szerinti emberi jogot, ami az EUMSZ általános gazdasági érdekű szolgáltatásokról szóló 14. cikke és az általános érdekű szolgáltatásokról szóló 26. jegyzőkönyve mellett az európai polgári kezdeményezés egyik alapja. Kéri még, hogy az Európai Bizottság ösztönözze a tagállamokat arra, hogy egy általános érdekű, nem gazdasági jellegű szolgáltatáson keresztül feleljenek meg ennek a jognak, tiszteletben tartva az ipari vagy mezőgazdasági keretben megvalósuló, kereskedelmi célú felhasználástól eltérő szolgáltatásnyújtás semlegességét.

⁽³⁾ HL C 177., 2014.6.11., 24. o.

4.10 A fejlesztési támogatás integráltabb megközelítése:

4.10.1 Az EU fejlesztési politikája és pénzügyi kötelezettségvállalásai számára hasznos lenne, ha összekapcsolnák őket az ENSZ által 2010 júliusában hivatalosan elismert emberi jog összes uniós tagállam általi elismerésével. Ennek elsődleges célja az optimális felhasználás biztosítása lenne, mivel a fejlesztési és támogatási politikák emberi joghoz kapcsolása e területen lehetővé tenné a korrupció elleni küzdelmet, és kötelezné az alvállalkozóként működő üzemeltetőket. Az EGSZB ösztönzi és támogatja a víz és az élelmezés biztonságával kapcsolatos integrált megközelítést és szinergiateremtést. A víz és az energia közötti szinergiát illetően az EGSZB várja a javasolt intézkedéseket, hogy meg tudja ítélni, megfelelnek-e az európai polgári kezdeményezés szellemének a forrás mint közös védelme tekintetében.

Emellett a közegészséget is kiemelt kérdésként kell kezelni – mindenekelőtt azért, hogy biztosítsák a szennyvízszolgáltatást révén ott, ahol még hiányzik –, még ha ez kevésbé is tart számot az üzemeltetők érdeklődésére.

4.11 A közszektoron belüli társulások ösztönzése:

4.11.1 Az EGSZB helyesli az Európai Bizottság elkötelezettségét amellett, hogy nagyobb mértékben ösztönözze ezeket a nonprofit partnerségeket a vízügyi ágazatban a kapacitások erősítése érdekében, a tudásnak és az ismereteknek a vízügyi és szennyvízzel kapcsolatos közszolgáltatók, illetve a helyi önkormányzatok és más szereplők közötti átadásán keresztül. Megismétli, hogy a 7. keretprogramból származó köztámogatásokat élvező kutatások és fejlesztések innovációit és eredményeit rendelkezésre kellene bocsátani többek között a nonprofit ágazatban, a szociális és szolidáris gazdaság vállalatainál és az önkormányzatoknál⁽⁴⁾.

4.12 A Rio+20 nyomon követése:

4.12.1 A millenniumi fejlesztési célokat 2015-ben felváltó és egyetemes érvényű fenntartható fejlesztési célok támogatása érdekében az EU-nak illeszkednie kellene ezekhez a jövőbeli célokhoz, és tudatában kell lennie annak, hogy 1–2 millió európai polgár számára még ma is elérhetetlen ez az erőforrás. Az EU-nak a problémák orvoslásához növelnie kell a tagállamok tájékozottságát (hajléktalanokra, romákra, bizonytalan lakhatásra vonatkozó adatok).

4.13 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság elkötelezettségét a vízminőség, a vízgazdálkodás átláthatósága, valamint az érintett felek közötti strukturáltabb párbeszéd kialakítása mellett, de hangsúlyozza, hogy az adott válasz nem felel az emberi jog egyetemessége kapcsán a polgári kezdeményezés által felvetett kérdésekre, nevezetesen arra, hogy minden polgárnak és lakosnak rendelkeznie kell az élethez nélkülözhetetlen minimális mennyiségű vízzel, bármilyen legyen is lakhatási, szakmai vagy egyéb helyzete.

4.14 Az Európai Bizottság jelzi, hogy az uniós jogszabályok következetesen elismerik a víz- és szennyvízszolgáltatások sajátos jellegét és a lakosság alapvető szükségleteinek kielégítése szempontjából való fontosságát.

Az EGSZB úgy véli, hogy nem csupán jelentős, hanem létfontosságú szerepről van szó, és – mivel létszükségletekről beszélünk – nyomatékosan ösztönzi, hogy ezeket a létszükségleteket általános érdekű, nem gazdasági jellegű szolgáltatások keretében elégítsék ki.

4.15 Az EGSZB azt ajánlotta a tagállamoknak és az uniós intézményeknek, hogy erősítsék meg ezt a politikát, mivel a víz létfontosságú cikk a polgárok, az ipar és a mezőgazdaság, valamint a helyi önkormányzatok számára egyaránt. Minden uniós politika révén központi szerepet kell neki tulajdonítani, hangsúlyozva a szegénység elleni küzdelemmel, az uniós polgárok alapvető jogaival, a közegészséggel, az integrációval és a társadalmi kohézióval kapcsolatos kihívások jelentőségét.

4.16 Az EGSZB az alábbiakat javasolja:

- egy olyan vízpolitika kihatásának és költségének feltárását, amely nem építi be a társadalmi, környezetvédelmi és gazdasági dimenziókat;
- a tagállamok különböző területi érdekeire irányuló stratégiák összehangolását;
- fenntartható megközelítés kialakítását a vízkészletekkel való gazdálkodás terén, a megelőzés új eszközeinek létrehozásával a vízforrásokat rövid távon veszélyeztető és károsító természeti, illetve az emberi tevékenységgel összefüggő katasztrófákkal szemben;

⁽⁴⁾ HL C 44., 2013.2.15., 147. o.

- a talajvédelmi irányelv elfogadásának újraindítását;
- a forrásokkal szembeni, azokat megőrző és megóvó, kíméletesebb keresletre való koncentrációt;
- a társadalmi párbeszéd és a szociális partnerek olyan elemként való integrálását, amely hozzájárul a vízszolgáltatás és a szennyvízelvezetés valamennyi szintjén felmerülő számtalan feladat biztosításához.

4.17 Az EGSZB egyébiránt javasolja:

- a víz- és szennyvízágazatban dolgozók egészségének és biztonságának javítását célzó technológiákra irányuló kutatást,
- a bizonyos NGO-k által felhalmozott tudástőke hasznosítását,
- a szennyező anyagok (nanoelemek, rákkeltő kémiai molekulák, mutagén és reprodukció toxicitással rendelkező anyagok) listájának kiegészítését olyan anyagokkal, amelyeknek nem szabad jelen lenniük a felszíni vagy felszín alatti vizekben. Ennek célja a polgárok egészségvédelme, valamint hogy sor kerüljön harmonizált ajánlások kidolgozására a kezelt vizek újrafelhasználására vonatkozóan,
- az ökoszisztémák megőrzését célzó intézkedések üdvözlését és a felszín alatti természetes vizek megőrzése érdekében tett lépések támogatását.

4.18 A víz- és a szennyvízpolitikának a fenntartható fejlődés irányába mutató megközelítést kell alkalmaznia, amely lehetővé teszi, hogy ez az erőforrás ki tudja elégíteni a lakosság mindenkori vízigényét, és megőrzi a vízkészleteket, hogy így biztosítsa a következő generációk vízigényének a kielégítését.

Kelt Brüsszelben, 2014. október 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A civil társadalom szerepe az EU–Japán szabadkereskedelmi megállapodásban

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2015/C 012/06)

Előadó: **Laure BATUT**

Társelőadó: **Eve PÄÄRENDSON**

2013. szeptember 19-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

A civil társadalom szerepe az EU–Japán szabadkereskedelmi megállapodásban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok” szekció 2014. szeptember 18-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2014. október 15–16-án tartott, 502. plenáris ülésén (az október 15-i ülésnapon) 133 szavazattal 1 ellenében, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Következtetések

1.1.1 Az EU és Japán közösen a világkereskedelem több mint egyharmadát képviseli. Egy ambiciózus, átfogó és kölcsönösen előnyös szabadkereskedelmi megállapodáson/gazdasági partnerségi megállapodáson alapuló partnerség az EU és Japán között fellendítené a kölcsönös kereskedelmet és beruházásokat, javítaná a két térség gazdaságát, munkalehetőségeit, valamint elősegítené a nemzetközi szabályok és normák megerősítését. A két térség polgárai nyitottak a várt előnyök méltányos elosztása iránt, azonban éberen figyelik, hogy saját feltételeik nem romlanának-e.

1.1.2 Az EGSZB üdvözli ezeket a szabadkereskedelmi/gazdasági partnerségi megállapodásokra irányuló tárgyalásokat Japánnal, és különösen az arra irányuló döntést, hogy azokat az első éves felülvizsgálatot követően is folytatják. Az EGSZB ugyanakkor sajnálatosnak tartja a folyamatban levő tárgyalásokkal kapcsolatos tájékoztatás és átláthatóság hiányát. Mivel a fogyasztói érdekek előmozdítása és védelme létfontosságú eszköz a megállapodás széles körű társadalmi elfogadottságának biztosításához, kéri, hogy a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerségről (TTIP) folyó tárgyalások keretében működőkhöz hasonló konzultációs mechanizmusokat vezessenek be, hogy a civil társadalom előtt ismertebbek legyenek azok a komparatív előnyök, amelyeket az EU és Japán közötti piac megnyitása nyújthat az érdekeltek számára. Ehhez kapcsolódóan az EGSZB arra buzdítja a két felet, hogy egy a civil társadalom tájékoztatására szolgáló hivatalos mechanizmus létrehozásával, majd pedig egy konzultációs rendszernek a megállapodásba történő beépítésével javítsák az átláthatóságot és a tárgyalásokkal kapcsolatos tájékoztatást. Továbbá az EGSZB emlékeztet arra, hogy az üzleti tevékenységnek már mindkét oldalon lehetősége nyílt előnyt kovácsolni az EU–Japán üzleti kerekasztalból mint a részvételt és a konzultáció fórumából.

1.2 Ajánlások

1.2.1 Az EGSZB ragaszkodik ahhoz, hogy teljes körűen tájékoztassák a 2012. évi hatástanulmány felülvizsgálatáról. Kéri, hogy a lehető leghamarabb értesítsék a végrehajtás ütemezéséről, különösen amennyiben műszaki szabványok harmonizációjáról van szó, és úgy véli, hogy mielőtt bármilyen döntés születne, a hatásvizsgálatnál részletesebb dokumentumot kellene közzétenni az EU valamennyi hivatalos nyelvén.

1.2.2 Az EGSZB sürgeti az EU-t, hogy lehetőség szerint mindent tegyen meg annak érdekében, hogy:

- azok az értékek, amelyek mellett világszinten kiáll, megjelenjenek ebben a megállapodásban, és hogy a környezetvédelmi, szociális, egészségügyi és kulturális szabványokat megőrizzék, illetve hogy a megállapodásból származó előnyök tisztességesen kerüljenek elosztásra a polgárok, a fogyasztók, a munkavállalók és a vállalkozások között,
- a két fél ne csak a vámcsökkentések, hanem a nem vámjellegű akadályok felszámolása terén is legyen ambiciózus, eközben pedig a szabályozás felfelé történő összehangolására törekedjenek anélkül, hogy a szabványok és normák gyengülneek vagy csökkenne a foglalkoztatás. Mindennek a teljes kölcsönösség mellett kell megvalósulnia, miközben nem rendülhet meg az EU elkötelezettsége a WTO multilateralizmusa mellett,
- mindkét fél elsőrendű prioritásként ismerje el a fogyasztók érdekeinek és egészségének előtérbe helyezését,
- az elővigyázatosság elve bekerüljön a megállapodásba, és az agrár-élelmiszeripari termékek kereskedelme kapcsán kialakuljon egyfajta jogbiztonság a két fél által használt földrajzi jelzések terén,
- szenteljenek egy fejezetet a kkv-knak, mivel ezek teszik ki a cégek 99 %-át az EU-ban és Japánban is, valamint a legfőbb munkahelyteremtők; a kkv-k ettől a lépéstől versenyképességük növekedését és a korlátok csökkentését várják. A cél a kölcsönös piaci hozzáférés javítása és a teljes körű tájékoztatás azokról az új üzleti lehetőségekről, amelyek e megállapodás alapján nyílnak majd,
- hangsúlyos és pozitív fejezetet szenteljenek a szolgáltatásoknak, megfelelő garanciákkal, a meglévő uniós megállapodásokra építve, mivel erre komoly lehetőség nyílik ezeken a tárgyalásokon;
- a Szerződésből eredő kötelezettségeknek megfelelően őrizték meg a közszolgáltatások specifikus jellegét az EU-ban,
- illetve ahol lehet, jogbiztonságot garantálva biztosítsák az egyenlő hozzáférést a felek közbeszerzési piacához;
- ismét szögezzék le, hogy a felek jogosultak szabályozni és meghatározni prioritásaikat és politikáikat a fenntartható fejlesztés, a foglalkoztatás és a környezetvédelem terén,
- ennek érdekében jelenjen meg a megállapodásban egy ambiciózus fejezet a fenntartható fejlesztés témájában, amely kiemelt szerepet juttat a civil társadalomnak, és legalább a következőket tartalmazza:
- a mindkét fél ILO-tagságából eredő kötelezettségek tiszteletben tartása, valamint minimumkövetelményként az ILO 8 alapvető egyezménye,
- a környezetvédelmi jogszabályok és kezdeményezések előmozdítása és bevezetése melletti elkötelezettség,
- kötelezettségvállalás a természeti erőforrások fenntartható, a nemzetközi megállapodások tiszteletben tartásával történő kezelése és felhasználása mellett.

A befektetők és az állam közötti vitarendezés igen érzékeny kérdés, és az érintett felek álláspontja eltér egymástól. Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság transzatlanti kereskedelmi tárgyalásokkal kapcsolatban elindított nyilvános konzultációját, és nagy érdeklődéssel várja annak eredményeit ⁽¹⁾. Az EGSZB úgy véli, hogy tekintettel a japán demokrácia erősségére, a japán érdekelt felek e kérdéssel kapcsolatos véleményének összegyűjtése információkkal szolgálhat és megkönnyítheti a tárgyalásokat.

1.2.3 A Japán és az uniós civil társadalom képviselői közötti párbeszéd fontos hozzájárulást jelent majd a szabadkereskedelmi/gazdasági partnerségi megállapodáshoz. Az EGSZB azt ajánlja, hogy az Európai Unió által nemrégiben megkötött megállapodásokhoz hasonlóan állítsanak fel egy közös konzultatív szervet az EU–Japán gazdasági partnerségi/szabadkereskedelmi megállapodások keretében, és annak szerepét a tárgyalások során vitassák meg a két civil társadalom képviselői. Ennek a szervnek meg kell adni a lehetőséget arra, hogy a megállapodás által lefedett összes témát megvizsgálhassa álláspontjának kialakításához. Az EGSZB határozottan azt javasolja, hogy az európai tagok legalább felét az EGSZB – az európai szervezett civil társadalom érdekeinek képviselőiért felelős uniós konzultatív szerv – nevezze ki.

1.2.3.1 Az EGSZB kitűnő kapcsolatokat alakított ki japán munkavállalói, munkaadói, gazdálkodói, szövetkezeti, fogyasztói, nem kormányzati, nonprofit és egyetemi szervezetekkel ⁽²⁾. Japánnal foglalkozó nyomkövetési csoportja révén kitüntetett helyet foglal el ahhoz, hogy mindkét országban népszerűsítse a civil társadalmi párbeszédet és konzultációt.

2. Háttér

2.1.1 Az EU és Japán úgy határozott, hogy egy szabadkereskedelmi megállapodás/gazdasági partnerségi megállapodás tárgyalásának megkezdésével erősítik meg kapcsolataikat. Ezzel párhuzamosan egy stratégiai partnerségi megállapodásról is tárgyalások folynak ⁽³⁾. Az EGSZB üdvözlí az első évi felülvizsgálat pozitív eredményét és a tárgyalások folytatására vonatkozó döntést. Ha a feltételezések valóra válnak, az uniós export Japánba 30 %-kal, az EU GDP-je pedig 0,8 %-kal nőne és 400 000 új munkahely jönne létre az EU-ban. A japán GDP 0,7 %-kal, az Európába irányuló export 24 %-kal növekedne, míg a megállapodás arra a főbb kereskedelmi és befektetési szerepre is ráirányítaná a figyelmet, amelyet az EU játszik Kelet-Ázsiában ⁽⁴⁾.

2.1.2 Az EU és Japán számos közös értéket vall magáénak, ideértve a demokráciát, a jogállamiságot, az emberi jogokat és a magas szintű műszaki know-how-val rendelkező piacgazdaságot. Ugyanakkor hasonló kihívások előtt állnak (pl. a népesség elöregedése és csökkenése), és új forrásokat kell találniuk a növekedéshez és a munkahelyteremtéshez.

2.1.3 A két régió civil szervezetei és azok konzultációs mechanizmusai nem teljesen felelnek meg egymásnak ⁽⁵⁾. Az ilyen szervek közötti növekvő párbeszéd azonban jelentős kiegészítője lenne minden megállapodásnak. Az EU szociális modellje sarokkövévé tette a szociális és civil párbeszédet azért, hogy megteremtette annak intézményi kereteit, Japán pedig elismeri a széles értelemben vett civil társadalom jelentőségét (Munkaerő-politikai Tanács; több érdekelt felet bevonó fórum).

2.2 Japánban, mint ahogyan az EU-ban is, lépéseket tettek a gazdaság fellendítése érdekében ⁽⁶⁾. Japán államadóssága jelenleg is még az ország GDP-jének 230 %-ához áll közel. A jen árfolyama kedvezőtlenül hatott az importra, a fukusimai hármass katasztrófát követően pedig egy év alatt 2,3 %-kal esett vissza a kiskereskedelem (2013. február).

⁽¹⁾ REX/390 – EESC-2013-05469 jelzésű EGSZB-velemény, előadó: Jacek Krawczyk, társelőadó: Sandy Boyle (2014. június 4.).

⁽²⁾ Négy uniós intézet (egyetemi konzorcium) jött létre Japánban az Európai Bizottság pénzügyi támogatásával; az egyetemi tanárokat Japánban a civil társadalom fontos szereplőinek tekintik (http://www.eas.europa.eu/eu-centres/eu-centres_en.pdf).

⁽³⁾ A stratégiai partnerségi megállapodás politikai, globális és ágazati (a kutatás, az innováció, az úripar, az oktatás, a kultúra, az energia, a fejlesztési együttműködés, a katasztrófavédelem stb. területére vonatkozó) együttműködést tartalmaz.

⁽⁴⁾ Az Európai Bizottság hatásvizsgálati jelentése az EU–Japán kereskedelmi kapcsolatokról, 5.1.3. pont (2013. július).

⁽⁵⁾ HL C 97/34., 2007.4.28., 34.o.

⁽⁶⁾ A Shinzo Abe miniszterelnök nevéhez köthető gazdaságpolitika (az „Abenomics”) a „három nyílvevő”, 3 kulcsfontosságú területen alkalmazott intézkedéscsomagon alapul: monetáris politika, költségvetési ösztönzés és strukturális reformok Japán gazdaságának hosszú távú, fenntartható növekedésének biztosítása, illetve a magánberuházások ösztönzése érdekében.

2.2.1 A kétoldalú szabadkereskedelmi megállapodások megnyitják Japánt a világkereskedelem előtt, és a regionális integrációs övezetek létrehozásához vezetnek. 2002 óta Japán számos kétoldalú megállapodást kötött, éspedig nemcsak Ázsiában és Latin-Amerikában, hanem Svájcjal is. Jelenleg Kínával és Dél-Koreával folytat tárgyalásokat egy háromoldalú megállapodásról. Ugyancsak részt vesz a Csendes-óceáni Partnerségre (*Trans-Pacific Partnership* – TPP) irányuló tárgyalásokban.

2.2.2 Japán és az EU már aláírt fontos, a kereskedelmi folyamatokat elősegítő megállapodásokat a távközlés, a vegyi- és gyógyszeripari termékek, a versenyellenes tevékenységek, a tudomány és a technológia, valamint az igazgatási együttműködés és segítségnyújtás terén⁽⁷⁾.

3. Kereskedelem és fenntartható fejlődés

3.1 Fennáll a veszély, hogy ha a gazdasági növekedést a globalizált kereskedelem révén próbáljuk elérni, ez környezeti hatásokkal jár⁽⁸⁾. Az új kereskedelmi megállapodásokra irányuló tárgyalásokról szóló véleményében⁽⁹⁾ az EGSZB hangsúlyozta: elengedhetetlen, hogy az EU kereskedelmi tárgyalásai során külön fejezetet szenteljenek a „Kereskedelem és fenntartható fejlődés” témájának, kitérve a környezeti és szociális rendelkezésekre, és kiemelt ellenőrző szerepet biztosítva a civil társadalomnak.

3.2 Az EU-Japán szabadkereskedelmi/gazdasági partnerségi megállapodásról folytatott tárgyalások mindkét fél számára lehetővé teszik, hogy nemzetközi szinten megerősítsék a három pillér, vagyis a fenntartható fejlődés, a gazdasági növekedés, valamint a társadalmi fejlődés és a környezetvédelem iránti elkötelezettségüket. A Koreai Köztársasággal kötött szabadkereskedelmi megállapodás⁽¹⁰⁾ aláírása óta ezek az elemek minden EU által folytatott kereskedelmi tárgyalás és minden megállapodás központi részét képezik. A biológiai sokféleség, az éghajlatváltozás, a halászat, az erdőgazdálkodás, valamint a vadon élő növények és állatok kiemelt jelentőséggel bírnak az EU és a világ számára. A feleknek ismét hangot kellene adniuk a többoldalú környezetvédelmi megállapodások melletti elkötelezettségüknek.

3.3 Minden új megállapodásnak meg kellene erősítenie az uniós tagállamok és Japán jogát arra, hogy szabályozást alkossanak és prioritásokat határozzanak meg a fenntartható fejlődés terén, továbbá a munkavédelmi és környezetvédelmi standardok tiszteletben tartására kellene ösztönöznie őket, összhangban az említett területeken érvényes szabványok és nemzetközi megállapodások iránt vállalt kötelezettségeikkel.

3.4 A szabadkereskedelmi megállapodás/gazdasági partnerségi megállapodás⁽¹¹⁾ lehetőséget nyújt majd ezeknek a kötelezettségvállalásoknak a megerősítésére (az ILO-egyezmények⁽¹²⁾ lehetséges ratifikálásának és hatékony végrehajtásának köszönhetően), valamint a munkával kapcsolatos ügyekre vonatkozó kétoldalú párbeszéd és együttműködés fokozására, a méltányos munka program által lefedett területeket is ideértve.

3.4.1 Az európai civil társadalom egészét képviselő EGSZB fontosnak tartja hangsúlyozni: előfordulhat, hogy a szabadkereskedelmi megállapodás/gazdasági partnerségi megállapodás nem egyenlő mértékben⁽¹³⁾ válik majd az egyes tagállamok, illetve ágazatok hasznára⁽¹⁴⁾.

3.4.2 Míg a munkalehetőségek várhatóan nőnek (%-os értelemben) az EU-ban az elektromos gépipari ágazat, a mezőgazdaság, az erdészet, a halászat, a feldolgozott élelmiszerek, a biztosítás és az építőipar területén, kis csökkenés várható a vegyi anyagok, a gépjárművek, a fém és fémtermékek, illetve a légi közlekedés ágazatában⁽¹⁵⁾. Ezeknek a nehézségeknek a korai stádiumban történő feltérképezésére van szükség ahhoz, hogy megfelelő segítő és a váltásra felkészítő intézkedéseket lehessen hozni. Fontos az előnyök egyenletes eloszlása a vállalkozások, a munkavállalók, a fogyasztók és a szélesebb értelemben vett civil társadalom között, biztosítva a védelmet a jelentősebb zavarok ellen, illetve lehetőséget nyújtva azok kompenzálására⁽¹⁶⁾.

⁽⁷⁾ A megállapodások a következők: EU-Japán megállapodás a kölcsönös elismerésről, a versenyellenes tevékenységekkel kapcsolatos együttműködésről szóló megállapodás, tudományos és technológiai megállapodás, valamint az együttműködésről és kölcsönös igazgatási segítségnyújtásról szóló megállapodás.

⁽⁸⁾ COM 2006-567 final, http://europa.eu/legislation_summaries/external_trade/r11022_hu.htm

⁽⁹⁾ HL C 211., 2008.8.19., 82.o.

⁽¹⁰⁾ EU-Korea szabadkereskedelmi megállapodás (13. fejezet): HL L 127., 2011.5.14., 62.o.

⁽¹¹⁾ Lásd pl. az EU és Korea közötti szabadkereskedelmi megállapodás 13.4.3. pontját: HL L 127., 2011.5.14., 62. o.

⁽¹²⁾ A gyűlekezési szabadságról és a kollektív tárgyaláshoz való jogról szóló 87. és 98. sz. egyezmény; a kényszermunka és a kötelező munka felszámolásáról szóló 29. és 105. sz. egyezmény; a gyermekmunka felszámolásáról szóló 138. és 182., valamint a foglalkoztatottság és foglalkozás tekintetében történő megkülönböztetés tilalmáról szóló 100. és 111. sz. egyezmény.

⁽¹³⁾ Közlemény – COM (2010) 343 final.

⁽¹⁴⁾ Európai Bizottság, uo., 5.2.2., 5.3. és 5.6.2. pont.

⁽¹⁵⁾ Az Európai Bizottság hatásvizsgálati jelentése az EU-Japán kereskedelmi kapcsolatokról (2012), 49. o.

⁽¹⁶⁾ Például az Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alapon keresztül.

4. Konzultáció a civil társadalommal

4.1 Tájékoztatás és átláthatóság

4.1.1 Az EGSZB, amely örömmel látja el hatáskörén belül az Európai Bizottság kiemelt tárgyalópartnerének szerepét, sajnálattal veszi tudomásul a jelenlegi tárgyalások átláthatóságának hiányát, amire mindkét fél érintett szereplői felhívták a figyelmet. Az Európai Bizottságnak adott mandátumot nem tették közzé, holott a tárgyalásoknak a lehető legnyíltabbnak és legátláthatóbbnak kellene lenniük. Számos európai és japán civil szervezet sajnálatát fejezte ki amiatt, hogy csak információmorzsákhoz jutottak a tárgyalásokkal kapcsolatban. Ez befolyásolja a tárgyalás tartalmát és a civil társadalom lehetőségét arra, hogy kifejtse véleményét a kérdéssel kapcsolatban. Mint ismeretes, a civil társadalom bevonása nemcsak a kölcsönös megértést növelné, hanem javítaná a jelenlegi szabadkereskedelmi/gazdasági partnerségi megállapodásokra irányuló tárgyalások minőségét a szakértelem szempontjából.

4.1.2 Az európai polgárok az uniós dokumentumok alkalmazását kérik, melyek érvényesítik az átláthatóság elvét. Az EGSZB azt kéri, hogy a vonatkozó dokumentumokat a lehető legkorábbi szakaszban bocsássák az érintettek rendelkezésére.

4.1.3 Az EGSZB, tekintettel az európai polgároknak a kereskedelmi tárgyalások teljes átláthatóságára vonatkozó jogos igényére, felhívja a Tanács és az Európai Bizottság figyelmét az EUMSZ 218. cikke, és különösen annak (10) bekezdése következetes és alapos alkalmazására: „az Európai Parlamentet az eljárás minden szakaszában haladéktalanul és teljes körűen tájékoztatni kell”.

4.1.4 Az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Bizottság hozzon létre egy civil társadalommal folytatott konzultációs modellt az EU-Japán szabadkereskedelmi/gazdasági partnerségi megállapodásról folytatott tárgyalásokra az EU-transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség (TTIP) kapcsán folyó tárgyalásokhoz hasonlóan (minden tárgyalási forduló után találkozzon az érintettekkel, a civil társadalom képviselőiből álló konzultatív csoport létrehozása, melyben EGSZB-tagoknak is helyet kell kapniuk). Az EGSZB arra is gondol, hogy hasonló mechanizmust hoztak létre a Csendes-óceáni Partnerségre irányuló tárgyalások idejére, az Egyesült Államok és Japán részvételével.

4.2 Konzultáció

4.2.1 Mint azt korábban láthattuk, az EU által a közelmúltban megkötött minden szabadkereskedelmi megállapodás tartalmaz a kereskedelemről és a fenntartható fejlődésről szóló fejezetet⁽¹⁷⁾, a civil társadalom – a vállalkozások, a munkavállalók és a többi érdekelt fél kiegyensúlyozott képviselőit biztosító független és reprezentatív szervezetek – kulcsfontosságú ellenőrző szerepével. Az EGSZB támogatja az Európai Bizottság azon törekvését, hogy a Japánnal kötendő egyezmény is tartalmazzon hasonló fejezetet.

4.2.2 **A japán hatóságok** a fenntartható fejlődésnek köszönhetően megvalósuló stabil növekedésre törekszenek (lásd az „Abenomics”-nak keresztelt gazdaságpolitikát⁽¹⁸⁾). A Japán és ázsiai partnerei között megkötött szabadkereskedelmi megállapodások olyan rendelkezéseket tartalmaznak, amelyek az adott megállapodásnak a vállalkozási környezetre gyakorolt hatását vizsgáló albizottság létrehozását irányozzák elő. Bár a hatáskörökben és a részletes szabályokban különbségek mutatkoznak, az EU és Japán tapasztalatból ismeri a szabadkereskedelmi megállapodások hatásának nyomon követését rögzítő elvet, ezért az EGSZB arra biztatja őket, hogy illesszenek a szövegbe egy ambíciózus, a kereskedelemről és a fenntartható fejlődésről szóló fejezetet.

4.2.3 A japán kormány létrehozott néhány belső és többoldalú bizottságot, hogy kikérje a hazai vállalkozások véleményét a szabadkereskedelmi egyezmény tevékenységükre gyakorolt hatásáról. Konzultatív struktúrák fogják össze egyrészt a kormány és a szövetkezetek képviselőit, másrészt a kormány és a szakszervezetek képviselőit. Emellett más széles körű konzultatív struktúrák is léteznek, például a Társadalmi felelősségvállalás a fenntartható jövőért címet viselő, több érdekelt felet tömörítő fórum (MSF)⁽¹⁹⁾ vagy a Munkaerő-politikai tanács.

4.3 Az EU gazdasági és szociális modellje „súlyt helyez a szilárd intézményi struktúrákra a gazdasági, társadalmi, környezeti és foglalkoztatási kérdések (...) kezelésében, az erős társadalmi és civil párbeszédre, valamint a humántőkébe és a foglalkoztatás minőségébe történő befektetésre”⁽²⁰⁾. Az EGSZB megjegyzi, hogy ez a modell kifejezi az Unió által képviselt értékeket, amelyeknek az uniós intézmények valamennyi intézkedésében érvényt kell szerezni.

⁽¹⁷⁾ EUMSZ 11. cikk és 21. cikk (2) bekezdés (f) pont.

⁽¹⁸⁾ Az „Abenomics” három nyílt célja a növekedés fellendítése; lásd <http://www.eu.emb-japan.go.jp>; <http://en.wikipedia.org/wiki/Abenomics>, valamint Wolff és Yoshii cikkét: „Japan and the EU in the global economy” [Japán és az EU a világgazdaságban], 2014. április, a következő honlapon: <http://bit.ly/1mLgY2r>

⁽¹⁹⁾ MFS: <http://sustainability.go.jp/forum/english/index.html>

⁽²⁰⁾ COM(2004) 383 final, 2004. május 18., „A globalizáció társadalmi dimenziója”.

4.3.1 Az EGSZB üdvözlí az EU nemzetközi szintű kötelezettségvállalását ⁽²¹⁾ arra vonatkozóan, hogy

- támogatja a szociális partnerek és más civil társadalmi képviselők hatékonyabb részvételét a globális kormányzásban (WTO), a politikák kidolgozásában és a kereskedelmi megállapodások végrehajtásának nyomon követésében,
- valamint támogatja az európai értékeket a globalizáció korszakában ⁽²²⁾.

4.3.2 Ami a Japánnal kötendő szabadkereskedelmi megállapodást illeti, **az Európai Parlament azt ajánlotta az Európai Bizottságnak**, hogy foglalkozzon az alapvető munkajogi szabályokkal, és irányozzon elő ambiciózus fejezetet a fenntartható fejlődésről, valamint olyan civiltársadalmi fórumot, „amely[...] nyomon követi[...] és értékeli[...] a megállapodás végrehajtását”. Az EGSZB ragaszkodik a vele való konzultációhoz és ezeknek az ajánlásoknak a végrehajtásához.

4.4 Az EGSZB emlékezteti az Európai Bizottságot, hogy az általa kiadott, „a kereskedelmi tárgyalások átláthatóságáról” szóló útmutató szerint „a munkát csak akkor koronázhatja siker, ha megfelel az európaiak várakozásainak”, és „a civil társadalom nézetei meghatározó szerepet játszanak a tárgyalás előkészítő szakaszában” ⁽²³⁾.

Az EGSZB határozott kívánsága, hogy:

- az Európai Bizottság ismerje el az EGSZB szerepét, és tájékoztassa a tárgyalási folyamat minden eleméről;
- rendszeres egyeztetés alakuljon ki a Parlament, az Európai Bizottság és az EGSZB között a tárgyalási folyamat teljes ideje alatt;
- a civil társadalom a tárgyalási folyamat egészében részt vehessen,
- az Európai Bizottság a megállapodásban irányozza elő az alábbiakat:
 - az európai és a japán civil társadalmat bevonó közös nyomonkövetési mechanizmust, amelynek létrehozására a végrehajtási szakaszban kerül sor,
 - belső konzultatív szerveket, amelyek véleményeket és ajánlásokat fogalmaznak meg a tárgyaló felek és a közös politikai hatóságok, valamint a megállapodás közös hatásai számára, és amelyeket megkereshetnek más érintett szereplők is (különösen a fenntartható fejlődésről szóló fejezet kapcsán), mely megkereséseket e szervek véleményeiket és ajánlásaikat csatolva továbbíthatják,
 - azt a lehetőséget, hogy konzultációra vagy vitarendezési eljárásra kerüljön sor, ha csorbát szenvedne a fenntartható fejlődésről szóló fejezet célkitűzéseinek végrehajtása;
 - az európai és a japán civil társadalmat tömörítő közös szerv létrehozását, amely a rendszeres és strukturált párbeszéd és együttműködés, valamint az európai és japán kormány képviselőivel való egyeztetés keretében szolgál.

4.5 A megkérdezett európai és japán civil szervezetek szinte mindegyik képviselője ⁽²⁴⁾ támogatta egy közös nyomonkövetési szerv létrehozását a jövőbeli szabadkereskedelmi megállapodás keretében.

⁽²¹⁾ Az Európai Bizottság tisztességes munkáról szóló közleménye, 2006. május, COM(2006) 249 final, 2.3. és 3.5. pont.

⁽²²⁾ Az Európai Tanács elnökségének 2004. december 16–17-i (53. pont) és 2005. június 16–17-i (31. pont) következtetései.

⁽²³⁾ Európai Bizottság, „Transparency in EU Trade negotiations” [Az EU kereskedelmi tárgyalásainak átláthatósága], 2012; valamint: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/june/tradoc_149616.pdf

⁽²⁴⁾ A 2014. január 15-én az EGSZB-nél tartott meghallgatás, valamint az ezt követően január végén Japánban tett látogatás során összesen mintegy 40 szervezet, szociális partner és egyéb érintett megkérdezésére került sor, akik megosztották álláspontjukat, várakozásaikat és aggályaikat a jövőbeli EU–Japán szabadkereskedelmi megállapodás kapcsán.

4.5.1 A nyomonkövetési mechanizmusokat a meglévő struktúrák és az eddigi európai és japán tapasztalatok figyelembevételével kell kialakítani. Az EGSZB részt kíván venni az uniós konzultatív csoport és a közös nyomonkövetési szerv szerepének, hatáskörének és összetételének meghatározásában. Valamennyi érintettel konzultálni kell, és az EGSZB-nek döntő szerepet kell játszania ebben a folyamatban.

4.5.2 Az EU és Japán civil társadalmának képviselői közötti strukturált párbeszéd fontos dimenzióval – ideértve a kultúrát is – fogja bővíteni a szabadkereskedelmi/gazdasági partnerségi megállapodást. Az EGSZB szerint alapvető fontosságú a szoros kapcsolatok fenntartása a japán kollégákkal, hogy biztosíthassuk, hogy a jövőbeli közös nyomonkövetési mechanizmus formája, hatásköre és tartalma megfelelően mindkét fél elvárásainak.

5. Főbb pontok

5.1 Tárgyalások

5.1.1 Az EGSZB üdvözli, hogy 2014 júniusában ⁽²⁵⁾ az elért eredmények kedvező mérlege lehetővé tette az EU Tanácsának, hogy folytassa a tárgyalásokat.

5.1.2 A megállapodás tárgya a piacra lépés lehetőségeinek javítása, a szabályozási egységesség biztosítása, továbbá ily módon a kétoldalú kereskedelem és a beruházások fejlesztése. A megállapodásnak gyorsítania kellene a fenntartható növekedést, több és jobb munkahely teremtését kellene lehetővé tennie, bővítenie kellene a fogyasztói választási lehetőségeket, valamint fejlesztenie kellene mindkét gazdaság versenyképességét és termelékenységét.

5.1.3 Az Európai Unió számára prioritást élvez a nem vámjellegű akadályok (NTB) megszüntetése. Az Európai Bizottság „*hatásvizsgálata*” ⁽²⁶⁾ szerint ezek az akadályok gyakran kulturális eredetűek és protekcionista hatást váltanak ki. Az EGSZB megjegyzi, hogy nehéz ezeknek a megváltoztatása, ha – jóllehet a legmagasabb szinten megállapított –, de állandóan változó normákon alapulnak. Esetenként egész ágazatokat védenek, mint például a japán vasutakat.

5.2 Árukereskedelem

5.2.1 A vámjellegű akadályok megszüntetésének minden árura vonatkoznia kell, anélkül, hogy kizárnánk e körből a mezőgazdasági és a feldolgozott termékeket, valamint az „érzékeny” árucikkeknek tekintett gépjárműveket, illetve a vegyipari és gyógyszerészeti termékeket, megfelelő átmeneti időszakok biztosítása mellett.

5.2.2 A kereskedelmet elősegítheti a tanúsított termékek kölcsönös elismerése a hasonló és egymásnak megfeleltethető termékekre vonatkozó szabványok, illetve a szabályok és a rendszerek összehangolására irányuló együttműködés keretében, ahol ez lehetséges. Ugyanakkor alapvetően fontos, hogy az ilyen új, globális szabványok felé mutató együttműködés ne vonja maga után a normák szintjének csökkenését.

5.2.3 A nem vámjellegű akadályokat (NTB), melyek fékezik az EU-s exportot, rejtett protekcionista intézkedéseként alkalmazzák. Ezeket csökkenteni kell, vagy meg kell szüntetni, főként ha már meghatározták őket a tárgyalások során, és a szabványokat a nemzetköziesítéshez kell igazítani.

5.3 A kkv-k

5.3.1 Mivel a gazdaságot mind Japánban, mind Európában 99 %-ban kkv-k alkotják, és a munkahelyek 70–80 %-át ők biztosítják, az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy szenteljen különös figyelmet ezeknek a vállalkozásoknak.

5.3.2 Mivel méretük miatt a kkv-k nem rendelkeznek elegendő forrással, még akkor sem, ha kormányzati és kereskedelmi szabályoknak kell megfelelniük, várhatóan egy EU-Japán szabadkereskedelmi/gazdasági partnerségi megállapodás kedvező lesz számukra, mindenekelőtt a korszerű szabályozásnak és az adminisztratív költségek csökkentésének köszönhetően. Ugyanakkor támogatásra van szükségük a nemzetközi szinten való fokozottabb részvétel miatt előttiük álló akadályok megszüntetéséhez: nyelvi korlátok, eltérő vállalati kultúrák, magas szállítási költségek, kevés a megfelelően képzett személyzet, a külföldi piacokkal kapcsolatos információ, és hiányoznak a megfelelő pénzügyi források.

⁽²⁵⁾ 2012. október 18–19-i Európai Tanács, 2. k) pont; az EU Külügyek (Kereskedelem) Tanácsa, 2012. november 29., az Európai Bizottság megbízást kap a Japánnal kötendő szabadkereskedelmi tárgyalásokra; 2014. június 29-i Tanács.

⁽²⁶⁾ Európai Bizottság, 2012., „*Impact Assessment Report on EU-Japan trade relations*” (Hatásvizsgálati jelentés az EU és Japán közötti kereskedelmi kapcsolatokról), http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/july/tradoc_149809.pdf

5.3.3 Az EU-Japán szabadkereskedelmi/gazdasági partnerségi megállapodás előnyeinek maximalizálása érdekében alapvetően fontos, hogy mindkét fél fokozottabban felhívja a kkv-k figyelmét a létező támogatási szolgáltatásokra és programokra⁽²⁷⁾, melyeket az EU-Japán Ipari Együttműködési Központ⁽²⁸⁾ és a JETRO⁽²⁹⁾ kínál, és elsősorban azokra az újabb üzleti lehetőségekre, amelyek ennek a megállapodásnak köszönhetően feltárulnak. Például az európai kkv-k érdekeltek lehetnek a japán ikt, egészségügyi ellátás⁽³⁰⁾, megújuló energiák, bio-⁽³¹⁾ és ingyencs élelmiszer ágazatában.

5.4 Az agrár-élelmiszeripari ágazat

5.4.1 A piac liberalizációja új lehetőségeket biztosítana a két partner agrár-élelmiszeripari termékei számára (200 %-os növekedés), mégis a mezőgazdaság a tárgyalások egyik legellentmondásosabb fejezete. Japán mezőgazdasági ágazata az elégséges élelmiszer-ellátás csupán 40 %-át tudja biztosítani, és ez különös aggodalomra ad okot. A japán gazdálkodók kérése az, hogy öt terméktípust zárjanak ki minden más országgal folytatott tárgyalások során a vámjellegű korlátozások hatálya alól. Ezek a következők: a rizs, a marha- és a sertéshús, a tej és a tejtermékek, a búza és az árpa, valamint a cukrok és az édesítőszer. Az EU ugyanakkor úgy véli, hogy a feldolgozott élelmiszeripari termékek nagy volumenű exportja hatalmas lehetőség lenne, főként, ha Japán megszüntetné nem vámjellegű akadályainak nagy részét.

5.4.2 Az EGSZB szeretné, ha a szellemi tulajdonjogok kérdésével⁽³²⁾ is foglalkoznának, hogy az európai innovációk tisztességes védelmet kaphassanak. Az OFJ (oltalom alatt álló földrajzi jelzés) kérdése a tárgyalások problematikus része. A minőségi mezőgazdasági termékek szellemi tulajdonjogának védelme az import rejtett akadály lehet. A WTO keretében az EU és Japán már eltérően közelítette meg a kérdést: az Unió bővíteni kívánta az OFJ területét a kötelező érvényű magasabb szintű védelem irányába (TRIPS-megállapodás – az EU 1998-as javaslata), Japán pedig az Egyesült Államokkal együtt (1999) az akarta, hogy a tagok adják meg földrajzi jelzéseiket a WTO-nak egy a többi tag által használandó, tájékoztató célú adatbank létrehozásához, de mindezt nem kötelező érvénnyel. Az EGSZB szerint ez fontos kérdés, melyet megfontoltan kell kezelni a tárgyalások során.

5.5 A szolgáltatások

5.5.1 A japán termelők és a fogyasztók aktívan részt vesznek a szövetkezeti mozgalomban, amely kölcsönös biztosítási és banki szolgáltatásokat biztosít. Számukra a szolgáltatások liberalizálása fenyegetésként jelenik meg, míg sokan nagy lehetőséget látnak benne, főként az úgynevezett „ezüst gazdaság” szempontjából. A szolgáltatások kulcsfontosságú lehetőséget nyújtanak a kereskedelem jelentős növelésére.

5.5.2 Bruttó számadatokban kifejezve 2012-ben az EU27-ek 24,2 milliárd értékű szolgáltatást exportáltak Japánba, míg a Japánból származó import 15,6 milliárd eurót tett ki, ami 8,6 milliárd eurós többletet jelent az EU27-ek számára – tekintetbe véve természetesen, hogy Japán lakossága a negyede az EU-énak. A konzultációban részt vevő szinte valamennyi, a szolgáltatások liberalizálásának kérdését felvető japán szervezet ellenezte a „negatív lista” felállítását, amelynek értelmében azokat a szolgáltatásokat, amelyeket a megállapodás szövege nem zár ki egyértelműen, meg lehet nyitni a kereskedelem előtt. Míg a termelők és a fogyasztók ellenzik a negatív listát, az üzleti világ határozottan támogatja. A hatóságok mozgásterét jelentős mértékben csökkentené ez a negatív lista. A jövőbeni szolgáltatások automatikusan a liberalizált területhez tartoznának. Az EGSZB támogatja az országok azon jogát, hogy a köz érdekében korlátozások nélkül szabályozzanak.

5.6 Közbeszerzés

5.6.1 Az uniós vállalatok számára fontos, hogy hozzáférést nyerjenek a japán közbeszerzésekhez azáltal, hogy felszámolják a normatív akadályokat, minden érintett fél számára átlátható eljárásokat alakítanak ki és azonos információkat szolgáltatnak, véget vetnek a vasúti piacon a nagyon érzékeny korlátozásoknak, valamint létrehoznak egy rendszert az információk online eléréséhez. A kinyilvánított politikai elkötelezettségen túlmenően a konkrét tárgyalásokhoz jogilag stabil szabványokra van szükség.

5.6.2 A tisztességes verseny tekintetében elengedhetetlen lesz a kölcsönösség. Az EGSZB úgy véli, hogy a megállapodásnak teljes mértékben tisztáznia kellene az egyes partnerek által az állami támogatásokra és szubvenciókra alkalmazandó engedélyezési formákat.

⁽²⁷⁾ <http://www.eu-japan.eu/smes-support>; <http://www.jetro.go.jp/en/database>

⁽²⁸⁾ <http://www.eu-japan.eu/smes-support>

⁽²⁹⁾ <https://www.jetro.go.jp/en/database/>

⁽³⁰⁾ Japán lakosságának várhatóan 38 %-a 65 éves vagy annál idősebb lesz 2050-ben.

⁽³¹⁾ A bioélelmiszerek a Japánban értékesített összes élelmiszer mindössze 0,4 %-át teszik ki (EBC adatok).

⁽³²⁾ HL C 68., 2012.3.6., 28.o.

5.6.3 Az Európai Unió, a tagállamok és Japán számára továbbra is biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy finanszírozhassanak olyan általános érdekű célokat, amelyeket demokratikus eljárásaiknak megfelelően tűztek ki, és amelyek olyan területekre is kiterjednek, mint a szociális szektor, a környezetvédelem, illetve a közegészségügy. Az EU-nak a Szerződésekből eredő kötelezettségei vannak a közszolgáltatások terén.

5.7 Beruházás⁽³³⁾

5.7.1 2012-ben az EU27-ek Japánba irányuló közvetlen külföldi befektetése elérte a 434 millió eurót, míg Japán EU27-be irányuló közvetlen külföldi befektetése 3 374 millió euró volt⁽³⁴⁾. A gazdasági partnerségi megállapodás/szabadkereskedelmi megállapodás kulcselvét, a kölcsönösséget szem előtt tartva, amennyiben a megállapodás munkahelyek elvesztéséhez vezet, az EGSZB különös éberségre inti az Európai Bizottságot e tekintetben, valamint arra kéri, hogy mérlegelje az Európai Globalizációs Alkalmazkodási Alap alkalmazását ezek kompenzálására. Hasonlóképpen, az EGSZB úgy véli, hogy szükségessé válhat a korábban közpénzekből finanszírozott vállalkozásokkal, humán erőforrásokkal és technológiákkal összefüggő veszteségek megfelelő kárpótlása.

5.7.2 Az EU-nak és Japánnak felül kellene vizsgálnia saját előírásait a tulajdonszerzésre vonatkozó korlátozások, az engedélyek és ellenőrzések, valamint a beruházások elősegítése terén.

5.7.3 Az EGSZB megjegyzi, hogy mind Japánban, mind az EU-ban a jogszabályok, csakúgy, mint a bíróságok lehetővé teszik, hogy méltányosan, a rendes eljárások keretében rendezzék a jogvitákat; az uniós tagállamok és Japán intézményi és jogi garanciák széles körét biztosítják a beruházóknak. A befektetők és az állam közötti vitarendezés igen érzékeny kérdés, és az érintett felek álláspontja eltér egymástól. Ezért az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság transzatlanti kereskedelmi tárgyalásokkal kapcsolatban elindított nyilvános konzultációját, és örömmel venné, ha egy hasonló kezdeményezés indulna Japánban is a japán érdekelt felek véleményének figyelembevétele érdekében.

5.7.4 Az EGSZB javasolja, hogy amint az Európai Bizottság lefektette a módozatokat és értékelte az eredményeket, mozdítsák elő egy széles körű párbeszéd kialakítását a vitarendezés témakörében. Ennek érdekében az EGSZB véleménye már kidolgozás alatt van.

5.7.4.1 Mindenesetre egyetlen, a beruházásokat érintő vitarendezésre vonatkozó rendelkezés sem gátolhatja az uniós tagállamokat a közérdekű jogalkotásban, valamint a közpolitikai célok követésében. A „beruházás” és a „tisztességes és egyenlő elbánás” fogalmát is tisztázni kell. Ez a tárgyalások egyik pontja kellene, hogy legyen.

Kelt Brüsszelben, 2014. október 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

⁽³³⁾ Az Európai Bizottság hatásköre a Lisszaboni Szerződés hatálybalépése óta a beruházásokra is kiterjed. Az Európai Bizottság megjelentette az „Egy átfogó európai nemzetközi beruházási politika felé” című közleményét, amelyre az EGSZB véleményben adott választ (HL C 318., 2011.10.29., 150.o.).

⁽³⁴⁾ Forrás: Eurostat, 170/2013. – 2013. november 18.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Az ukrán civil társadalom helyzete Ukrajna európai törekvéseinek összefüggésében

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2015/C 012/07)

Előadó: **Andrzej ADAMCZYK**

2014. április 27-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

Az ukrán civil társadalom helyzete Ukrajna európai törekvéseinek összefüggésében.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok” szekció 2014. szeptember 18-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2014. október 15–16-án tartott, 502. plenáris ülésén (az október 16-i ülésnapon) 173 szavazattal 2 ellenében, 15 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB-nek tevékenyen támogatnia kell Ukrajna politikai, társadalmi és gazdasági konszolidációját, ezen belül a Donyeck és Luhanszk térségében jelenleg zajló konfliktus békés megoldását. Az EGSZB ukrajnai tevékenységei elő fogják segíteni a demokratizálódás folyamatát, a területi integritást, valamint a nyilvános legitimitással és képvisellel rendelkező valamennyi érintett fél társadalmi és civil párbeszédét.

1.2 Az EGSZB azt tervezi, hogy az ukrán civil társadalom széles spektrumát felkéri majd az együttműködésben való részvételre, emellett pedig azokat is be kívánja vonni e folyamatba, akik továbbra is szkeptikusak vagy ellenségesek a közelmúltbeli politikai átalakulással és az EU-hoz való közeledéssel szemben.

1.3 Javasolt az uniós és ukrán partnerszervezetek közötti kétoldalú együttműködés továbbfejlesztése is, kiemelt figyelmet fordítva a kapacitásépítésre, a bevált gyakorlatokra, valamint a szociális és civil párbeszéd erősítésére.

1.4 A társulási megállapodás rendelkezései értelmében az EGSZB-nek hozzá kell járulnia az EGSZB tagjaiból és az ukrán civil társadalom képviselőiből álló közös civil társadalmi platform létrehozásához. Egy hasonló testületet a mélyreható és átfogó szabadkereskedelmi térségről szóló megállapodás (DCFTA) rendelkezései értelmében is létre fognak hozni, hogy teljesüljön a civil társadalom nyomonkövetési mechanizmusának felállítására vonatkozó követelmény. E két testületnek a lehető legszorosabban együtt kell működni.

1.5 Az EGSZB különböző tájékoztatási tevékenységeket dolgoz majd ki a társulási megállapodás Ukrajna általi végrehajtásának hatásai, valamint az európai integráció, az intézmények és a közösségi vívmányok tárgyában.

1.6 Az ukrán polgárokra vonatkozó vízumkövetelményeket a technikai lehetőségek figyelembevételével mihamarabb meg kell szüntetni, e lépés ugyanis erősítené az emberek közötti kapcsolatokat és bizalomépítő intézkedésnek minősülne.

1.7 Ukrajna európai perspektíváját formálisan is be kell építeni az európai menetrendbe.

2. Keleti partnerség: az európai szomszédságpolitika keleti dimenziója mint Ukrajna európai törekvéseinek intézményi kerete

2.1 Az Ukrajnát az elmúlt hónapokban megrázó drámai események azzal a nyilvános reakcióval kezdődtek, amelyet a keleti partnerség keretében aláírandó társulási megállapodás előkészületeinek felfüggesztésére irányuló kormánydöntés váltott ki.

2.2 A partnerségi és együttműködési megállapodásokat felváltó társulási megállapodások lezárása mellett a keleti partnerség kétoldalú dimenziója a vízummentes rendszerekhez vezető könnyítéseket is célul tűzi ki, valamint az ágazati együttműködés fejlesztését, ideértve a partnerországoknak biztosított lehetőséget az uniós programokhoz és ügynökségekhez való csatlakozásra. Emellett átfogó intézményépítési programot is tartalmaz, amely a reformok és a társulási megállapodások rendelkezéseinek végrehajtása érdekében a partnerországok adminisztratív kapacitásait kívánja erősíteni. A keleti partnerség többoldalú dimenziója négy multilaterális platformon (demokrácia, jó kormányzás és stabilitás; gazdasági integráció és konvergencia az uniós politikákkal; energiabiztonság; emberek közötti kapcsolatok) alapul, és erősíteni kívánja az EU és a partnerországok, illetve maguk a partnerországok közötti együttműködést.

2.3 A keleti partnerség egyik prioritása a szervezett civil társadalom bevonása a partnerség végrehajtásába, mind az EU-ban, mind pedig a partnerországokban. E célból 2009 novemberében az EGSZB közreműködésével létrehozták a keleti partnerség civil társadalmi fórumát.

2.4 Jelenleg azonban a keleti partnerség politikája fordulóponthoz érkezett, néhány ország váratlan politikai irányváltása és az ukrainai drámai események következtében. A nehézségek, amelyekkel az elmúlt év során a keleti partnerség azokban az országokban szembesült, amelyek mostanáig a legnagyobb haladást érték el a társulási megállapodások aláírásának irányába, nagymértékben Oroszország manővereinek eredménye, utóbbi ugyanis igyekszik megakadályozni a partnerországok és az EU közötti kapcsolatok szorosabbra fűzését.

2.4.1 A DCFTA-t magában foglaló társulási megállapodásról Örményországgal folytatott tárgyalások lezárásának ellenére e dokumentumok nem parafálhatóak amiatt, hogy 2013 szeptemberében Örményország bejelentette, hogy csatlakozni kíván az Oroszország által kezdeményezett Eurázsiai Vámunióhoz.

2.4.2 Grúzia az orosz nyomás dacára, valamint annak ellenére, hogy elvesztett két tartományt (Abháziát és Dél-Oszétiát), amelyek jelenleg orosz ellenőrzés alatt állnak, továbbra is elkötelezett az európai út mellett, és biztosította, hogy a keleti partnerség 2013. novemberi vilniusi csúcstalálkozóján parafálták a DCFTA-t magában foglaló társulási megállapodást. A megállapodás aláírására 2014 júniusában került sor.

2.4.3 Moldova, amely szintén aláírta a Vilniusban parafált társulási megállapodást, szintén orosz nyomás alatt van. Oroszország Transznisztriaiban állomásoztatja fegyveres erőit, és jelenleg ellenőrzése alatt tartja a területet. Ugyancsak orosz támogatással illegális népszavazást tartottak egy másik moldovai autonóm területen, Gagauziában, amelynek eredménye az Eurázsiai Vámunióhoz való csatlakozás támogatása volt.

2.4.4 A WTO-tagság előfeltétele a DCFTA-ról szóló tárgyalások megkezdésének, ezért Azerbajdzsán és Fehéroroszország, amelyek nem WTO-tagok, nem kezdenek meg a tárgyalásokat. Ezen túlmenően a Fehéroroszországban tapasztalható komoly demokratikus deficit miatt az ezzel az országgal kapcsolatos kétoldalú uniós politika a kritikus hangvételű párbeszéd szintjén marad.

2.4.5 Ukrajna Oroszország után a második legnagyobb és legfontosabb posztszovjet állam, amely az Európa-barát útra való áttérés miatt az orosz elcsatolás következtében elvesztette az ellenőrzést a Krím és Szevasztopol fölött, valamint további orosz felforgató és szabotázsakciók áldozata lett. Az orosz magatartás a külső beavatkozás különösen drámai példája, amely az ukrán területi integritás és szuverenitás fenyegetése mellett a civil társadalomra és annak szervezeteire is rendkívül romboló hatást gyakorol. Az orosz fellépés nem csupán a nemzetközi jog megsértése, hanem annak a két elvnek a figyelmen kívül hagyása is, amelyek a független államok közötti békés kapcsolatok alapját képezik: egyrészt, hogy a határok erőszakkal nem változtathatók meg, másrészt pedig, hogy a nemzetek külső beavatkozás nélkül, szuverén döntéssel határozhatnak saját jövőjükről.

3. Az ukrán civil társadalom európai törekvései

3.1 A 2004-es narancsos forradalom hozzájárult a széles körű demokratizálódás és a jogállamiság – legalábbis egy bizonyos ideig tartó – bevezetésének ukrain folyamatához, illetve a mai napig érintetlenül maradt médiaszabadsághoz. Ezt az EU-val ápoltságok szorosabbra fűzése kísérte.

3.1.1 Az 1998-as EU–Ukraina partnerségi és együttműködési megállapodás alapján 2005-ben elfogadták az EU–Ukraina cselekvési tervet. 2007-ben megkezdődtek a társulási megállapodás tárgyalásai. A keleti partnerség politikájának 2009. májusi elfogadása új lendületet adott ennek az együttműködésnek.

3.1.2 A szorosabb kapcsolatok, a számos területen kialakított tényleges együttműködés, valamint a narancsos forradalmat kísérő széles körű lelkesedés azt jelentette, hogy a lakosság jelentős hányada és számos civil társadalmi szervezet úgy érezte, hogy Ukrajna távlati uniós tagsága a folyamat nyilvánvaló és már eldöntött következménye, valamint hogy a tagság már csak az átalakulás és az európai normákhoz való alkalmazkodás menetrendjének és ütemének függvénye.

3.1.3 A keleti partnerség nem hozta el a várt hosszú távú EU-csatlakozási perspektívát Ukrajna számára, ami csalódottságot és frusztrációt okozott az európai orientáció támogatóinak körében, és ez a hangulat a narancsos forradalom demokratikus vívmányainak fokozatos megszűnése, a romló gazdasági helyzet és a szaporodó szociális problémák miatt tovább romlott.

3.1.4 A közvélemény csalódottsága, ami a civil társadalmi szervezetek körében apátia formájában jelentkezett, tovább nőtt a narancsos forradalom vezetői, Viktor Juscenko elnök, illetve Julija Timosenko miniszterelnök közötti mélyülő konfliktussal. Ez a konfliktus az ukrán alkotmány betarthatatlan rendelkezései miatt néha a döntéshozatalt is megbénította. A globális gazdasági válság fokozódása és (a 2010-ben megválasztott) Janukovics elnök eredménytelen politikái tovább rontották a helyzetet.

3.2 Az EGSZB már hosszú idő óta aktív együttműködési politikát folytat Ukrajnával. A romló politikai és társadalmi hangulat, valamint a partnerszervezeteknek a csatlakozási kilátások hiánya miatti csalódottsága azonban oda vezetett, hogy 2011–2012 folyamán a kapcsolatok bizonyos mértékben stagnáltak, az ukrán oldal aktivitása visszaesett és a kapcsolatok iránt megszűnt az érdeklődés.

3.3 Miután 2012 decemberében parafálták a társulási megállapodást, és intenzív erőfeszítések mellett tárgyalásokat folytattak a megállapodásnak a 2013. novemberi vilniusi keleti partnerségi csúcson való aláírása érdekében, megújult az együttműködés iránti érdeklődés ukrán partnereink körében, és újraéledtek az EGSZB-vel ápoltságok.

3.4 E megújult kapcsolatok rámutattak azonban arra, hogy mind a munkaadók, mind a szakszervezetek oldalához tartozó szociális partnerek megosztottak voltak a társulási megállapodás aláírását illetően. Ezzel együtt az NGO-knak és más érdekelt képviselőinek széles köre egy viszonylag egységes, Európa mellett elkötelezett frontot alkotott.

3.5 Az elfogadott álláspontjuktól és a társulási megállapodás aláírására vonatkozó tárgyalások általuk megjósolt eredményétől függetlenül a civil társadalmi szervezetek és a kormányzati képviselők is meglepetéssel fogadták, hogy az ukrán kormány és az elnöki adminisztráció megszakította a tárgyalásokat, és felfüggesztette a megállapodás aláírásának előkészületeit.

3.6 Az, hogy a tárgyalásokat váratlanul, bármilyen nyilvánvaló ok nélkül pár nappal a vilniusi csúcstalálkozó előtt szakították félbe, az ukrán kormány azon meglepő javaslatával együtt, hogy az EU-val folytatott további tárgyalásokat orosz részvétellel folytassák, az ukrán civil társadalom gyors mobilizálásához vezetett, amely egyértelműen hangot adott annak, hogy támogatja Ukrajna európai irányultságát.

3.7 Az „Euromajdan” valószínűleg a történelem legnagyobb, az európai integrációt támogató tüntetése volt, és a leghosszabb, amelyet ilyen határtalan meggyőződéssel folytattak. Később a rendszerváltoztatásra vonatkozó politikai követeléseket hangoztató erők is csatlakoztak a tüntetőkhez, amire a hatalom emberáldozatokat követelő erőszakos elnyomással válaszolt. A tüntetések vezettek azokhoz a politikai változásokhoz, amelyek további drámai és tragikus események kiprovokálásának ürügyeként szolgáltak.

3.8 Most, a sikeres államfőváltásokat követően világosan látszik, hogy a szoros uniós kapcsolatok kiépítése az új adminisztráció egyik prioritásává válik. E változást természetesen az „Euromajdan” és az ukrán civil társadalom hatalmas sikereként kell elkönyvelni. Még kiderül, hogy stabilizálódik-e az általános helyzet Ukrajna teljes területén, és hogy a civil társadalmi szervezetek kedvezményezettjei lesznek-e ennek a politikai átalakulásnak.

3.9 Kelet-Ukrajna civil társadalmának a politikai változásokkal kapcsolatos hozzáállása és véleménye mindaddig homályban marad, amíg fegyveres zsoldosok és partizáncsoportok működnek a régióban, és veszélyben van a véleménynyilvánítás szabadsága. Meg kell azonban állapítani, hogy Kelet-Ukrajna nagy számban képviseltette magát az „Euromajdanon”.

4. A társulási megállapodás és a DCFTA aláírásának következményei

4.1 Az EU–Ukrajna társulási megállapodás a keleti partnerség keretében együttműködő országok javára kidolgozott megállapodások új generációját képviseli, és majdnem valamennyi területen kötelező érvényű rendelkezések alapján előírja az együttműködés fejlesztését. A társulási megállapodás egy reformtervet vázol fel Ukrajna számára, amelynek alapja joganyagának az uniós normákkal való átfogó harmonizációja.

4.2 A DCFTA-tól függetlenül, amely egy a szabványok és a szabályozások tekintetében jelentős hatással járó kereskedelmi megállapodás, az együttműködés a következő fő területekre terjed ki: igazságügy, jogállamiság, a korrupció és a szervezett bűnözés elleni küzdelem, külpolitika és biztonság, közigazgatási reform, foglalkoztatás, szociálpolitika, jog- és esélyegyenlőség, fogyasztóvédelem, iparpolitika és vállalkozások, energia, közlekedés és környezet. A társulási megállapodásnak a DCFTA-val való végrehajtása azt jelenti, hogy Ukrajnának harmonizálnia kell majd nemzeti jogszabályait az EU kereskedelmi vonatkozású és gazdasági joganyagának mintegy 85 %-ával.

4.3 A társulási megállapodást 2014. június 27-én írták alá, és ezt követően, szeptember 16-án ratifikálta az Európai Parlament és az ukrán Verkhovna Rada. Ez lehetővé teszi a megállapodás ideiglenes alkalmazását még mielőtt a 28 uniós tagállam is ratifikálta volna azt. A megállapodás DCFTA-részének alkalmazására ugyanakkor a jövő év végéig nem kerül sor; az EU ennek ellenére továbbra is könnyített kereskedelmi szabályait fogja alkalmazni az Ukrajnából érkező árukra.

4.3.1 A megállapodás végrehajtása biztosítja egy civil társadalmi platform létrehozását, amely az EGSZB tagjainak és az ukrán szervezett civil társadalom képviselőinek a részvételével működő közös fórumként biztosítja a véleménycserét. A társulási megállapodás által lefedett kérdések széles körére tekintettel a platformnak a civil társadalom lehetőség szerint minél szélesebb körét képviselnie kellene, és mind a szociális partnerek, mind a különböző egyéb érdekelttek képviselőit magában kellene foglalnia.

4.3.2 Amellett, hogy lehetővé teszi az információcserét és a vitát, a platform alapvető célja a társulási megállapodás végrehajtásának nyomon követése, valamint a szervezett civil társadalom álláspontjainak és javaslatainak az előterjesztése.

4.3.3 A civil társadalmi platform maga állapítja majd meg eljárési szabályzatát. Jelenleg is folynak a tárgyalások az EGSZB képviselői és az ukrán fél között e testület felállításának folyamatáról és tagságáról. A tervek szerint a következők alapelvetek fogadják majd el:

— Az EU és az ukrán fél egyenlő számú képviselővel képviselteti magát.

— A tagok hivatali ideje 2,5 év lesz. Ezen időszak alatt öt ülésre kerül majd sor.

— A platformnak két társelnöke lesz, mindkét oldalról egy, akiket 2,5 éves időtartamra választanak meg.

— A platform tagjainak kiválasztását teljesen átláthatóan kell lefolytatni.

— A platform ülésein azoknak a civil társadalmi szervezeteknek is biztosítani kell a részvétel lehetőségét, amelyek nem tagjai a platformnak.

4.3.4 A DCFTA megállapodás rendelkezik a civil társadalom nyomkövetési mechanizmusának létrehozásáról is, a megállapodás hatálybalépésétől számított egy éven belül. Az ezzel a céllal létrehozott testületnek a lehető legszorosabban együtt kell működnie a civil társadalmi platformmal.

5. Az ukrán civil társadalom jövőbeli kilátásai és az EGSZB szerepe

5.1 Az EGSZB-nek tevékenyen támogatnia kell Ukrajna politikai, társadalmi és gazdasági konszolidációját, ezen belül a Donyeck és Luhanszk térségében jelenleg zajló konfliktus békés megoldását. Ha már stabilizálódik a helyzet Ukrajnában, és megszűnik a külső beavatkozás és a felfegyverzett milíciák által kiprovokált konfliktus kockázata, mind az egyes szervezeteken belül, mind pedig Ukrajna európai törekvéseivel összefüggésben világosabb lesz a szervezett civil társadalom helyzete.

5.1.1 Jelenleg mélyreható politikai változások zajlanak Ukrajnában, ideértve az alkotmányos reformot is, és ezek a változások akár a narancsos forradalmat követő változásoknál is komolyabbak lehetnek. Mindez az ukrán intézmények, a szociális párbeszéd, valamint a hatóságok és a civil társadalom közötti párbeszéd restrukturálásához és státusának megváltozásához vezethet. Ezt a folyamatot az ukrán joganyag megváltoztatásával kell elősegíteni, inkluzívabb intézményeket létrehozva a valódi és független szervezetek által folytatott társadalmi és civil párbeszéd számára. Az EGSZB követni fogja a fejleményeket és a partnerszervezeteinek az e változásokra vonatkozó álláspontját.

5.1.2 Az „Euromajdan” kezdete előtt és a tüntetések alatt is megkérdőjeleződött néhány partnerszervezetünk hitelessége és függetlensége. Ez egy változási folyamatot indított el néhány szervezet működési módját tekintve, ami ha nem pusztán felületes változásnak bizonyul, az első lépést jelentheti a nyilvánosság e szervezetekkel szembeni bizalmának helyreállításában. A nyilvánosság és az NGO-k néhány szakszervezetről és munkaadói szervezetről úgy vélték, hogy a fennálló hatalmi rendet szolgálják, és ezektől megtagadták a civil társadalomhoz való tartozás jogát.

5.1.3 Az EGSZB kész arra, hogy mind az ukrán, mind az orosz partnerszervezetekkel elmélyítse a kétoldalú kapcsolatokat, hogy így hozzájáruljon a civil társadalmak közötti jobb kapcsolatokhoz, aminek a két ország közötti kapcsolatok normalizálódásához kellene vezetnie.

5.2 Az EGSZB ukránjai tevékenységeinek elvei a következők lesznek: az ország demokratizálódási folyamatának és területi integritásának támogatása, valamint a nyilvános legitimitással és képviselettel rendelkező valamennyi érintett fél szociális és civil párbeszédének elősegítése. Az EGSZB prioritást fog biztosítani a természetes partnereivel, vagyis az ukrán civil szervezetekkel ápoltt kapcsolatainak.

5.3 Az EGSZB az ukrán civil társadalom minél szélesebb spektrumát fel kívánja kérni az együttműködésben való részvételre, emellett pedig azokat is be kívánja vonni, akik továbbra is szkeptikusak vagy ellenségesek a közelmúltbeli politikai átalakulással és az EU-hoz való közeledéssel szemben. Ezáltal biztosítani kívánja azt, hogy egyetlen fontos és reprezentatív szervezet se maradjon ki. A keleti partnerség civil társadalmi fórumának nemzeti platformja és a nemzeti háromoldalú gazdasági és szociális tanács segíteni fog a partnerszervezetek kiválasztásában.

5.4 Javasolt az uniós és az ukrán partnerszervezetek közötti bilaterális együttműködés továbbfejlesztése is, kiemelt figyelmet fordítva a kapacitásépítésre, a bevált gyakorlatok cseréjére, valamint a szociális és civil párbeszéd erősítésére. A határokon átnyúló együttműködés az e célt elősegítő egyik eszközként alkalmazható.

5.5 A társulási megállapodásra és hosszabb távon a DCFTA-ra alapozott intézményi tevékenységeken túl az EGSZB részt fog venni abban a szélesebb körű tájékoztató tevékenységben, ami a megállapodások végrehajtásának Ukrajnára gyakorolt hatásáról, illetve az európai integrációról, az európai intézmények működési módjáról, valamint a közösségi vívmányokról szól majd.

5.6 Mivel – az EU-ról szóló ismeretek hiányára vagy az erőteljes orosz propagandára visszavezethetően – hiányoznak a megbízható információk és a médiában néha dezinformáció folyik, rendszeres együttműködést kell tervezni az újságírókkal és a médiaegyesületekkel.

5.7 A megbízható információkhoz való hozzáférés megkönnyítése érdekében az ukrán partnerszervezetekkel való együttműködés, de ezeknek az információknak a valamennyi civil társadalmi csoporthoz való eljuttatása is kulcsfontosságúnak bizonyulhat Ukrajna európai törekvéseinek a szempontjából. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a társulási megállapodás aláírása, ratifikálása és végrehajtása problémássá válhat, és hogy számos olyan belső és külső tényező van, amelyek visszafordíthatják a civil társadalmi szervezetek Európa-barát álláspontját, ha nem születik meg a valamennyi társadalmi csoportra kiterjedő általános konszenzus.

5.8 Ukrajna népességének jelentős része soha nem utazott külföldre, azoknak pedig, akik külföldre látogatnak, általában Oroszország jelenti a célországot. Ennek egyik oka az uniós országokba való utazáshoz előírt és még mindig fennálló vízumkötelezettség, amit az ukrán társadalom jelentős sérelemként él meg. Az egyszerűsített vízumigénylési eljárás bevezetése természetesen fontos, de a kötelezettség, hogy az EU-ba való utazás előtt be kell szerezni a vízumot, nem mélyíti el a bizalmat, és nehezebbé teszi az emberek közötti kapcsolatépítést.

5.9 Az ukrán társadalom bizonyos rétegeiben élő euroszkepticizmus és a szorosabb uniós kapcsolatok iránti lelkesedés hiánya a csatlakozási kilátások hiányára vezethető vissza. Jelenleg nem a csatlakozási tárgyalások megindításáról van szó, hanem arról, hogy a kérdés továbbra – és sokadszorra – sem szerepel az EU napirendjén, és ez oda vezet, hogy a társulási megállapodáson alapuló reformokat az ukrán társadalom egy része az országot zsákutcába vezető költséges hóborttnak tartja. Különösen vonatkozik ez Kelet-Ukrajnára, ahol az EU-t a szociális és gazdasági érdekeket fenyegető tényezőként látják.

Kelt Brüsszelben, 2014. október 16-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

III

(Előkészítő jogi aktusok)

EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁG

AZ EGSZB 502. PLENÁRIS ÜLÉSE (2014. OKTÓBER 15–16.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – 2013. évi jelentés a versenypolitikáról

COM(2014) 249 final

(2015/C 012/08)

Előadó: **Paulo BARROS VALE**

2014. október 1-jén az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – 2013. évi jelentés a versenypolitikáról

COM(2014) 249 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2014. szeptember 23-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2014. október 15–16-án tartott, 502. plenáris ülésén (az október 15-i ülésnapon) 127 szavazattal 1 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Éves gyakorlatának megfelelően az EGSZB értékeli az Európai Bizottság jelentését a versenypolitikáról, amely az Európai Unió egyik meghatározó politikája. A jelentés tartalmát pozitívnak ítéli, általában véve egyetért vele, és szeretné aggodalmát kifejezni a jelenlegi helyzettel kapcsolatban.

1.2 Egy szabad és tisztességes verseny, amely megvédi a gazdasági szereplők és a fogyasztók érdekeit, illetve a közérdeket, méltó arra, hogy mindent megtegyünk az érdekében, amit lehet. Alapvetően fontos az Európai Bizottság közreműködése, és az EGSZB meglelégedéssel veszi tudomásul a belső szabályok tiszteletben tartásának biztosítása érdekében, illetve a nemzetközi együttműködés terén tett erőfeszítéseit.

1.3 A nemzeti versenyhatóságok tevékenysége lényegi jelentőségűnek tűnik e folyamatos munka keretében; olyan emberi és anyagi erőforrásokkal kell rendelkezniük, amelyek segítségével hatékonyan és proaktívan léphetnek fel, nem pedig utólag reagálva, mint ahogy általában lenni szokott. A megelőző munkára fektetett nagyobb hangsúly elkerülhetővé teszi a különböző jogellenes és a piacnak káros helyzeteket, amelyek egyaránt érintik a kis- és középvállalkozásokat (kkv-k), illetve a fogyasztókat.

1.4 Az EGSZB mindazonáltal nagy jelentőségűnek tartja az antitröszt szabályok megsértése miatt indított kártérítési keresetek egyes aspektusairól szóló irányelvjavaslat elfogadását, amelynek átültetését és végrehajtását a tagállamoknak kitartóan folytatniuk kell. Sajnálja azonban, hogy ezt a javaslatot nem kíséri hasonlóan kötelező erejű jogi eszköz a kollektív jogorvoslat egy horizontális jogi keretéről a kollektív jogok és értékek megsértése esetére.”

1.5 A szabályozáson túlmenően teret kellene biztosítani az önszabályozás számára és ösztönözni kellene ezt a gyakorlatot, például termelők, kereskedők és fogyasztók szervezetei közötti megállapodások megkötésével, szem előtt tartva azokat az Európában már létező jó gyakorlatokat, amelyeket követni lehetne és kellene.

1.6 Mivel a Szerződés nem teszi lehetővé az adópolitikák egységesítését, a versenypolitika feladata, hogy minimálisra csökkentse az adózásból eredő torzulásokat Európában.

1.7 Az energiapiacra továbbra is különös figyelmet kell fordítani, mivel az egységes piac kiteljesítése még várat magára ezen a területen. A határokon átnyúló kereskedelmet lehetővé tevő európai hálózat megerősítése, valamint a megújuló energiákba történő beruházások, melyek amellett, hogy nyilvánvaló előnyökkel járnak a környezetre nézve, hozzájárulnak más termelők számára a hálózatokhoz – ezeket a célokat kell követni a valódi verseny előmozdítása érdekében az ágazatban, lehetővé téve a díjak csökkentését a vállalkozások és a családok számára egyaránt.

1.8 Elengedhetetlen a fogyasztók szabad hozzáféréseinek biztosítása az összes piachoz. A digitális menetrend célkitűzése nagymértékben hozzájárult ehhez a szélessávú hozzáférés egyetemessé tételével. A digitális piachoz való hozzáférés, ahol az árak gyakran alacsonyabbak a hagyományos piacokéinál, elérhetővé tenne bizonyos árukat a fogyasztók számára, amelyeket egyébként nem engedhetnének meg maguknak.

1.9 A nemzetközi együttműködésre számos erőfeszítés irányult, dicséretes eredményekkel. Nem szabad azonban megfeledkezni mindarról a munkáról, amit még el kell végezni. A kétoldalú tevékenységeken túlmenően folytatni kellene a WTO-val és az ILO-val közösen megkezdett munkát. Európa továbbra is szenved a tisztességtelen versenytől, határain belül és azokon kívül egyaránt, mely olyan országok állami és magánvállalkozásai részéről éri, ahol a jogellenes állami támogatások odaítélése bevett gyakorlat (különösen az energia területén), ahol a környezeti szabályozás megengedőbb, és ahol nem ugyanazokat a szabályokat alkalmazzák a munkajog területén (sokszor figyelmen kívül hagyva a legalapvetőbb emberi jogi szabályokat).

2. A versenypolitikáról szóló 2013. évi jelentés tartalma

2.1 2013-ban megfigyelhető volt a gazdasági talpra állás néhány jele Európában. A bizalom és a versenyképesség növekedése továbbra is az Európa 2020 stratégiában rögzített intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés előmozdítását célzó európai politikai fellépések középpontjában áll.

2.2 A jelentés utal az Európai Parlament versenypolitikáról szóló 2013-as tanulmányának egyik következtetésére, amely jól kifejezi a versenypolitika jelentőségét a fenti célkitűzések szempontjából: „a versenyt fokozó versenypolitika ösztönzi a növekedést”.

2.3 A jelentés az alábbi nyolc fejezetből áll: a versenyképesség előmozdítása a kartellekkel szembeni küzdelem révén; a trösztellenes jogszabályok hatékony betartásának és az összefonódások ellenőrzésének biztosítása a vállalkozások és a fogyasztók érdekében; az állami támogatási szabályozás korszerűsítése annak érdekében, hogy a növekedést erősítő célok felé irányítsák az állami forrásokat; a tisztességes és stabil pénzügyi szektor előmozdítása a reálgazdaság támogatása céljából; energia: az ágazat, ahol a leginkább szükség van „több Európára”; versenyjogi jogérvényesítés a digitális gazdaságban az európai digitális menetrend alátámasztása céljából; nemzetközi versenypolitikai együttműködés a globalizáció kihívásainak leküzdése céljából; versenypolitikai párbeszéd a többi intézménnyel.

3. Általános megjegyzések

3.1 A kkv-k Európában vitathatatlanul a gazdasági talpra állás alapját jelentik. Méreteik miatt ugyanakkor őket veszélyeztetni leginkább az erőfölénnyel való visszaélés, ami sok esetben megszűnésre is kényszeríti őket. A versenypolitikában kiemelt figyelmet érdemelne az erőfölénnyel való visszaélés, különösen a nagy üzletláncok kisméretű beszállítóikat és kisebb versenytársaikat lassan tönkretévő, végeredményben a fogyasztók érdekeit sértő ilyen gyakorlata. Üdvözljük és különösen fontosnak tartjuk az EUMSZ 101. és 102. cikkének megsértésén alapuló kártérítési keresetekre vonatkozó irányelvet. Az ilyen visszaélések megelőzése még nagyobb jelentőségű, és alapos vizsgálatokat érdemelne, hogy a megelőző intézkedések hatékonyak legyenek.

3.2 Az EGSZB kiáll amellett, hogy a nemzeti versenyhatóságoknak proaktívabb hozzáállást kellene tanúsítaniuk a többségük által folytatott reaktív, csak a szereplők vagy fogyasztók bejelentései nyomán beavatkozó fellépések helyett. Egyes tárgyalások – amelyeket inkább kényszerítésnek kellene nevezni – felügyelete hozzájárulhatna az erőfölénnyel való visszaélés bizonyos eseteinek megelőzéséhez. A termelési láncon belüli információcsere jelentős javulása elengedhetetlen a szükséges haladáshoz.

3.3 A nyersanyagok áráról erőteljesen függő ágazatok is különös figyelmet érdemelnének a nemzeti versenyhatóságok részéről, mivel sok esetben a nyersanyagok árának emelkedése (vagy csak annak veszélye) szinte azonnal megjelenik a végső árban, miközben az árcsökkenés nem jár ugyanilyen, ellentétes irányú hatással.

3.4 Az EGSZB felhívja a figyelmet arra, hogy a versenypolitikának ki kellene terjednie a – az esetek többségében meglehetősen zárt – közbeszerzési piac problémáira is. A közbeszerzési piac még széttöredezett, és csak néhány szereplő képes kijutni rá annak ellenére, hogy folyamatban van a teljesen elektronizált szerződéskötés kialakítására irányuló munka. A gyenge verseny sérti a közérdeket – a választási lehetőség hiánya nem hagy mozgásteret az állami testületek számára, és így rendszeresen ugyanazokra esik a választás, ez pedig időnként túl szoros kapcsolatokat eredményez a vállalatok és a politikai hatalom között.

3.5 Nem szabadna elfelejteni azt sem, hogy a szigeti és legkülső régiókban tevékenykedő vállalatok rossz versenyhelyzetben vannak, mivel az ilyen régiókban a más piacokra való kilépéshez szükséges szállítási költségek megnehezítik a más szereplőkkel való versengést. Ezekben az esetekben meg lehetne próbálni olyan mechanizmusokat keresni, amelyek megkönnyítik a vállalatok kilépését a középponti piacokra, támogatva így az egészséges versenyt az EU-n belül.

3.6 Az EGSZB kiemelt jelentőséget tulajdonít továbbá annak a versenynek, amelynek az európai vállalatok mind a határokon belül, mind pedig más piacokon ki vannak téve harmadik országok más, állami vagy magántulajdonú vállalkozásaival szemben, amelyek illegális állami támogatás védelme alatt állnak és ezáltal versenyelőnyöket élveznek, és amelyekre számukra kedvező környezetvédelmi és megengedő munkajogi előírások vonatkoznak, sok esetben veszélybe sodorva az alapvető emberi jogokat, valamint a polgári és a fogyasztóvédelmi jogokat. A nemzetközi együttműködési erőfeszítéseket a WTO és az ILO keretében kiemelt diplomáciai feladatként folytatni kell az ilyen egyenlőtlenségek ellen irányuló harcban, foglalkozva a verseny kérdésével és nagyobb eredményekre törekedve az emberi jogok védelme terén.

4. A versenyképesség előmozdítása a kartellekkel és a versenyellenes gyakorlatokkal szembeni küzdelem révén

4.1 A kartellekkel szembeni küzdelemnek különös jelentősége van a versenypolitikai fellépésekben. Ezért üdvözlendő az Európai Bizottság eddigi erőfeszítése, amely ez ellen a gazdaság egészét érintő gyakorlat ellen irányul. A növekedéshez egy olyan időszakban, amikor elengedhetetlen az új piacok meghódítása, nélkülözhetetlenek a pénzügyi piacokhoz, és különösen a nyersanyag- és félkésztermék-piacokhoz kapcsolódó fellépések. Ezek a piacokon az árfluktuáció nemcsak a belső piacot, hanem Európa világszintű versenyképességét is befolyásolja. Érdemes megemlíteni, hogy három kartell esetében büntetéssel sújtották az azokban részt vevő vállalkozásokat: a gépjárműipari kábelek, a származtatott pénzügyi termékek és a gárnélarák-kereskedelem terén, illetve kifogásközlést küldtek több intelligenschipkártya-beszállítónak.

4.2 Az EGSZB mindig is támogatta a versenyellenes gyakorlatok terén folytatott munkát, amelyet elengedhetetlennek tart a versenypolitika területén. Ismételten támogatásáról biztosítja az Európai Bizottság által végzett munkát, amely hozzájárult a belső piac mesterséges széttagolásának elkerüléséhez, és üdvözlő, hogy lezárták a az interneten keresztüli fizetések (e-fizetések) szabványosítási folyamatának trösztellenes vizsgálatát. Örömmel fogadja a bankokhoz intézett kifogásközléseket amiatt, hogy összeegyeztették magatartásukat annak érdekében, hogy megakadályozzák a törzsdék belépését a CDS-piacra (*credit default swap* – hitel-nemteljesítési csereügylet), továbbá különösen a LIBOR, EURIBOR és TIBOR irányadó kamatlábakkal kapcsolatos trösztellenes ügylek lezárását, ami biztonságosabbá teszi a piacot.

4.3 2013-ban elfogadtak egy irányelvjavaslatot a versenyjogi szabályok megsértésén alapuló kártérítési keresetek témájában. Az EGSZB kiállt e dokumentum mellett, amely meg kívánja szüntetni a nemzeti jogszabályok közötti különbségeket és a sértettekkel és vétkesekkel szembeni hozzáállás eltéréseit, jogilag védve a fogyasztókat – ez ugyanis állandó témája az EGSZB véleményeinek.

4.4 Az EGSZB támogatja az egységesítést, azonban fenntartásai vannak amiatt, hogy a szöveg túlságosan kedvező lehet a jogsértő vállalkozások számára, amelyek engedékenységi programokból részesülhetnek – bár a titkos kartellek feltárásában ez az eszköz kétségtelenül értékes. Javasolta még az irányelvjavaslat és a kollektív keresetekről szóló ajánlás összehangolását, sajnálatát fejezve ki amiatt, hogy „a versenyjogi kollektív kereset bevezetését – amely hatékony eszköz lett volna a fogyasztók számára – elutasították, és helyette a tagállamokat kollektív jogorvoslati mechanizmusok kialakítására ösztönző ajánlást fogalmaztak meg, amely nem rendelkezik jogi kötőerővel” ⁽¹⁾.

4.5 Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság, a nemzeti versenyhatóságok és az Európai Versenyhatóságok Hálózata közötti együttműködés folytatását. Szeretné, ha a fontos információk különböző szervezetek közötti cseréje is meghatározóbb szerepet játszana. Hangot kíván adni azonban aggodalmának amiatt, hogy egyes nemzeti versenyhatóságok nehezen tudnak valódi szabályozói tevékenységet folytatni bizonyos ágazatokban, ahol továbbra is teljességgel büntetlenül találkozhatunk összejátszó és/vagy visszaélésszerű magatartással.

4.6 A versenypolitikának része kell, hogy legyen az egyeztetés más főigazgatóságokkal, hogy hatékonyan küzdjenek az összehangolt fellépések és az erőfölénnyel való visszaélés ellen, amelyek figyelmen kívül hagyják a szociális, környezetvédelmi és a termékek biztonságosságára vonatkozó normákat, és ellehetetlenítik új szereplők belépését a piacra, nyilvánvalóan alárendelt helyzetbe hozva őket.

5. Az állami támogatások korszerűsítése

5.1 Az EGSZB üdvözlí az állami támogatások korszerűsítésének folyamatát, amely összehangolja azokat az Európa 2020 stratégia kiemelt kezdeményezéseivel. Létfonosságú a kohéziós politikát alátámasztó és az Európa fejlődését szolgáló ágazatokba irányuló állami támogatások helyes alkalmazása. A szűkös állami forrásokat az Európa 2020 stratégiában kitűzött célokkal összhangban kell elkölteni, lehetővé téve a hátrányos helyzetű régiók felzárkózását, beruházva a prioritást élvező ágazatokba, támogatva a gazdaságot és a foglalkoztatást, és megkönnyítve a kkv-k finanszírozását.

5.2 Az állami támogatások korszerűsítése során azonban nem szabad megfedkezni a szociális szükségleteket kielégítő közszolgáltatások (amilyen az egészségügy, az oktatás és képzés, a munkaerőpiachoz való hozzáférés és a munka világába való visszatérés, a gyermekek és idősek gondozása, a kiszolgáltatott csoportok támogatása társadalmi beilleszkedésük érdekében) támogatásáról. Ezekre a szolgáltatásokra nem lehet kizárólag gazdasági szempontból tekinteni. Figyelembe kell venni a közszolgáltatási szektorok sajátosságait is, amelyek kapcsán fontos ugyan, hogy hatékonyan költsek el az egyre szűkösebben rendelkezésre álló forrásokat, azonban a szolgáltatások színvonala az, aminek elsőbbséget kell élveznie.

5.3 A széles körű mobilitás kapcsán meg kell fontolni az egészségügyi szolgáltatók közötti választás szabadságát. Ennek során tanulmányozni kell olyan megoldásokat, amelyek a szolgáltatás színvonalának és a leginkább kiszolgáltatottak védelmének veszélyeztetése nélkül elkerülhetővé teszik, hogy a felhasználókkal kapcsolatos szolgáltatások az államok vagy a biztosítótársaságok mérlegelési jogkörébe tartozzanak. Ez a kérdés annyira fontos, hogy megérdemli, hogy egy saját kezdeményezésű véleményben mélyrehatóan megvizsgáljuk.

5.4 Az EGSZB már állást foglalt az EU állami támogatásokkal kapcsolatos politikájának korszerűsítése mellett. Különösen támogatja a CO₂-kibocsátási kvóták kereskedelmi rendszereinek nyújtott állami támogatásokra vonatkozó új iránymutatásokat, amelyek megelőzik az ipar áttelepülését olyan országokba, ahol kedvezőbbek a jogszabályok. Sajnálja azonban, hogy nem tartották fenn azt az ajánlást, hogy a jelenlegi 200 000 euró helyett 500 000 euróra növeljék a *de minimis* támogatások plafonját, amint az az általános gazdasági érdekű szolgáltatások (SIEG) kapcsán megtörtént ⁽²⁾.

⁽¹⁾ HL C 67., 2014.3.6., 83. o.

⁽²⁾ HL C 67., 2014.3.6., 74. o.

6. Ágazati szintű verseny

6.1 A tisztességes és stabil pénzügyi szektor

6.1.1 Ismertek azok a nehézségek, amelyekkel a pénzügyi ágazat a közelmúltban szembesült, illetve azok következményei is a reálgazdaság finanszírozása és a pénzügyi piacok iránti bizalom terén. Széles körű erőfeszítések történtek a bizalom visszaállítása és az átláthatóság növelése, közben pedig a rendszerszintű kockázatok csökkentése céljából. A pénzügyi ágazatnak nyújtott ideiglenes állami támogatások megmentették a szektort az összeomlástól, de úgy tűnik, hogy minden alkalommal, amikor mutatkozni kezdenek a talpra állás jelei, új botrányokról szóló hírek jelennek meg, veszélyeztetve az igen érzékeny egyensúlyt. Mindezek miatt fontos, hogy az ágazat felügyelete szoros ellenőrzés mellett fennmaradjon, megelőzendő a pénzügyi intézmények – mind a mentőcsomagból részesülők, mind a többiek – felelőtlen magatartását.

6.1.2 Az ágazat törekenysége ellenére folytatni kell az illegális gyakorlatok kivizsgálását, bár úgy tűnik, hogy azok nem járnak jelentős eredményekkel a pénzügyi óriásokkal szemben, amelyek továbbra is piacsértő magatartást tanúsítanak.

6.1.3 Ki kell emelni a kártyalapú fizetésekre felszámított bankközi díjakra vonatkozó, régóta várt rendeletjavaslatot, amely visszaállítja a méltányosságot az európai térségben azzal, hogy összehangolja a bankkártyák használatából származó költségeket.

6.2 Az energiaágazat

6.2.1 Az egységes energiapiac kialakítása folyamatban van. Az energia ára továbbra is magas, és jelentős terhet ró a vállalatok és a háztartások költségvetésére. A piac liberalizációjának még nem sikerült erősítenie a versenyt és az átláthatóságot, Európa pedig a magas energiaárak miatt továbbra is hátrányban van a világszintű versenytársakkal szemben. A határon átnyúló energiaellátás is külön figyelmet érdemel, ha meg akarjuk őrizni a szabad belső piacot.

6.2.2 Az energiaágazat fejlődésének támogatása érdekében ki kellene használni, hogy egyetértés van arról, hogy szükség van egységes energiapolitikára, infrastruktúraberuházásokra, az energiahatékonyság növelésére és a megújuló energiák használatára. A megújuló energiaforrások ugyanis nem versenyezhetnek egyenlő feltételekkel a fosszilis és a nukleáris energiákkal, melyek továbbra is támogatást élveznek: közvetlenül az állami költségvetések részéről, közvetve pedig azért, mert a környezeti költségeket és a használatuk által az egészségre gyakorolt hatást nem internalizálják. A megújuló energiák még mindig viszonylag embrionális fejlődési szakaszban vannak, ezért jobban kell támogatni őket ahhoz, hogy versenyképesek lehessenek egy tisztességes piacon.

6.2.3 Ezenkívül nem szabad csak egy új energiaforrást látni bennük. Fejlődésük ugyanis új lehetőségeket nyit meg egy decentralizált energiatermelési modell kialakítása előtt, ahol a polgárok és a közösségek egyszerre lehetnek termelők és fogyasztók. Ezt az új modellt megfelelő szabályozási keret létrehozásával kell támogatni, amely könnyű hálózati hozzáférést biztosítana a kis villamosenergia-termelők számára ⁽³⁾.

6.2.4 A versenypolitika szempontjából kiemelkedő jelentőségük van az európai energiahálózatoknak. Európa energetikai kiszolgáltatottságát illusztrálja a közelmúltban kezdődött ukrajnai konfliktus is, amely veszélybe sodorhatja Közép-Európa gázellátását. Az Ibériai-félszigeten létező energiarendszerek összekötése a közép-európai országokkal amellet, hogy megszüntetné az ibériai piac perifériára szorulását az EU többi részéhez képest, megelőzné az Oroszországból származó ellátás megakadásából eredő problémákat is.

6.2.5 Az európai energiapolitika reformja létfontosságú, mivel kereskedelmi megállapodások vannak készülben az Amerikai Egyesült Államokkal, ahol az energiaköltségek érezhetően alacsonyabbak, és ez az európai vállalatokat eleve hátrányos helyzetbe sodorja.

6.3 Digitális gazdaság

6.3.1 Ez az ágazat különösen ki van téve a jogszerűtlen versenygyakorlatok veszélyének, mivel a magas szintű technológiát használó, állandó és gyors innovációt folytató vállalatok esetleg nem tudják kivárni a szokásos eljárásban születő döntéseket, és emiatt eltűnhetnek.

⁽³⁾ HL C 226., 2014.7.16., 1. o.

6.3.2 Az EGSZB megismétli támogatását a széles sávú hálózat állami támogatására vonatkozó iránymutatások iránt, amelyek a digitális menetrend célkitűzéseit szolgálják.

6.3.3 Az egységes távközlési piac továbbra sem alakult még ki. Bár megfigyelhető a díjak csökkenése, azok továbbra is magasak, ami nyilvánvalóan kedvezőtlen a vállalatok és a háztartások számára. A *roamingtarifák* fokozatos csökkenése és 2015 végére teljes megszűnése dicséretes eredmény, most azonban figyelmet kellene fordítani a többi díj valódi csökkentésére és a magas színvonalú széles sávú kapcsolatok általános hozzáférhetőségére is. Az EGSZB ismét utal arra a meggyőződésére, hogy ezen célok eléréséhez hozzájárulhatna egy egységes európai uniós szabályozó szerv létrehozása.

6.3.4 Különös figyelmet kell fordítani a szélessávú hozzáférés egyetemessé tételére, mivel az alacsony jövedelmű háztartások még nem rendelkeznek hozzáféréssel. Ez a hiányosság sok polgárt tart távol a digitális piactól, akik így nem férnek hozzá azokhoz a piacokhoz, ahol pedig legtöbbször jobb árakat alkalmaznak.

6.3.5 Az EGSZB támogatja a szabványba foglalt alapvető szabadalmak (SEP) kapcsán végzett munkát; ezek a szabadalmak segítik az erőfőlénnyel való visszaélés elleni küzdelmet.

7. Nemzetközi együttműködés

7.1 Az EGSZB üdvözlí az Egyesült Államokkal a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerségi megállapodásról és a Japánnal a szabadkereskedelmi megállapodásról megkezdett tárgyalásokat, valamint a magas szintű párbeszéd fejlesztését harmadik országok bizonyos versenyhatóságainak képviselőivel. Szintén fontos a Svájccal aláírt együttműködési megállapodás, ami lehetővé teszi a versenyhatóságok közötti információcserét és megkönnyíthet bizonyos, már folyó vagy a jövőben indítandó vizsgálati eljárásokat.

7.2 A legalapvetőbb szociális és környezetvédelmi szabályokat, elveket és jogokat figyelmen kívül hagyó harmadik országok által folytatott tisztességtelen verseny veszélybe sodorja a méltányos külkereskedelmet. A legmagasabb szinten és a WTO és az ILO keretében is fejleszteni kellene a nemzetközi együttműködést annak érdekében, hogy garantáljuk nemcsak az emberi jogok, hanem a tisztességes verseny tiszteletben tartását is.

7.3 A globalizáció tény, az export pedig elengedhetetlen az európai növekedéshez. Össze kell hangolni a gyakorlatokat annak érdekében, hogy az EU egyenrangú félként versenyezhesen olyan piacokon, ahol továbbra is léteznek illegális állami támogatások, illetve nem hatékonyak a munkajogi előírások.

8. Intézményközi párbeszéd

8.1 Bár az Európai Bizottság teljes mértékben kompetens a versenypolitikában, a Versenypolitikai Főigazgatóság és a versenypolitikáért felelős biztos szoros párbeszédet folytat az Európai Parlamenttel. A Versenypolitikai Főigazgatóság tájékoztatta az EGSZB-t és az RB-t a munkájáról, és tisztviselői részt vettek a szekció és a tanulmányozócsoporthoz tartozó ülésein.

8.2 Az EGSZB örömmel várja az együttműködés folytatását, azonban megjegyzi, hogy lehetne ezen javítani, mégpedig az intézmények közötti kapcsolatok megerősítésével és egy folyamatosabban történő kísérmunka segítségével, melynek keretében egy az EGSZB által létrehozott csoport közreműködne a végleges jelentés kidolgozásában, aminek köszönhetően az EGSZB gyorsabban reagálhatna az Európai Bizottság munkájára.

Kelt Brüsszelben, 2014. október 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a Föld-megfigyelési műholdas adatok kereskedelmi célú terjesztéséről

COM(2014) 344 final – 2014/0176 (COD)

(2015/C 012/09)

Előadó: **Thomas McDONOGH**

2014. július 17-én az Európai Parlament, 2014. július 18-án pedig az Európai Unió Tanácsa úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 114. cikkének (1) bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a Föld-megfigyelési műholdas adatok kereskedelmi célú terjesztéséről

COM(2014) 344 – 2014/0176 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekció 2014. szeptember 23-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2014. október 15–16-án tartott, 502. plenáris ülésén (a 2014. október 15-i ülésnapon) 151 szavazattal 1 ellenében, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 A szóban forgó irányelvnek a témája létfontosságú az Európai Unió számára. A világ dolgainak alakulását és az európai polgárok jólétét jelentős mértékben meghatározza majd a világunkra vonatkozó adatok ellenőrzése és felhasználása. Napjainkban ezeket az adatok jórészt az Egyesült Államok és más EU-n kívüli országok hozzák létre és ellenőrzik. Ahhoz, hogy az EU behozhassa lemaradását, és élenjáró lehessen ebben az óriási jelentőségű iparágban, létfontosságú, hogy Európa előmozdítsa saját űrprogramját, valamint a Föld-megfigyelési adatok létrehozását és terjesztését.

1.2 Az EGSZB határozottan támogatja egy egyértelmű szabályozási keret létrehozását az európai űripár előmozdítása érdekében, továbbá a Föld-megfigyelési adatok hasznosítását a fenntartható növekedés és az európai polgárok jólétének biztosítására. Ezért üdvözljük az Európai Bizottság közleményét a Föld-megfigyelési műholdas adatok kereskedelmi célú terjesztéséről szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvjavaslatról.

1.3 Az EGSZB üdvözlöi a javaslatot az európai űrpolitika tágabb kontextusában is, mely létfontosságú a jövőbeli jólét és az EU biztonsága szempontjából, csakúgy mint az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés Európa 2020 stratégia által kilátásba helyezett elképzelésének megvalósulása érdekében ⁽¹⁾.

1.4 Az EGSZB továbbá egyetért az Európai Bizottsággal abban is, hogy szükség van az irányelvre egy átlátható, tisztességes és konzisztens jogi keret létrehozásához, mellyel biztosítható az űrtermékek és -szolgáltatások belső piacának biztonságos és megfelelő működése és fejlődése, továbbá kialakítható a nagy felbontású műholdas adatok terjesztésére vonatkozó közös keret is.

⁽¹⁾ Európa 2020 – Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája – COM(2010) 2020.

1.5 Az EGSZB elégedett az irányelv rendelkezéseivel, melyek célja a nagy felbontású műholdas adatok kereskedelmi terjesztésére vonatkozó európai uniós szabvány létrehozása.

1.6 Az EGSZB ugyanakkor úgy véli, hogy Európában a kereskedelmi űripar mindeddig túlságosan lassan fejlődött, és az űrtechnológiára és -adatokra támaszkodva már korábban több munkahelyet és nagyobb jólétet lehetett volna teremteni. Az EGSZB felszólítja az Európai Bizottságot, hogy gyorsítsa fel a politikák és egy, az űrrel kapcsolatos kérdésekre vonatkozó jogalkotási keret kidolgozását az űrágazat biztonságának, védelmének, fenntarthatóságának és gazdasági fejlődésének az előmozdítása érdekében, továbbá az űrtermékek és -szolgáltatások belső piaca megfelelő működésének biztosítására.

1.7 Az EGSZB erőteljesen úgy érzékeli, hogy az Unió 28 tagállamában nagyobb mértékű politikai támogatásra van szüksége azoknak a kkv-knek, amelyek megpróbálják felvenni a versenyt és növekedésre törekcszenek a Föld-megfigyelési adatok piacán. Az EGSZB szeretne olyan konkrét politikákat látni, amelyek célja a minimális pénzügyi volumennel kapcsolatos, indokolatlan akadályok megszüntetése a belső piacon, melyek különösen a kkv-kre gyakorolnak kedvezőtlen hatást.

1.8 Az EGSZB az európai űrüggy közbeszerzési politikára tett javaslatokat szeretne a kereskedelmi célú űrágazat fejlődése érdekében, mely nagymértékben függ az intézményi beszerzésektől.

1.9 Kíváncsnak tart továbbá olyan politikákat is, melyek előmozdítják több mérnök, ikt- és gazdasági végzettségű szakember képzését az űripar számára, különösen az adatszolgáltatók, adat-vizionteladók, hozzáadott értéket teremtő és geoinformációs szolgáltatásokat nyújtó szolgálatok gyorsan növekvő piacán.

1.10 Az EGSZB elismeri, hogy az uniós polgárok biztonsága létfontosságú. Azonban úgy véli, hogy az irányelvjavaslat rendelkezéseitől függetlenül egy átfogóbb, közös európai biztonságpolitika segítene többek között a nagy felbontású műholdas adatok néhány tagállam által gyakorolt, túlzottan korlátozó jellegű ellenőrzése kérdésének kezelésében.

1.11 Az EGSZB összehangolt munkát kér továbbá a Tanácstól egy olyan európai űrpolitika kidolgozása és támogatása érdekében, amely előmozdítaná a békét, a biztonságot és a gazdasági növekedést az űrtechnológiák és az általuk létrehozott adatok fejlesztésének és hasznosításának nyílt és együttműködő megközelítése révén.

1.12 Az EGSZB felhívja az Európai Bizottság figyelmét az EGSZB-nek az űrpolitikával kapcsolatos korábbi véleményeire ⁽²⁾.

2. A javasolt irányelv

2.1 Az irányelvjavaslat a Föld-megfigyelési műholdas adatok Unión belüli kereskedelmi célú terjesztésével foglalkozik. Különös figyelmet szentel a nagy felbontású műholdas adatok meghatározásának és ellenőrzésének, mivel ezek az adatok külön kategóriát alkotnak, és ezért kereskedelmi célú terjesztésükhöz eltérő szabályozási rendszerre van szükség.

2.2 A nagy felbontású műholdas adatokat az egyre nagyobb piaccal rendelkező térinformatikai termékek és szolgáltatások nyújtásához hasznosítják. A nagy felbontású műholdas adatok nélkülözhetetlenné váltak a környezet figyelemmel kísérésében, a várostervezésben, a természeti erőforrások, valamint a katasztrófák és a vészhelyzetek kezelésében.

2.3 Fontosak továbbá a tagállamok biztonsága és védelme szempontjából, ezért a nagy felbontású műholdas adatoknak a kereskedelmi szolgálatok általi terjesztését az a tagállam szabályozza, amelyben a szolgálat be van jegyezve. Ezért napjainkban a nagy felbontású műholdas adatok kezelésére, valamint az ezen adatokra épülő szolgáltatásokra és termékekre vonatkozó nemzeti szintű szabályozás tekintetében sem létezik közös megközelítés. Ez egész Európában töredezett szabályozási kerethez vezet, mely a koherencia, az átláthatóság és a kiszámíthatóság hiányával jellemezhető, emiatt akadályozza a piac teljes kibontakozását.

⁽²⁾ HL C 67., 2014.3.6., 88. o., HL C 327., 2013.11.12., 38. o., HL C 341., 2013.11.21., 29. o., HL C 299., 2012.10.4., 72. o., HL C 43., 2012.2.15., 20. o., HL C 44., 2011.2.11., 44. o., HL C 339., 2010.12.14., 14. o., HL C 162., 2008.6.25., 24–30. o.

2.4 A javasolt irányelv célja a nagy felbontású műholdas adatokkal kapcsolatos termékek és szolgáltatások piaca megfelelő működésének biztosítása a nagy felbontású műholdas adatok terjesztésére vonatkozó jogi keret létrehozásával, a nagy felbontású műholdas adatokhoz kereskedelmi céllal történő hozzáférésről való jó és megfelelő szintű tájékoztatással, továbbá az adatszolgáltatók közötti verseny elősegítésére egy átlátható, kiszámítható és tisztességes, minden tagállamban érvényes jogi keret kidolgozásával, valamint az adatok EU-n belüli szabad áramlásának biztosításával.

2.5 A cél az, hogy az irányelvjavaslat végrehajtása pozitív gazdasági hatást váltson ki az űradatok terjesztésére vonatkozó átláthatóság, jogbiztonság és üzleti kiszámíthatóság magasabb szintjének köszönhetően. Pozitív hatás várható a vállalkozások létrehozását és növekedését, a Föld-megfigyelési adatok értékesítését és a nemzetközi versenyképességet illetően. Azon túlmenően, hogy növekszik a munkahelyek száma az adat-vizsonteladói és a hozzáadott értéket teremtő, továbbá az adatszolgáltató vállalkozások körében, a jobb minőségű szolgáltatások és a versenyképesebb árak folytán, a munkahelyek számának további növekedése valószínű az értéklánc más szintjein is (például a nagy felbontású műholdas adatokat felhasználó vállalkozások, a műholdgyártók és -üzemeltetők körében). A munkahelyek számának közvetett növekedésére is lehet számítani, mivel egy új munkahely az űriparban akár öt további új munkahelyet is jelenthet a többi ágazatban.

2.6 Az irányelvjavaslat főbb rendelkezései a következők:

- a) a nagy felbontású műholdas adatok egyértelmű meghatározása az ilyen adatok létrehozásához elengedhetetlen műszaki paraméterek alapján;
- b) a tagállamok által a nagy felbontású műholdas adatok kereskedelmi célú kibocsátásának átvilágítása és jóváhagyása során követendő folyamat meghatározása;
- c) a tagállamok által követendő jelentéstételi rendszer, melynek célja, hogy az Európai Bizottságnak megfelelő rálátása legyen az irányelv működésére.

2.7 A tagállamoknak 2017. december 31-ig kell átültetniük az irányelvet saját jogrendszerükbe.

3. Általános megjegyzések

3.1 Az űrtechnológia, az űrtermékek és -szolgáltatások fejlődése kritikus jelentőséggel bír Európa jövője szempontjából. Amint azt az EGSZB már korábban megfogalmazta: „a világűr jelentőségét nem lehet eléggé hangsúlyozni a tudás, a jólét, a gazdaság ereje és az innovációs képesség növelése szempontjából”⁽³⁾. Az európai űralkalmazások viruló piacából származó gazdasági, társadalmi és környezeti előnyök nagyon fontosak lennének.

3.2 Európa önmagában képes egy olyan európai űrpolitika kidolgozására és fejlesztésére, amely előmozdítaná a békét, a biztonságot és a gazdasági növekedést az űrtechnológiák és az általuk létrehozott adatok fejlesztéséhez és hasznosításához való nyílt és együttműködő megközelítés révén.

3.3 Jóllehet az EGSZB elismeri, hogy a biztonság létfontosságú az Unió számára, úgy véli, hogy az irányelvjavaslat rendelkezéseitől függetlenül egy átfogóbb, közös európai biztonságpolitika segítene többek között a nagy felbontású műholdas adatok néhány tagállam által gyakorolt, túlzottan korlátozó jellegű ellenőrzése kérdésének kezelésében.

3.4 Európának élénk kereskedelmi űriparra van szüksége az értéklánc minden ágazatában⁽⁴⁾, hogy megtarthassa függetlenségét az űrtechnológiákhoz és a Föld-megfigyelési műholdas adatokhoz való hozzáférés tekintetében, valamint hogy erős és független űripart fejlesszen ki.

3.5 Az EU mindeddig túlságosan lassan dolgozta ki azokat a politikákat és kereteket, melyekkel biztosítható lenne az űrtermékek és -szolgáltatások belső piacának megfelelő működése és élénk ipar bontakozhatna ki az űradatok létrehozása és hasznosítása területén. Európában az űrkutatás downstream alkalmazásai köré csak lassan épülnek ki a vállalkozások, ami azt mutatja, hogy a különböző űrágazatokban az innováció, az értéktérmetés és a globális piaci pozíció az USA, Oroszország, Kína és mások mögött marad.

⁽³⁾ CCM/115 – CES2861-2013, 3.1. pont.

⁽⁴⁾ Az értéklánc részét képezik a műholdak üzemeltetői, az adatszolgáltatók, az adat-vizsonteladók (akik az uniós és nem uniós műhold-üzemeltetőktől, illetve adatszolgáltatóktól származó adatokat továbbértékesítik), a hozzáadott értéket képviselő és geoinformációs szolgáltatásokat nyújtó szolgáltatók, a kutatóintézetek, a kormányok és a vásárlók.

3.6 Európának újtechnológiája, újtermékei és -szolgáltatásai kifejlesztéséhez proaktív kereskedelmi stratégiára van szüksége a gyorsan növekvő globális piacon. Ezt a stratégiát európai szinten kell kidolgozni és összehangolni ahhoz, hogy megszűnjenek a fejlődés útjában álló belső akadályok.

3.7 A kereskedelmi stratégiának tartalmaznia kell egy koherens és stabil szabályozási keretet, és elő kell segítenie egy, a kkv-k erőteljes jelenlétére épülő erős ipari bázis létrejöttét, a versenyképességet és a költséghatékonyságot, az alkalmazások és a szolgáltatások piacainak kialakulását, valamint az űrhöz, az újtechnológiához, továbbá az újtermékekhez és -szolgáltatásokhoz való műszaki szempontból független hozzáférést. Ezeket a követelményeket egyértelműen támogatja az EU űripari politikája⁽⁵⁾.

3.8 Az erős európai kereskedelmi űripar biztosításához az EU-nak elő kell segítenie, hogy létrejöjjön az európai vállalatoknak egy kritikus tömege – a kkv-któl a nagy világszervezetekig – melyek aktívan részt vesznek a műholdas adatokra épülő termékek és szolgáltatások kidolgozásában és hasznosításában.

3.9 Továbbá olyan politikákra is szükség van, melyek előmozdítják több mérnök, ikt- és gazdasági végzettségű szakember képzését az űripar számára, különösen az adatszolgáltatók, adat-vizsonteladók, hozzáadott értéket teremtő és geoinformációs szolgáltatásokat nyújtó szolgáltatók gyorsan növekvő piacán.

3.10 A kereskedelmi űrágazat fejlődése nagymértékben függ az intézményi beszerzésektől. Az iparág sokat profitálhatna egy olyan jogszabályból, amely meghatározná egy uniós szinten felügyelt űrügyi közbeszerzési politikát.

4. Részletes megjegyzések

4.1 Az EGSZB elismeri, hogy a biztonságpolitika különösen fontos az Unió polgárai szempontjából. Azonban a nagy felbontású műholdas adatok néhány tagállam által gyakorolt, túlzottan korlátozó jellegű ellenőrzése nagymértékben gátolja a Föld-megfigyelési adatok európai kereskedelmi piacának kibontakozását, amiből a nem uniós versenytársak előnyt szerezhetnek.

4.2 Hiányzik a megfelelő tájékoztatás a műholdas adatok alkalmazásainak és az ezekkel kapcsolatos szolgáltatásoknak a fejlesztésével foglalkozó európai ipar nagyságáról és tevékenységéről. Készülnie kellene egy tanulmánynak azokról a szereplőkről, amelyek az értéklánc különböző részeiben a downstream úalkalmazások fejlesztésével foglalkoznak. Ha megfelelő adatok állnának rendelkezésre arról, hogy a különböző ágazatokban milyen lehetőségek vannak a munkaerő-piaci növekedésre és az értékkeremtésre, az piacélénkítő hatással járna és nagyobb politikai támogatást is biztosítana.

4.3 A nagy felbontású műholdas adatok uniós piaca az USA-hoz képest – ahol már létezik az egységes piac – fejletlen. Az USA erős pozíciója a Föld-megfigyelési iparágban a műszakilag fejlett műholdrendszereken, az egyértelmű szabályozási kereten és a kereskedelmi célú, nagy felbontású műholdas adatok és a kapcsolódó szolgáltatások iránt megmutatkozó nagymértékű keresleten alapul. Ezen túlmenően az USA-beli versenytársakat segítik a civil és a katonai/védelmi ágazat között a kutatás és fejlesztés terén meglévő nagyon hatékony szinergiák. Az USA-ból érkező erőteljes konkurencia mellett komoly versenytársak vannak Indiában, Kínában, Kanadában, Koreában és Tajvanon, akik a nagy felbontású műholdas adatokat adat-vizsonteladókön keresztül behozzák az európai piacra.

Kelt Brüsszelben, 2014. október 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

⁽⁵⁾ COM(2013) 108 final.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a makroregionális stratégiák irányításáról

COM(2014) 284 final

(2015/C 012/10)

Előadó: **BARÁTH Etele**

2014. május 20-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának a makroregionális stratégiák irányításáról

(COM(2014) 284 final).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és monetáris unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció 2014. szeptember 25-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2014. október 15–16-án tartott, 502. plenáris ülésén (a 2014. október 15-i ülésnapon) 148 szavazattal, 4 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Vélemény, ajánlások

1.1 Az Általános Ügyek Tanácsának, a makroregionális stratégiák kormányzásának megerősítését célzó állásfoglalása alapján készült „Report” időszerű és fontos iránymutatásul szolgál a stratégiák tervezése, és végrehajtásuk irányításának továbbfejlesztése érdekében.

1.2 Az EGSZB szükségesnek tartja a makroregionális politikát az Európai Unió politikáinak sorába emelni.

1.3 Sajnálatos, hogy a feladat jellegéből adódóan a Reportban, a makroregionális stratégiákra vonatkozóan, a „kormányzás” fogalma kizárólag a politikai, az intézményi jellegű, és az adminisztratív szervezeti együttműködésre terjed ki.

1.4 A Bizottság jelentésében rendkívül alárendelt szerepet kapnak a „partnerek”. A gazdasági és szociális szféra nem kerül említésre, a civil szereplők, is kizárólag, mint a tájékoztatásba bevont érintett felek jelennek meg.

1.5 Az EGSZB véleménye szerint szükséges lenne a gazdasági és a társadalmi partnerek részvételével egy új irányítási modell kidolgozása.

1.6 Megállapítható, hogy miközben európai szinten véleményezésre felkért együttműködő szervezet az EGSZB, a közbenső makroregionális, regionális szinten sem a stratégiaalkotásban, sem a döntéshozatalban nem jelenik meg a partnerség.

1.7 Különösen hiányzik ez a végrehajtás szintjén, ahol a kedvezményezettek elsődlegesen a gazdasági és civil szféra szereplői kell, hogy legyenek. A végrehajtás hatásossága és hatékonysága nagymértékben függ a partnerek előzetes egyetértő-megértő részvételétől, tapasztalatuk bevonásától a stratégiaalkotás folyamatába. A jogosan elvárt „Európai Hozzáadott Érték” szempontjából a javasolt új modell ígéretesnek ítéltető.

1.8 Az EGSZB megállapítja, hogy a formálódó Atlanti stratégia és a Mediterrán térség makroregionális kísérletei jól példázzák a partneri együttműködésben rejlő erőt.

1.9 Az EGSZB véleménye szerint az EU28 tagját magába foglaló „Magas-szintű Csoport” kiváló lehetőség az Unió túlkonzentrált, adminisztratív jellegű kormányzását oldani, kiegészíteni egy olyan „policy” testülettel, amelyik beleillik a szubszidiaritás már-már elfeledett fogalmába, a partnerség elvének következetes érvényesítésével.

1.10 Nagy jelentőségű volna, ha az összeurópai politikának szerves részévé válna a makroregionális szintű fejlesztési politika. Ennek feltétele, hogy készüljön egy európai szintű felmérés a már „létező”, működő makroregionális összefüggésekről, mind területi, mind szektorális szempontokból.

1.11 Az EGSZB javasolja, hogy fel legyenek tárva azok a makroszintű kihívások és lehetőségek, amelyek védelme, illetve hasznosítása hozzájárulhatna a „Connecting Europe” karakterű fejlesztési szándékok kiteljesedéséhez, ezáltal az európai integráció erősödéséhez.

1.12 Az EGSZB egyetért az erőforrások koncentrációjával, a hatékonyság és hatásosság elvének alkalmazásával. Felhívja azonban a figyelmet, hogy az elemzés nem tér ki a Stratégia végrehajtásának, az Akció-tervek érvényesülésének mérhetőségi kérdéseire. Nem foglalkozik az elemzés azokkal a mennyiségi és minőségi mutatókkal, amelyek elengedhetetlenek a befektetés-eredmény viszonyának, az úgynevezett „hozzáadott-érték” kimutatásához. A „technikai pontok” feladata lehet egy egységes monitoring rendszer működtetése, az ex-ante és az ex-post elemzések elkészíttetése.

1.13 Az EGSZB véleménye szerint a különböző szintű, komplex összetételű szerveződések, az egyes Fórumok nagymértékben hozzájárulhatnak a civil szféra, a gazdasági, társadalmi és politikai cselekvők európai identitásának erősödéséhez. Ez erőteljes hozzájárulás lehet egy „alulról” is tudatosan építkező európai modell továbbfejlesztéséhez.

1.14 Szükség van a makroregionális stratégiák kialakítása, megvalósítása területén a „kormányzás” pontosabb jogi, intézményi definiálására.

1.15 Az EGSZB megítélése szerint a „3 nem” már elavult: a 2014–2020-as középtávú pénzügyi keretből van forrás, a lebonyolítást segítő igazgatási intézményrendszer kiépülőben van, a közös stratégiai keret pedig tartalmazza a szükséges szabályozást.

1.16 Megtartva a szerveződés szabad formáinak lehetőségét, de egy jobb koordináció, az egyes megvalósítandó fejlesztések kritikus „tömegének” biztosítása érdekében, olyan katalizátor szerepű többlet-forrásokra van szükség, amelyek szinergiát képesek létrehozni a nemzeti, a regionális és a helyi cselekvők szándékai és forrásai között.

2. Bevezető

2.1 A Bizottság elemzése megállapítja, hogy az eddig jóváhagyott, már eredményeket felmutató két makroregionális stratégia, a Balti térség és a Duna mentére vonatkozó stratégiák a „terepen” igazolják a hozzáadott-érték iránti elvárást. Jelentős közös elhatározások születtek, eddig kihasználatlan erőforrások kerülnek bevonásra például a környezetvédelem, a hajózhatóság, az árvízvédelem, a víz minőségvédelme területén.

2.2 Az újabb két, már megindított makroregionális együttműködés, támaszkodhat az eddigi tapasztalatokra. Az Adriai-Ion Régió és az Alpok térségére vonatkozóan jelentős egyensúlytalanságok lettek feltárva a települési rendszer, és a gazdasági és társadalmi fejlettség területén. Az elemzés érinti az Atlanti partvidék mentén szerzett tapasztalatok hasznosítását is.

2.3 Az EGSZB szerint is a makroregionális stratégiák elkészítésének és megvalósításának központi kérdése a sajátos feladatokhoz illeszkedő, jó kormányzás /governance/.

2.4 A Bizottság elemzése három területet emel ki, amelyek a kormányzás fogalmába beletartoznak és a siker szempontjából meghatározók:

- a politikai vezérszerep (az iránymutatás és az irányítás szerkezete), a „tulajdonlás” (ownership) a stratégiák szempontjából fontos identitás, a kommunikáció és az elszámoltathatóság;
- a koordináció, mint a stratégia megvalósításának eszköze,
- a megvalósítás folyamatának irányítása, a mindennapi feladatmegoldást meghatározó Akció-tervek, az együttműködés és annak támogatása.

2.5 A Bizottsági elemzés a Governance fogalmát olyan tevékenységként jellemzi, ami általában meghatározza az eredmény elérésének módját. Ennek értelmében azonban a politikai vezérszerep és a stratégia megvalósításában szerepet játszó szervezetek jelentősen különböznek, így a „tulajdonlás” fogalma is más-más alanyhoz köthető.

2.6 Az EGSZB véleménye szerint a makroregionális stratégiák megalkotása és megvalósítása sajátos kooperatív és koordinatív irányítási rendszert igényel, amely kereteken belül, az egyes programok, projektek /akciók/ tulajdonlása az egyes konkrét tevékenységekhez, azok végrehajtóihoz köthető és kötendő. Ez az egyes tevékenységek hatásosságának és hatékonyságának feltétele és mérhetőségének alapja.

2.6.1 Az elemzés megerősíti, hogy a makroregionális stratégiák sajátos keretet (framework) nyújtanak egy adott földrajzi térségben az Európai Unió, a tagállamok, régiók és egyes, nem tagországok együttműködéséhez. A stratégiák megvalósításának eszközei az Akció tervek /Action Plans/, amelyek lehetőséget biztosítanak a gazdasági és társadalmi területeken a részvételre.

2.7 A kormányzás csúcspontján a „Magas Szintű Csoport” (High Level Group) áll, átfogva a „Kiemelt Területek Kordinátorai” (Priority Area Coordinators), a „Horizontális Akciók Vezetői” (Horizontal Action Leaders), a „Pillérek Kordinátorai” (Pillar Coordinators) és összehangoló, egyeztető csoportjainak (Steering Groups) munkáját. A fent leírt intézményi struktúra (Network) kiegészül még a Nemzeti Kapcsolattartókkal, (National Contact Points), a nemzeti szintű koordináció erősítésére.

3. Mi hiányzik a makroregionális Stratégiák jobb megvalósításához?

3.1 Az EGSZB véleménye szerint a Bizottság elemzése jól összefoglalja azokat a legfontosabb területeket, ahol erősíteni szükséges a kormányzást. A Makroregionális Stratégiák eredményes megvalósítása érdekében szükség van:

- határozottabb politikai kormányzásra,
- a horizontális célok kijelölése és elfogadása mellett azok nemzeti szintű, a kormányok belső munkájában is egyértelműbb érvényesítésére.

3.1.1 Az EGSZB véleménye szerint törekedni kell a partneri együttműködés (partnership) európai szintű és az európai intézmények között is magasabb szintű megvalósítására.

3.1.2 A kormányzás fejlesztésébe be kell vonni, az adott régióban működő nemzetek közötti érdekeltséggel rendelkező szervezeteket. Sőt ebben érdekeltté is kell tenni őket.

3.2 Kedvező lenne a rendelkezésre álló többféle forrás, könnyebb elérhetőségének biztosítása, a szektor-specifikus, a magán szektort is kiszolgáló eszközök növelése.

3.3 A makroregionális stratégiák megvalósításának elengedhetetlen feltétele a kiszámíthatóság, a kulcs-szereplők számára megbízható környezet biztosítása, a folyamatos kapacitás bővítés, a civil társadalom jobb tájékoztatása, bevonása az akciótervek megvalósításába, az e-kormányzás és az infokommunikációs eszközök erőteljesebb használata, általában a területi-regionális identitás és a stratégiához történő alkalmazkodás erősítése.

4. Ajánlások a kormányzás fő elemeinek továbbfejlesztésére

4.1 Politikai és stratégiai vezetői együttműködés (leadership) és a „Tulajdonosok” „Együttműködő partnerek”

4.1.1 Az elemzés – a javítás igényével együtt – megerősíti az eddigi kormányzási kereteket. Hitet tesz amellett, hogy a különböző szintű rendszeres találkozókat gyakoribbá válása a stratégia-alkotástól az Akció terveken át a megvalósításig jobb áttekintést ad a kulcs-szereplők számára, és lehetővé teszi, hogy a politikai szint a „deklarációkon” túl a folyamatok jobb ismeretében, az elvégzett munka értékét is megbízhatóbban megbecsülhesse.

4.1.2 A gyakorlati javaslatok közül kiemelkedik, hogy Európai Bizottság erősítse meg a makroregionális stratégiák szerepét az Unió politikái között, anélkül, hogy túllépne támogatói és irányítói szerepkörén.

4.1.3 Nagy hozzájárulás lehet olyan tematikus találkozók szervezése, amelyek a stratégiák tervezése és megvalósítása folyamán felmerült kihívásokat tárgyalják. Azokat a problémákat, amelyeknek európai szintű visszahatása van, kölcsönhatásban vannak az európai politikákkal és igénylik a felső-szintű koordinációt.

4.1.4 Az EGSZB is úgy ítéli meg, hogy fontos a Nemzeti Kapcsolattartók szerepének magasabb szintre emelése, mert a politikai és a megvalósítási szint között a hidat ők alkotják. Az egyes stratégiák megvalósításának figyelemmel-kísérése, értékelése és a vezetői /miniszteri/ egyeztetéseken történő beszámolás érdekében jelentős javaslat egy speciális képviselő kijelölése.

4.1.5 A bizottsági jelentés aláhúzza az egyes országokban, régiókban meghatározó szereplők, együttműködő partnerek, résztvevők (stakeholder) kötődésének fontosságát, az elképzelések közös kialakításának jelentőségét, a gazdasági célok és megvalósításuk folyamatának ütemezését, a viták rendszerességének fontosságát, a tájékozottság növelését, jelentőségét, általában a részt-vétel hatásosságát.

4.1.6 Az EGSZB véleménye szerint is a meghatározó szereplők (stakeholderek) elsődlegesen a nemzeti, regionális és helyi nobilitások, a civil társadalom, beleértve a vállalkozók, munkavállalók csoportjait, a tudomány, a kutatás, általában a nem kormányzati szervezetek képviselőit.

4.1.6.1 A megjelölt szereplők részvételének erősítése elsődleges cél, annak ellenére, hogy jó példák sokasága ismert mind a politikai szereplők, mind a civil társadalom bevonásának területén.

4.1.7 A jövőt illetően az elemzés ⁽¹⁾ kiemelkedő jelentőségűnek ítéli a már sikeres Forumok munkájának kiterjesztését, a Parlamentek és Bizottságaik erőteljesebb bevonását, a civil szféra képviselőinek hozzájárulását a teljes makroregionális térségben, illetve az egyes tematikus célok, feladatok jobb meghatározásában történő részvételüket, véleményük ismertetését.

4.1.8 Jelentős hozzájárulás lehet a stratégiák kidolgozásához és megvalósításához az elmélet (egyetemi) és a gyakorlati (vállalatok, KKV-k) közötti együttműködés erősítése, az egyetemi hallgatók közötti kapcsolatok kiépítése.

4.1.9 Végül, de nem utolsónak sorban nagy fontosságú a Bizottság Delegációinak és a Képviselteiknek részvétele a folyamatokban, különös tekintettel az információs rendszerek hasznosítására.

4.2 Koordináció

4.2.1 Jelenleg folyik az EU 28 országát magába-foglaló „Magas Szintű Csoport” kialakítása és évi egyszeri találkozójuk szervezése. Erre a koordináció európai szintjének megerősítése, a mindennapi folyamatok és a politikai szintek jobb összehangolása érdekében van szükség. A Csoport feladata az egyéb kulcs-szereplőkkel való kapcsolattartás is. Az EGSZB véleménye szerint a Csoport működése is igazolja az összeurópai makroregionális stratégia elkészítésének szükségességét.

⁽¹⁾ COM(2014) 284 final.

4.2.2 Miként egyes Kapcsolattartók már is, a Magas Szintű csoport feladata őrködni az európai stratégiák megvalósítását támogató pénzügyi alapok és a makroregionális stratégiák összhangja felett. Az intézményi kereteket egészítik ki az ún. „Nemzeti Koordinációs Platformok” az egyes miniszteriális, regionális és helyi, civil, valamint tudományos szervezetek, vagy meghatározó résztvevők közötti konzultatív kapcsolattartás érdekében.

4.2.3 Az elemzés kiemeli a Nemzeti Kapcsolattartók fontos szerepét a koordináció keretein belül. Az alapfeladatokon túl, mint a folyamatok egyeztetése, összehangolása, a monitoring biztosítása, a döntés-hozatali szervek közötti információ-áramlás biztosítása, őrködés, a politikai szereplők tájékoztatása, egyes intézmények, mint a makroregionális stratégia által érintett parlamentek éves tájékoztatása, a nemzeti és regionális források feltárásában való közreműködés és a közöttük lehetséges koordináció biztosítása is a Nemzeti Kapcsolattartók munkája.

4.3 Végrehajtás

4.3.1 Egyet lehet érteni azzal, hogy a javaslat szerint a végrehajtásban érdekelt szereplők helyzetének jelentős megerősítése szükséges, a személyi állomány és erőforrásaik bővítése mellett, mind politikai, mind adminisztratív területen.

4.3.2 A makroregionális stratégiák végrehajtása szempontjából szükséges, hogy nemzeti szempontból elfogadott, szakértő, a helyi kontextusba jól beágyazott, független személyek végezzék a koordinációt, szükség szerint a szintnek megfelelő „Egyeztető Csoportok” /Steering Groups/ felállítása és segítsége mellett.

4.3.3 Az EGSZB véleménye szerint is jelentős változás, hogy az európai pénzügyi alapok felhasználására vonatkozó új szabályozás lehetővé teszi a makroregionális stratégiák közvetlen támogatását is.

4.3.4 A Bizottság elemzésében megállapítja, hogy elsődlegesen az egyes miniszterek a felelősök világos helyzetet teremteni a végrehajtásban résztvevők számára a megfelelő eszközök biztosításával. Lehetetlen számon kérni a megfelelő hozzáadott érték elérését, ha a feltételek nem felelnek meg az igényeknek.

4.3.5 A Koordinátorok képezik a hidat a politikai szint és a konkrét projektek, valamint azok megvalósítása között, és az Egyeztető Csoportjaik közreműködésével formálják az igazi kompetenciával rendelkező végrehajtó szervet.

4.3.6 Az elemzés felhívja a figyelmet arra, hogy jelentős, már működő európai szervezeti és anyagi források állnak rendelkezésre, amelyek bevonásával el lehet és el is kell kerülni az irányítás, a koordináció és a végrehajtás területén az átfedéseket, ismétlődéseket. Jelentős erőforrás megtakarítás biztosítható így. A már meglévő tudás és gyakorlat továbbfejlesztése a kívánatos.

4.3.7 A végrehajtás területén az együttműködés tartalmának erősítésére, a találkozók gyakoriságának növelésére, az egyes szakma-specifikus területek közötti erőteljesebb koordinációra van szükség, ide értve a Bizottság saját szervezetén belüli jobb kapcsolatok kiépítését is.

4.3.8 Az egyes országok és régiók közötti együttműködés makro-régióként eltérő. Sablonos intézményi keretek létrehozását el kell kerülni. Jó példa az atlanti partvidék fejlesztésére létrehozott Atlanti Fórum és más innovatív kezdeményezések.

4.3.9 A Bizottság elemzése felhívja a figyelmet egy olyan lehetőségre, ami az országok közötti együttműködés területén létrehozható és jelentős haszonnal is járhat. Az EGSZB véleménye szerint is az úgynevezett „technikai pontok” (technical points) segíthetik az információ áramlást, a szervezési munkát, a beszámolók készítését, a „jó gyakorlatok” terjesztését, az egyes bizottságok, munkacsoportok létrehozását, az ülések levezetését és dokumentálását.

Kelt Brüsszelben, 2014. október 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a 604/2013/EU rendeletnek a tagállamok területén jogszerűen tartózkodó családtaggal, testvérrel vagy hozzátartozóval nem rendelkező, kísérő nélküli kiskorúak nemzetközi védelem iránti kérelmének megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározása tekintetében történő módosításáról

COM(2014) 382 final – 2014/0202 (COD)

(2015/C 012/11)

Előadó: **Grace ATTARD**

2014. július 3-án az Európai Parlament úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a 604/2013/EU rendeletnek a tagállamok területén jogszerűen tartózkodó családtaggal, testvérrel vagy hozzátartozóval nem rendelkező, kísérő nélküli kiskorúak nemzetközi védelem iránti kérelmének megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározása tekintetében történő módosításáról

COM(2014) 382 final – 2014/0202 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció 2014. szeptember 30-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2014. október 15–16-án tartott, 502. plenáris ülésén (a 2014. október 15-i ülésnapon) 143 szavazattal 1 ellenében elfogadta az alábbi véleményt.

1. Ajánlások és észrevételek

1.1 Az EGSZB támogatja a 604/2013/EU rendelet módosítására vonatkozó javaslatot. Annak érdekében azonban, hogy egyetlen gyermek se maradjon jogilag bizonytalan helyzetben vagy hontalanul, fel kell számolni az olyan akadályokat, mint az adminisztratív, igazságszolgáltatási és egyéb rendszerek összetettsége a tagállamokban, az információhiány és a feljelentéstől való félelem.

1.2 Az EGSZB határozottan ajánlja, hogy **a gyermek mindenek felett álló érdekének** elve előnyt élvezzen minden más tagállami és nemzetközi jogszabállyal szemben.

1.3 Az EGSZB megjegyzi, hogy a jelenlegi javaslat nem határoz meg kritériumokat ahhoz, hogy „a gyermek mindenek felett álló érdekét” „hogyan” és „kinek” kell biztosítani. Ennek a meghatározásnak a nemzetközi emberi jogi egyezmények szabályait és normáit kellene követnie.

1.4 Az EGSZB ajánlja, hogy a kísérő nélküli kiskorúakkal foglalkozó személyeket megfelelő képzéssel készítsék fel a gyermekjogok tiszteletben tartására.

1.5 Az érdekellentétek elkerülése és a megfelelően képzett munkatársak biztosítása érdekében fontos, hogy a gyermek mindenek felett álló érdekét egy független, a bevándorlási hivatalokhoz nem kötődő szerv határozza meg. A feladatot lehetőleg a gyermekvédelmi kérdésekért felelős tagállami szervnek kellene magára vállalnia ⁽¹⁾.

1.6 Az EGSZB szerint sürgősen véget kell vetni annak a gyakorlatnak, hogy a **gyermkeket őrizetbe veszik** – függetlenül attól, hogy van-e kísérőjük vagy nincs, illetve hogy milyen eljárás vonatkozik rájuk.

⁽¹⁾ Ilyen például az *Oficina de Proteccion de Menores* Spanyolországban vagy a *Jugendamt* Németországban.

1.7 A kísérő nélküli és hozzátartozóiktól elszakított gyermekektől sohasem szabad megtagadni az adott országba való belépést, összhangban a **visszaküldés tilalmához** kapcsolódó kötelezettségekkel, melyek a nemzetközi emberi jogi, humanitárius és menekültügyi jogszabályokból következnek.

1.8 Az EGSZB ajánlja, hogy az Európai Bizottság egységes eljárásokat és megfelelő, rugalmas időkereteket dolgozzon ki a (4b), (4c) és (4d) bekezdésben felsorolt esetekhez, így biztosítva, hogy a tagállamok között a gyermekek mindenek felett álló érdekéből kiindulva szülessenek megállapodások.

1.9 Világosan meg kell határozni a „tájékoztató” és a „tényleges lehetőség” fogalmát, így biztosítva, hogy a kiskorút megfelelően képzett szociális munkások, független tolmácsok és törvényes gyámként fellépő, képesített képviselők segítsék a nemzetközi védelemre irányuló teljes kérelmezési eljárás következményeinek áttekintésében, bármelyik uniós tagállamról is legyen szó.

1.10 Az EGSZB szerint a **törvényes gyám** olyan „képesített képviselő” kell hogy legyen, akinek van tapasztalata a kiskorúak kezelésében, és ismeri a tagállami idegenrendészeti jogot és gyermekvédelmi jogszabályokat.

1.11 Az EGSZB határozottan sürgeti, hogy a tagállamok gondoskodjanak arról, hogy a kormeghatározási eljárások a kiskorúak mindenek felett álló érdekeit vegyék alapul azzal az elsődleges céllal, hogy a kiskorú részesüljön az őt megillető jogokban és védelemben. A vizsgálatot a törvényes gyám jelenlétében kell elvégezni.

1.12 Az EGSZB határozottan ajánlja, hogy olyan helyzetekben, amikor a kiskorú a nemzetközi védelemre vonatkozó kérelem vizsgálatáért felelős tagállam meghatározását célzó eljárás idején válik nagykorúvá, olyan idősnak tekintsék, mint amilyen a kérelmezési folyamat kezdetén volt.

1.13 Az okmányokkal nem rendelkező kiskorú migránsok védelmére vonatkozó **uniós szakpolitikai menetrendek** közül többet is felül kell vizsgálni⁽²⁾. Ilyen például a jogi státusz rendezése mint bevándorláspolitikai eszköz, az okmányokkal nem rendelkező családok tájékoztatása és támogatása, egy bizonyíték-adatbázis kiépítése, a születésnyilvántartás, az adatvédelem, illetve az oktatáshoz, szakképzéshez, egészségügyi ellátáshoz és elhelyezéshez való jog.

1.14 Az EGSZB úgy véli, hogy **átfogóbban meg kell határozni** a „kísérő nélküli, rendezetlen jogállású migráns gyermek” fogalmát, hogy az kiterjedjen a gyakorlatban előforduló különféle helyzetekre, melyekkel a javasolt rendelet nem foglalkozik.

1.15 Az EGSZB fontosnak tartja a konzultációt civil társadalmi szakértőkkel, jogi tanácsadókkal és olyan szakemberekkel, akiknek van tapasztalatuk migráns gyermekekkel, és szívesen együttműködik az Európai Bizottsággal ebben a folyamatban.

2. Az európai bizottsági javaslat összefoglalása

2.1 Az európai bizottsági javaslat célja, hogy módosítsa az egy harmadik ország állampolgára, illetve hontalan személy által a tagállamok egyikében benyújtott nemzetközi védelem iránti kérelem megvizsgálásáért felelős tagállam meghatározására vonatkozó feltételek és eljárási szabályok megállapításáról szóló, 2013. június 26-i 604/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (a Dublin III. Rendelet) 8. cikkének (4) bekezdését.

2.2 A javaslat az Európai Unió Bíróságának közelmúltbeli ítélete⁽³⁾ nyomán született, amely egyértelműsíti, hogy melyik tagállam felel a kísérő nélküli kiskorúak kérelmének vizsgálatáért. Ez javítani fogja azoknak a nemzetközi védelmet kérelmező kiskorúaknak a helyzetét, akiknek az EU területén nincsenek családtagjaik, testvéreik vagy hozzátartozóik.

2.2.1 A (4a) bekezdés a C-648/11. sz. ügyben hozott bírósági ítéletet kodifikálja és kimondja, hogy „amennyiben a kísérő nélküli kiskorú nem rendelkezik valamely tagállam területén jogszerűen tartózkodó családtaggal, testvérrel vagy hozzátartozóval az (1) és a (2) bekezdésben említettek szerint, az a felelős tagállam, ahol a kísérő nélküli kiskorú nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújtott be és ahol tartózkodik, *feltéve, hogy ez összhangban áll a kiskorú mindenek felett álló érdekével*”.

⁽²⁾ Dr. Sarah Spencer, COMPAS, University of Oxford.

⁽³⁾ C-648/11. sz., MA és társai kontra Secretary of State for the Home Department (UK) ügy.

2.2.2 A (4b) bekezdés azt az esetet tárgyalja, amikor a (4a) bekezdésben említett kiskorú kérelmező olyan tagállam területén tartózkodik, ahol nem nyújtott be kérelmet. Ez utóbbi tagállam tájékoztatja a kísérő nélküli kiskorút a kérelem benyújtására vonatkozó jogáról, és tényleges lehetőséget biztosít számára a kérelem adott tagállamban történő benyújtására, kivéve, ha ez ellentétes a kiskorú mindenek felett álló érdekével.

2.2.3 Így a kiskorúnak két lehetősége van: nemzetközi védelem iránti kérelmet nyújt be vagy nem nyújt be ilyen kérelmet.

2.2.4 A (4c) bekezdés értelmében ez utóbbi – a C-648/11. sz. ügy kapcsán nem említett – esetben, tehát ha a kiskorú úgy dönt, hogy nem nyújt be új kérelmet abban a tagállamban, amelyben tartózkodik, a kiskorút át kell adni *annak a tagállamnak, amely a kiskorú mindenek felett álló érdekét szem előtt tartva a legalkalmasabbnak tűnik*. Ez az előírás arról gondoskodik, hogy egy biztos és kiszámítható szabály bevezetése révén bizonyossággal meg lehessen állapítani a felelős tagállamot, és az eljárás ne húzódjon el feleslegesen. A 604/2013/EU rendelet 6. cikkében előírt, kiskorúak számára biztosított garanciák az e rendelkezés szerinti eljárások hatálya alá tartozó valamennyi kiskorúra vonatkoznak, de a javaslat – a (4c) bekezdésben – arra is kötelezi a felkérő és a felkért tagállamokat, hogy működjenek együtt annak felmérésében, hogy mi a kiskorú mindenek felett álló érdeke.

3. Háttér

3.1 A kísérő nélküli kiskorúak különféle és sokrétű kihívásokkal szembesülnek, melyek kezeléséhez többoldalú, átfogó és holisztikus megközelítésre van szükség.

3.2 Az EGSZB ajánlja, hogy minden gyermeket az életkorának megfelelő módon tájékoztassanak a vonatkozó ENSZ-egyezményen alapuló jogairól, így biztosítva, hogy a kiskorúak – különösen a kellő ellátásban nem részesülő, „láthatatlan” kiskorúak – képessé válhassanak a védelem kérelmezésére.

3.3 2013-ban az EU-ban menedéket kérők több mint egynegyede (120 000 fő) kiskorú volt. Közülük 12 685-en kísérő nélkül érkeztek⁽⁴⁾. Az Európában menedéket kérő kísérő nélküli kiskorúak aránya az elmúlt évtizedben stabilan az összes európai menedékkérelem mintegy 5 %-át tette ki.

3.4 A „vándorló gyermekek” utazásuk különböző szakaszaiban más-más státuszba kerülhetnek, és sokféle helyzetben tapasztalhatják, mennyire sebezhetőek⁽⁵⁾. Minden ilyen helyzettel foglalkozni kell.

3.5 Utazhatnak családjukkal, egyedül vagy családjukhoz nem tartozó emberekkel, vagy az adott tagállam területére való belépés után kísérő nélkül hagyták őket. Elképzelhető, hogy szüleik vagy gondviselőik sem rendelkeznek okmányokkal, például ha illegálisan lépték át a határt vagy a családnak lejárt a tartózkodási engedélye vagy vízum. De az is lehet, hogy a szülőknek vagy gondviselőknél jogilag rendezett migráns státuszuk van, például amikor a gyermek azért jön Európába, hogy családjához csatlakozzon, de nem tartozik a családregyesítési szabályozások hatálya alá. Másrészt az Európában született gyermekekkel is előfordulhat, hogy nem rendelkeznek okmányokkal, mivel szüleik sem rendelkeznek ilyenekkel. Végül megtörténhet, hogy a gyermeket kitoloncoláskor hagyták hátra.

3.6 A tagállamokat jogszabályok kötelezik arra, hogy az Európai Bíróság ítéleteit (különösen a 604/2013/EU rendeletre vonatkozó C-648/11. sz. ügyben) és az ENSZ-egyezményben meghatározott védelmet és normákat átültessék a nemzeti jogszabályokba, és érvényesítsék a gyermekek jogairól szóló egyezmény (CRC) két átfogó elvét: (i) a megkülönböztetés tilalmának elvét (2. cikk) és (ii) a gyermek mindenek felett álló érdekét (3. cikk). A nemzetközi és/vagy európai jogszabályokkal ellentétes szakpolitikákat és gyakorlatokat jogellenesnek kell tekinteni, és ha sérülnek a gyermekek jogai, kötelezettségszegési eljárást kell indítani.

⁽⁴⁾ Eurostat (2014), Menekültügyi statisztikák, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php/Asylum_statistics

⁽⁵⁾ Az Európai Gyermekjogi Fórum háttérdokumentuma (2012) – http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/background_cps_children_on_the_move_en.pdf

4. Általános megjegyzések

4.1 A javasolt rendelet biztosítani kívánja, hogy a tagállamok megfeleljenek a gyermekek jogairól szóló ENSZ-egyezmény 6. sz. általános megjegyzésének, amely a származási országukon kívül tartózkodó, kísérő nélküli és hozzátartozóiktól elszakított gyermekekkel való bánásmóddal foglalkozik.

4.2 Az 1996. évi Hágai Egyezmény⁽⁶⁾ kimondja, hogy a „gyermekkor” vagy „kiskorúság” határa a nemzeti jogszabályoktól függetlenül MINDIG 18 év.

4.3 A gyermekjogra vonatkozó alapelveket **általánosan be kell építeni** a kísérő nélküli migráns gyermekeket érintő jogszabályok, szakpolitikák, eljárások és gyakorlatok kidolgozásába, végrehajtásába és ellenőrzésébe.

4.4 E javasolt jogszabályoknak ki kell terjedniük azokra a kiskorúakra, akiknek a kérelmét előzőleg valamelyik tagállamban elutasították.

4.5 A kísérő nélküli kiskorúakkal foglalkozó személyeket (bűnüldöző hatóságok, bírói hatóságok, a meghallgatásukat végzők, tolmácsok, szociális munkások és ifjúságsegítők, egészségügyi szakemberek, gyámok, jogi képviselők, rendőrök és határőrök stb.) **megfelelő képzéssel fel kell készíteni** a gyermekjogok tiszteletben tartására.

4.6 Az ENSZ-egyezmény arra kötelezi az államokat, hogy az okmányokkal nem rendelkező gyermekeket megkülönböztetés nélkül kezeljék, azaz ugyanúgy, mint „minden más” gyereket. A gyakorlatban azonban ellentmondások feszülnek a bevándorlás-ellenőrzést szabályozó, illetve a gyermekvédelemre vonatkozó nemzeti jogi keretek között. Az EGSZB sürgeti, hogy a tagállamok gondoskodjanak arról, hogy a rendezetlen jogállású gyermekeket elsősorban gyermekként, a nemzeti gyermekvédelmi rendszerek keretében kezeljék és védelmezzék.

5. Részletes megjegyzések

5.1 Az EGSZB már számos véleményben⁽⁷⁾ és az Európai Integrációs Fórumon való részvételével is határozottan kifejezte nézeteit a rendezett vagy rendezetlen jogállású migránsok alapjogait érintő szakpolitikákról és gyakorlatokról.

5.2 A gyermekek jogairól szóló ENSZ-egyezménnyel és más nemzetközi egyezményekkel, például a fogyatékkal élő személyek jogairól szóló egyezménnyel összhangban még az Európán belüli migráció esetében is **gyermekbarát fogadási körülményeket** kell biztosítani minden (adott esetben rendezetlen jogállású) migráns gyermeknek, függetlenül attól, hogy rendelkezik-e okmányokkal.

5.3 Közvetlenül a kísérő nélküli vagy hozzátartozóitól elszakított gyermek érkezésekor ingyenes jogi segítséget és képesített, független **törvényes gyámot** kell biztosítani számára, hogy a kiskorú támogatást, tanácsot és védelmet kaphasson, amíg nem egyesítik a családjával vagy nem helyezik megfelelő intézményi gondozásba.

5.4 Az uniós jog elismeri ugyan a törvényes gyámság jelentőségét, de nem határozza meg a törvényes gyám kötelességeit. A törvényes gyám olyan „képesített képviselő” kell hogy legyen, akinek van tapasztalata a kiskorúak kezelésében, ismeri a tagállami idegenrendészeti jogot és gyermekvédelmi jogszabályokat, és hatáskörében áll a gyermek képviselése minden döntéshozatali folyamatban, ha ezzel a gyermek is egyetért⁽⁸⁾. A gyámnak rendelkeznie kell az ahhoz szükséges pénzeszközökkel, hogy további szakértőket vonjon be, ha azt a gyermek mindenek felett álló érdeke megköveteli.

5.5 A felelős tagállam meghatározására irányuló eljárás ideje alatt a kísérő nélküli kiskorú a fogadó tagállam joghatóságába tartozó **más gyerekekkel azonos alapon** hozzá kell hogy férjen szálláshelyhez, oktatáshoz és szakképzéshez, illetve egészségügyi szolgáltatásokhoz, kiemelt figyelmet fordítva a gyermek pszichikai állapotára.

⁽⁶⁾ A szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló 1996. évi Hágai Egyezmény (THC 1996), http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=70

⁽⁷⁾ HL C 128., 2010.5.18., 29. o., HL C 48., 2011.2.15., 6. o., HL C 67., 2014.3.6., HL C 317., 2009.12.23., 110. o..

⁽⁸⁾ THC 1996.

5.6 **A gyermekek véleményét** és tapasztalatait be kell építeni a gyermekeket érintő szakpolitikai válaszok és cselekvési tervek kidolgozásába. A gyermekközpontú bizonyítékok szükségességéről, ezen belül pl. arról készült vizsgálatok, hogy a gyermekek minden őket érintő kérdésben szabadon nyilváníthassanak véleményt, értékes, első kézből jövő információkkal gazdagították a kísérő nélküli kiskorúakra vonatkozó európai cselekvési tervet (2010-2014) ⁽⁹⁾.

5.7 Világosan meg kell határozni a „tájékoztatás” és a „tényleges lehetőség” fogalmát, így biztosítva, hogy (i) a kiskorút megfelelően képzett szociális munkások, független tolmácsok és egy törvényes gyám segítse a nemzetközi védelemre irányuló teljes kérelmezési eljárás következményeinek áttekintésében egy a kiskorú számára érthető nyelven, bármelyik uniós tagállamról is legyen szó, illetve hogy (ii) a kiskorú kinyilváníthassa egyetértését vagy egyet nem értését, adott esetben írásban.

5.8 A kiskorúakat a nemzetközi védelemre vonatkozó kérelmezési eljárás egyetlen szakaszában sem szabad **őrizetbe** venni. Az őrizetbe vétel akadályozná őket arra irányuló joguk gyakorlásában is, hogy egy másik tagállamba menjenek, és ott nyújtsanak be kérelmet ⁽¹⁰⁾.

5.9 A Dublin II. és III. Rendelet értelmében hozott és kísérő nélküli menedékkérő kiskorúakat érintő döntéseknek összhangban kell lenniük az Európai Bíróság legfrissebb ítélkezési gyakorlatával ⁽¹¹⁾.

5.10 A javasolt rendeletben kért, különböző tagállamokkal létrehozandó megállapodások és jegyzőkönyvek meg kell hogy feleljenek az Európai Unió működéséről szóló szerződésnek.

5.11 Az EGSZB maradéktalanul egyetért azzal, hogy a szóban forgó módosított rendelet elfogadása után az Európai Bizottságnak – a Dublin III. Rendelet megállapításainak megfelelően és az Európai Unió működéséről szóló szerződés 290. cikke alapján – felül kellene vizsgálnia a felhatalmazáson alapuló jogi aktusokat.

5.12 A kiskorú családgyejesítéshez való jogának vizsgálatakor tisztázni kell a **„felnőtt testvér”** fogalmát annak érdekében, hogy a felnőtt képes legyen a jogszabályoknak megfelelően, felelős módon teljesíteni a kiskorúval szembeni kötelességeit.

5.13 Az EGSZB ajánlja, hogy a tagállamok gondoskodjanak a **sérülékeny gyermekek** – köztük a pszichikai problémákkal küzdő, mentális vagy testi fogyatékkal és/vagy egészségügyi gondokkal élő gyermekek, a vészhelyzetben lévő, adott esetben konfliktusokkal sújtott térségekből érkező és ott – akár családjukkal együtt – traumatikus élményeket szerzett gyermekek, illetve a várandós tizenévesek vagy a 18 évnél fiatalabb szülők – szükséges támogatásáról és speciális ellátásáról.

5.14 Az EGSZB határozottan sürgeti, hogy a tagállamok gondoskodjanak arról, hogy a **kormeghatározási** eljárásokat (i) a kiskorúak mindenek felett álló érdekeit alapul véve ⁽¹²⁾ (ii) egy törvényes gyám kötelező jelenléte mellett (iii) olyan, részben férfi, részben női tagokból álló szakértői csoport végezze, amelyben többféle független szakember, köztük gyermekpszichológus, szociális munkás és jogi szakértő vesz részt. A kormeghatározás folyamatát és a döntést részletesen dokumentálni kell.

5.15 A kormeghatározás lezártaig minden magát kiskorúnak valló személyt kiskorúnak kell tekinteni és ekként kezelni.

5.16 A kormeghatározást elsősorban írásbeli igazoló anyagok alapján kell végezni. A spanyol bíróság egyik közelmúltbeli ítélete kimondta, hogy ezt a dokumentációt nem szabad kétségbe vonni.

5.17 A kiskorút részletesen tájékoztatni kell a kormeghatározás folyamatáról és következményeiről, és nézeteit korának és érettségének megfelelően figyelembe kell venni.

⁽⁹⁾ Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége: Developing indicators for the protection, respect and promotion of the Rights of the Child in the European Union [A gyermekek jogainak az Európai Unión belüli védelmére, tiszteletben tartására és előmozdítására vonatkozó mutatók kidolgozása] (2009).

⁽¹⁰⁾ Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága, 6. sz. általános megjegyzés (A származási országukon kívül tartózkodó, kísérő nélküli és hozzátartozóiktól elszakított gyermekekkel való bánásmód), CRC/GC/2005/6.

⁽¹¹⁾ Európai Bíróság, 2013. június 6., C-648/11. sz. ügy.

⁽¹²⁾ ENOC (Ombudsmanok európai hálózata a gyermekekért), www.ombudsnet.org

5.18 Ha nem áll rendelkezésre dokumentáció vagy komoly kétségek merülnek fel a kiskorú életkorával kapcsolatban, utolsó megoldásként orvosi/fizikális vizsgálatokat lehet végezni, melyeknek tiszteletben kell tartaniuk a gyermek kulturális háttérét, méltóságát, illetve testi és morális integritását, mivel egyes fizikális vizsgálatok rendkívül megterhelőek, invazívak és traumatikusak lehetnek. Az adott esetben szükségesnek tartott orvosi/fizikális vizsgálatához beleegyező nyilatkozatot kell kérni és kapni. Az orvosi/fizikális vizsgálatához egy szocio-pedagógiai szakvéleményt kell mellékelni. E két eljárást kumulatív módon kell elvégezni.

5.19 Minden eljárási eredmény ellen lehetővé kell tenni a **fellebbezést**.

5.20 Igen összetett és tagállamonként eltérő azoknak a kísérő nélküli **kiskorúaknak** a jogállása, **akik nagykorúvá válnak**. A menekültügyi irányelv rendelkezik ugyan erre vonatkozó eljárási szabályokról, de szabályokat kell lefektetni azoknak a személyeknek a jogaira vonatkozóan is, akik az eljárás ideje alatt érik el a 18 éves kort.

5.21 Az EGSZB határozottan ajánlja, hogy ilyen esetekben az életkort a kérelmezési folyamat kezdeti szakaszában állapítsák meg, így csökkentve annak kockázatát, hogy a kiskorú jogilag rendezetlen státuszba sodródjon és eltűnjön a hatóságok szeme elől.

5.22 Fontos, hogy a **gyermekkereskedelem** problémájára adandó tagállami válaszokat ne a gyermek bevándorlási státusza és menedékkérése, hanem a gyermek mindenek felett álló érdeke határozza meg.

5.23 A rendezetlen jogállású migráns gyermekeket soha nem szabad **büntetőeljárás** alá vonni olyan okokból, melyek kizárólag bevándorló státuszukhoz köthetők, illetve ha a bűncselekményben való részvételük abból ered, hogy mások kihasználták őket.

5.24 A tagállamoknak legkésőbb 2015. július végéig át kell ültetniük a menedékkérők védelméről szóló irányelvet, amely többek között arra kötelezi őket, hogy minél gyorsabban tárják fel az olyan eseteket, ahol sérülékeny, kísérő nélküli gyermekekről van szó.

Kelt Brüsszelben, 2014. október 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az ökológiai termelésről és az ökológiai termékek címkézéséről, valamint a(z) xxx/xxx európai parlamenti és tanácsi rendelet [a hatósági ellenőrzésekről szóló rendelet] módosításáról és a 834/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről

COM(2014) 180 final – 2014/0100(COD)

(2015/C 012/12)

Előadó: **Armands KRAUZE**

2014. április 2-án az Európai Parlament és 2014. április 28-án a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikkének (2) bekezdése és 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az ökológiai termelésről és az ökológiai termékek címkézéséről, valamint a(z) xxx/xxx európai parlamenti és tanácsi rendelet [a hatósági ellenőrzésekről szóló rendelet] módosításáról és a 834/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről

COM(2014) 180 final – 2014/0100 (COD)

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2014. október 2-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2014. október 15–16-án tartott, 502. plenáris ülésén (az október 16-i ülésnapon) 61 szavazattal 1 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság jogalkotási javaslatát, és azt a szándékát, hogy a kereslet alakulásával párhuzamosan ösztönözni kívánja a biogazdálkodás fejlesztését Európában, miként azzal is egyetért, hogy kezelni kell a jelenlegi rendszer hiányosságait. Az Európai Bizottságnak ösztönöznie kellene mind a biogazdálkodás fejlesztését, mind pedig a fogyasztók biotermékekbe vetett bizalmának a növelését.

1.2. Aggodalommal fogadja azonban, hogy az Európai Bizottság hatásvizsgálata nem az elvárt módon értékeli az új szabályozásnak az európai biogazdálkodás további fejlődésére gyakorolt következményeit. A hatásvizsgálat azt sem vizsgálja, hogy az új szabályozás milyen hatással lesz a biotermelőkre, illetve a termelés folytonosságára.

1.3. Az EGSZB támogatja, hogy az Európai Bizottság a biogazdálkodásban való részvételre kívánja ösztönözni a kisméretű gazdaságokat, valamint hogy a biotermékek teljes láncolatában az adminisztratív terhek csökkentését tűzi ki célul.

1.4. Az EU a biotermékek nettó importőrének számít, ugyanakkor az európai gazdálkodókat sújtó, egyre növekvő termelési költségek és adminisztratív terhek nem teszik lehetővé, hogy az ökológiai termelés ágazata úgy fejlődjön az uniós tagállamokban, hogy képes legyen kielégíteni a fogyasztók növekvő igényeit.

1.5. Az EGSZB összességében támogatja, hogy az Európai Bizottság az eddigi vegyes gazdálkodási formákról az ökológiai termelésre való teljes áttérést tűzi ki célul, bizonyos konkrét esetekben azonban szükségesnek tartja a kivételeket. Ahhoz, hogy elősegíthessük a mezőgazdasági termelők teljes mértékű áttérését a biogazdálkodásra, további támogató intézkedésekre van szükség.

1.6 Az EGSZB a növényi szaporítóanyagok és a vetőmagok vonatkozásában a rendeletjavaslat pontosítására kéri az Európai Bizottságot, mivel a biogazdálkodók számára nehézséget jelent majd annak a követelménynek a teljesítése, hogy 2021-ig 100 %-ban biológiai eredetű vetőmagot használjanak.

1.7 Az EGSZB reméli, hogy a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerségi megállapodásról és más egyezményekről folyó tárgyalások hatásaként a biotermékekre vonatkozó uniós szabványok nem veszítenek majd szigorúságukból, illetve a biotermékek előállítására, értékesítésére és tanúsítására alkalmazandó feltételek nem fogják újra vita tárgyát képezni, illetve nem fognak módosulni.

1.8 A biogazdaságokban sok szinten szigorúbb állatjóléti szabályokat kell bevezetni, mint a hagyományos gazdaságokban, jóllehet bizonyos esetekben nehézséget jelenthet a biogazdálkodók számára, hogy megfeleljenek a magas követelményeknek. Az EGSZB azt ajánlja az Európai Bizottságnak, hogy tanulmányozza és gondosan határozza meg azokat a kivételeket, amelyek a biogazdaságokban élő állatok jólétével összefüggő előírásokra vonatkoznak, annak érdekében, hogy meg lehessen őrizni a helyi fajtáknál hosszú idő óta alkalmazott hagyományos tenyésztési előírásokat és módszereket.

1.9 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja meg és vegye tekintetbe a tagállamok és az uniós régiók hagyományokra vonatkozó, történelmi és éghajlati különbségeit, valamint a nemzeti termelési sajátosságokat is, megőrizve bizonyos rugalmasságot a kivételek alkalmazásában, és ezzel egyidejűleg biztosítva a harmonizáció bizonyos szintjét.

1.10 A biogazdálkodóknak teljesíteniük kell kötelezettségvállalásaikat. Ezért az új rendelet hatálybalépését követően, a vidékfejlesztési programok 2014–2020-as finanszírozási időszakának félidejében biztosítani kell a gazdálkodók számára a lehetőséget, hogy vagy a már fennálló kötelezettségvállalásaikat, vagy pedig az új rendelet előírásait teljesítsék. Biztosítani kell, hogy a le nem zárult szerződések esetében a hatályos jogszabályi keret változásai nem rónak visszamenőleges hatályú szankciókat azon gazdákra, akik nem tudnak alkalmazkodni a módosított követelményekhez.

1.11 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy vegye figyelembe az európai legkülső régiók sajátosságait, így téve lehetővé számukra a helyi ökológiai termelés kialakítását (hozzáférés a vetőmagvakhoz, az ellátás sokféleségének hiánya, egészségügyi gondok).

1.12 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy tisztázza a méhpempő, a virágpor és a méhviasz státusát, felvéve ezeket az ökológiai termelésről szóló rendelettervezet I. mellékletében szereplő listán felsorolt egyéb termékek közé.

1.13 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy nyújtson megfelelő innovációs és képzési támogatást a biogazdálkodás terén, különös jelentőséget tulajdonítva a fiatalok szakmai képzésének és az aktív termelők egész életén át tartó tanulásának.

1.14 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy dolgozzon ki egy olyan rendeletjavaslatot, amellyel előrelépéseket lehet elérni a biotermékek közvetlen értékesítése és a rövid disztribúciós láncok létrehozása terén.

1.15 Az EGSZB azt kéri az Európai Bizottságtól, hogy a rendeletben bocsásson rendelkezésre olyan eszközöket, amelyekkel ösztönözni lehet a biotermékek állami és nagytételben történő beszerzését iskolákban, kórházakban és egyéb közintézményekben.

2. Általános megjegyzések

Általános információk az érdekelt felek által elfogadott álláspontokról

2.1 Az ökológiai gazdálkodás a természeti erőforrások kezelésén alapuló összetett termelési rendszer, amely szigorú korlátozásokat ír elő a szintetikus és vegyi anyagok alkalmazását illetően, lemond az ásványi trágyák alkalmazásáról és megtiltja a GMO-k használatát.

2.2 A biogazdálkodás nem pusztán bizonyos termékek termelésének vagy feldolgozásának egy különleges módszere, hanem ezt egy tágabb koncepció részévé teszi. A biogazdálkodás mind saját fizikai környezetét, mind pedig társadalmi feltételeit figyelembe veszi. Olyan, sokkal tágabb látókörű termelési formáról van szó, amelyben a társadalmi-gazdasági, a politikai és a társadalmi-kulturális dimenziót is figyelembe veszik.

2.3 Az ökológiai gazdaságok általában nagyobb biológiai sokféleséget képviselnek, a nem ökológiai gazdaságokhoz képest előbbieken több növény- és rovarfaj különíthető el. Az ökológiai gazdaságokban a talaj élő szervezetekben sokkal gazdagabb, melyek hozzájárulnak a talajszerkezet fenntartásához és a magas szervesanyag-tartalomhoz, javítva így a talaj szellőzését és vízelvezetését.

2.4 E gazdaságok környékén sokkal jobb a vízminőség, mivel a biogazdálkodók nem alkalmaznak egészségkárosító szintetikus növényvédő szereket és ásványi műtrágyákat. A megfelelő vetésforgó hozzájárul a talaj termékenységének és a tápanyagok hatékonyságának javításához. A gazdaságok összehasonlítása alapján megállapítható, hogy az ökológiai gazdaságokban a hektáronkénti nitrátkioldódás 57 %-kal alacsonyabb.

2.5 A biogazdálkodás ösztönzi a környezetbarát munkahelyek megteremtését. Egy 2011-ben az Egyesült Királyságban és Írországból készült tanulmány, amely az ökológiai gazdaságokban vizsgálta a foglalkoztatási rátát, feltárta, hogy a hagyományos gazdaságokkal összehasonlítva előbbiek 135 %-kal több teljes munkaidős munkahelyet teremtenek ⁽¹⁾.

2.6 Az Európai Bizottság 2013-ban elindított online konzultációja során az érdekelt felek szervezetei hangsúlyozták, hogy az erre a területre vonatkozó jogszabályok felülvizsgálatának a hatályos jogszabályok sikerén kellene alapulnia, és lehetővé kellene tennie az EU számára az ökológiai termelés fejlesztését. Az Európai Bizottság által javasolt foratókönyvek közül az érdekelt felek többsége a jelenlegi helyzet kiigazítására vonatkozó lehetőséget részesítette előnyben, vagyis a hatályos jogszabályok javítását és jobb alkalmazását.

2.7 Bár az új jogszabályokkal kapcsolatosan az érdekelt felek szervezetei és a civil társadalom is megfogalmazta álláspontját, az Európai Bizottság egy olyan jogalkotási kezdeményezést készített és mutatott be, amely jelentős változásokat tartalmaz.

Általános információk az Európai Bizottság jogalkotási kezdeményezéseiről

2.8 Az Európai Bizottság javaslata három nagy célkitűzésre összpontosít, ezek a fogyasztók bizalmának megőrzése, a termelők bizalmának megőrzése, valamint a gazdák ökológiai termelésre való áttérésének megkönnyítése.

2.9 Az Európai Bizottság azt javasolja, hogy a termelésre és az ellenőrzésre vonatkozó jelenlegi kivételek jelentős részének eltörlésével erősítsék meg és harmonizálják az Európai Unión belül és az importtermékekre alkalmazott előírásokat, új exportelőírások bevezetése révén kezeljék jobban a biotermékek kereskedelmének nemzetközi dimenzióját, végül a kockázatokra alapozva tegyék hatékonyabbá az ellenőrzéseket.

2.10 Az Európai Bizottság egyik kulcsfontosságú célkitűzése a mezőgazdasági kistermelők ökológiai termelésre való átállásának megkönnyítése, felajánlva számukra a csoportos tanúsítás rendszeréhez való csatlakozás lehetőségét, valamint a joganyag egyszerűsítése, hogy csökkenjenek a gazdálkodókra nehezedő adminisztratív költségek és növekedjen az átláthatóság.

3. Általános és konkrét megjegyzések

3.1 Az EGSZB egyetért azzal, hogy orvosolni kell a jelenlegi rendszer hiányosságait. Így például az egyenlő versenyfeltételek biztosítása érdekében, és hogy megerősödjön a fogyasztóknak a biogazdálkodásba vetett bizalma, elengedhetetlen a kisméretű gazdaságoknak az ökológiai termelésre való ösztönzése és az adminisztratív terhek csökkentése.

3.2 Az ökológiai termelésre vonatkozó minőségi normák megállapításával és a kézi feldolgozásra vonatkozó szigorúbb szabályok bevezetésével növelhető a fogyasztók bizalma, és indokoltá tehető a hagyományos termékekkel szembeni árkülönbözet is. Ugyanakkor nem szabad megfeledkezni arról, hogy a szabályok betartására törekedő kisgazdaságok gazdasági nehézségekkel találkozhatnak.

3.3 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy egyértelműen jelezze azt, hogy a jelenleg hatályos jogszabály főbb pontjai át fognak kerülni az új rendeletbe – nem pedig a felhatalmazáson alapuló jogi aktusokba –, és érvényben maradnak. Megfelelő időben és az érdekeltekkel konzultálva, meg kell majd vizsgálni, hogy melyek azok az esetek, ahol végrehajtási aktusra, és melyek, ahol felhatalmazáson alapuló jogi aktusra van szükség.

⁽¹⁾ Morison, J., Hine, R. and Pretty, J., 2005. Survey and Analysis of Labour on Organic Farms in the UK and Republic of Ireland. International Journal of Agricultural Sustainability Volume 3 (1).

3.4 Az EGSZB jelzi, hogy a biogazdálkodás összeegyeztethetetlen a genetikailag módosított termékeknek a termelési folyamatban való alkalmazásával, és azzal, hogy a biológiai gazdaságokban és közelükben genetikailag módosított növényeket termesztnek.

3.5 Az EGSZB sürgeti az Európai Bizottságot, hogy vegye figyelembe a beporzásról szóló tudományos kutatásokat. A beporzás, amely az évmilliók alatt a virágos növények megtermékenyítésére alakult ki, a beporzó, főként a háziméh (*Apis mellifera*) repülési távolságán belül, véletlenszerűen történik, miközben napjainkban a beporzó genetikailag módosított géneket tartalmazó virágport is szállíthat. A tudományos vizsgálatok⁽²⁾ például megállapítják, hogy a háziméh, amely az egyik legfontosabb beporzást végző állat, akár 14 kilométert is repülhet.

3.6 Az EGSZB attól tart, hogy a mezőgazdasági termelőkre jelentős többletköltségek hárulhatnak, amennyiben – elsősorban a 2006/125/EK irányelvben előírtaknak megfelelően – külön határértékeket vezetnek be a biogazdálkodásból származó termékekre. Ez akadályozná vagy meggátolná az ágazat sikeres fejlődését, és mindenekelőtt a biogazdálkodás kistermelőit érintené. Az EGSZB abból indul ki, hogy a biogazdálkodók pontosan ugyanazoknak az időjárási körülményeknek vannak kitéve, mint minden egyéb gazdálkodó. Ezért el kellene tekinteni a külön határértékektől. A fogyasztóvédelmet nem szabadna kettéosztani.

3.7 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a hagyományos mezőgazdasági termelésből származó termékekkel összehasonlítva a biogazdálkodásból származó termékek esetében a szermaradványok szintje alapján véve alacsonyabb, mindeddig azonban még nem határozták meg a szermaradványok megengedett szintjét. Az EGSZB ezért kiindulási pontként azt ajánlja, hogy készítsenek egy hatásvizsgálatot is magában foglaló részletes tanulmányt. Az EGSZB egyébként kiemeli, hogy az európai laboratóriumok felszerelését, az alkalmazott módszereket vagy azokat a szinteket tekintve, amelyeknél az engedélyeket kibocsátó intézmények visszavonják az engedélyeket, nem léteznek európai szinten egységesített szabályok. E harmonizációnak meg kellene előznie annak az európai szintnek a bármilyen formájú meghatározását, amelynek esetében visszavonják az engedélyeket. E kezdeményezést feltétlenül össze kellene kapcsolni egy európai kártalanítási/kompenzációs mechanizmus bevezetésével azon termelők részére, akik véletlenszerű vagy továbbterjedő fertőzések következtében szenvednek el veszteségeket.

3.8 Az EGSZB összességében meg tudja érteni, hogy az Európai Bizottság az ökológiai termelésre való teljes áttérést tűzi ki célul. Mindazonáltal számos olyan vegyes gazdaság létezik jelenleg, ahol a területek egy részét az ökológiai termelésre vonatkozó követelmények tiszteletben tartásával kezelik, a területek másik részén pedig hagyományos módon gazdálkodnak. A jogalkotási javaslat szerint 2017-ig fokozatosan fel kellene számolni ezeket a vegyes gazdaságokat. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy sok gazdaság számára nehézséget fog okozni a teljes birtok átalakítása. Emellett az is nagyon bizonytalan, hogy ennek az elvnek a merev alkalmazása milyen következményekkel járhat. A birtokok stratégiai jellegű feldarabolása vagy a biogazdálkodással való felhagyás gyakoribbá válása inkább kontraproduktív lenne. Az EGSZB ezért azt ajánlja, hogy bizonyos esetek vonatkozásában maradjon meg a rugalmasság.

3.9 Az EGSZB azt javasolja, hogy a párhuzamos termelés sajátos eseteiben (biotermékeket és hagyományos termékeket előállító gazdaságok) tartsák meg a kivételeket. A kivételek alkalmazásának elmaradása fékezheti a biogazdálkodás fejlődését. A következő esetekben kell kivételeket alkalmazni: 1) azoknak a tudományos intézeteknek az esetében, amelyek mind a bio-, mind a hagyományos gazdálkodás területén készítenek tanulmányokat; 2) a nem élelmiszeripari termékek esetében. Például az agroturizmussal foglalkozó gazdaságokban, amelyek számára biztosítani kellene, hogy hagyományos hátszlovakat tartsanak; 3) személyes fogyasztásra, például azokban a növénytermesztő gazdaságokban, ahol a tulajdonosnak saját szükségletre van néhány tehene vagy csirkéje; 4) olyan gazdaságok esetében, amelyek eltérő földrajzi térségben helyezkednek el: ha a földek és a gazdasági épületek egy része a hegyvidéken van, míg a másik fele a völgyben, vagy ha egykori két gazdaság, melyek több tíz kilométerre vannak egymástól, egyesül, és biztosítják, hogy a biotermékeket a hagyományos termékek ne fertőzzék meg; 5) az élő növények, főként a gyümölcsösök, a szőlőültetvények, az illatszerek készítése során használt növények stb. esetében; 6) az olyan kultúrák esetében, amelyek nem kerülhetnek be a biogazdálkodásba.

⁽²⁾ Displaced honey bees perform optimal scale-free search flights Andrew M. Reynolds, Alan D. Smith, Randolph Menzel, Uwe Greggers, Donald R. Reynolds, and Joseph R. Riley, Rothamsted Research, Harpenden, Hertfordshire AL5 2JQ United Kingdom, Freie Universität Berlin, FB Biologie/Chemie/Pharmazie, Institut für Biologie – Neurobiologie, Königin-Luise-Str. 28/30, 14195 Berlin, Germany, Natural Resources Institute, University of Greenwich, Chatham, Kent ME4 4TB United Kingdom Ecology, 88(8), 2007, pp. 1955-1961.

3.10 A biogazdaságokban sok szinten szigorúbb állatjóléti szabályokat kell bevezetni, mint a hagyományos gazdaságokban. Az EGSZB azt ajánlja az Európai Bizottságnak, hogy alaposan vizsgálja meg a biotermelőkkel szembeni elvárásokat, és vegye fontolóra kivételek bevezetésének lehetőségét, amelyek a biogazdaságokban élő állatok jólétével összefüggő tiltásokra vonatkoznak (farokkurtítás, megkötve tartott állatok stb.). Példának okáért, az EU számos tagállamában, sok éves szelekciós tevékenység eredményeként olyan hagyományos juhajtók jöttek létre, amelyek számára a farokkurtítás elengedhetetlen, mivel ennek hiányában a hosszú fark szenvedést okoz az állatnak. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy bizonyos tiltások, illetve a kivételek alkalmazásának a hiánya az állatok jólétének kárára lehet, amennyiben megakadályozzák a helyi fajtáknál hosszú idő óta alkalmazott hagyományos tenyésztési előírások és módszerek alkalmazását. A tiltások még bizonyos tenyésztett fajok kihalásához is vezethetnek, ami a genetikai erőforrások szempontjából jelentős veszteség lenne.

3.11 A nem biológiai eredetű vetőmagok használatát engedélyező kivételt fokozatosan felszámolják 2021-ig. A biogazdálkodók szervezetei szerint számos országban a sajátos fajtákat termesztő gazdálkodók számára nem lesz könnyen megvalósítható az, hogy 2021-ig 100 %-ban biológiai eredetű vetőmagvakat használjanak. Azoknak a nehézségeknek a megelőzése érdekében, amelyekkel a biogazdálkodók szembesülnek majd e területen, az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy pontosítsa a rendeletjavaslatot; a kivételeket ugyanakkor csak azokra a kultúrákra kellene alkalmazni, melyek számára nem áll rendelkezésre az éghajlatnak és a helyi körülményeknek megfelelő vetőmag a piacon.

3.12 Az Európai Bizottságnak e cél megvalósítására támogatási mechanizmusokról kell gondoskodnia a vetőmagtermelés fejlesztése érdekében, és olyan rendelkezésekkel kell kiegészítenie a jogszabályt, amelyek lehetővé teszik a célkitűzés elérését, vagyis a biológiai eredetű növényi szaporítóanyagok és vetőmagok kizárólagos használatát.

3.13 Kiemelt figyelmet kell szentelni a biológiai eredetű vetőmagok piacával kapcsolatos más szempontoknak is. Így például nem korlátozható a gazdálkodók azon joga, hogy egymás között vetőmagot cserélhessenek, mivel ez alapvető feltétele annak, hogy el lehessen érni a 100 %-ban biológiai eredetű vetőmagok használatát. E csere nélkül nem valósulhat meg a gazdálkodók által helyi szinten végzett szelekció. E válogatás révén a gazdálkodók olyan, egy konkrét régió helyi éghajlati viszonyaihoz alkalmazkodott fajtákhoz juthatnak hozzá, amelyeket ásványi trágyák és növényirtó szerek nélkül termesztethetnek, tiszteletben tartva a hagyományokkal és az éghajlattal kapcsolatos különbségeket, valamint a termelés nemzeti sajátosságait.

3.14 Az EGSZB felhívja a figyelmet a fajtanyilvántartásban nem szereplő fajták és kultúrák ökotípusainak jelentőségére a biogazdálkodásban. Hasznos lenne a gazdálkodók vetőmagtermelésben és az új fajták kutatásában játszott szerepének megerősítése. Az egyik megemlített fő érv a biológiai eredetű vetőmagok hiánya, nevezetesen a zöldségek esetében. A hagyományos gazdálkodásban a globális piac számára fontos termékeken van a hangsúly, vagyis a multinacionális vállalatok tulajdonát képező hibrid fajták globális szintű használatán. Ezeket – amint az közismert – hagyományos módon termesztik, és az ökológiai termelésben nem használhatók.

3.15 Az új uniós ökológiai termelési logó még nem eléggé ismert. A nemzeti ökológiai termelési logók fontosak a fogyasztók számára, és fenn kellene tartani használatukat. Az EGSZB ezért javasolja, hogy a rendeletben nem szereplő állatfajok (például szarvas, fűrj, vaddisznó) és a közétkeztetés esetében biztosítsák a tagállamok számára a lehetőséget magasabb szintű elvárások, valamint nemzeti vagy magán normák meghatározására.

3.16 Az EGSZB egyetért a harmadik országokból származó termékek szigorúbb ellenőrzésének szükségességével, hogy biztosítani lehessen az EU követelményeinek való megfelelésüket. Az importtermékek ellenőrzését erősíteni lehetne, ha a harmadik országokbeli ellenőrző szervek elismerését a megfelelőségtől, nem pedig az egyenértékűségtől tennék függővé. Mindazonáltal még nem vették számban a biotermékek uniós nemzeti piacait érintő mindazon potenciális negatív következményt, amely az egyenértékűség megfelelésséggel való felváltásából származhat. Így pl. a Japánban 2001-ben bevezetett új importszabályok visszaeséshez vezettek a biotermékek nemzeti piacán. Elengedhetetlen egy részletesebb hatástanulmány.

3.17 A harmadik országokkal való kereskedelmet és kereskedelmi megállapodásokat illetően az EGSZB szükségesnek tartja, hogy az EU-ba irányuló export részét képező termékek az európai ökológia termelés esetében meghatározott magas szintű termelési normáknak feleljenek meg. Az EGSZB támogatja a terméktételekre vonatkozó, biztos adatbázisokon nyugvó elektronikus tanúsítási rendszer bevezetését, amely szabálysértés esetén lehetővé tenné a tagállamok számára a gyors reagálást, leállítva a nem megfelelő termékek forgalmát.

3.18 Az EGSZB abból indul ki, hogy a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerségi megállapodásról és más egyezményekről folyó tárgyalások keretében az EU ökotermékekre vonatkozó előírásait nem szabad veszélyeztetni, illetve az ökotermékek előállítására, értékesítésére és tanúsítására alkalmazandó feltételek nem fogják újra vita tárgyát képezni, illetve nem fognak módosulni.

3.19 A biogazdálkodás olyan termelési mód, amelyet a termelés folyamata határoz meg; nem lehet tehát olyan végtermékekkel jellemezni, amelyek egy vagy több meghatározott normának megfelelnek. Fontos tehát, hogy az ellenőrzés továbbra is a folyamatokra irányuljon.

3.20 Az EGSZB támogatja, hogy fennmaradjanak a gazdaságokban végzett éves ellenőrzések, és úgy véli, hogy ezeknek az ellenőrzéseknek a kockázatelemzés elvére kell épülniük, amely megközelítést uniós szinten kell harmonizálni. Az ellenőrzés költségeinek arányosaknak kell lenniük, hogy ne növeljék a biogazdálkodók kiadásait, és hogy a fogyasztók ésszerű áron szerezhessék be a biotermékeket. A gazdaságokban végzett ellenőrzések gyakoriságát azonban, amennyiben az ellenőrzési rendszer keretében a kockázatalapú ellenőrzési megközelítés biztonságosnak és hitelesnek bizonyul, ki kell igazítani.

3.21 Az EGSZB az Európai Bizottság javaslatával összhangban támogatja a csoportos szintű engedélyezést a kis gazdaságok esetében, annak érdekében, hogy csökkenjenek az ellenőrzési és tanúsítványi költségek, valamint a kapcsolódó adminisztratív megkötések, és hogy az uniós gazdáknak a harmadik országokbeli szereplőkkel egyenlő versenyfeltételeket biztosítsanak. Az EGSZB ugyanakkor megjegyzi, hogy összetett feladatról van szó, amelyet fokozatosan kell megvalósítani.

3.22 Az EGSZB helytelennek tartja azoknak a jogszabályokban szereplő rendelkezéseknek a törlését, amelyeknek köszönhetően a viszonteladók kivételeket élvezhetnek, mivel így az előrecsomagolt biotermékeket árusító kereskedelmi vállalatoknak tanúsítványra lesz szükségük. Ez a követelmény a biotermékek kereskedelmét hátráltatná, csökkentené az árusítóhelyek számát és a fogyasztók hozzáférését ezekhez a termékekhez. Így abban az esetben, ha csak az évszaknak megfelelő bizonyos biotermékeket árusíthatnának, a kisebb üzletek üzemeltetői úgy is dönthetnének, hogy nem kívánnak a számukra a biotermékek árusítását lehetővé tevő tanúsítvány beszerzésére pénzt költeni.

3.23 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy uniós szintű intézkedésekre van szükség a piacfelügyelet terén annak érdekében, hogy össze lehessen gyűjteni a különböző termékeknek az uniós piacon való hozzáférhetőségére és a piaci tendenciákra vonatkozó információkat, nevezetesen a biológiai eredetű vetőmagoknak a különböző tagállamokban való hozzáférhetősége vonatkozásában.

3.24 Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottságnak azt a szándékát, hogy cselekvési tervet kíván kidolgozni az Európai Unión belüli ökológiai termelés fejlesztésére és ennek célkitűzéseire; megjegyzi azonban, hogy ez a terv nagyon általános és hiányos. Elengedhetetlen az Európai Bizottság által a cselekvési tervben javasolt intézkedések egyértelmű és pontos meghatározása. Például bizonyos területeken az Európai Bizottság csupán javasolni, tanácsolni, támogatni, mérlegelni vagy ösztönözni fog, holott a termelők és a társadalom konkrét lépéseket vár.

3.25 Az EGSZB úgy véli, hogy a cselekvési terv egyik prioritása a biotermelők, a hagyományos termelők és a géntechnológiával módosított növényeket előállító termelők együttes fennállása kellene, hogy legyen, hiszen a cél a GMO-k általi fertőzés kockázatának a csökkentése. Csak a kellő időben lezajló, személyek közötti kommunikációval, a létező problémák megvitatásával és a megoldások megkeresésével érhetők el eredmények és biztosítható a különböző területek együttes fennállása. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy biztosítsa a szükséges eszközöket az érdekelt felek tájékoztatására és a döntéshozatali folyamatba történő bevonásukra.

3.26 A figyelem felkeltése a cselekvési terv által a biogazdálkodás támogatására kilátásba helyezett európai eszközökre nem lesz elegendő az EU biotermelői versenyképességének vagy a termelési volumenjének a növelésére. Az EGSZB egy, az EU által finanszírozott kampányt javasol, melynek révén több információt lehetne közölni az európai biotermelési rendszerről és a biotermékek új európai logójáról.

3.27 Az EGSZB úgy véli, hogy az Európai Bizottságnak nagyobb mértékben kellene támogatnia a fiatalok szakmai képzését, az egész életen át tartó tanulást, valamint az innovációt a biogazdálkodás területén a vidékfejlesztési és más európai programok keretében biztosított eszközök révén. Az EGSZB azt ajánlja az Európai Bizottságnak, hogy egészítse ki a jogszabályokat és a megfelelő programokat azzal, hogy támogatási lehetőséget biztosít a szakképző iskoláknak, középiskoláknak és egyéb oktatási intézményeknek a biogazdálkodás terén megvalósuló képzésre és innovációra.

3.28 Emellett a biogazdálkodás jó belépési pontnak bizonyul a fiatalok számára a mezőgazdasági tevékenység megkezdéséhez. Az új informatikai és kommunikációs technológiák fejlődése és a városi fiataloknak a biogazdálkodáson keresztül történő bekapcsolódása komoly lehetőségeket nyújt arra, hogy ez az ágazat a hátrányos helyzetű térségekben a fejlődés motorjává váljon.

Kelt Brüsszelben, 2014. október 16-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Az Európai Bizottság szolgálati munkadokumentuma – Az EU egészére kiterjedő multimodális utazási információs, útvonal-tervezési és jegyárusítási szolgáltatások megvalósításának menetrendje

SWD(2014) 194 final

(2015/C 012/13)

Előadó: **Jan SIMONS** 2014. június 13-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Az Európai Bizottság szolgálati munkadokumentuma:

Az EU egészére kiterjedő multimodális utazási információs, útvonal-tervezési és jegyárusítási szolgáltatások megvalósításának menetrendje

SWD(2014) 194 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2014. október 1-jén elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2014. október 15–16-án tartott, 502. plenáris ülésén (a 2014. október 15-i ülésnapon) 147szavazattal, 3 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság szolgálatainak munkadokumentumát, amely az első lépést jelenti egy, az EU egészére kiterjedő multimodális utazási információs, útvonal-tervezési és jegyárusítási piac megvalósítása felé, bár az egyértelműség kedvéért a címben meg kellene említeni, hogy személyszállításról van szó.

1.2 Egyetért az Európai Bizottságnak azzal a megközelítésével, hogy nem terjeszt elő jogalkotási javaslatokat, hanem egy keret létrehozása útján szeretné elérni a széles körű piac létrejöttét.

1.3 Az EGSZB ezért egy olyan, párbeszédre szolgáló platform létrehozását javasolja, a létező vitafórumokkal eddig szerzett tapasztalatokat figyelembe véve és felhasználva, amelyben valamennyi fél képviselteti magát. A platform célja, hogy katalizátorként működjön annak érdekében, hogy mielőbb valós idejű információk álljanak rendelkezésre az útvonaltervezés, az utazási információk és a díjszabásra vonatkozó tájékoztatás terén. Az EGSZB kész szerepet vállalni ebben a platformban, különös tekintettel a civil társadalom érdekeinek képviseletére.

1.4 Ha az utazók képviselői, az utazási szolgáltatások nyújtói, valamint a nemzeti és az uniós kormányzat közötti együttműködés nem lesz sikeres, akkor az EGSZB szerint az Európai Bizottságnak meg kell vizsgálnia, hogy lehet-e jogalkotási eszközöket alkalmazni, és ha igen, mely területeken.

1.5 Az EGSZB aggodalommal állapítja meg, hogy egyre nagyobb az eltérés az utasokat a valós idejű információk elérésében – pl. mobiltelefonos alkalmazások révén – segítő lehetőségek, illetve az utazási szolgáltatók részéről az elmaradott kínálati oldal között. Véleménye szerint külön figyelmet kell fordítani az olyan sérülékeny utazói csoportok helyzetének javítására, mint például a fogyatékkal élők, valamint az utasok jogaira – amelyek egyébként közlekedési módokként különbözőek –, az utasoknak a szolgáltatókkal szembeni jogaira és fordítva, ennek kapcsán pedig a szolgáltatók egymással szembeni jogi viszonyaira is, többek között az utasok jogainak vonatkozásában.

1.6 Az adatgyűjtéssel kapcsolatos problémák és főként a bevételnek az utazási szolgáltatók közötti elosztása kritikus pontot jelentenek. Az EGSZB ennek kapcsán azt javasolja, hogy alaposan tanulmányozzák egy olyan elszámolóház létrehozásának lehetőségét, mint amilyen például Japánban van, hogy az utazóknak végeredményben csak egyetlen jegyet kelljen vásárolniuk.

2. Bevezetés

2.1 Az Európai Bizottság 2014. június 13-án formálisan felkérte az EGSZB-t egy vélemény kidolgozására **Az EU egészére kiterjedő multimodális utazási információs, útvonal-tervezési és jegyárúsítási szolgáltatások megvalósításának menetrendje** című bizottsági szolgálati munkadokumentumról (a továbbiakban: a munkadokumentum).

2.2 Az EGSZB örömmel látja a bizottsági dokumentum megjelenését, mivel úgy véli, hogy a téma – az uniós polgárok jobb hozzáférése a multimodális utazási információs, útvonal-tervezési és jegyárúsítási rendszerekhez – igen fontos az uniós polgárok számára.

2.3 Egy, a munkadokumentumot megelőző nyilvános konzultáció során kiderült, hogy számos jelentős problémát kell még megoldani ahhoz, hogy egy átlátható, multimodális utazási információs piac álljon rendelkezésre az EU-ban utazók számára:

- az adatokhoz való hozzáférés elégtelen,
- nagy problémák vannak az interoperabilitás terén,
- az adatok és az információáramlás nincs összehangolva,
- egyes piacvezető vállalatoknál a védett rendszerekre való koncentráció tendenciája figyelhető meg.

2.4 Az Európai Bizottság ötleteket szeretne kapni az EGSZB-től arra, hogy a 2.3. pontban megnevezett problémákra tekintettel hogyan lehet létrehozni egy átlátható, multimodális személyszállítási piacot, ahol az utas valós idejű utazási információkkal rendelkezhet az útvonaltervezést illetően, és az EU-n belüli utakra elegendő egyetlen menetjegyet vásárolnia online.

2.5 Az EGSZB már a fehér könyv (Útiterv az egységes európai közlekedési térség megvalósításához – Úton egy versenyképes és erőforrás-hatékony közlekedési rendszer felé, COM(2011) 144 final) 2011. március 28-i közzététele előtt felismerte a kérdés jelentőségét.

2.5.1 2009. május 13-án ugyanis véleményt⁽¹⁾ terjesztett elő az intelligens közlekedési rendszereknek a közúti közlekedés területén történő kiépítésére, valamint a más közlekedési módokhoz való kapcsolódására vonatkozó keret megállapításáról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelv javaslatáról.

2.5.2 Ebben a véleményben az EGSZB egy intelligens közlekedési rendszer kialakítását javasolja, amely a hatalmas adatmennyiség egyre nagyobb mértékű felhasználásán alapul, beleillik a hosszú távú elképzelésekbe, és tekintettel van a rendszer jövőbeli fejlesztéseire és a személyes adatok védelmére is.

2.6 Most, öt évvel később az EGSZB-nek sajnos azt kell megállapítania, hogy a helyzet alapvetően nem változott. Az online adatokhoz való hozzáférés hiányának vagy korlátozottságának problémája még mindig fennáll, sőt, maguk az adatbázisok is hiányosak és nem kompatibilisek egymással. Így a mobilitási platformok létrehozói és végső soron az egyedi utazók számára sem lehetséges, hogy közvetlenül és megfelelő módon áttekinthessék az útvonaltervezést, az utazási formákat, a menetidőt és az utazás költségeit, ha a különböző közlekedési módokat optimálisan kihasználva szeretnének utazni az EU-n belül.

3. A munkadokumentum tartalma

3.1 Az Európai Bizottságnak a munkadokumentumban szereplő javaslatai a 2011-es közlekedési fehér könyvben megfogalmazott elképzeléshez kapcsolódnak, mely hangsúlyozza, hogy a különböző közlekedési módok további integrációjára van szükség a mobilitás hatékonyabb és felhasználóbarátabbá tételéhez.

⁽¹⁾ HL C 277., 2009.11.17., 85.o.

3.2 Az Európai Bizottság politikai célkitűzése a fehér könyvvel az, hogy a multimodális közlekedési információk és fizetési szolgáltatások számára létrejöjjön egy keret, amelynek 2020 körül már működnie kell. Hangsúlyozza, hogy az információkhoz való hozzáférés létfontosságú a háztól házig zökkenőmentes mobilitás megvalósításához.

3.3 Emellett meg kell teremteni a keretfeltételeket az intelligens, interoperábilis és multimodális útvonal-tervezési, információs és foglalási rendszerek kifejlesztéséhez és használatához, valamint az intelligens jegyárúsítási rendszerek támogatásához.

3.4 Az Európai Bizottság szolgálatai a munkadokumentumban közlik, hogy jelenleg több mint 100 multimodális útvonaltervező létezik az EU-ban, az utazók rendelkezésére álló információk azonban mégis hiányosak, így az utazók nem tudnak teljes körű tájékoztatáson alapuló döntéseket hozni. Ugyanez vonatkozik a menetjegyekre is. Nem lehet olyan menetjegyet vásárolni, amely önmagában feljogosítana egy különböző uniós határokat átlépő multimodális utazásra.

3.5 A 2012. július 17-én Nicosiában megtartott informális miniszteri tanácsülésen a miniszterek hangsúlyozták, hogy garantálni kell az egész EU-ra kiterjedő multimodális utazási tájékoztatás és valós idejű közlekedési információk rendelkezésre állását és hozzáférhetőségét, valamint hogy szabványokat kell meghatározni az interoperabilitás garantálásához. Emellett felszólították az Európai Bizottságot arra, hogy vizsgálja meg a közlekedési adatokhoz való hozzáférés javításának lehetőségeit.

3.6 Sor került ugyan olyan kezdeményezésekre, mint az első „Smart Mobility Challenge” (intelligens mobilitási felhívás), melynek célja annak ösztönzése, hogy az ipar és más érdekelt felek ötleteket dolgozzanak ki egy általános multimodális útvonaltervező létrehozására Európában, a „Smart Ticket Alliance” (intelligens jegyárúsítási szövetség) létrehozása, amely a tömegközlekedési menetjegyek regionális és nemzeti elektronikus jegyárúsítási rendszere közötti interoperabilitást hivatott javítani, valamint a „Full Service Model” (a teljes körű szolgáltatás modellje), a vasúti szereplők kezdeményezése a vasúti adatok cseréjét lehetővé tevő szabvány kidolgozása érdekében, beleértve a háztól házig történő utazást is.

3.7 Az Európai Bizottság értékeli ezeket a kezdeményezéseket, de ezek csak részproblémák megoldására irányulnak. Nem terjednek ki az EU egészére, nem fogják át az összes személyszállítási módot, és nem teljesen valós idejűek.

3.8 A munkadokumentumban az Európai Bizottság leírja, hogy véleménye szerint a következő akadályokat kell megszüntetni ahhoz, hogy háztól házig zökkenőmentes mobilitásról lehessen szó:

- elégtelen hozzáférés a multimodális utazási és közlekedési adatokhoz,
- a jó minőségű multimodális utazási és közlekedési adatok elégtelen rendelkezésre állása,
- interoperábilis adatformátumok és adatsere-protokollok hiánya,
- az érintett felek közötti együttműködés hiánya.

3.9 Ezek az akadályok az Európai Bizottság szerint egy, a következő hat irányvonalhoz igazodó integrált megközelítés révén küszöbölhetők ki:

- a) igazságos, szabad hozzáférés multimodális utazási és közlekedési adatokhoz,
- b) megbízható multimodális utazási és közlekedési adatok optimális elérhetősége,
- c) interoperábilis, összehangolt adatformátumok és adatsere-protokollok,
- d) a jelenlegi szolgáltatások összekapcsolásának elősegítése,
- e) az érdekelt felek hatékony együttműködésének megkönnyítése,
- f) a multimodális utazási információs, útvonaltervező és jegyárúsítási szolgáltatások előnyeinek ismertetése.

3.10 Az Európai Bizottság ezeket az intézkedéseket egy indikatív jellegű ütemtervbe rendezte, és megjegyzi, hogy jelenleg egy hatásvizsgálaton dolgozik.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az EGSZB határozottan támogatja az egységes piac zavartalan működése előtt álló akadályok felszámolását, természetesen a személyszállítás óriási méretű piaca tekintetében is. Az egyértelműség kedvéért ezt – a személyszállítást – a címben is ki kell fejezni.

4.2 A szóban forgó téma kapcsán meg kell említenünk a következő ellentmondást: egyfelől az utazók egyre több lehetőséggel rendelkeznek az információkhoz való hozzáférésre, másfelől azonban éppen ezért egy olyan jogi eszköz, amelynek a fogyasztót kellene szolgálnia, mindig elmaradna az aktuális helyzettől, nem is szólva arról, hogy az adatszolgáltatók nem is támogatnának egy ilyen jogi eszközt.

4.3 Ezt az ellentétet az EGSZB szerint az utazók, a különböző közlekedési módok szolgáltatói, valamint a nemzeti és európai hatóságok képviselőinek szoros együttműködésével kell feloldani. Ezt egy olyan állandó párbeszédplatform formájában kell megvalósítani, amelyben a problémákat közösen beszéljük meg, természetesen figyelembe véve az Európai Bizottság körüli különböző fórumok tapasztalatait is. Az EGSZB kész pl. közvetítő szerepet vállalni ebben a platformban.

4.4 Egy ilyen platform jó működésének előfeltétele, hogy a közlekedési szolgáltatások nyújtói készek legyenek arra, hogy nyitott és tisztességes módon nyilatkozzanak az általuk birtokolt adatokról és információkról, többek között a díjszabásra vonatkozóan is. A tartózkodó, protekcionista magatartás itt nem helyénvaló.

4.5 A szolgáltatók tartózkodó hozzáállásának okát jelenthetik többek között a közlekedési módokként eltérő utasjogok, az adatgyűjtéssel kapcsolatos problémák és mindenekelőtt a bevételek elosztása. Lehet, hogy a közlekedésmódok között, illetve azokon belül szükséges verseny itt is problémát jelent, de megoldást kínálhat egyfajta elszámolóház, ahol a közlekedési szolgáltatók közötti kifizetésekre kerül sor. Japánban kielégítően működik egy ilyen megoldás.

4.6 Az EGSZB szerint az NFC-technológiára (Near Field Communication: érintkezés nélküli kommunikáció) vonatkozó szabványoknak ⁽²⁾, valamint más létező és jövőbeli technológiáknak kell gondoskodniuk arról, hogy az ilyen technológiák egyikével rendelkező mobiltelefon segítségével zökkenőmentesen lehessen utazni különböző szállítókkal, különböző országok között.

4.7 Jelenleg fejlesztés alatt állnak multimodális, majdnem egész Európára kiterjedő utazási információs, útvonal-tervezési és jegyárusítási rendszerek, köztük a Deutsche Bahn már működő Qixxit (www.Qixxit.de) alkalmazása, vagy az „Enhanced Wisetrip” tudományos konzorcium uniós pénzekből finanszírozott kísérleti projektje. Ezek reményteljes fejlemények, de még mindig csak a tájékoztatást nyújtó útvonaltervező eszközökre korlátozódnak. Az ilyen szolgáltatások nyújtóinak feladata, hogy felhívják az utazóközönség figyelmét ezekre a lehetőségekre.

4.8 Az EGSZB egyébként hangsúlyozza, hogy egyetért az Európai Bizottság szolgálatainak megközelítésével, amely szerint a Bizottság szerepe nem annyira az új jogszabályok létrehozása, hanem elsősorban az ösztönzés, megkönnyítés és innováció.

4.9 Az EGSZB utal azonban arra, hogy ha az érintett felek a platformon nem találnak konkrét megoldásokat, akkor az Európai Bizottságnak kiegészítő intézkedéseket kell fontolóra vennie, esetleg egy jogi keret formájában.

5. Konkrét megjegyzések

5.1 Az EGSZB megállapítja, hogy az utazók növekvő igénye arra, hogy valós idejű információhoz jussanak az útvonaltervezést, utazási tájékoztatást és a díjszabásra vonatkozó tájékoztatást illetően, egyre kevésbé van egyensúlyban az ilyen igények kielégítésére szolgáló, elmaradott kínálattal.

5.2 A technológiai újítások terén szabványosított interfészekre van szükség ahhoz, hogy a különböző információs vagy foglalkozási IT-rendszerek kommunikálhassanak egymással, tiszteletben tartva az üzleti modelleket és a go-to-market stratégiákat. Az üzemeltetők és harmadik felek ezen dolgoznak.

⁽²⁾ HL C 24., 2012.1.28., 146. o.

5.3 Az EGSZB utal arra, hogy a legtöbb európai vasúttársaság menetrendjével kapcsolatos adatok jó minőségben rendelkezésre állnak. Lehetnek kivételek, de az Európai Bizottságnak a személyszállítási szolgáltatások telematikai alkalmazásairól szóló 454/2011/EU rendelete gondoskodik arról, hogy a következő években valamennyi engedélyezett vasúti vállalkozás eleget tegyen kötelezettségeinek. A kihívás most abban áll, hogy ezeket az adatokat a piac szabályainak megfelelő módon tudják megosztani más közlekedési módokkal.

5.4 Az a megközelítés például, melynek értelmében az adatok feltételek nélkül, nyíltan rendelkezésre állnak, azzal a veszéllyel járhat, hogy az ügyfél a különböző információs csatornákon keresztül összefüggéstelen eredményeket kap. A fogyasztóknak nem adatokra, hanem megbízható információkra van szükségük. Elengedhetetlen, hogy az üzemeltetők mint adatszolgáltatók hozzáférést nyújtsanak a menetrendekkel kapcsolatos információkhoz. Ennek során gondoskodniuk kell arról is, hogy a szolgáltatásaikról adott tájékoztatás a legjobb minőségű legyen, valamint hogy a hibákért való felelősség a megfelelő helyet terhelje.

5.5 Egy multimodális útvonaltervező létrehozása során összetett és költséges feladatot jelent a különböző közlekedési módok különböző adatformátumainak az üzemeltetők és más információszolgáltatók rendszereibe való integrálása, csakúgy mint ezeknek a rendszereknek az egymással való jó összekapcsolása is.

5.6 Másrészt az adatformátumok saját alkalmazási területükön már megfelelőnek bizonyultak. Nagymértékben eleget tesznek napjaink követelményeinek, és a fogyasztói és vállalati igények változásával és a technológia fejlődésével párhuzamosan folyamatosan fejlesztik őket. Meghatározott adatformátumok előírása tehát önmagában nem segít megoldani az összekapcsolhatóság problémáit.

5.7 Éppen ellenkezőleg: veszélyeztetheti az adatok és a fogyasztónak nyújtott információk minőségét, mivel közös nevezőt kell találni. Az átfogó adatformátumok kötelező használata ahhoz vezethet, hogy ezek elveszítik funkciójukat, és csökkennek a technológiai újítások mielőbbi alkalmazására vonatkozó ambíciók.

5.8 A „Full Service Model” kezdeményezéssel a vasúti ágazat harmadik felekkel együttműködve jelenleg ilyen interfészeket dolgoz ki a vasúti piac számára multimodális kontextusban. Fontos, hogy ennek során érvényesüljön a hátrányos megkülönböztetés mellőzésének elve, valamint hogy minden szereplő ugyanolyan eséllyel vehesse fel saját ötleteit. Az internethez hasonlóan decentralizált IT-struktúrával rendelkező „Full Service Model” kezdeményezés erre az elvre épít, és lehetőséget ad a technológiaszolgáltatóknak arra, hogy a specifikációkat felhasználva indítsák el saját platformjaikat vagy alkalmazásaikat, illetve az egyéb esetleges jövőbeli technológiai vívmányokat.

5.9 Ugyanezzel a céllal indította el az IATA is a „New Distribution Capability” (NDC) elnevezésű kezdeményezését. A tömegközlekedés terén az UITP a „Smart Ticketing Alliance” (STA) kezdeményezésén dolgozik, amelynek célja az intelligens kártyán alapuló interoperábilis adatcsere. Ezek a példák azt mutatják, hogy az iparnak köszönhetően olyan megoldások kerülnek a piacra, amelyekkel kiküszöbölhetők az adatformátumok integrációjával kapcsolatos nehézségek.

5.10 Ahhoz, hogy elegendő adat álljon rendelkezésre egy útvonaltervező létrehozásához, valamint hogy lehetővé váljon az egyik közlekedési eszközről a másikra való problémamentes átszállás, hatékony együttműködés szükséges a különböző közlekedési módok, települések stb. között. A multimodális útvonaltervezők piaca egyébként viszonylag új, de rohamosan fejlődik: számos induló vállalkozás (pl. fromAtoB, GoEuro, Waymate) és már létező mobilitási társaság (pl. a Daimler a Moovel, a DB a Qixxittel) is készített már ilyen útvonaltervezőket.

5.11 Az EGSZB szerint az összes közlekedési módot érintő utazási szolgáltatások kínálóinak nem kellene leragadniuk a pusztán vállalatorientált piaci gondolkodásnál, hanem össze kell fogniuk az utazási és jegyárutási információk olyan kínálatának kialakítása érdekében, amely mindig az utazók egyébként egymástól különböző kívánságaihoz igazodik.

5.12 Az Európai Bizottságnak azt a célját, hogy megvalósuljon az úgynevezett integrált jegyárutás – vagyis egyetlen jeggyel minden közlekedési módot használhassunk –, az EGSZB teljes mértékben támogatja, ebben a piaci helyzetben azonban éppen ez lesz a legnehezebben felszámolható és nagy valószínűséggel az utolsó akadály.

5.13 Vannak ígéretes fejlemények. A vasúti ágazatban például ez év júniusában elindult egy olyan multimodális platform, amely más közlekedési ágakkal, pl. az autóbuszos személyszállítással és a kerékpárbérléssel kapcsolatos információk mellett légi közlekedési adatokat is feldolgoz, bár jegyinformációk sajnos még nem szerepelnek benne.

5.14 Az EGSZB megállapítja, hogy jelenleg offline módon minden kapcsolat lehetséges, online azonban még nem. Pontosan ez a probléma. Az utazók az EU-n belüli nemzetközi utazásokhoz online szeretnék információkat és egyetlen jegyet szerezni, különböző közlekedési módokat felhasználva.

Kelt Brüsszelben, 2014. október 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: Új korszak a légi közlekedésben –A légiközlekedési piac megnyitása a távirányított légijármű-rendszerek biztonságos és fenntartható polgári felhasználása előtt

COM(2014) 207 final

(2015/C 012/14)

Előadó: Jan SIMONS

2014. május 15-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: Új korszak a légi közlekedésben – A légiközlekedési piac megnyitása a távirányított légijármű-rendszerek biztonságos és fenntartható polgári felhasználása előtt

COM(2014) 207 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2014. október 1-jén elfogadta véleményét.

Az Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága e munkához egy kiegészítő véleménnyel járult hozzá (előadó: Jan Simons, társelőadó: Marcel Philippe), melyet 2014. szeptember 16-án fogadott el.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2014. október 15–16-án tartott, 502. plenáris ülésén (az október 15-i ülésnapon) 168 szavazattal, 8 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Európa rendkívül jó helyzetben van ahhoz, hogy kihasználhassa a távirányított légijármű-rendszerek (Remotely Piloted Aircraft System, RPAS) fejlődő piacának előnyeit, amely növeli a munkalehetőségeket és megerősíti Európa mint a technológia és fejlesztés tudásközpontja szerepét. A jelenleg is létező európai kkv-finanszírozási lehetőségek tovább ösztönözhetik az RPAS-ágazat fejlődését.

1.2 Az RPAS és UAV (Unmanned Aerial Vehicle, pilóta nélküli légi jármű) kifejezések az ICAO (a Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet) nemzetközi szabályozását követik. A „drón” elnevezést az ICAO nem használja, a közbeszédben azonban időközben meghonosodott. A jogi zűrzavar elkerülése érdekében azonban azt javasoljuk, hogy európai összefüggésben is az ICAO-terminológia használatára törekedjünk, a felelősség és a biztosítás kapcsán is.

1.3 Általánosan elismert tény, hogy az RPAS-eket teljes mértékben integrálni kell a jelenlegi légiközlekedési formákba, beleértve valamennyi ilyen légi jármű felismerését és azonosítását is. Ehhez járul még, hogy, főként Európában, egyre nő az érdeklődés a kisebb (150 kg-nál könnyebb) RPAS-ek kereskedelmi alkalmazásai iránt.

1.4 A főként a kisebb RPAS-ek kereskedelmi alkalmazása további kiigazításokat tesz majd szükségessé (pl. a harmadik személyekkel szembeni felelősség nagyobb korlátozása, az RPAS-ek alacsonyabb tömegű, 500 kg alatti kategóriáinak bevezetése, a nagyon kisméretű RPAS-ek repülési tulajdonságaihoz kötődő kockázati szintek kiigazítása stb.).

1.5 A kis RPAS-ek felhasználásának egyik alapvető feltétele a különösen az RPAS-ek üzemeltetőire vonatkozó, a biztonsággal és a képzéssel kapcsolatos összehangolt szabályok megléte, valamint a magánélet védelmével, az adatvédelemmel, a felelősséggel és a biztosításokkal kapcsolatos megfelelő rendelkezések és szabályok megléte. Ehhez új vagy szigorított szabályokra van szükség, amelyek mind a magánjellegű, mind az üzleti felhasználásra érvényesek; például a kisebb RPAS-ek azonosítására, a hackertevékenységek és az irányítás harmadik fél által való átvétele elleni védelemre. Az Európai Bizottságnak ebben proaktív szerepet kellene vállalnia.

1.6 A jelen közlemény⁽¹⁾ célját, vagyis annak felvázolását, hogy hogyan lehet az Európai Unióban kiváló beruházási környezetet teremteni a – mind az ipari, mind a kereskedelmi – RPAS-tevékenységek számára, az EGSZB teljes mértékben támogatja. Emellett hangsúlyozza ennek a közvetlen és közvetett foglalkoztatásra gyakorolt kedvező hatásait, valamint a termelékenység ezzel összefüggő általános növekedését.

1.7 A jövőre nézve Európának koordinálnia kell az e téren zajló polgári és katonai fejleményeket, ahol lehetséges profitálva a szinergiákból.

1.8 A lehető legpontosabb képet kell festeni az RPAS-ek légi forgalmáról, minden már forgalomban lévő légi járművel kapcsolatosan. Ehhez megfelelő eszközöket kell alkalmazni.

2. Bevezetés

2.1 Az RPAS-ek használata már évek óta általános, mind katonai, mind polgári téren. A kereskedelmi alkalmazásról, valamint a polgári közlekedésbe való integrációjukról és az ezzel összefüggő biztonsági – például a jogalkotással, a tanúsítással és a képzéssel kapcsolatos – kérdésekről, valamint a magánélet védelméről, a felelősséggel és a biztosításokkal kapcsolatos szempontokról csak nemrég kezdődött meg az érdemi vita. Felhasználásuk olyan gyökeres változáshoz vezethet a társadalomban, amely bizonyos értelemben az internet hatásához hasonlítható, amely – katonai területről érkezve – átalakult és demokratizálódott, és számos szakmát átformált, valamint új szakmákat hozott létre.

2.2 Az RPAS-ek polgári felhasználása exponenciálisan növekedett, mind számukat, mind pedig nagyságukat és súlyukat, valamint számos és egyre növekvő felhasználási módjaikat tekintve. Jelenleg öt nagy felhasználási piac határozható meg: szabadidős tevékenységek, tájékoztatás és média, felügyelet és ellenőrzés (elektromos áram, csővezetékek, ipari berendezések), földtudományok (mezőgazdaság, környezet) és polgári védelem (felkutatás és mentés, szennyezés, rendfenntartás, tömegirányítás stb.).

2.3 A kevésbé költséges, igen rugalmas és kevésbé invazív RPAS-ek rendelkezésre állása csak részben veszi majd át a pilótával rendelkező légi járművek, főként a helikopterek szerepét. Az RPAS-ek felhasználását azonban legnagyobb részben a kisméretű, rendkívül sokoldalú és gazdaságos légi eszközök alkalmazása teszi majd ki. Ez új alkalmazásokat eredményez majd, ami pedig közvetlen és közvetett munkaügyi és általános gazdasági hatásokkal jár majd, mint például a termelékenység növelésével.

2.4 Így már nem az a kérdés, hogy az RPAS-ek integrálódnak-e a meglévő légiközlekedési formákba, hanem hogy hogyan és mikor kerül sor erre. Ehhez járul még, főként Európában, a kisebb (150 kg-nál könnyebb) RPAS-ek kereskedelmi alkalmazásai iránti növekvő érdeklődés.

2.5 Ezért mielőbb figyelmet kell fordítani ezekre az elemekre az RPAS-ek integrációjával kapcsolatban, mind európai szinten, mind az ICAO keretében. A biztonsággal és a magánélet védelmével kapcsolatos kérdések, valamint az ezzel kapcsolatos összehangolt szabályozás meghatározó szerepet játszik majd az RPAS-ek közvélemény általi elfogadásában Európában és Európán kívül.

2.6 Az Európai Bizottság közleménye⁽²⁾ valóságghú és viszonylag teljes áttekintést ad a problematikáról, valamint a főként a kisebb RPAS-ek Európában való felhasználásának jelenlegi helyzetéről, továbbá az Európai Bizottság tervezett szabályozási kezdeményezéseiről.

⁽¹⁾ Új korszak a légi közlekedésben – A légiközlekedési piac megnyitása a távirányított légi jármű-rendszerek biztonságos és fenntartható polgári felhasználása előtt; COM(2014) 207 final, 2014. április 8.

⁽²⁾ Ua.

3. Az Európai Bizottság közleményének tartalma

3.1 2050-re a polgári légi közlekedésben várhatóan számos különböző kategóriájú légi jármű fog üzemelni, némelyiken még lesz pilóta, másokon nem. Ezért fontos egy európai piac létrehozása az RPAS-ek, vagyis a „drónok” számára. A drónok a pilóta nélküli légi jármű-rendszerek (Unmanned Aerial System; UAS) tágabb kategóriájába tartoznak, amelyek beprogramozhatók önálló repülésre. Az RPAS-eket viszont távolról irányítja egy pilóta.

3.2 Ez a technológia rohamos fejlődésen ment keresztül, és most már a katonai területen kívül is felhasználható. Az RPAS-eknek ezért képesnek kell lenniük egy nem elkülönített légtérben repülni, vagyis részt venni a rendes polgári légi közlekedésben. A technológiát mindeddig például fényképezésre vagy infrastruktúra-felügyeletre alkalmazzák, de a jövőben áru- vagy személyszállításra is fel lehetne használni.

3.3 A közlemény az Európai Bizottság álláspontját ismerteti arról, hogyan lehet az RPAS-eket egy európai szintű politikai keretbe beilleszteni, valamint hogyan lehet a piacot a közérdek védelme mellett fejleszteni. A szabályozás és a kutatás-fejlesztés többek között az alábbi szereplők kezdeményezéseire fog építeni:

- az Európai Repülésbiztonsági Ügynökség (EASA),
- a nemzeti polgári repülési hatóságok,
- a Polgári Repülési Berendezésekkel Foglalkozó Európai Szervezet (EUROCAE),
- az Eurocontrol,
- a Közös Hatóság a Pilóta Nélküli Rendszerek Szabályozására (Joint Authorities for Rulemaking on Unmanned Systems, JARUS).

3.4 Az európai légiközlekedési politika egyik prioritása a biztonság. A jelenlegi szabályozási rendszer hátráltatja egy európai piac kialakulását, mivel a nemzeti engedélyek nem számíthatnak a más tagállamok, és így egész Európa általi kölcsönös elismerésre. A szabályozási keretnek figyelembe kell vennie a légi járművek sokféleségét, és először a már kiforrott technológiákra kell összpontosítani. Részletesebb szabályok fokozatosan kerülhetnek bevezetésre, ennek pedig végül a komplexebb RPAS-alkalmazások engedélyezéséhez kell vezetnie.

3.5 Néhány kulcsfontosságú technológia még hiányzik az RPAS-ek biztonságos integrációjához. A különböző intézmények kutatási és fejlesztési erőfeszítéseinek ezért e technológiák további fejlesztésére kell koncentrálniuk. Elsősorban a következőkről van szó: vezérlés és irányítás, érzékelő és elkerülő technológiák, biztonsági védelem különböző típusú támadások ellen, átlátható és egységes eljárások váratlan helyzetekre, döntési képesség az előrelátható repülési manőverek biztosítása érdekében, valamint emberi tényezők.

3.6 Természetesen fontos az RPAS-ek által és azok számára átadott információ biztonságának garantálása is. A különböző üzemeltetők által a rendszer jó működésének biztosítása érdekében megosztott adatokat is biztonságosan kell tudni továbbítani.

3.7 Az RPAS-tevékenységek nem vezethetnek az olyan alapjogok sérelméhez, mint a magánélet védelméhez való jog. Ha adatok gyűjtésére kerül sor, be kell tartani a 95/46/EK adatvédelmi irányelvben és a 2008/977 kerethatározatban szereplő adatvédelmi rendelkezéseket. Az RPAS-piac megnyitása ezért magában foglalja azt is, hogy meg kell vizsgálni az alapjogok biztosítására irányuló intézkedéseket.

3.8 Mivel mindig történhetnek balesetek, gondolni kell a biztosítással és a kártalanítással kapcsolatos szabályozásra is. Az Európai Bizottság megvizsgálja majd, hogy szükséges-e a jelenlegi szabályozások módosítása. Támogatni fogja a kialakuló RPAS-piacot, valamint fokozza az e területen tevékenykedő vállalatok – köztük számos kkv és induló vállalkozás – versenyképességét.

4. Általános megjegyzések

4.1 Bár régóta használnak már katonai és polgári RPAS-eket, alkalmazásuk pedig főként az elmúlt években erősen megnövekedett, a nemzeti és nemzetközi szabályozásról és felügyeletről csak nemrég indultak meg a viták.

4.2 A pilóta nélküli polgári vagy katonai légi járművek elnevezései változatosak: drón, pilóta nélküli légi jármű (UAV), pilóta nélküli légijármű-rendszer (UAS), távirányított légijármű-rendszer (RPAS) vagy légi jármű (RPA). Ezek a körülírások nem mindig nyújtanak bepillantást a különféle repülőgépek és rendszerek sajátos jellegzetességeibe. A „drón” szó katonai eredetű, de esetenként polgári alkalmazásokra is használják.

4.3 Az RPAS és az RPA megnevezések az ICAO (Nemzetközi Polgári Repülési Szervezet) szabályozásához igazodnak, amely illeszkedni próbál a pilóta által irányított légi járművekre vonatkozó jelenlegi szabályozáshoz. Az ICAO RPAS-ekre vonatkozó kézikönyve az RPA-t mint a pilóta nélküli légi járművek egy bizonyos formáját említi. Minden pilóta nélküli polgári légi jármű a Chicagói Egyezmény⁽³⁾ 8. cikkében foglalt rendelkezések hatálya alá tartozik. A „drón” elnevezést az ICAO nem használja. A zűrzavar elkerülése érdekében javasoljuk, hogy európai összefüggésben is az ICAO-terminológia használatára törekedjünk, a felelősség és a biztosítás kapcsán is.

4.4 Az Európai Bizottság közleményét követve ebben a jelentésben az UAV megnevezését alkalmazzuk a pilóta nélküli, önállóan működő légi járművekre. Az RPAS egy harmadik személy által távolról irányított légi jármű. A köznyelv időközben valamennyi típust drónnak nevezi. A jogi zűrzavar elkerülése érdekében azonban ésszerűbb a szabályozásban a formális terminológia használata.

4.5 Az európai RPAS-ütemterv⁽⁴⁾ a polgári RPAS-ek fejlesztését és a közösségi légtérbe való integrálását irányozza elő 15 éves időkeretben. Az ütemterv három külön területet ír le: (1) kutatás és fejlesztés; (2) biztonsági szabályok és műszaki szabványosítás, valamint kiegészítő intézkedések, mint a magánélet és az adatok védelme; továbbá (3) biztosítás és felelősség. A polgári RPAS-ek számára is nyitott közösségi légtér létrehozásával kapcsolatos javaslatok 2016-ra és az azt követő évekre szólnak.

4.6 Ugyanakkor az ICAO megkezdte a pilóta nélküli légi járművek (UAV) integrációjára irányuló, régen várt szabályozás bevezetését. Az ICAO UAS-tanulmányozócsoportja 2011-ben körlevelet (328.) adott ki az UAS-ekről (pilóta nélküli légijármű-rendszerek), és módosításokat javasolt a Chicagói Egyezmény 2., 7. és 13. mellékletéhez az RPAS-ek nemzetközi polgári légi közlekedésben való felhasználását illetően. 2014 folyamán várható egy új RPAS-kézikönyv, olyan témákkal, mint a légialkalmassági bizonyítványok feltételei, az RPAS-ek működési engedélyei, üzemeltetési igazolás, valamint a légialkalmasság, a karbantartás és az üzemeltetés új feltételei.

4.7 Az ICAO azt tervezi, hogy a 2016–2018-as időszakban RPAS-ekre vonatkozó szabványokat és ajánlott gyakorlatokat, valamint léginavigációs eljárásokat vezet be a légi járműveket, a felhasználókat, az engedélyek kiadását, az „érzékelő és elkerülő” technológiákat, a kommunikációt és a légiforgalom-irányítási előírásokat illetően. Amint az UAS-tanulmányozócsoport közölte, az ICAO 2018-ig közzéteszi az RPAS-ekre vonatkozó valamennyi szabályozást.

4.8 A szabályozás körüli viták az ICAO keretében és európai szinten is zajlanak; fontos szerepet játszanak ennek kapcsán a JARUS (Közös Hatóság a Pilóta Nélküli Rendszerek Szabályozására) – egy nemzeti polgári légiforgalmi hatóságokból és regionális légiforgalmi biztonsági szervekből álló nemzetközi szakértői csoport – keretében folytatott viták. Ennek kapcsán a legnagyobb figyelmet kell fordítani a biztonságra, valamint a mind a nagyméretű, mind a kisebb rendszerek illegális felhasználása elleni intézkedésekre.

4.9 Az RPAS-ek kezelése során ajánlatos figyelmet fordítani mind a távirányított nagyobb légi járművekkel kapcsolatos általános szempontokra, mind az Európában leggyorsabban fejlődő változatra, a kisebb RPAS-rendszerekre. Az inkább az államra háruló bűnüldözési, katasztrófaelhárítási és nyomozási funkciók mellett látványosan megnövekedett a (rendkívül) kisméretű rendszerek kereskedelmi jellegű, megfigyelésre, fotózásra, felügyeletre és ellenőrzésre való nemzeti szintű alkalmazása. Ezért fontos egy európai piac létrehozása az RPAS-ek ilyen jellegű felhasználása számára.

⁽³⁾ 8. cikk: Pilóta nélküli légi járművek:

Pilóta nélküli repülésre képes járművek nem repülhetnek pilóta nélkül az egyezményt aláíró államok területe felett, kivéve, ha az adott állam különleges engedélyt ad erre, az engedélyben foglalt feltételeknek megfelelően. Az egyezményt aláíró államok kötelezettséget vállalnak arra, hogy a polgári légi járművek számára nyitott területeken biztosítják a pilóta nélküli légi járművek oly módon történő ellenőrzését, hogy megelőzzék a polgári légi járművek veszélyeztetését.

⁽⁴⁾ Roadmap for the integration of civil Remotely-Piloted Aircraft Systems into the European Aviation System (A távirányított légijármű-rendszereknek az európai polgári légiközlekedési rendszerbe való integrálásának ütemterve), az Európai RPAS Irányítócsoporthoz tartozó végleges jelentése, 2013. június.

4.10 Az alapjogok – például a magánélettel kapcsolatos képek és adatok – védelme már a pilótával rendelkező repülőgépek és helikopterek alkalmazása kapcsán is napirendre került; e téren a kisebb RPAS-ek felhasználásából következő kapacitásnövekedés igen lényeges a személyes és vállalati adatok védelmének, valamint a magánélet védelmének és az alapjogok tiszteletben tartásának fokozása és érvényesítése szempontjából. Továbbra is megfelelő szabályok szükségesek. Fokozatos bevezetésükben és az ahhoz tartozó tanulási folyamatban fontos szerepet játszhatnak az ideiglenes szabályok, valamint a vállalatoknak szóló magatartási kódex vagy a magánélet védelmének chartája is.

5. Részletes megjegyzések

5.1 Az európai piac támogatása

5.1.1 Az EGSZB elégedetten állapítja meg, hogy az Európai Bizottság a kisméretű RPAS-ek üzemeltetőinek kereskedelmi érdekeire is figyelmet fordít. Európa rendkívül jó helyzetben van ahhoz, hogy profitálhasson az RPAS-ek fejlődő piacának előnyeiből. Az erős RPAS-ágazat munkalehetőségeket teremt és megerősíti Európa mint a technológia és fejlesztés tudásközpontjának szerepét.

5.1.2 A töredezett, de a helyzet konszolidálódására nagy eséllyel rendelkező ágazatban csak a leginnovatívabb vállalatok és a pénzügyileg legerősebb és/vagy nagy konszernnek által támogatott vállalatok kerülhetnek ki győztesként a küzdelemből. Ezért fontos, hogy e vállalatok számára biztosítsuk az eszközöket, a láthatóságot és a stabil szabályozási környezetet ahhoz, hogy állják a kihívásokat és kihasználják az ágazatban rejlő fejlődési lehetőségeket. A szükséges eszközök listájának élén a finanszírozáshoz hozzájutó innovációs és a kutatás-fejlesztési kapacitások állnak. Fontos az is, hogy az említett vállalatok számára könnyebbé váljon a jogi és szabályozási eszközök alkalmazása. Ez hasznos lehet a több szereplő közötti kölcsönös szolgáltatások biztosításához.

5.1.3 Az európai belső piac nyújtotta lehetőségek kihasználása érdekében a szabályozóknak egy világos, ugyanakkor rugalmas jogi keret végrehajtására kell törekedniük, amely megnyitja az utat az új RPAS-technológiákba és -alkalmazásokba, mint például a 3D-nyomtatókba és az ipari internetbe való beruházások előtt. Ennek összefüggésében a már létező európai kkv-finanszírozás tovább ösztönözheti az RPAS-ágazatban zajló fejlesztéseket. Ehhez hasonlóan a jelenlegi SESAR Közös Vállalkozás program elsőrendű platformot biztosít az RPAS-ek további integrációjára irányuló kutatás és fejlesztés (K+F) finanszírozásának növeléséhez. A SESAR 2020 és a Horizont 2020 programnak ezt megfelelő mértékben tükröznie kell.

5.1.4 Egyfelől a jelenleg kisméretű típusokat gyártóknak nagyobb típusok gyártására kell átállniuk, ami azt jelenti, hogy jelenlegi gyártóeszközeiket ehhez kell igazítaniuk. Ez a kiigazítás nem mehet termékeik kiváló minőségének kárára, és üzleti szemléletük továbbfejlesztésével is együtt kell járnia. Más típusok esetében viszont az innováció és a testreszabott gyártás jelenthet ösztönzést a vállalatok, különösen kkv-k létrehozásához és növekedéséhez.

5.1.5 A drónok polgári felhasználása terén várható fejlődés következményeként jelentős változásokra kerül majd sor. A munkahelyek megszűnésének elkerülése és az új szakmák létrejöttének támogatása érdekében fel kell készülni az e változások foglalkoztatási téren gyakorolt hatására, ennek során pedig kezdettől fogva konzultálni kell valamennyi szociális partnerrel. Ezen a téren vizsgálatokat kell végezni és kísérleti tanulmányokat kell készíteni, többek között a fenntartható és környezetbarát megoldások, mint például az elektronikus szennyezés elleni fellépés lehetőségeit illetően is. Ehhez a képzéseket is hatékonyan kell alkalmazni.

5.1.6 Az RPAS-ágazat üzleti érdekeit ezenkívül segíti az is, hogy az Európai Unió proaktív módon lép fel a frekvenciaelosztásról szóló ITU-tárgyalások folyamán és a harmadik felek általi tisztességtelen verseny megelőzése érdekében. Ez főként az USA-val való jelenlegi szabadkereskedelmi tárgyalások összefüggésében nagy jelentőségű.

5.2 Felelősség és biztosítás

5.2.1 Az RPAS-ek alkalmazásának alapvető feltétele egy megfelelő – létező vagy új – szabályozás, amely meghatározza az RPAS-ek üzemeltetőinek és felhasználóinak felelősségeit és harmadik személlyel szembeni felelősségét. Általános az egyetértés abban, hogy az RPAS-ek esetében a harmadik személlyel szembeni felelősségnek a pilótával rendelkező légi járművek ezzel kapcsolatos felelősségein kell alapulniuk.

5.2.2 Pilótaképzés és szakképzés: a polgári RPAS-ek felhasználási feltételeinek megfelelően – akár nagy – kockázatok is adódhatnak mind a felhasználók, mind az esetleges áldozatok számára, és anyagi károk is keletkezhetnek. A legjobb felhasználási feltételek biztosítása érdekében a szabályozó hatóságokkal és a polgári RPAS-ek szakmai szervezeteivel vagy hasonló szervezetekkel együtt meg kell határozni a légi járműveket távolról irányító pilóták és üzemeltetők képzésére és szakképzésére, valamint a szakszolgálati engedélyekre vonatkozó szabályozási keretet. Ezzel csökkenthető a biztosítási szempontok és a polgári jogi felelősség körüli bizonytalanság.

5.2.3 A magas szintű automatizáltsággal kapcsolatban is feltételezhető, hogy az RPAS-ek üzemeltetője közvetlen felelősséggel fog rendelkezni. A légitársaságokra és a légi járművek üzemeltetőire vonatkozó felelősségek jelenlegi rendszere többek között a 785/2004/EK rendelet hatálya alá tartozik. Ez a rendelet jelenleg nem fordít figyelmet az RPAS-ekkel kapcsolatos speciális felelősségi és biztosítási szempontokra.

5.2.4 A főként a kisebb RPAS-ek kereskedelmi alkalmazása további kiigazításokat tesz majd szükségessé (pl. a harmadik személyekkel szembeni felelősség nagyobb korlátozása, az RPAS-ek alacsonyabb tömegű, 500 kg alatti kategóriáinak bevezetése, a nagyon kisméretű RPAS-ek repülési tulajdonságaihoz kötődő kockázati szintek kiigazítása stb.).

5.2.5 Bár vannak elérhető biztosítások az RPAS-ekre, de mivel az RPAS-ekkel kapcsolatos legtöbb feladatot jelenleg állami légi járművek hajtják végre, csekély a kereslet. A biztosítási díjak kiszámítása általában a pilótával rendelkező repülésen alapul (felszálló tömeg). Ezt a rendszert a kisebb RPAS-ekhez is hozzá kell igazítani.

5.3 A magánélet védelme

5.3.1 A kisebb (150 kg-nál alacsonyabb tömegű) RPAS-ek kereskedelmi alkalmazását, melynek során különösen sok információ és képi anyag gyűjthető össze, kezdettől fogva a magánélet védelmének egyértelmű garanciáinak kell kísérnie. Gondolhatunk itt többek között a képek elhomályosítására, a kamera ki- és bekapcsolására, valamint a képi és más információk zárolására. Ehhez egyértelműen új vagy szigorúbb szabályokra van szükség, amelyek a magánjellegű és az üzleti felhasználásra is érvényesek, és lehetővé teszik például a kisebb RPAS-ek azonosítását, valamint védelmet nyújtanak a hackertevékenységek és az irányítás harmadik fél által való átvétele ellen.

5.3.2 A jelenlegi közösségi szabályozásnak a személyes adatok védelmével kapcsolatos kiigazítására tett javaslatok jelenleg előrehaladott tárgyalási szakaszban vannak. A javaslatok többek között világossá teszik az RPAS-ek gyártóinak és felhasználóinak felelősségeit és kötelességeit. Tekintettel arra a kérdésre is, hogy ilyen előírásokat európai vagy nemzeti szinten kell bevezetni és érvényesíteni, jogos az az elvárás, hogy az Európai Bizottság aktív megközelítést alkalmazzon.

5.4 Polgári/katonai együttműködés

5.4.1 A pilótával rendelkező és a pilóta nélküli légi járművek polgári és katonai légtérhasználata és az ehhez tartozó biztonsági szabályok a légiforgalmi szolgálatok nagyobb megterhelését eredményezik. Ezért támogatjuk az Európai Bizottság ezzel kapcsolatos kezdeményezéseinek tervét, éppúgy, mint a polgári és katonai tevékenységek közötti együttműködést, amelynek során a kereskedelmi alkalmazásokat és újításokat is tesztelni lehet, ahol lehetséges profitálva a szinergiákból. Emellett mindenképpen figyelmet kell majd fordítani a szabályozási prioritásokra, valamint az európai és a nemzetközi szabályozás közötti kapcsolatra.

Kelt Brüsszelben, 2014. október 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A kék gazdaság innovációja: tengereink és óceánjaink növekedési és munkahely-teremtési potenciáljának feltárása

COM(2014) 254 final/2

(2015/C 012/15)

Előadó: **Seamus BOLAND**

Társelőadó: **Gonçalo LOBO XAVIER**

2014. május 13-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának – A kék gazdaság innovációja: tengereink és óceánjaink növekedési és munkahely-teremtési potenciáljának feltárása

COM(2014) 254 final/2.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2014. október 1-jén elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2014. október 15–16-án tartott, 502. plenáris ülésén (az október 15-i ülésnapon) 143 szavazattal 1 ellenében, 1 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. A következtetések és ajánlások összefoglalása

1.1 Az EGSZB üdvözlöi az Európai Bizottság dokumentumát, melynek célja tengereink és óceánjaink munkahely-teremtési potenciáljának lehető legjobb kihasználása az innováción keresztül, különös hangsúlyt fektetve a tengeri biotechnológiára, az óceánenergetikára és a tengerfenék-bányászatra.

1.2 Az EGSZB aggodalmát fejezi ki a magán- és az állami szektor által kezdeményezett intézkedések koordinációjának hiánya miatt, és megjegyzi, hogy hasonló feszültségek állnak fenn a tagállamok között. A tengereinkkel és a bennük rejlő lehetőségekkel kapcsolatos pontos információkhoz szükséges megfelelő adatok és adatrendszerek hiánya szintén akadályozza az innováció fejlesztését, a különböző tagállamok számos egyeteme és tudományos intézete által tett erőfeszítések ellenére is. Az EGSZB úgy véli, hogy ha nem sikerül megoldani ezeket a problémákat, azzal új munkalehetőségekhez való hozzáféréstől fosztjuk meg Európa polgárait.

1.3 Az EGSZB alapvetően fontosnak tartja az „Innovatív Unió” kiemelt kezdeményezést a kék gazdaság fejlesztéséhez, és javasolja, hogy az Európai Bizottság fokozottan támogassa azt, például a szükséges jogi háttér megerősítésével, valamint hosszú távú pénzügyi támogatással és a meglévő innovációs programokról szóló további tájékoztatással.

1.4 Az EGSZB határozottan ajánlja, hogy az Európai Bizottság és az egyes tagállamok sürgősen foglalkozzanak azokkal a hiányosságokkal, amelyeket az „Innovatív Unió” kiemelt kezdeményezés beazonosított.

1.5 Az EGSZB azt javasolja, hogy a dokumentum tudományos megközelítésével egyetemben a part menti turisztikai ágazati stratégiákat nemcsak a civil társadalom e tárgyú érdeklődésének megerősítése érdekében kellene integrálni a folyamatba, hanem azért is, hogy előnyt kovácsoljunk a folyamat két szemlélete közötti integrált együttműködésből.

1.6 Az EGSZB javasolja, hogy a part menti és szigeti közösségeket, amelyek jelenleg a hagyományos iparágak, köztük a halászat súlyos hanyatlásával küzdenek, teljes mértékben vonják be a kék gazdaság fejlesztésének minden szakaszába, hogy biztosítható legyen a kellő egyensúly a K + F és a turisztikai tevékenységek között, amelyek munkahelyeket és jólétet teremthetnek. Ezzel az ajánlással kapcsolatban az EGSZB rámutat, hogy a kék gazdaság által érintett minden közösségnek lehetővé kell tenni a részvételt az összes érdekelt fél közötti konstruktív párbeszédben. Ráadásul ezek a közösségek, és főként a szigetek nyilvánvaló lehetőségekkel rendelkeznek ezen a téren, és sajátosan járulnak hozzá a kék gazdaság innovációjához.

1.7 A kék gazdaság munkahelyteremtését ösztönző stratégiák kidolgozásának keretében elengedhetetlen, hogy szem előtt tartsuk az innovációt olyan területeken, mint a hajóépítés, az akvakultúra, a kikötői infrastruktúra és a halászat. Mivel egyre inkább meg kell felelnünk a különböző környezetvédelmi igényeknek, az EGSZB azt javasolja, hogy az Európai Bizottság által megfogalmazott valamennyi tengerpolitikai intézkedésnek az új környezetvédelmi követelményekhez való alkalmazkodásban rejlő munkahely-teremtési potenciálra összpontosítson.

1.8 Egyértelmű, hogy a jelenlegi politika keretében nagyon lassan fog nőni a foglalkoztatás a kék gazdaság innovációján keresztül. Ebben az összefüggésben az EGSZB határozottan ajánlja, hogy az Európai Bizottság törekedjen megállapodásra jutni az összes féllel egy olyan intelligens menetrenddel kapcsolatban, amely a stratégiák gyors megvalósítását lehetővé tevő intézkedésekre koncentrálna.

1.9 Amellett, hogy üdvözlí az Európai Bizottság által javasolt intézkedéseket, az EGSZB mély meggyőződése, hogy azok száma kevés, és a tagországok részéről nem mutatkozik kellő elkötelezettség. Ezzel kapcsolatosan 2016 előtt speciális EU-csúcstalálkozót kellene tartani a kék gazdaság innovációjáról, a tengerészetért és kapcsolódó területekért felelős miniszterek részvételével. A cél a kulcsfontosságú stratégiák rangsorolása, illetve végrehajtási ütemtervek meghatározása lenne, oly módon, hogy azok a tagállamok számára – adottságaikat figyelembe véve – kivitelezhetőek legyenek. Egyébiránt a 2015-re tervezett Kék Gazdaság Üzleti és Tudományos Fórumra az EGSZB a civil társadalom, köztük a munkavállalók és a társadalom peremére szorult csoportok megfelelő képviselőjét javasolja.

2. Indoklás és háttér

2.1 Az Európai Bizottság 2011-ben közleményt fogadott el a kék növekedésről⁽¹⁾, amely rámutatott arra a munkahely-teremtési potenciálra, melyet Európa óceánjainak, tengereinek és tengerpartjainak támogatása nyújt. Figyelmet szentelt annak a szerepnek is, amelyet az óceánenergetika játszhat a foglalkoztatási lehetőségek kibővítésében.

2.2 Jelenleg a becslések szerint az EU GDP-jének 3-5 %-a származik a tengeri ágazatból, mely mintegy 5,6 millió munkahelyet biztosít és 495 milliárd eurót termel az európai gazdaság számára. A külkereskedelem mintegy 90 %-a és az EU-n belüli kereskedelem 43 %-a zajlik tengeri úton. Az európai hajógyártási ágazat és a vele rokon iparágak a világ termelésének 10 %-át adják. Közel 100 000 hajót működtetnek szerte Európában a halászat és az akvakultúra ágazatában. Emellett egyéb újabb tevékenységek jönnek létre, például az ásványkitermelés és a szélenergia-termelés. (*The European Union explained: Maritime affairs and fisheries*, 2014, http://europa.eu/pol/pdf/flipbook/en/fisheries_en.pdf).

2.3 Nyilvánvaló, hogy minden tagállamot és uniós intézményt aggodalommal tölt el, hogy tengereink nem fenntartható hasznosítása veszélyezteti a tengeri ökoszisztémák törekény egyensúlyát. Ez pedig megnehezíti a tengeri kezdeményezéseket, melyek célja, hogy több munkahelyet teremtsenek és hozzájáruljanak az Európa 2020 stratégiához.

2.4 Az Európai Bizottság is tisztában van az „Innovatív Unió” kiemelt kezdeményezés által azonosított gyengeségekkel, így a tudás alulfinanszírozottságával, a finanszírozáshoz való nehéz hozzájutással, a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok magas költségeivel, az interoperábilis szabványok irányába történő lassú haladással, a közbeszerzés nem hatékony alkalmazásával és a kutatásban való átfedésekkel. Az Európai Bizottság 2014. évi éves növekedési jelentésében meghatározott egyéb gyenge pontok a következők: az innováció terén a köz- és a magánszféra együttműködése még nem kielégítő, a kutatási eredmények az árukban és szolgáltatásokban alig jelennek meg, növekvő készséghiány.

⁽¹⁾ Kék növekedés. A fenntartható tengergazdálkodási és tengergazdasági növekedés lehetőségei, COM(2012) 494 final.

2.5 A tengerfenék jellemzőit – így a tengerfenék élőhelyeinek feltérképezését, a tengerfenék geológiáját és a tengerrel kapcsolatos egyéb ismeretlen elemeket – részletező adatok elérhetősége korlátozott, ami akadályozza a gyorsabb innovatív fejlesztést.

2.6 Ki kell emelnünk az európai bizottsági politika számos kezdeményezését, köztük:

- az adatok korlátozások nélküli elérését,
- az adatrendszerek integrációját,
- az európai tengerkutatási stratégia elfogadását.

2.7 A közös halászati politika reformja ellenére több ezer tengerparti település van hanyatlóban. Sokan közülük most úgy látják, hogy már nem tudnak versenyképesek lenni a tengeren, és jelentős támogatásra lenne szükségük halászfloottaik fejlesztéséhez. Hanyatlóban vannak a járulékos szolgáltatások is, például a hajóépítés, a karbantartás, illetve más kapcsolódó szolgáltatások nyújtása.

2.8 Az Európát körülvevő tengerek közé tartozik: az Adriai- és Jón-tenger, a Jeges-tenger, az Atlanti-óceán és az Ír-tenger, a Balti-tenger, a Fekete-tenger, a Földközi-tenger és az Északi-tenger.

3. Az európai bizottsági közlemény háttere

3.1 Május 8-án, csütörtökön az Európai Bizottság cselekvési tervet tett közzé „A kék gazdaság innovációja” címmel. A közlemény általános célja tengereink és óceánjaink növekedési és munkahely-teremtési potenciáljának feltárása. Egy sor kezdeményezést javasol az óceánokkal kapcsolatos tudás elmélyítése, a tengeri környezetben alkalmazandó új technológiákhoz szükséges készségek javítása, valamint a tengeri kutatás koordinálásának megerősítése terén. A terv a következő intézkedéseket javasolja:

- 2020-ig el kell készíteni a teljes európai tengerfenék digitális térképét.
- 2015 végéig létre kell hozni és működésbe kell léptetni egy, az egész „Horizont 2020”-at átfogó, a tengerkutatással és az államilag finanszírozott tengerkutatási projektekkel foglalkozó, valamint a lezárt projektek eredményeit megosztó információs platformot.
- Létre kell hozni egy, a kék gazdasággal foglalkozó üzleti és tudományos fórumot, amely bevonja a magánszektor, a tudósokat és a nem kormányzati szervezeteket a jövő kék gazdaságának alakításába, és amely lehetővé teszi az ötletek és eredmények megosztását. Az első ülésre a tengerek európai napjának a görögországi Pireuszban megrendezésre kerülő 2015. évi rendezvényeihez kapcsolódva kerül sor.
- Ösztönözni kell a kutatási, az üzleti és az oktatási ágazat szereplőit arra, hogy 2016-ig mérjék fel a tengeri ágazat jövőbeli munkaerejének szükségleteit és készségeit.
- Fel kell mérni, hogy a kutatási, a vállalkozási és az oktatási közösség legjelentősebb szereplői számára lehetséges-e egy, a kék gazdasággal foglalkozó tudományos és innovációs társulás (TIT) megalakítása 2020 után. A tudományos és innovációs társulások (TIT) az Európai Innovációs és Technológiai Intézet (EIT) részeként többféle módon ösztönözhetik az innovációt, például képzési és oktatási programokkal, a kutatástól a piacig vezető út megerősítésével, valamint innovációs projektek és üzleti inkubátorházak létrehozásával.

3.2 A kék gazdaságot alkotó egyes ágazatok közé tartozik az akvakultúra, a part menti turizmus, a tengeri biotechnológia, az óceánenergetika és a tengerfenék-bányászat.

3.3 Míg gazdasági szempontból a kék gazdaság 5,4 millió munkahely fenntarthatóságát biztosítja, bruttó hozzáadott értéke pedig mintegy 500 milliárd euró évente, meg kell jegyeznünk, hogy a tengeri biotechnológiát, az óceánenergetikát és a tengerfenék-bányászatot még tovább kell fejleszteni ahhoz, hogy a gazdaság számára nettó nyereséget termeljenek.

3.4 Az Európai Bizottság megítélése szerint ezen ágazatok mindegyike jelentős mértékben hozzájárulhat a kék gazdasághoz, mégpedig a következőképpen:

- A tengeri biotechnológia lehetőséget nyújt a tenger feltárására, az új víz alatti technológiák segítségével történő DNS-szekvenálás elvégzésére. A részt vevő uniós országok összessége olyan kritikus tömeggé áll össze, mely ösztönzi majd a nyereséges rés piacokat.
- Az óceánenergetika még fejlődő ágazat. Ha megfelelő módon kezeljük, megvan benne a lehetőség a megújuló energiára és az üvegházhatást okozó gázok csökkentésére irányuló célkitűzések elérésére. Az új innovatív technológiáknak köszönhető gazdasági növekedés lehetősége reális, tekintettel az eddig már elért eredményekre.
- A tengerfenék-bányászatban megvan a lehetőség a munkahelyteremtésre, tekintettel az óceán fenekén előforduló ásványi anyagok potenciálisan nagy mennyiségére. A környezetvédelmi aggályok kellő figyelembevételével mellett ezen ásványok kinyerése valószínűleg kitölti a piaci réseket ott, ahol az újrafeldolgozás nem lehetséges vagy nem megfelelő, vagy ahol a szárazföldi bányákra túl nagy terhek nehezednek. Bár még kicsi az ágazat, rendelkezik azzal a potenciállal, hogy fenntartható növekedést és munkahelyeket generáljon a jövő nemzedékei számára.

3.5 A kék gazdaság számára előnyös az EU „Innovatív Unió” kiemelt kezdeményezése, mely az innovációbarát környezet kialakítását célozza. Az új program, a Horizont 2020 értéke 79 milliárd EUR, az EU eddigi legnagyobb kutatási és innovációs programja.

3.6 A dokumentum emellett a kezdeményezés néhány gyenge pontjára is felhívja a figyelmet: a tudás alulfinanszírozottsága, a finanszírozáshoz való nehéz hozzájutás, a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok magas költségei, a lassú haladás az interoperábilis szabványok irányába, a közbeszerzés nem hatékony alkalmazása és az átfedések a kutatásban.

3.7 Az Európai Bizottság az alábbi intézkedéseket javasolja:

- 2014-től egy fenntartható folyamat létrehozása, amely biztosítja, hogy a tengeri adatok könnyen hozzáférhető, interoperábilisak és felhasználási korlátozásoktól mentesek legyenek.
- 2020 januárjáig készüljön el az európai vizekre vonatkozóan a teljes tengerfenék többfelbontású térképe.
- 2015 végéig jöjjön létre egy az egész „Horizont 2020”-at átfogó, a tengerkutatással, valamint az államilag finanszírozott tengerkutatási projektekkel foglalkozó információs platform.
- 2015-ben kerüljön sor a kék gazdaság üzleti és tudományos fórum (blue economy business and science forum) első ülésére.
- A 2014–2016-os időszakban alakuljon meg egy tengeri ágazati szakképzettség-fejlesztési szövetség.

3.8 Az EGSZB megjegyzi, hogy az európai bizottsági dokumentum nem definiálja a „kék gazdaság”-ot. Hozzáteszi ugyanakkor, hogy az EU 2012. márciusi, „Az óceánokhoz, a tengerekhez és a tengerparti területekhez kapcsolódó fenntartható növekedéssel foglalkozó forgatókönyvek és e növekedés mozgatórugói” című harmadik időközi jelentése a következő meghatározást adja: „a kék növekedés az óceánokhoz, a tengerekhez és a tengerparti területekhez kapcsolódó intelligens, fenntartható és inkluzív gazdasági és foglalkoztatási növekedés”. A tengeri gazdaság az óceánokkal, tengerekkel és tengerparti területekkel kapcsolatos minden ágazati és ágazatokon átfelölő gazdasági tevékenységet felölel. Bár ezek a tevékenységek gyakran földrajzilag meghatározottak, ez a definíció magában foglalja a tengeri gazdasági ágazatok működéséhez szükséges legközelebbi közvetlen és közvetett támogató tevékenységeket is. Ezek a tevékenységek bárhol lehetnek, a tengerparttal nem rendelkező országokban is. A tengeri foglalkoztatásba minden olyan (teljes munkaidőben mért) foglalkoztatás beletartozik, mely az óceánokkal, tengerekkel és tengerpartokkal kapcsolatos fent említett tevékenységek eredménye.

4. Általános megjegyzések

4.1 A kék gazdaságban rejlő lehetőségek akkor valósulnak meg Európában, ha a tagállamok és az összes érdekelt fél, köztük a civil társadalom is aktívan részt vesz az olyan politikák és helyi megoldások kialakításában, amelyek képesek orvosolni az „Innovatív Unió” kiemelt kezdeményezés által azonosított, valamint a 2014. évi éves növekedési jelentésben részletesen felsorolt számos hiányosságot.

4.2 Az „Innovatív Unió” kiemelt kezdeményezés elengedhetetlen a kék gazdaság fejlesztéséhez. Ugyanakkor jelentősen több támogatásra és fejlesztésre lesz szükség, ha ki akarjuk aknázni tengereink gazdasági potenciálját.

4.3 Az Európai Bizottságnak az európai szemeszterrel összefüggésben biztosítania kell, hogy a tagállamok nemzeti reformterveinek általános politikái tükrözzék a kék növekedés prioritásait.

4.4 A nagyon is valószínű tengeri szennyezés, amelynek nagy része a szárazföldről származik, tényleges következményekkel bír a fenntartható kék gazdaság jövőjére nézve. A tengerfenék-bányászattal kapcsolatos környezetvédelmi aggályok, a jobb kikötői infrastruktúra szükségessége és a hajózási ágazat környezetminőségének javítása, amivel ha nem foglalkozunk azonnal, szintén korlátozni fogja a kék gazdaság foglalkoztatási lehetőségeit.

4.5 Az Európát érintő nagyobb gazdasági válság által sújtott part menti közösségek nehéz helyzete, illetve kék gazdaságtól való függése különös figyelmet igényel majd az uniós programokhoz, például a közös halászati politikához való fokozottabb kapcsolódások formájában.

4.6 Európában az óceánjaink és tengereink gazdasági értékének javítását célzó politikák és intézkedések széttagoltsága hátráltatta a fenntartható gazdaságok megvalósítását a különböző gazdasági kategóriákban. Az Európa és az USA, illetve más globális érdekelttek közötti, kék gazdaságra vonatkozó megállapodások szintén képesek növelni a foglalkoztatást.

4.7 A kék gazdaság a hajógyártás fejlődésétől függ, Európában mintegy 150 nagy hajógyár üzemel, melyek közül mintegy 40 van aktívan jelen a nagy tengerjáró kereskedőhajók világpiacán. Az Európai Unióban a (civil és katonai, hajógyártással és -javítással foglalkozó) hajógyárak közvetlenül megközelítőleg 120 000 embert foglalkoztatnak. Az európai bizottsági dokumentumnak részletesebben tükröznie kellene a hajózás hozzájárulását a kék gazdaság egészéhez.

4.8 A dokumentum tudományos megközelítésével egyetemben a part menti turisztikai ágazati stratégiákat nemcsak a civil társadalom e tárgyú érdeklődésének megerősítése érdekében kellene integrálni a folyamatba, hanem azért is, hogy előnyt kovácsoljunk a folyamat két szemlélete közötti integrált együttműködésből. Minden fejlesztést meghatároz az a követelmény, hogy alkalmazkodni kell a környezetvédelmi követelményekhez és meg kell határozni a lehetőségeket.

4.9 Az Európai Bizottság dokumentuma főként a tudományos kutatásra koncentrál, mely nyilvánvalóan elengedhetetlen a biztonságos ökoszisztéma fenntartásához, azonban egy integrált szemléletnek is jelen kellene lennie a politikák kidolgozása során. Ezért tudományosan meg kell határozni, hogy milyen hatással jár a tengerfenék-bányászat, és ennek eredményét minden politikai döntéshozatalba bele kell foglalni. Ahhoz, hogy pozitív hatással legyen a kutatás, a gazdasági szereplők és általában a társadalom számára, döntő fontosságú a tengerek megőrzésének szükségessége és annak gazdasági fenntarthatósága közötti megfelelő egyensúly megteremtése.

4.10 A kék gazdaság mindennemű elemzését gyengíti, ha nem fordítanak elegendő figyelmet a hagyományos kék gazdaságok, például a kis halász közösségek, a hajózás és a turizmus hanyatlására. Nem szabad megelégednünk az EU csökkenő költségvetésének hatásáról ebben az ágazatban.

4.11 Nem szabad veszélyeztetni a hagyományos ágazatok azon képességét, hogy hozzájáruljanak a foglalkoztatási helyzet javításához. Az akvakultúra terén az EU még mindig nem önálló a halkereslet kielégítésében. A hajógyártásban is óriási a lehetőség a foglalkoztatás növelésére. A kikötői infrastruktúra modernizálásának igénye, ha megvalósul, szintén jelentősen növeli a foglalkoztatási lehetőségeket.

4.12 Egyes tagállamok innovációs stratégiái már támogatják a fenntarthatóság és „az óceán mint nemzeti prioritás” elképzelését. Az ökohatékony tengeri szállítás helyes alkalmazása a határok nélküli tengeri térségben a tengerészeti ágazat jobb kihasználása érdekében, és integrálása a globális logisztikához igazodó kikötői logisztikába már szerepel például „Az intelligens szakosodásra vonatkozó nemzeti kutatási és innovációs stratégia 2014–2020” című portugál dokumentumban. Ez megmutatja a tagállamok ez iránti elkötelezettségét, valamint a „kék gazdaság” és Európa ezzel kapcsolatos vezető szerepének jelentőségét.

4.13 Az EGSZB meggyőződése, hogy az Európán belüli szigeteknek sajátos szerepük van a kék gazdaságban, az ágazat mindhárom, innovációs területként meghatározott részén, de főként az óceánenergetika terén. Az EGSZB ezért sürgeti az Európai Bizottságot, hogy közleményében fordítson kiemelt figyelmet az európai szigetekre, nemcsak a kék gazdaság e területekre gyakorolt kiemelt hatása miatt, hanem az innováció terén nyújtott hozzájárulásuk miatt is.

Kelt Brüsszelben, 2014. október 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra az európai közigazgatási szervek, üzleti vállalkozások és polgárok rendelkezésére álló interoperabilitási megoldásokra vonatkozó program (ISA²) létrehozásáról – Az interoperabilitás, mint a közzféra korszerűsítésének eszköze

COM(2014) 367 final – 2014/0185 (COD)

(2015/C 012/16)

Önálló előadó: **Stuart ETHERINGTON**

2014. július 3-án az Európai Parlament, illetve 2014. július 17-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 172. és 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi határozatra az európai közigazgatási szervek, üzleti vállalkozások és polgárok rendelkezésére álló interoperabilitási megoldásokra vonatkozó program (ISA²) létrehozásáról – Az interoperabilitás, mint a közzféra korszerűsítésének eszköze

COM(2014) 367 final – 2014/0185 COD.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom” szekció 2014. október 1-jén elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2014. október 15–16-án tartott, 502. plenáris ülésén (az október 15-i ülésnapon) 151 szavazattal, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Következtetések

1.1.1 Az EGSZB üdvözli az európai közigazgatási szervek, civil társadalom és polgárok rendelkezésére álló interoperabilitási megoldásokra vonatkozó új programmal („ISA²”) kapcsolatos javaslatot. A javaslat jól alátámasztott, és várhatóan oly módon járul majd hozzá az európai digitális menetrendhez, hogy biztosítja a közigazgatási szervek közös szabványokra és eszközökre támaszkodó, hatékony adatmegosztási kapacitását.

1.1.2 Bár az ISA² középpontjában a közigazgatási szervek állnak, az EGSZB úgy véli, hogy a program potenciális előnyökkel jár a civil társadalom számára is, és reméli, hogy ezeket az előnyöket teljes mértékben ki lehet majd aknázni.

1.1.3 Ugyanakkor van két olyan fontos aggály, melyek – ha megoldásra találnak – erősíthetik az ISA²-t.

1.1.4 Először is a polgárok egyre tudatosabban és növekvő aggodalommal szemlélik a személyes adatok közigazgatási szervek által történő gyűjtését és felhasználását, illetve a szélesebb körből gyűjtött adatokat. A polgárok annak is tudatában vannak, hogy a nagyobb mértékű interoperabilitás következményekkel jár az adatok megoszthatóságára és felhasználhatóságára nézve. A javaslat nem tesz említést ezekről a polgárokat, illetve az ISA² sikeres megvalósítását fenyegető kockázatokról és az ezekkel kapcsolatos aggályokról. Az EGSZB egyik korábbi adatvédelmi tárgyú véleményére és az európai adatvédelmi biztos ezzel kapcsolatos nézetére is felhívja a figyelmet, és kiemeli a polgárokat védő garanciák megerősítésének szükségességét⁽¹⁾. (Lásd az európai adatvédelmi biztos levelét a javasolt általános adatvédelmi rendeletről: https://secure.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultatio/Comments/2014/14-02-14_letter_Council_reform_package_EN.pdf).

1.1.5 Másodszor az ISA² torzíthatja az interoperabilitási megoldások jelenlegi piacát, elsősorban az „inkubátor-tevékenységek” kifejtése révén.

1.2 Ajánlások

1.2.1 Az EGSZB üdvözli az ISA² interoperabilitási programot és támogatja a javaslatot.

⁽¹⁾ HL C 229., 2012.7.31., 90–97. o.

1.2.2 Az EGSZB azt ajánlja, hogy a program a jelenlegi ISA programra és más programokra is támaszkodjon az európai digitális menetrend megvalósításának előmozdítása érdekében.

1.2.3 Az EGSZB szeretné, ha folyamatosan tájékoztatnák az ISA² által elért előrehaladásról.

1.2.4 Aggodalomra ad okot annak a bizalomnak a mértéke, amelyet a polgárok tanúsítanak a közigazgatási szervek iránt, illetve e szervek azon képességével kapcsolatban, hogy hogyan kezelik a személyes adatokat és tartják tiszteltben a magánszférát. A javaslat nem említi a polgárok bizalmát kockázati tényezőként, és nem tesz említést az interoperabilitással kapcsolatos bármilyen egyéb kockázatról vagy hátrányról sem. Figyelembe kellene vennie azokat az aggályokat is, amelyeket az európai adatvédelmi biztos a személyes adatok több tagállamban történő kezelésével kapcsolatban megfogalmazhat. Ezekkel egyértelműbben foglalkozni kellene a program tevékenységeinek keretében.

1.2.5 Részletes lakossági összefoglalót kellene kidolgozni az ár-érték aránnyal kapcsolatos aggályok kezelése és a program által deklarált szociális előnyök megindokolása érdekében.

1.2.6 Több, a gyakorlatban hasznosítható esetet kellene ismertetni annak bizonyítása érdekében, hogy a polgárok szemszögéből a gyakorlatban szükség van a nemzeti közigazgatási szervek közötti interoperabilitásra.

1.2.7 Az EGSZB azt ajánlja, hogy tegyenek külön erőfeszítéseket annak érdekében, hogy az ISA² keretében végzett munkáról tájékoztassák a civil társadalmat, mivel a szervezetek profitálhatnak az interoperabilitással kapcsolatos munkából, illetve segíthetnek a program megvalósításában.

1.2.8 A „megoldásinkubátorral” és a „megoldások hídjával” kapcsolatos tevékenységek torzíthatják a piacot. Ezért:

- Szükségessé válhat, hogy az Európai Bizottság megbizonyosodjék arról, hogy a szóban forgó tevékenységek nem torzíthatják a piacot, és nem vezetnek az interoperabilitási IKT-megoldások kereskedelmi kínálatának csökkentéséhez.
- Az új megoldások, valamint a fenntarthatóság elérését célzó hosszú távú támogatási opciók kiválasztását szigorú tesztelésnek és értékelésnek kell alávetni egy, az érdekelt felek számára megnyugtató folyamat keretében.
- Amennyiben a piactorzulás valós aggálynak bizonyul, az inkubátornak inkább szabványok és referenciakönyvtárak kidolgozására és elfogadására kellene összpontosítania kulcsrakész megoldások helyett.

1.2.9 A nem kereskedelmi célokra való korlátozás csökkentheti az ISA² hatását: ha a civil társadalom az ISA²-vel kapcsolatos tevékenységeket nem hasznosíthatja kereskedelmi célokra, szerepvállalása is kevésbé valószínű a programban.

1.2.10 A többnyelvűsége visszavezethető okokból minden informatikai megoldásnak kompatibilisnek kell lennie az univerzális karakterkészlettel (Unicode, ISO/IEC 10646), (UCS), ahogyan azt a többnyelvűséggel foglalkozó magas szintű csoport végleges jelentése (2007) is megköveteli. Az európai szintű interoperabilitásra vonatkozó, jelenlegi vagy esetleges jövőbeli jogi előírás esetén az UCS egy részhalmaza kerül kijelölésre a kezelhetőség érdekében.

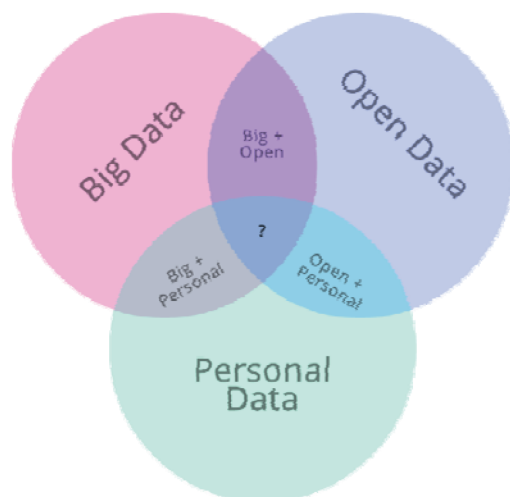
2. Bevezetés

2.1 Sokan és széles körben érveltek már mellett, hogy az adatoknak megvan az a potenciáljuk, hogy átalakítsák a közszolgáltatásokat és az állami és magánszektorban, valamint a civil társadalom körében adatszolgáltatással foglalkozó szervezeteket. Az adatok képesek arra, hogy előmozdítsák a kutatást és fejlesztést, továbbá fokozzák a termelékenységet és az innovációt. Nem véletlen, hogy „az adat az új természeti erőforrás” kifejezés széles körben elterjedt. Lásd például a következő cikket: <http://www.forbes.com/sites/ibm/2014/06/30/why-big-data-is-the-new-natural-resource>

2.2 Az olyan adminisztratív folyamatoktól kezdve, mint az elektronikus adónyomtatványok kitöltése, az egészségügyi adatok okosórán keresztül, passzív gyűjtéséig életünk minden területéről egyre nagyobb mértékben hozunk létre és gyűjtünk adatokat. Az ilyen ún. nagy adathalmazok („big data”), mint például a tömegközlekedési rendszerek használóirol gyűjtött adatok, képesek arra, hogy forradalmasítsák azt a módot, ahogyan közszolgáltatásokat alakítunk és tervezünk. A politikai kezdeményezések vagy közszolgáltatások egyre inkább a digitális kapacitáson múlnak. Egy új keletű példa erre a brit gépjárműadó: a papír alapú autómaticák helyettesítése a biztosításra, a tulajdonosokra és a műszaki vizsgára („MOT”) vonatkozó adatbázisok interoperabilitásától függ (az interoperabilitás definícióját lásd: <http://www.ariadne.ac.uk/issue24/interoperability>). Ez megkönnyíti a gépjárműadóval kapcsolatos ügyletek lebonyolítását a polgárok számára, és a jelek szerint az előírások betartására való hajlandóságot is növeli. Tömören fogalmazva: egy olyan digitális társadalomban élünk, ahol lehetséges az, hogy jelentős mértékben javítsuk a digitális, összekapcsolt szolgáltatások nyújtásának képességét. Az EU-ban számos program és egy „európai digitális menetrend” is támogatja a digitális gazdaság és társadalom megvalósítását. (Lásd <http://ec.europa.eu/digital-agenda>).

2.3 A digitális társadalom és különösen a digitális kormányzás előnyeit akkor tudjuk kiaknázni, ha az adatokat könnyebben hozzáférhetővé, illetve – bizonyos esetekben, ha a szerzői jog tulajdonosai újrafelhasználásukat korlátozások nélkül megengedték (nyílt adatok; ennek definícióját lásd: <http://theodi.org/guides/what-open-data>) – könnyebben újrafelhasználhatóvá tesszük. Ahol rendelkezésre állnak adatok, ott szabványokat határozhatunk meg az interoperabilitás tekintetében, azaz megkönnyíthetjük az adatok cseréjét és újbóli felhasználását. Ez olyan egyszerű is feladat is lehet, mint az adatok „gépi feldolgozásra való alkalmassá tétele” (olyan szabadalmaztatott, zárt formátumok helyett, mint a PDF), illetve közös formátumok azonosítása az adatok benyújtásához és gyűjtéséhez (ilyen például az iXBRL az üzleti könyvek tekintetében; lásd: <http://en.wikipedia.org/wiki/ XBRL>). Azt is érdemes megjegyezni e dokumentum keretein belül, hogy a közigazgatási szervek által gyűjtött adatok nagyrészt személyes és magánjellegűek (lásd a diagramot). Ez fontos, mivel a személyes adatok kérdésköre kihat arra, hogy a nyilvánosság miként értelmezi az interoperabilitást és annak alkalmazását.

1. ábra: Nagy adathalmazok, nyílt adatok és személyes adatok

2.4 Az Európai Bizottság szerint a nemzetállamok közötti interoperabilitás hiánya elektronikus akadályt („e-akadályt”) képez, amely gátolja az állampolgárokat a nagymértékben az adatoktól és az IKT-kapacitástól függő közszolgáltatások (például az egészségügyi ellátás) hatékonyabb igénybevételeiben. Az interoperabilitás hiánya az egész Unióra kiterjedő szakpolitikai végrehajtást is akadályozza. Ugyanakkor az olyan politikai kezdeményezések, mint az egységes piac, a tagállami cégnyilvántartások interoperabilitására támaszkodnak. Röviden szólva: az interoperabilitás elengedhetetlenül fontos egy modern, integrált Európa számára.

3. Az európai közigazgatási szervek, üzleti vállalkozások és polgárok rendelkezésére álló interoperabilitási megoldásokra vonatkozó ISA² programjavaslat

3.1 Az Európai Bizottság 1995 óta valósít meg programokat az interoperabilitás fejlesztésével kapcsolatban, ide tartozik többek között egy interoperabilitási stratégia és egy keretrendszer kidolgozása is. (Lásd a következő, kiváló áttekintést nyújtó linket: http://ec.europa.eu/isa/documents/isa_iop_communication_en.pdf). Az Európai Bizottság szerint az interoperabilitás támogatása sikeres volt: lehetővé tette „a [...] közigazgatási szervek közötti [...] határokon és ágazatokon átnyúló, hatékony és eredményes elektronikus kapcsolattartást, és [...] az uniós szakpolitikák és tevékenységek végrehajtását támogató elektronikus közszolgáltatások nyújtását”. (Az Európai Parlament és a Tanács határozata az európai közigazgatási szervek, üzleti vállalkozások és polgárok rendelkezésére álló interoperabilitási megoldásokra vonatkozó program (ISA2) létrehozásáról, 3. o.).

3.2 Az európai közigazgatási szervek rendelkezésére álló interoperabilitási megoldásokra irányuló jelenlegi program (ISA), 2015. december 31-én zárul le. Azonban még sok tennivaló akad: a szolgáltatások „alapértelmezetten digitálissá való tétele” néhány területen még gyermekcipőben jár. Ráadásul, ha az átjárhatóság szükségességét nem ütemezik be és nem támogatják abban a szakaszban, ahol új jogszabályok előterjesztésére sor kerül, a közigazgatási szervek valószínűleg nem tudják majd kiaknázni az interoperabilitás előnyeit.

3.3 Az új ISA² program (http://ec.europa.eu/isa/isa2/index_en.htm) a következőket tűzi ki célul:

- az interoperabilitás helyzetének feltérképezése;
- az interoperabilitási megoldások ösztönzése és támogatása;

- az új jogszabályok IKT-vonatkozásainak támogatása és ösztönzése az interoperabilitás előmozdítása érdekében;
- határokon és ágazatokon átnyúló adatok cseréjének és újrafelhasználásának ösztönzése, különösen ott, ahol ez támogatja az európai közigazgatási szervek közötti, illetve e szervek, a polgárok és civil társadalom közötti kapcsolatokat;

3.4 Az új ISA² program széles körű konzultáció eredményeképpen jött létre. A megkérdezettek válaszukban amellet szálltak síkra, hogy továbbra is a közigazgatási szervek maradjanak az ISA tevékenységének középpontjában. A leggyakoribb válasz szerint az ISA-nak a párhuzamosságok elkerülésére és a többi uniós programmal való összhangra kell törekednie.

3.5 A javasolt programot a korábbi programok értékeléseinek figyelembevételével tervezték. A javasolt ISA konkrétabban interoperabilitási megoldások nyújtására összpontosít majd, ezt követően pedig hozzáférhetővé teszi ezeket a megoldásokat a közigazgatási szervek számára.

3.6 Az ISA²-re fordítandó javasolt kiadások összege 131 millió EUR a 2014–2020 közötti időszakban.

3.7 Többen úgy vélik, hogy – amennyiben az ISA² nem valósul meg – az interoperabilitás támogatásának csökkenése a szabványok és rendszerek szétaprózódásához vezet majd, valamint pazarló párhuzamossághoz az új megoldások vagy rendszerek kidolgozásának tekintetében. Ez nagy valószínűséggel a hatékonyság csökkenését eredményezi majd, mivel a közigazgatási szervek nehezebben tudnak egymással kapcsolatot tartani.

4. Általános megjegyzések

4.1 Az interoperabilitás folyamatos támogatása és az interoperabilitásba való beruházás szükséges és egyben üdvözlendő feladat. Az ISA² programra szükség lesz ahhoz, hogy az EU tovább tudjon dolgozni az európai digitális menterend megvalósításán. A program elengedhetetlen lesz annak biztosítása érdekében, hogy – a zavart elkerülendő – az érdekelt felek megértsék a különféle programok közötti kapcsolatokat. (Lásd például a következő linket: http://ec.europa.eu/isa/documents/isa_the_difference_between_the_digital_agenda_isa_egov_action_plan_eis_eif_en.pdf, amely elmagyarázza, hogy az ISA hogyan kapcsolódik az európai digitális menetrendhez).

4.2 Amennyiben az Egyesült Királyság tapasztalatai mérvadónak tekinthetők, a közigazgatásban dolgozók bizonyíthatóan még mindig támogatásra és segítségre szorulnak az adatokhoz való hozzáférést és ezek újrafelhasználását illetően (lásd: <http://theodi.org/blog/guest-blog-how-make-open-data-more-open-close-gaps>). Többek között megfelelő szakmai készségekre is szükség van. Az ISA² segíthet ezek megszerzésében.

4.3 Mivel egyre több közszolgáltatás válik „alapértelmezetten digitálissá”, fontos, hogy maximalizáljuk az IKT-megoldásokkal kapcsolatos állami beruházások hatékonyságát. Ezt úgy kellene megkönnyíteni, hogy az eszközfelhasználást már megfelelően korai szakaszban beütemezik, és – ahol csak lehetséges – megosztják és újrahasonosítják a megoldásokat a közberuházások értékének maximalizálása érdekében. Örömmel látjuk az ISA² hozzájárulását e cél eléréséhez.

4.4 Bár a javasolt program elsősorban a közigazgatási szervekre összpontosít, érdemes megjegyezni, hogy a civil társadalom is minden bizonnyal profitálhat majd az interoperabilitási tevékenységekből. A civil társadalom esetében a hangsúly egyre inkább a közös megvalósításra helyeződik át, és a civil társadalom leginnovatívabb fejleményei gyakran épp azokon a területeken mennek végbe, ahol a közös megvalósítást és technológiai megoldásokat olyan közszolgáltatási szférákban alkalmazzák, mint például az egészségügy vagy a szociális gondozás. Az európai interoperabilitási referenciaszerkezet várhatóan előnyösen hat majd e kialakulóban lévő területre.

4.5 Aggodalomra ad okot annak a bizalomnak a mértéke, amelyet a polgárok tanúsítanak a közigazgatási szervek iránt, illetve e szervek azon képességével kapcsolatban, hogy hogyan kezelik a személyes adatokat és tartják tiszteltben a magánszférát. A javaslat nem említi a polgárok bizalmát kockázati tényezőként, és nem tesz említést az interoperabilitással kapcsolatos bármilyen egyéb kockázatról vagy hátrányról sem.

5. Konkrét észrevételek a javasolt programmal kapcsolatban

5.1 Az EGSZB üdvözlí, hogy az ISA² tervezésekor figyelembe vették az érdekelt felek nézeteit és a korábbi programok tapasztalatait. Üdvözlendő az is, hogy a program a már meglévő munkákra épít, és nem igyekszik egy teljesen új irányból elindulni.

5.2 Üdvözljük, hogy a program a hangsúlyt az interoperabilitás ösztönzésére és több gyakorlati tanács és támogatás nyújtására helyezi. Tekintettel arra, hogy az Egyesült Királyság közigazgatásában a nagy kihatású IKT-problémák hosszú múltra tekinthetnek vissza, kiemelten üdvözljük azt a hangsúlyt, amelyet a jogszabályi módosítások IKT-re gyakorolt hatásának korai szakaszban történő figyelembevétele kap a programban.

5.3 A javaslat értékét növelné, ha több, a gyakorlatban hasznosítható esetet ismertetnének annak bizonyítása érdekében, hogy a polgárok szemszögéből a gyakorlatban szükség van a nemzetek közötti interoperabilitásra. Jelenleg az érdekelt feleknek úgy tűnhet, hogy ez csak a határokon átnyúló harmonizációban érdekelt közigazgatási dolgozók, de nem igazán a tipikus közszolgáltatásokat igénybe vevő polgárok számára jár előnyökkel. Részletes lakossági összefoglalót (A 2010-es lakossági összefoglaló itt érhető el: http://ec.europa.eu/isa/documents/isa_20101216_citizens_summary_en.pdf) kellene kidolgozni az ár-érték aránnyal kapcsolatos aggályok kezelése és a program által deklarált szociális előnyök megindokolása érdekében.

5.4 Ahogy már megjegyeztük, az ISA² kidolgozása során megkérdezettek válaszukban amellettszálltak síkra, hogy továbbra is a közigazgatási szervek maradjanak az ISA tevékenységének középpontjában. Az EGSZB hasonlóképpen megjegyezte, hogy a civil társadalomnak előnyöket hoz az interoperabilitás. Lehetséges, hogy a civil társadalom érdekelt csoportjainak körében nem volt eléggé ismert a konzultáció ténye, ami azt eredményezte, hogy az ISA²-ben a közigazgatási szervek kerültek előtérbe. Talán nagyobb hangsúlyt kellene helyezni a civil társadalommal való kommunikációra az ISA² keretében, hogy a programra fordított kiadások hatása valóban érvényesüljön.

5.5 A javaslat ajánlja, hogy az ISA² interoperabilitási („inkubátor-”) megoldásokat dolgozzon ki és hozzon létre. Azt is megállapítja, hogy az ISA²-nek egyfajta „megoldások hídjaként” kellene működnie az IKT-megoldások fenntarthatóságának biztosítása érdekében. Az új megoldások, valamint a fenntarthatóság elérését célzó hosszú távú támogatási opciók kiválasztását szigorú tesztelésnek és értékelésnek kell alávetni egy, az érdekelt felek számára megnyugtató folyamat keretében.

5.6 A „megoldásinkubátorral” és a „megoldások hídjával” kapcsolatos tevékenységek torzíthatják a piacot. Az Európai Bizottságnak lehet, hogy meg kell majd bizonyosodnia arról, hogy a szóban forgó tevékenységek nem torzíthatják a piacot, és nem vezetnek az interoperabilitási IKT-megoldások kereskedelmi kínálatának csökkentéséhez.

5.7 Amennyiben a piactorzulás valós aggálynak bizonyul, az inkubátornak inkább szabványok és referenciakönyvtárak kidolgozása és elfogadása kellene összpontosítania kulcsrakész megoldások helyett. Ez csökkenti majd a piactorzító hatásokat, ugyanakkor megkönnyíti a szabványok elterjedését.

5.8 A 13. cikk szerint az ISA² -program keretében létrehozott vagy működtetett megoldásokat nem uniós kezdeményezések is felhasználhatják nem kereskedelmi célokra. A nem kereskedelmi célokra való korlátozás csökkentheti az ISA² hatását: ha a civil társadalom az ISA²-vel kapcsolatos tevékenységeket nem hasznosíthatja kereskedelmi célokra, szerepvállalása is kevésbé valószínű a programban.

5.9 Az állam digitális kapacitásával kapcsolatos közgondolkodás kockázatot jelent az interoperabilitási javaslatok sikerére nézve. Ahogyan a polgárok egyre többet megtudnak a „megfigyelő” állam hatóköréről, természetéről és erejéről, egyre nagyobb aggodalommal tölti el őket a szükséges biztosítékok meglétének kérdése (lásd: <https://www.privacyinternational.org/blog/defining-the-surveillance-state>). A polgárok egyre inkább aggódnak a magánélet tisztetben tartásához való joguk és a kapcsolt, megosztott adatok etikai vonatkozásai miatt, azonban a szóban forgó javaslat gyakorlatilag egy szóval sem említi a nyilvánosság kapcsolt adatokról, illetve az interoperabilitásról alkotott véleményét. Az európai adatvédelmi biztos is aggályokat fogalmazott meg a személyes adatok több tagállamban történő kezelése kapcsán. Ez olyan tevékenység, amely valószínűleg előtérbe kerül az interoperabilitás révén. Az EGSZB egyik korábbi adatvédelmi tárgyú véleményére is felhívja a figyelmet, és kiemeli a polgárokat személyes adataik vonatkozásában védő garanciák megerősítésének szükségességét⁽²⁾. (Lásd az európai adatvédelmi biztos levelét a javasolt általános adatvédelmi rendeletről: https://secure.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/Consultation/Comments/2014/14-02-14_letter_Council_reform_package_EN.pdf).

⁽²⁾ HL C 229, 2012.7.31., 90–97. o.

5.10 A javaslat javára válna, ha említést tenne ezekről az aggályokról, és érdemben foglalkozna velük. Ezenfelül a programtervet erősíteni lehetne azáltal, hogy nyomatékosabban megemlíti a civil társadalmi szervezetekkel és a tudományos körökkel folytatott együttműködést a nyilvánosság véleményének megértése és figyelembevétele, valamint azoknak az etikai biztosítékoknak az erősítése érdekében, amelyek egyre fontosabbak a közigazgatási szervek megítélése és a belőlük vetett bizalom szempontjából.

5.11 Végezetül egy technikai jellegű, részletes megjegyzés: Az univerzális karakterkészlet alapvető fontosságú a többnyelvűség írott nyelvekre való alkalmazhatóságának tekintetében. A 2006 őszén, Ján Figel' oktatásért felelős uniós biztos által létrehozott, többnyelvűséggel foglalkozó magas szintű csoport 2007-ben, a nyelvek európai napján tette közzé végleges jelentését (Lásd: <http://www.lt-innovate.eu/resources/document/ec-high-level-group-multilingualism-final-report-2007>). A jelentés a következő ajánlást tartalmazza: „...a belső dokumentumkezelésre vonatkozó adatbázisok, illetve a szoftveralkalmazások és hardverberendezések csatlakozási felületei az Unicode rendszerre épülnek, ami lehetővé teszi valamennyi nyelv ábécéjének reprezentációját. A csoport kéri azokat a tagállami hatóságokat és webmail-szolgáltatókat, melyek még nem tettek így, hogy váltsanak át az Unicode-ra, elkerülendő az uniós polgárok állampolgárságuk vagy nyelvük alapján történő megkülönböztetését. A kezelhetőség érdekében az UCS egy részhalmaza kerül kijelölésre: ez lehet a latin betűtípus, illetve a latin, görög és cirill betűtípus egy részhalmaza (az UCS több mint 90 000 karaktert tartalmaz).

5.12 A többnyelvűsége visszavezethető okokból minden informatikai megoldásnak kompatibilisnek kell lennie az univerzális karakterkészlettel (Unicode, ISO/IEC 10646), ahogyan azt a többnyelvűséggel foglalkozó magas szintű csoport végleges jelentése (2007) is megköveteli. Ezért az európai szintű interoperabilitásra vonatkozó, jelenlegi vagy esetleges jövőbeli jogi előírás esetén azt ajánljuk, hogy a kezelhetőség érdekében az UCS egy részhalmaza kerüljön kijelölésre.

Kelt Brüsszelben, 2014. október 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Mérleg az Európa 2020 – az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiájáról

COM(2014) 130 final

(2015/C 012/17)

Előadó: **Stefano PALMIERI**

2014. május 16-án az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának: Mérleg az Európa 2020 – az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiájáról

COM(2014) 130 final.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Az Európa 2020 stratégia mérlege” albizottság 2014. szeptember 5-én elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2013. október 15–16-án tartott, 502. plenáris ülésén (az október 15-i ülésnapon) 168 szavazattal 7 ellenében, 6 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Bevezetés

1.1 Az Európa 2020 stratégia bevezetése után négy évvel az Európai Bizottság közzétett egy közleményt *Mérleg az Európa 2020 – az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiájáról* címmel, és nyilvános konzultációt⁽¹⁾ indított a stratégiáról annak félidei felülvizsgálatára készülve.

1.2 Ez a vélemény, amely hivatalos válasz az Európai Bizottság felkérésére, az EGSZB integrált felmérésének részét is képezi, amely az Európai Tanács olasz elnöksége által az Európa 2020 stratégia közelgő félidei felülvizsgálatához kapcsolódó feltáró vélemény iránti kérelemre reagál.

1.3 Az EGSZB átfogó félidei felülvizsgálatot készít elő az Európa 2020 stratégia kapcsán, amit az alábbi dokumentumok alkotnak majd:

- egy projektjelentés, amely az Európa 2020 stratégia irányításának elvi és gyakorlati oldalait kívánja részletesebben megvizsgálni;
- a jelen vélemény (SC/039);
- az EGSZB-szekciók, a CCMI, a megfigyelőközpontok és az EGSZB európai civil társadalmi szervezetekkel és hálózatokkal kapcsolatot tartó csoportjának hozzájárulásai;
- a nemzeti gszt-k és hasonló szervezetek hozzájárulásai;
- az EGSZB Európa 2020 irányítóbizottsága által megbízásba adott és A. Bellagamba által összeállított *Az Európa 2020 stratégiában 2015. után való civil társadalmi részvétel prioritásai, kihívásai és perspektívái – Esettanulmány négy tagállam alapján (BE–FR–IT–NL)* című tanulmány megállapításai és ajánlásai.

⁽¹⁾ Lásd az Európai Bizottság honlapját: http://ec.europa.eu/europe2020/public-consultation/index_hu.htm

1.4 Az EGSZB félidei értékelését alkotó csomagot az Európai Unió Tanácsa olasz elnökségének keretében szervezett magas szintű konferencián ismertetik majd, amelyre 2014. december 4-én és 5-én kerül sor Rómában az alábbi címmel: „Egy hatékonyabb Európa 2020 stratégia felé – a civil társadalom javaslatai a társadalmi befogadás és a versenyképesség erősítésére Európában”.

1.5 Az EGSZB különböző belső szervei által az Európa 2020 stratégia megreformálására kidolgozott és a munkacsoportok ülésein részletesen megvitatott javaslatok⁽²⁾ bemutatása céljából **Az EGSZB ajánlásai az Európa 2020 stratégia valódi reformfolyamatának biztosításához** című 4. pontban ajánlásokat ismertetünk.

2. Az Európa 2020 stratégia első négy éve: a válság hatásai a hosszú távú tendenciákra

2.1 Az Európa 2020 stratégia abból a dicséretes szándékból született, hogy strukturális kérdéseket célozva erősítsük az EU versenyképességét és teremtsünk több munkahelyet, s eközben az EU polgárai számára biztosítsuk a gazdasági, társadalmi és területi kohéziót. Ebben a már amúgy sem könnyű helyzetben ért minket az elmúlt nyolcvan év egyik legmélyebb (legsúlyosabb és leghosszabbban tartó) válsága, amely magára a stratégiára nézve is messzemenő következményekkel jár.

2.1.1 A válság fokozta a már korábban is jelentős gazdasági és társadalmi egyenlőtlenségeket az EU-ban, hangsúlyosabbá téve a versenyképesség és a társadalmi kohézió terén meglévő különbségeket, és erősítve a növekedés és a foglalkoztatás terén megfigyelhető polarizálódási tendenciákat, nyilvánvaló korlátokat állítva ezzel a jövedelmek, a vagyon és a jólét tagállamok közötti és tagállamon belüli, illetve Európa régiói közötti méltányos újraelosztása elé⁽³⁾.

2.2 A válság fejleményeinek és következményeinek az európai bizottsági közlemény és annak mellékletei⁽⁴⁾ alapján történő elemzése megmutatja, hogy a stratégia irányítási modelljének és célkitűzéseinek hatékonyságát, megfelelőségét és legitimitását tekintve a válság miként érintette hátrányosan az Európa 2020 stratégia végrehajtását.

2.3 Mivel az EU gazdasági kormányzása nagymértékben a megszorítási politikák felé orientálódik, az Európa 2020 stratégia közép- és hosszú távú céljainak elérése a pénzügyi fegyelem mögött fontosságban a második helyre szorult.

2.3.1 Az EGSZB szerint fel kell lépni annak érdekében, hogy megerősítsük az egyes tagállamokban az állami költségvetés konszolidációja érdekében létrehozott politikákat. Rámutat azonban arra, hogy bár a megszorítási politika gazdasági növekedés idején alkalmazva fokozhatja a versenyképességet és a kohéziót, ha „automatikusan” alkalmazják recesszió idején – márpedig ma a legtöbb tagállam ebben a helyzetben van –, akkor az ilyen politika hátrányosan befolyásolja a növekedést. Ezt mutatja az is, hogy ezek a politikák a költségvetési konszolidáció szempontjából számos tagállamban nem hozták meg a várt eredményt⁽⁵⁾, ami lelassította vagy késleltette a gazdasági fellendülést és tovább rontotta a már amúgy is aggasztó mértékű társadalmi széttagozódást.

2.4 A válságnak az EU gazdasági irányítási eszközeivel történő kezelése gátolta az előrehaladást a stratégia közép- és hosszú távú céljainak megvalósítása terén. Néhány tagállamban ez olyan problémákat okozott, amelyek bizonyos esetekben strukturális akadállyá és korláttá válhatnak az EU gazdaságának fejlesztése és a társadalmi kohézió előtt.

⁽²⁾ EGSZB (2014) – a szekciók, a munkaerőpiac, az egységes piac és a fenntartható fejlődés megfigyelőközpontja, a CCMI és a kapcsolattartó csoport által készített hozzájárulások – Az Európa 2020 stratégia féldős felülvizsgálata felé. Európa 2020 irányítóbizottság.

⁽³⁾ „Európában 2012-ben átlagban a lakosság legmagasabb jövedelmű ötöde a teljes jövedelem közel 40 %-át kereste, míg a legalacsonyabb jövedelmi ötödbe tartozók kevesebb mint 10 %-át.” Eurostat (2014), Statistics in focus 12/2014.

⁽⁴⁾ A véleményben helytakarékossági okokból nem szerepeltetjük a hivatkozott két dokumentumban, vagyis a COM(2014) 130 final közleményben, illetve annak 1–3. mellékletében ismertetett valamennyi statisztikai adatot.

⁽⁵⁾ A 2007-től (a válság kitörése előtti utolsó évtől) 2013-ig terjedő időszakban a 28 uniós tagállamban az államadósság 58,8 %-ról 87,1 %-ra nőtt, ami 28,3 százalékpontos növekedést jelent. Az euróövezet 18 tagállamát illetően ugyanez a mutató 66,2 %-ról 92,6 %-ra nőtt (26,4 százalékpontos növekedés). Eurostat adatbázis: Az államháztartás bruttó adóssága.

2.5 Ma – annak ellenére, hogy mutatkozik néhány biztató eredmény A) az éghajlatváltozás elleni küzdelem és a fenntartható energia alkalmazásának ösztönzése, illetve B) az iskolából kimaradók számának csökkentése és az oktatás terén – igen aggasztó jeleket figyelhetünk meg a kutatás-fejlesztésre (k+f-re) fordított összegek, a munkaerőpiac, valamint a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem terén.

2.5.1 A kutatás-fejlesztésre fordított kiadásokat illetően úgy tűnik, hogy a válság szélesítette az uniós tagállamok közötti szakadékot. Azok a tagállamok, amelyekre nagy nyomásként nehezedik a költségvetési konszolidáció szükségessége (s ezek gyakran ugyanazok a tagállamok, amelyek az innováció terén le vannak maradva), jelentősen csökkentették a k+f-re fordított állami pénzeket⁽⁶⁾. Az EU-ban a kutatás-fejlesztésre költött összegek aránya csaknem egy százalékponttal a 3 %-os célérték alatt marad, és a 2020-ra előrejelzett érték – melyre negatív hatást gyakorol a magánberuházások alacsony szintje, valamint az, hogy a tagállamok nem tűznek ki túl ambiciózus célokat – is csak 2,2 % körüli.

2.5.2 Ami a munkaerőpiacot illeti, a foglalkoztatási ráta az utóbbi években stagnált, és az Európa 2020 stratégia által kitűzött cél alatt marad (2013-ban összesítve 68,4 %, a férfiak esetében 74,2 %, míg a nők esetében 62,5 % volt). Emögött néhány igen aggasztó mutatószám rejlik:

- jelenleg 26,2 millió személynek nincs munkája;
- 9,3 millió „reményvesztett” potenciális munkavállaló van, aki hajlandó lenne munkát vállalni, de már feladta a keresést;
- 12 millió fő több mint egy éve munkanélküli;
- 2008 (a válság első éve) óta az EU-ban 6 millió munkahely szűnt meg (és ezzel együtt a megfelelő szakmai kompetenciák és szaktudás is veszendőbe ment);
- 5,5 millió fiatalnak (25 év alatti személynek) nincs munkája.

Ez a helyzet már önmagában is elég aggasztó, egyes tagállamokban azonban a fiatalok, a munkaerőpiacról bizonyos életkor elérése után kiszorult személyek vagy a nők még súlyosabb nehézségekkel néznek szembe.

2.5.3 A szegénység vagy társadalmi kirekesztés által fenyegetett emberek száma a 2009-es 114 millióról 2012-re 124 millió főre emelkedett. Tekintetbe véve a válság esetleges késleltetett kihatásait, ez a helyzet még tovább romolhat. Az Uniónak azt a célkitűzését, hogy a szegénység vagy társadalmi kirekesztés által fenyegetett emberek számát 2020-ra 96,4 millió főre csökkenti, nehéz lesz megvalósítani, hiszen 2012-ben ez a szám már 28 millió fővel volt magasabb a célul kitűzött értéknél.

2.5.4 Ami ezt a súlyos helyzetet még problematikusabbá teszi, az az anyagi nélkülözésben élők számának emelkedése, illetve az olyan, munkaképes korú emberek százalékarányának növekedése, akik olyan háztartásban élnek, ahol senki sem dolgozik.

2.5.5 A válság fokozta a tagállamok közötti, már amúgy is jelentős különbségeket, és jelentős eltérésekre mutatott rá a versenyképesség és a társadalmi kohézió terén. Ezek az egyenlőtlenségek egyértelműen rámutatnak arra, hogy reformjavaslatokra van szükség annak biztosítása érdekében, hogy az intézkedések a lehető leghatékonyabbak legyenek ott, ahol a problémák a legsúlyosabbak.

2.5.6 Mindezek az adatok igen egyértelműen megmutatják, milyen fontos a növekedésre irányuló beruházásokra összpontosítani annak érdekében, hogy támogassuk a vállalatok – különösen a kkv-k – versenyképességét, valamint a munkahelyek megtartását és létrehozását lehetővé tevő körülmények kialakítását.

3. Az Európa 2020 stratégia főbb elemeinek – kormányzás, célkitűzések, részvétel és végrehajtás – elemzése

3.1 Az eddig elért eredmények elemzése alapján világosan látható, hogy a stratégia messze nem bizonyult elégségesnek a saját maga által kitűzött célok eléréséhez. Az Európa 2020 stratégiának egy reformfolyamaton kell átesnie, hogy hatékony és eredményes lehessen, elhárítva ezzel azt a veszélyt, hogy elődjéhez, a lisszaboni stratégiához hasonlóan kudarcot valljon. Rendkívül fontos, hogy egy sor célkitűzésre összpontosítsunk, biztosítsuk a köztük lévő koherenciát és garantáljuk megvalósításukat.

⁽⁶⁾ Veugelers, R. (2014): *Undercutting the future? European research spending in times of fiscal consolidation*. [Aláássuk a jövőnket? Európai kutatási kiadások a költségvetési konszolidáció idején]. Bruegel Policy Contribution, 2014/06. szám.

3.2 Az Európa 2020 stratégia legfőbb problémái az irányítás, a kitűzött célok, a civil társadalmi részvétel és a végrehajtás terén figyelhetők meg.

3.3 A stratégia irányítási rendszere gyenge és eredménytelen, ha arról van szó, hogy rá kell szorítani a tagállamokat, hogy teljesítsék a stratégiában szereplő célok (és kiemelt kezdeményezések) elérése tekintetében vállalt kötelezettségeiket.

3.3.1 A stratégia irányításának felépítésében egy olyan strukturális torzulás intézményesült, amelyben a gazdasági szempontok elsőbbséget élveznek a társadalmi és környezeti szempontok felett, s így az Európa 2020 stratégia célkitűzései alárendelődnek az európai szemeszter makrogazdasági prioritásainak, ami veszélyezteti az EU versenyképességi és kohéziós céljainak elérését, és a természeti kincsekkel való fenntartható gazdálkodást.

3.3.2 Az európai szemeszter, amely az éves növekedési jelentéssel kezdődik, és az „országspecifikus ajánlások” megfogalmazásával végződik, gyakran állított fel olyan prioritásokat, amelyek nem járulnak hatékonyan hozzá az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek megvalósításához. Ráadásul az országspecifikus ajánlásokat a tagállamok éves nemzeti stratégiájuk (a nemzeti reformprogram) kialakításakor és az ehhez kapcsolódó, költségvetéssel, strukturális reformmal, foglalkoztatás- és szociálpolitikával kapcsolatos döntéseik során nem is tartják be⁽⁷⁾.

3.4 Amikor az Európa 2020 stratégia készült, a javasolt célok és a hozzájuk kapcsolódó mutatók nemcsak hogy nem voltak kötelező erejűek, hanem a konszenzuskeresés folyamata sem zajlott le e tekintetben az európai nagyközönséggel. Mindaddig – az üvegházhatású gázok csökkentésére és a megújuló energiaforrások felhasználására vonatkozó célok kivételével, amelyekre jogilag kötelező érvényű keret vonatkozik – az egyes országok maguk határozhatták meg célkitűzéseiket, amelyek gyakran nem voltak ambiciózusak.

3.4.1 A célok mennyiségi mérését nem egészíti ki minőségi értékelés, pedig egy társadalmi-gazdasági rendszer „intelligens” jellegét nem lehet pusztán mennyiségi mutatók, például a kutatási kiadások vagy a létrehozott új munkahelyek száma alapján mérni: minőségi mutatókat is alkalmazni kell; ilyen lehet például a piacra vitt innovációk típusa vagy a létrehozott munkahelyek minősége.

3.5 Az Európa 2020 stratégia sem nemzeti, sem európai szinten nem vonja be kellőképpen a szervezett civil társadalmat. Ennek okai a következők:

- az Európa 2020 stratégia terjesztése és a róla való tájékoztatás érdekében tett korlátozott körű intézkedések révén elsősorban a terület szakértői ismerik azt és vesznek részt benne;
- néhány tagállam vonakodik attól, hogy a szervezett civil társadalmat bevonja az Európa 2020 stratégia keretében végrehajtandó intézkedések megtervezésébe;
- nincs igazi kapcsolat az európai, illetve a nemzeti és helyi szintű civil fellépések között;
- a válság hatásai elleni küzdelem érdekében tett lépések (beleértve az „európai szemeszter” ütemtervét is) átfedik egymást az Európa 2020 stratégia kezdeményezéseivel, megnehezítve a szociális partnerek, a civil társadalom képviselői és a gazdasági partnerek számára a stratégia kidolgozási folyamatának megértését és az abban való részvételt;
- a rendelkezésre álló szűkös pénzügyi források nem teszik lehetővé, hogy a szervezett civil társadalom értelmes és hatékony módon bekapcsolódjon az Európa 2020 stratégiába;
- egyes országokban a szociális partnereket nem vonják be kellőképpen az európai szemeszter keretében zajló konzultációs folyamatba.

⁽⁷⁾ Az Európai Parlament tanulmánya (2014): A „traffic light approach” to the implementation of the 2011 and 2012 Country Specific Recommendations (CSRs) [A 2011. és 2012. évi országspecifikus ajánlások végrehajtásának „közlekedési lámpa” megközelítése]. Gazdasági Kormányzás Támogatási Osztálya.

3.6 Az Európai Tanács által elfogadott eljárások és az EU-ban jelenleg futó számos együttműködési program ellenére, valamint annak dacára, hogy az Európa 2020 stratégiában szereplő problémákat, illetve célkitűzéseket önmagukban az egyes nemzeti rendszerek lépései révén láthatóan nem lehet eredményesen megoldani, illetve elérni, az Európa 2020 stratégia végrehajtásából hiányzik a tagállamok közötti valódi együttműködés és szolidaritás.

3.7 A kiemelt kezdeményezések döntően hozzájárulhattak volna az európai és a nemzeti politikák összehangolásához, segítve ezzel az Európa 2020 stratégiában kitűzött célok elérését, hogy ezáltal a fejlődés motorjainak hatékonyabb kihasználása, valamint a strukturális alapok⁽⁸⁾, az európai területi együttműködés⁽⁹⁾ és a közvetlen irányítás alatt álló programok nyújtotta lehetőségek révén fellendüljön a gazdasági növekedés és a foglalkoztatás. A kiemelt kezdeményezéseknek kezelhetőbbeknek és érthetőbbeknek kellene lenniük, és több kapcsolódási pontot és kevesebb átfedést kellene tartalmazniuk.

AZ EGSZB MEGÁLLAPÍTÁSAI ÉS AJÁNLÁSAI AZ EURÓPA 2020 STRATÉGIA VALÓDI REFORMFOLYAMATÁNAK BIZTOSÍTÁSÁHOZ

4. Az Európa 2020 stratégia új elvi kerete felé

4.1 Az EU-nak kettős kihívással kell szembenéznie: egyrészt mielőbb kiutat kell találnia abból a válságból, amely ilyen mértékben szétzilálta a gazdasági és szociális rendszert; másrészt pedig meg kell szilárdítania az Európa 2020 stratégia által javasolt, intelligens, fenntartható és inkluzív növekedésre irányuló modellt, hogy kezelni tudja az európai rendszer alacsony versenyképességének strukturális okait.

4.1.1 Ebben a helyzetben az EGSZB szükségesnek tartja, hogy ösztönözzön egy olyan fejlesztési modellt, amelynek keretében az uniós tagállamok, miközben folytatják a nemzeti költségvetéseik konszolidációjára és megbízhatóságuk növelésére irányuló strukturális reformjaikat, ugyanakkor támogatni tudják azon politikák végrehajtását is, amelyek javíthatják Európa és a fontos európai szereplők (munkavállalók, magáncégek és szociális vállalkozások) versenyképességét; elősegíthetik a (materális, immaterális és szociális) európai beruházások mennyiségi és minőségi növekedését; több és jobb munkahelyet teremthetnek; segíthetik a társadalmi és területi kohéziót és kezelni próbálják a magas munkanélküliséggel, valamint az egyre nagyobb mértékű szegénységgel és társadalmi kirekesztéssel összefüggő problémákat⁽¹⁰⁾.

4.1.2 Ezért hasznos lenne a gazdasági és pénzügyi uniót a stabilitás, valamint az erőteljesebb és stabilabb növekedés egyik tényezőjévé tenni, fokozva az Unió mint termelési és beruházási helyszín általános vonzerejét, teljes körűen kihasználva az egységes piac valamennyi szempontjának lehetőségeit, beruházásokat megvalósítva és felkészítve Európa gazdaságát a jövőre, a vállalkozási tevékenységnek és a munkahelyteremtésnek kedvező környezetet teremtve, a környezeti fenntarthatóságot támogatva, valamint egy erősebb jóléti rendszert építve ki a szociális problémák és változások kezelése érdekében.

4.2 Az EGSZB úgy véli, hogy az EU 2020 stratégia végrehajtásának radikális reformjára tett javaslatához a négy évvel ezelőtt bevezetett stratégia kulcsfontosságú elemeinek és szempontjainak alapos átgondolására van szükség a következőket illetően: a stratégia alapját képező fejlesztési koncepció, a célkitűzések meghatározásának módja, valamint az azok elérésére, nyomon követésére és értékelésére szolgáló politika, a stratégia hatékony és eredményes többszintű kormányzásának létrehozása, továbbá az európai polgárok és a civil társadalmi szervezetek részvételének növelése.

4.3 Annak biztosítása érdekében, hogy az EU 2020 stratégia reformja által elősegített fejlődés ténylegesen fenntartható legyen, annak holisztikus megközelítését a gazdasági célkitűzéseknek szociális és környezetvédelmi célokkal való kombinációja révén kell megerősíteni. Olyan megközelítést kell elfogadni, amelynek révén valamennyi forrás időben és térben a legjobban használható fel, eleget téve a jelenlegi igényeknek, nem veszélyeztetve ugyanakkor a jövőbeli generációk igényeit.

⁽⁸⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2013. december 17-i 1303/2013/EU rendelete, HL L 347., 2013.12.20., 320. o.

⁽⁹⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 2013. december 17-i 1299/2013/EU rendelete, HL L 347., 2013.12.20., 259. o.

⁽¹⁰⁾ Ld. még a kutatási projektet: <http://www.foreurope.eu/>

4.3.1 A fenntartható fejlődés fogalmát össze kell kapcsolni az Európa 2020 megfelelő célkitűzéseivel, az Európai Unió működéséről szóló szerződés⁽¹¹⁾ 3. cikkének (1), (2) és (3) bekezdésében meghatározott célokkal összhangban, előmozdítva a gazdasági, a társadalmi és a területi kohéziót a tagállamok közötti fokozott együttműködés és szolidaritás által, valamint kiegyensúlyozott gazdasági növekedésen és egy olyan szociális piacgazdaságon alapuló fenntartható fejlődés révén, amely igen versenyképes, és nagyobb mértékben összpontosít az emberek jólétére, a versenyképesség növelése és a teljes körű foglalkoztatottság elérése érdekében.

4.3.2 Az Európa 2020 stratégiának tükröznie kell még az EU globális szintén betöltött szerepét is. Az Európa 2020 stratégia felülvizsgálatának szorosan kapcsolódnia kell az Egyesült Nemzetek 2015 utáni fenntartható fejlesztési menetrendjéhez⁽¹²⁾, és biztosítania kell a világszintű fenntartható fejlesztési célkitűzéseknek az EU-ban és az EU által történő megfelelő elérését.

4.3.3 Az ellenálló és versenyképes, erőforrás-hatékony és befogadó jellegű uniós gazdaság érdekében történő hosszú távú átalakulás elindításához az EU-nak 2020 utánra is ki kell terjesztenie a tervezési időtávot. Az Európa 2020 stratégia felülvizsgálatát ezért sürgősen ki kell egészíteni egy olyan részvételi folyamat kezdeményezésével, amely egy legalább 2030-ig szóló időkerettel rendelkező, a globalizálódott világban is fenntartható Európa kialakítását célzó integrált politikai stratégiához vezet.

4.4 Az Európa 2020 stratégiában szereplő fenntartható fejlődési koncepció holisztikus megközelítésének alkalmazásával összhangban nagyobb mértékben kell támogatni a célkitűzések minőséggel kapcsolatos szempontjait. A növekedés természetes méretbeli növekedést jelent, így mennyiségi vetülettel rendelkezik, míg a fejlődés a minőség és a lehetőségek növelését jelenti. A fejlődés minőségi szempontját egy társadalmi-gazdasági rendszer jellegzetességeinek és potenciáljának kibontakoztatása és kiterjesztése révén lehet alkalmazni.

4.4.1 Az Európa 2020 stratégia céljait nem szabad továbbra is a gazdasági és költségvetési céloknak alárendelni, inkább azokkal egyenrangúként kell kezelni őket egy új gazdasági, környezetvédelmi és társadalmi kormányzási keret részeként, különösen az európai szemeszter, és ennek megfelelően az éves növekedési jelentés, a nemzeti reformprogramok és az országspecifikus ajánlások összefüggésében.

4.4.2 Az EGSZB ismételten kijelenti, hogy létfontosságú egy, a GDP-t kiegészítő további mérési rendszer meghatározása az elfogadott intézkedések társadalommal, a családokkal és az egyénnel kapcsolatos hatásainak mérése céljából⁽¹³⁾. Ennek kapcsán meg kell majd valósítani a szociális eredménytáblát, és garantálni kell annak tényleges alkalmazását az európai szemeszter keretében⁽¹⁴⁾.

4.4.3 Ezért kulcsfontosságú egy olyan mutatókon alapuló nyomonkövetési rendszer kidolgozása, amelyek figyelembe veszik a háztartások rendelkezésére álló bevételt, az életminőséget, a környezeti fenntarthatóságot, a társadalmi kohéziót, valamint a jelenlegi és jövőbeli generációk egészségét és általános jólétét. Az új nyomonkövetési rendszer megvalósítását és kezelését illetően az EGSZB úgy véli, hogy egy új struktúrát kell létrehozni, bevonva az érintett intézményeket.

4.5 Az Európa 2020 stratégia csak akkor lesz sikeres, ha többszintű kormányzás formájában valósul meg, amely meg tud birkózni az előtte álló számos kihívással, és ha az európai szinten elfogadott általános iránymutatások kézzelfogható nemzeti és regionális szintű intézkedésekhez vezetnek.

4.5.1 Ezért meg kell erősíteni általában az EU, valamint különösen az EMU gazdasági irányítását, az Európa 2020 stratégia szerves részévé téve azt. Így biztosítható majd a strukturális reformok megvalósítása, a tagállamok együttműködésének és felelősségvállalásának hatékony folyamata révén. Következésképpen tényleges együttműködést kell kiépíteni az Európai Tanács, a Versenyképességi Tanács, az Európai Bizottság és az Európai Parlament által végzett irányítási, megosztási és nyomonkövetési feladatok terén.

4.5.2 A tagállamoknak a nemzeti reformprogramokban meghatározott éves nemzeti stratégiáik kidolgozása során, valamint a költségvetésről, strukturális reformokról, foglalkoztatási és szociális politikákról hozott döntéseik során figyelembe kell venniük az Európai Tanács által elfogadott országspecifikus ajánlásokat.

⁽¹¹⁾ HL C 83., 2010.3.30.

⁽¹²⁾ <http://sustainabledevelopment.un.org/index.php?menu=1561>

⁽¹³⁾ HL C 181., 2012.6.21., 14 o.

⁽¹⁴⁾ A gazdasági és monetáris unió szociális dimenziójának megerősítése COM(2013) 690 provisoire.

4.6 A szervezett civil társadalomnak nagyobb szerepet kell biztosítani az európai politikák tervezési és végrehajtási folyamatának különböző szakaszaiban. Az Európa 2020 stratégia céljainak elérését a civil társadalom szerepének és részvételének erősítésével kell támogatni az éves növekedési jelentés, a nemzeti reformprogramok és az országspecifikus ajánlások kidolgozása során. Ezt az európai szemeszter hatékonyabb és gyorsabban fejlődő menetrendjének elfogadásával kell elérni, ami lehetővé teszi, hogy a civil társadalom még időben előterjeszthesse értékelését ahhoz, hogy hatékonyan hozzájárulhasson a döntéshozatali folyamathoz. Ezt a stratégia három irányítási szintjén, azaz európai, nemzeti és regionális szinten kell megvalósítani.

5. Ágazatokat átfogó és ágazati politikák az Európa 2020 stratégia támogatására

5.1 Ahhoz, hogy az Európa 2020 stratégia a következő öt év során a versenyképesség és a kohézió húzóerejévé váljon a fenntartható és inkluzív gazdasági növekedés támogatásához Európában, az EGSZB szerint egy **ágazatokat átfogó** (horizontális), valamint **ágazati** (vertikális) **intézkedéseket** tartalmazó integrált stratégiát kell megvalósítani.

5.1.1 Az **átfogó** (horizontális) **politikáknak** megfelelő feltételeket kell teremteniük az európai versenyképesség fellendítésének kulcsfontosságú szereplői, **a munkavállalók, a vállalkozások és a szociális gazdaságban tevékenykedő vállalkozások** támogatásához.

5.1.2 Az **ágazati**, avagy vertikális **politikáknak** az Európa 2020 stratégia hatékony újraindítását biztosító pilléreket kell képviselniük: az **iparpolitika** megújítása, az **energiapolitika** egységesítése, a **kutatás és innováció** megerősítése, valamint **az európai gazdasági rendszer versenyképességének fellendítésére irányuló tényezők előmozdítása a szociális jóléti rendszerhez és a szegénység és társadalmi kirekesztés elleni harchoz** kapcsolódóan ⁽¹⁵⁾.

5.2 Az új Európa 2020 stratégia **ágazatokat átfogó intézkedéseinek** kulcsfontosságú szereplőit a **munkavállalóknak**, **a magánvállalkozásoknak** ⁽¹⁶⁾ és a **szociális gazdaságban tevékenykedő vállalatoknak** ⁽¹⁷⁾ kell jelenteniük.

5.2.1 A szociális partnereket illetően a minőségi munkahelyek létrehozását – mint a munkaerőpiac növekvő széttagozottságának és a munkanélküliségnek a kezelését szolgáló eszközt – kell az EU 2020 stratégia legfőbb prioritásává tenni.

5.2.1.1 Létfontosságú, hogy az oktatási, átképzési és egész életen át tartó tanulási rendszerek megfeleljenek a munkaerőpiaci követelményeknek és fejleményeknek.

5.2.1.2 Támogatni kell a vállalkozói képzést, valamint új megközelítések és tanulmányi rendszerek kidolgozását az emberek megfelelő képességekkel való ellátása és a humántőke lehető legjobb felhasználása érdekében.

5.2.1.3 Fontos, hogy elősegítsük és támogassuk az állami foglalkoztatási szolgálatoknak az emberek munkaerő-piacra való (re)integrációja és irányítása terén betöltött szerepét.

5.2.1.4 Nagyobb figyelmet kell fordítani a foglalkoztatást támogató intézkedésekre, különösen a fiatalok, a bizonyos életkort elérve a munkaerőpiacról kilépők, a nők és a fogyatékkal élők esetében. Fontos az is, hogy nagyobb figyelmet fordítsunk az olyan emberek munkával kapcsolatos problémáira is, akik nem szerepelnek a hivatalos statisztikákban, mivel ki vannak zárva a munkaerőpiacról (pl. a hajléktalan vagy állandó lakcímmel nem rendelkező emberek, romák stb.).

5.2.1.5 Hasznos lenne egy új cél kitűzése is az Európa 2020 stratégiában: a fiatalok munkanélküliségének felére csökkentése 2020-ig.

5.2.2 A **vállalkozásokat**, különösen a kkv-kat illetően egy modern üzleti kultúrát kell népszerűsíteni, amely a „kisvállalkozói intézkedéscsomag” ⁽¹⁸⁾ és a „Vállalkozás 2020” cselekvési terv ⁽¹⁹⁾ által meghatározott prioritásokon alapulva segíti a vállalkozásokat abban, hogy az európai finanszírozáshoz és a technológiai innovációhoz való hozzáférést mint a fejlődés motorjait a versenyképesség és a foglalkoztatás támogatására fordítsák.

⁽¹⁵⁾ A javasolt intézkedésekről részletesebben ld. EGSZB(2014) uo.

⁽¹⁶⁾ A vállalkozás elnevezést átfogóan használjuk mind az egyes vállalkozókra (egyéni vállalkozók, szellemi szabadfoglalkozásúak, alkalmazottakat foglalkoztatók, szociális vállalkozók), mind a vállalatokra (mikro-, kis-, közepes és nagyvállalkozások).

⁽¹⁷⁾ A szociális gazdaság kkv-ket, nagyvállalatokat, szövetkezeteket, kölcsönös önszervező társaságokat, egyesületeket, alapítványokat, társadalmi NGO-kat stb. fog át.

⁽¹⁸⁾ Európai kisvállalkozói intézkedéscsomag: „Small Business Act”, COM(2008) 394 final/2.

⁽¹⁹⁾ HL C 271, 2013.9.19., 75 o.

5.2.2.1 Ezért biztosítani kell a feltételeket is ahhoz, hogy a gazdasági szereplők versenyt folytathassanak egy olyan piacon, ahol kiküszöbölték a bürokrácia, valamint a tisztességtelen és szabályozatlan módszerek és gyakorlatok által okozott torzulásokat.

5.2.2.2 Meg kell fontolni annak lehetőségét is, hogy speciális segítséget nyújtunk a kkv-knak ⁽²⁰⁾ olyan konkrét területeken, mint az induló vállalkozások, a nemzetközivé válás, a tőkepiachoz való hozzáférés, a kutatás, fejlesztés és innováció.

5.2.3 A szociális gazdaságban tevékenykedő vállalatok kulcselemei az európai szociális modellnek, amelyben, különösen helyi és regionális szinten, a társadalmi innováció hajtóerejét, valamint a munkahelyek, a fenntartható növekedés és a kohézió létrehozásának eszközeit jelentik. A szolgáltatások nyújtásának új, rugalmas módszereit, valamint a termékeket, folyamatokat és szervezeteket illetően újításokat vezetnek be.

5.3 Az Európa 2020 stratégia sikeres újraindítása attól függ majd, hogy milyen hatékonyan tudja előmozdítani a következő **ágazati intézkedéseket**.

5.3.1 **Az európai iparpolitika felfrissítése** garantálja az európai ipar versenyképességének növekedését. Az EU-s rendszernek vissza kell szereznie versenyelőnyét, és ennek érdekében saját iparpolitikával kell rendelkeznie. A feldolgozóiparnak vissza kell szereznie a GDP-ből való 20 %-os részesedését (2012-ben ez 15,3 %-ot tett ki).

5.3.1.1 Olyan iparpolitikára van szükség, amely elősegíti a következőket:

- a különböző ágazatok – feldolgozóipar, agrár-élelmiszeripar és szolgáltatások – értékláncának stratégiai integrációja,
- elköteleződés a csúcstechnológiai és közepes technológiájú ágazatok és a tudásintenzív szolgáltatások mellett,
- egy olyan európai piac kialakítása, amely tisztességes versenyt tud biztosítani a középszintű képzettségek esetében, és elő tudja mozdítani a közepes és magas szintű szakismeretekkel rendelkező munkavállalók és szabadfoglalkozásúak, valamint a szolgáltatások mobilitását,
- funkcionális kapcsolatok a közszféra és a tudásintenzív szolgáltatások üzemeltetői között a közszféra produktivitásának fokozása érdekében,
- a zöld gazdaságból adódó fejlesztési lehetőségek kihasználása és az EU olyan termelési és fogyasztási modellre való ökológiai átállásának támogatása, amely a fenntartható növekedés elvét tükrözi (a 2015 utáni időszakra vonatkozó fejlesztési menetrenddel és a fenntartható fejlődésre vonatkozó célokkal való kapcsolatok révén) ⁽²¹⁾,
- a stratégiai fontosságú „kék gazdaság” ágazatának előmozdítása, innováció révén úgy alakítva át a legfőbb „értékláncokhoz” (kék ipar, kék logisztika, kék idegenforgalom, kék élelmiszeripar, kék energia, kék források) kapcsolódó fejlesztési lehetőségeket, hogy azok gazdasági, környezeti és társadalmi hasznot hozzanak az európai vállalatok és polgárok számára.

5.3.2 Kulcsfontosságú **az EU közös energiapolitikájának előmozdítása**. Mivel az energia kérdése mélyrehatóan befolyásolja a gazdaságot, nem alakulhat ki komoly iparpolitika olyan közös elvek nélkül, mint:

- az energiaárak különbségeinek kiigazítása és csökkentése,
- a belső energiapiac körülményeinek javítása,
- az EU-n kívüli államoktól való energiatüggőség csökkentése,
- a megújuló energiák ösztönzése.

⁽²⁰⁾ Az EGSZB utal az Európai Bizottság szabadfoglalkozásokkal foglalkozó munkacsoportja által 2014. március 12-én közzétett, *Report on Action Lines: Bolstering the business of liberal professions* című jelentésre.

⁽²¹⁾ <http://www.wfuna.org/post-2015>

5.3.3 A **kutatási és innovációs (K+I) politika** fejlesztése, az **információs és kommunikációs technológiák (ikt) felhasználása, valamint a gazdaság digitalizálása** olyan területek, amelyek jelentős potenciállal rendelkeznek Európa versenyképességének fellendítésére. A köz- és a magánszféra közötti hatékony és eredményes együttműködés új formáit lehet itt kialakítani.

5.3.3.1 Az EGSZB ezért a következőket javasolja:

- leegyszerűsített, dinamikus közintézmények támogatása, amelyek javítani tudják a közepes és hosszú távú finanszírozási lehetőségeket, és biztosítják a tudomány és az ipar között szükséges kapcsolatot,
- intézkedések az ikt alkalmazásának ösztönzésére a gazdasági szereplők dinamizálása céljából (az ikt-t használó kkv-k gyorsabban növekednek),
- a kutatás, fejlesztés és innováció pénzügyi támogatásának növelése, valamint minden tagállamban az egyetemek, kutatóintézetek és vállalkozások közötti szorosabb együttműködés támogatása,
- a gazdaság digitalizációjának ösztönzése, amely alkalmat ad a magánérdek és a közhaszon összeegyeztetésére, mert lehetővé teszi a vállalkozók számára, hogy teljes mértékben kihasználják a piac nyújtotta lehetőségeket, eközben pedig elérhetővé teszi az új digitális termékeket és szolgáltatásokat a nyilvánosság számára.

5.3.4 Az EGSZB szerint kulcsfontosságú támogatni a **versenyképesség fellendítésének a szociális rendszerhez kapcsolódó tényezőit**. A hatékony jóléti intézkedések végrehajtása különösen fontos tényező lehet az EU versenyképességének fellendítéséhez, olyan környezetet biztosítva, amelyben az egyéni szinten (a közösség tagjai számára) nem vállalható kockázati tényezőket konkrét szociálpolitikai intézkedések semlegesítik. Nagyobb erőfeszítéseket kell tenni az a munkahelyi egészségvédelem és biztonság terén. Az EGSZB szerint kulcsfontosságú, hogy nagyobb mértékben támogassuk a fogyatékossgal élők beilleszkedését⁽²²⁾ és a nemekkel kapcsolatos dimenziót⁽²³⁾, valamint megelőzzük a faji vagy etnikai származáson, a koron és a szexuális irányultságon alapuló megkülönböztetést és kirekesztést.

5.3.4.1 Az előrevetített európai népességelöregedésre⁽²⁴⁾ tekintettel létfontosságú, hogy fenntartsuk és lehetőség szerint meg is erősítsük a demográfiai változások kérdésében tett kötelezettségvállalásokat. Ahhoz, hogy a demográfiai változások kedvező aspektusai mind az idősök, mind összességében a társadalom számára érvényesülhessenek, egy alapvető feltételnek kell teljesülni: annak, hogy az embereknek lehetőségük legyen arra, hogy jó egészségben és biztonságban öregedjenek meg⁽²⁵⁾.

5.3.4.2 Az EGSZB úgy véli, hogy a gazdaságpolitikai intézkedéseket előzetes hatásvizsgálatnak kell alávetni az olyan intézkedések kiküszöbölése érdekében, amelyek növelnék a szegénységet és a társadalmi kirekesztést.

5.3.4.3 Ezenkívül az aktív befogadás integrált stratégiáját kell követni az alábbiak biztosítása érdekében:

- megfelelő jövedelemtámogatás,
- befogadó munkaerőpiac;
- hozzáférés színvonalas munkahelyekhez és szolgáltatásokhoz, valamint a szociális innováció támogatása,
- a szociális gazdaság kibontakoztatása a személyes gondozási és ápolási szolgáltatások stratégiai fontosságú területein.

5.4 Az EGSZB úgy véli, hogy az Európa 2020 stratégiát ambiciózus beruházási tervvel kell alátámasztani, amely tárgyi és immateriális beruházásokat irányít az infrastruktúrákba, és szociális beruházásokat eszközöl kizárólagosan az EU versenyképességének újbóli fellendítése érdekében⁽²⁶⁾. A Tanácsnak jóvá kell hagynia az ennek finanszírozásához szükséges további kereteket, az Európai Bizottságnak pedig felügyelnie kell az eredményességet és a hatékonyságot, miközben figyelemmel kíséri az egyes országok strukturális reformjait.

⁽²²⁾ Európai fogyatékossgügyi stratégia 2010–2020: megújított elkötelezettség az akadálymentes Európa megvalósítása iránt, COM(2010) 636 final.

⁽²³⁾ A nők és férfiak közötti egyenlőségre vonatkozó stratégia 2010–2015, COM(2010) 491 final.

⁽²⁴⁾ Az Európai Bizottság 2012. évi jelentése az idősödésről.

⁽²⁵⁾ HL C 51, 2011.2.17., 55. o.

⁽²⁶⁾ Amint Jean-Claude Juncker, az Európai Bizottság elnöke jelentette javasolta a következő Európai Bizottságnak szóló politikai iránymutatásokban, 2014. július 15., Strasbourg.

Ennek kapcsán az EGSZB megismétli egy közelmúltban elfogadott véleményében ⁽²⁷⁾ megfogalmazott ajánlásait egyrészt a tagállamok közberuházásainak jelentőségéről, másrészt pedig annak fontosságáról, hogy a válság idejére enyhítsék vagy függesszék fel a megszorítási politikákat.

Ebben a szellemben az EGSZB azt ajánlja, hogy a Stabilitási és Növekedési Paktum szabályait a gazdasági és társadalmi helyzet által megkövetelt teljes mértékű rugalmassággal alkalmazzák.

5.4.1 A „materiális” infrastruktúrára irányuló beruházásoknak két fő területre kell összpontosítaniuk. Az egyik az építészeti örökség – mind a történelmi épületek, mind a lakóházak esetében – és a közlekedési hálózatok (vasúti, közúti és tengeri közlekedés) fenntartásának, felújításának és modernizálásának biztosítása. Ugyanilyen fontos Európa hidrogeológiai és vízparti örökségének fenntartása és megóvása. A második terület az információs és kommunikációs technológiai hálózatok kialakításával kapcsolatos „immateriális” beruházásokra vonatkozik. Az ilyen típusú beruházások finanszírozását az Európai Beruházási Bank bevonásával, meghatározott európai kötvények kibocsátásával és a 2014–2020-ra vonatkozó többéves pénzügyi program 2016-ban esedékes átszervezése révén lehet biztosítani.

5.4.2 A szociális beruházásoknak képesnek kell lenniük arra, hogy fellépjenek a szegénység és a társadalmi kirekesztés veszélye ellen, és ösztönözzék a foglalkoztatás újbóli fellendítését. Olyan, a GDP mintegy 2 %-ának megfelelő beruházási tervre van szükség, amelyet kizárnak a deficitre vonatkozó kalkulációkból, és amelyet a hatékonyság és eredményesség körülményeinek biztosítása érdekében nyomon is követnek. Egy ilyen terv a következőkre irányulhat: a tagállamok demográfiai tendenciáihoz szorosan kapcsolódó gondozási és ápolási szolgáltatások, a képzési rendszer, a szakképzés és az átképzés megerősítése, szociális lakhatás stb. A deficit-számításból való kizárás mellett a finanszírozást egy pénzügyi tranzakciós adó révén lehetne biztosítani.

Kelt Brüsszelben, 2014. október 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

⁽²⁷⁾ Az EGSZB véleménye: „A gazdasági és monetáris unió megvalósítása – Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság javaslatai a következő európai jogalkotási ciklusra”, előadók: Joost van Iersel és Carmelo Cedrone, a Hivatalos Lapban még nem jelent meg.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a közúti közlekedésbiztonságot veszélyeztető közlekedési jogsértésekre vonatkozó információk határokon átnyúló cseréjének elősegítéséről

COM(2014) 476 final – 2014/0218 (COD)

(2015/C 012/18)

2014. július 29-én a Tanács úgy határozott, hogy az EUMSZ 194. cikke (2) bekezdésének alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre a közúti közlekedésbiztonságot veszélyeztető közlekedési jogsértésekre vonatkozó információk határokon átnyúló cseréjének elősegítéséről

COM(2014) 476 final – 2014/0218 (COD)

Mivel az EGSZB teljes mértékben megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2014. október 15–16-án tartott, 502. plenáris ülésén (az október 15-i ülésnapon) 172 szavazattal 1 ellenében, 2 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2014. október 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a GFCM (Földközi-tengeri Általános Halászati Bizottság) létrehozásáról szóló megállapodás hatálya alá tartozó területen folytatott halászattal kapcsolatos egyes rendelkezésekről szóló, 2011. december 13-i 1343/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról

COM(2014) 457 final – 2014/0213 COD

(2015/C 012/19)

2014. július 17-én az Európai Parlament és 2014. július 31-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 43. cikkének (2) bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre a GFCM (Földközi-tengeri Általános Halászati Bizottság) létrehozásáról szóló megállapodás hatálya alá tartozó területen folytatott halászattal kapcsolatos egyes rendelkezésekről szóló, 2011. december 13-i 1343/2011/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról

COM(2014) 457 final – 2014/0213 COD.

Mivel az EGSZB teljes mértékben megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2014. október 15–16-án tartott, 502. plenáris ülésén (az október 15-i ülésnapon) 172 szavazattal 4 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2014. október 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az egyes folyékony tüzelőanyagok kéntartalmának csökkentéséről (kodifikált szöveg)

COM(2014) 466 final – 2014/0216 COD

(2015/C 012/20)

2014. szeptember 8-án a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 192. cikkének (1) bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi irányelvre az egyes folyékony tüzelőanyagok kéntartalmának csökkentéséről (kodifikált szöveg)

COM(2014) 466 final – 2014/0216 COD.

Mivel az EGSZB teljes mértékben megfelelőnek tartja a javaslat tartalmát, és részéről további megjegyzést nem kíván hozzáfűzni, a 2014. október 15–16-án tartott, 502. plenáris ülésén (az október 15-i ülésnapon) 150 szavazattal 1 ellenében, 2 tartózkodás mellett úgy határozott, hogy a javaslattal kapcsolatban támogató véleményt bocsát ki.

Kelt Brüsszelben, 2014. október 15-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

ISSN 1977-0979 (elektronikus kiadás)
ISSN 1725-518X (nyomtatott kiadás)

Az Európai Unió Kiadóhivatala
2985 Luxembourg
LUXEMBURG

HU